

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YAVUZ SULTAN SELİM'İN SEFER MENZİLNÂMELERİ (ÇALDIRAN,
KEMAH, DULKADİROĞLU VE MİSİR SEFERİ MENZİLNÂMELERİ) VE
HAYDAR ÇELEBİ RUZNÂMESİ: TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRME

Hazırlayan
Ali SESLİKAYA

Tarih Ana Bilim Dalı
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Bilim Dalı
Yüksek Lisans

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Samettin BAŞOL

TOKAT – 2014

YAVUZ SULTAN SELİM'İN SEFER MENZİLNÂMELERİ (ÇALDIRAN,
KEMAH, DULKADİROĞLU VE MISIR SEFERİ MENZİLNÂMELERİ)
VE HAYDAR ÇELEBİ RUZNÂMESİ: TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRME

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 29 / 09 / 2014

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Doç. Dr. Songül ÇOLAK

Üye : Doç. Dr. Ümit KILIÇ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Samettin BAŞOL

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun
16 / 09 / 2014 tarih ve 31-11 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul
edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ali AÇIKEL

Mühür
İmza

ETİK SÖZLEŞME

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(09/09/2014)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Ali SESLİKAYA

İmzası

TEŞEKKÜR

Yavuz Sultan Selim dönemi seferlerini anlatan ve yazarı bilinmeyen menzilhâmeler, bu döneme ait Çaldıran, Kemah, Dulkadiroğlu ve Mısır Seferleri, seferlerin güzergâhları ve bu güzergâhlar hakkında önemli bilgiler vermektedir. Haydar Çelebi Ruznâmesi de benzer konuları anlatmakla beraber diğer menzilhâmelerde geçen mevzulardan daha detaylı bilgiler öğrenilmektedir. Haydar Çelebi'nin Yavuz döneminin divân kâtibi olduğu da hesaba katılırsa verdiği bilgilerin değeri de bir hayli artmaktadır.

Değerlendirme ve Transkripsiyona tâbi tutulan menzilhâmeler ve ruznâme, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde Revan 1955, Revan 1958'de mevcut bulunan anonim münşe'atlarla, Feridun Ahmed Bey'in Münşe'atü's-selâtin adlı eseri içinde yer alan bölümler esas alınarak edisyon kritiğe tabi tutulmuştur. Birinci bölümün giriş kısmında münşe'at, ruznâme ve menzilhâme kavramlarına dair bilgiler verilmiş, transkripsiyonda esas alınan eserler incelenmiş, metnin değerlendirmesi yapılmış, sonuç bölümünde ise eserlerin önemi vurgulandıktan sonra münşe'atların Haydar Çelebi'ye ait olup olmadığı üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde yer alan transkripsiyon metni sade bir transkripsiyon alfabesiyle hazırlanmış, ayın, hemze ve uzatmaları gösteren uzatma işareti (‘, ’, ^) kullanılmış, metindeki eksik yerler diğer nüshalardan tamamlanırken köşeli parantez ([,]) kullanılmış, izahı gereken yerler ile ilgili açıklamalar ve nüsha farkları dipnotlarda verilmiş, Feridun Bey'den yapılan alıntıların basılı eser olmasından dolayı sayfa numaraları verilmiş fakat Revan 1955 ve Revan 1958'de nüsha belirtilmiş ancak varak numarası verilmemiştir.

Bu çalışmanın hazırlanış sürecinde yardımlarından dolayı danışmanım Yrd. Doç. Dr. Samettin Başol'a teşekkür ederim. Ayrıca çalışma süresi boyunca okuyamadığım kelimelere yardım eden Prof. Dr. Münir Atalar'a, Prof. Dr. Ali Açikel'e, Doç. Dr. Alpaslan Demir'e, Yrd. Doç. Dr. Baha Öztunç'a, Arş. Gör. Edip Uzundal'a, çalışmamla ilgili gerekli ikazlarda bulunan Prof. Dr. Mehmet İpşirli'ye, Prof. Dr. Feridun Emecen'e, Prof. Dr. Abdülkadir Özcan'a, Doç.

Dr. Songül Çolak'a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şakir Yılmaz'a, Yrd. Doç. Dr. John Bragg'a, Farsça beyitler ve kelimeler konusunda yardımını esirgemeyen Doç. Dr. Erkan Göksu'ya, Yrd. Doç. Dr. Muhammed İbrahim Yıldırım'a, Nizam Yüce'ye, Kübra Canbilek'e, değerlendirme kısmını baştan sona kadar okuyup tavsiyelerde bulunan Yrd. Doç. Dr. Necati Çavdar'a, Öğr. Gör. Murat Hanilçe'ye, Arş. Gör. Murat Serdar'a, Arş. Gör. Fehim Kuruluoğlu'na, Bünyamin Punar'a, Arş. Gör. Selda Şen'e, ulaşamadığım kaynaklara ulaşmamda bana yardım eden Ayhan Küçükefe'ye, Catalina Hunt'a, arkadaşlıklarını ve dostluklarını sıkıntılı zamanlarımda esirgemeyen Neşe Esirkiş'a, Fatih Karlıoğlu'na, Ayten Yasan'a, Büşra Güler'e teşekkürü bir borç bilirim. Yazma eserleri temin etme noktasında yardımlarını esirgemeyen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nin değerli çalışanları Zeynep Atbaş'a, Merve Çakıcı'ya, Fidan Gürhan'a, Esra Müyesseroğlu'na teşekkürlerimi sunarım. Şüphesiz her anımda maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen Annem Ayşe, Babam Nazım ve Kardeşlerim Polat ve Zübeyde'ye sonsuz teşekkür ederim. Lisans eğitimime başladığım günden bugüne kadar burslarıyla beni destekleyen TÜBİTAK'a ayrıca teşekkürlerimi arz ederim.

TOKAT-2014

ÖZET

Bu çalışmada iki anonim menzîlnâme ve Haydar Çelebi Ruznâmesi'nin transkripsiyon ve değerlendirmesi verilmiştir. Her iki eser Yavuz Sultan Selim dönemi askeri seferlerini anlatır. Birinci bölümde münşe'at, ruznâme ve menzîlnâme'nin tanımları verilmiş ve transkripsiyonu verilen metinlerin değerlendirmesi yapılmıştır. Sonuç bölümünde eserin öneminden bahsedilip, menzîlnâmelerin Haydar Çelebi'ye ait olup olmadığını tartışılmıştır. İkinci bölümde adı geçen menzîlnâme ve ruznâmenin transkripsiyonları verilmiştir. Hazırlanan transkripsiyon Revan 1955, Revan 1958 numaralı yazmalar ve Feridun Ahmed Bey'in Münşe'atü's-selâtin adlı eseri esas alınarak edisyon kritik yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Münşe'at, menzîlnâme, ruznâme.

ABSTRACT

This study transcribes and evaluates two anonymous menzîlnâmes and a Ruznâme by Haydar Çelebi. Both documents describe a military campaign during the reign of Yavuz Sultan Selim. The first chapter, defines the terms münşe'at, ruznâme, menzîlnâme and assesses transcriptions of the text. The first chapter concludes by stressing the importance of such studies and concluding whether menzîlnâmes belonged to Haydar Çelebi or not. The second chapter provides transcription of the menzîlnâme and ruznâme. The transcription uses manuscripts of Revan 1955, Revan 1958 and Münşe'atü's-selâtin of Feridun Ahmed Bey to provide the basis for a critical edition.

Key words: Münşe'at, menzîlnâme, ruznâme

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ.....	1
1. BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1.1. MÜNŞ'AT, RUZNÂME VE MENZİLNAME.....	3
1.2. ÇALIŞMADA KULLANILAN ESERLERİN ÖZELLİKLERİ.....	8
1.3. DEĞERLENDİRME.....	11
1.3.1. Çaldıran, Kemah ve Dulkadiroğlu Seferleri Menzıl-nâmesi.....	11
1.3.2. Mısır Seferi Menzıl-nâmesi.....	18
1.3.3. Haydar Çelebi Ruznâmesi.....	23
1.4. SONUÇ.....	28
2. İKİNCİ BÖLÜM.....	33
2.1. Çaldıran Seferinin Gidişinde ve Dönüşünde Menâzil-i Mütebâreke Esamisidir İcmal ve Tafsil Üzere.....	33
2.2. Mısır Seferi'nin Menâzilidir.....	78
2.3. Sultan Selim Han Bin Sultan Bayezid Han'ın Uhdesinde Olan Seferlerin Menâzilidir.....	110
KAYNAKLAR.....	183
EKLER.....	186
ÖZGEÇMİŞ.....	189

KISALTMALAR

A.g.e: Adı Geçen Eser

A.s: Aleyhisselam

B.o.a: Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Çev: Çeviren

D: Defter

Ed: Editör

Haz: Hazırlayan

M.a.d: Maliyeden Müdevver Defter

R: Revan

T.d.v.i.a: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

T.s.m.k: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

T.t.k: Türk Tarih Kurumu

V.b: Ve benzeri, ve bunun gibi

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde tarih yazıcılığı Ahmedî'nin İskendernâme'siyle başlamış ve II. Murad (1421-1451) devrinde gelişme göstermiş ve hem tevarih ve gazavat türünde eserler yazılmış, hem de Farsça ve Arapça olan birçok eser tercüme edilmiştir. II. Mehmed (1451-1481) ve II. Bayezid (1481-1512) döneminde bu tür çalışmaların sayısı artarak devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair detaylı bilgiler veren ilk Osmanlı Tarihi olan Aşıkpaşazade tarihi de bu dönemde yazılmıştır.

II. Bayezid dönemine kadar Osmanlı Tarihi yazarlar padişah emriyle değil daha ziyade taltif olunmak amacıyla eserler kaleme almışlardır. II. Bayezid tarafından biri Farsça diğeri Türkçe olmak üzere Osmanlı Tarihinin yazılması emri verilmiştir. Bu doğrultuda İdris-i Bidlisî Farsça *Heşt Behişt* (Sekiz Cennet), Kemalpaşazade Türkçe *Tevarih-i Âl-i Osman* adlı eserleri kaleme almıştır. Yavuz Sultan Selim (1512-1520) ve Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) dönemine gelindiğinde Selimnâme, Süleymannâme ve Şehnâme türünde dönemin padişahının müstakil olarak anlatıldığı eserler verilmiştir. Yazılan bu eserler tarihi bilgidен ziyade padişaha övgünün nispeten daha fazla olduğu türden eserlerdir. Fakat bu tür eserlerde döneme dair oldukça önemli ve orijinal bilgiler vardır. Birçok Selimnâme yazarı olayların bizzat içinde olmuştur. Bunlara ek olarak ruznâme ve menzilnâme türünde eserler de tahminen bu dönemlerde çıkmıştır.

Bu çalışmada Yavuz Sultan Selim dönemine dair menzilnâme ve ruznâme türünden eserler incelenecektir. Yapılan bu çalışma iki bölümden oluşacaktır. Birinci bölüm giriş, değerlendirme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Osmanlı dönemine ait bilinen en eski ruznâme ve menzilnâme örnekleri Yavuz Sultan Selim dönemine aittir. Bugün bu eserlere Feridun Ahmed Bey'in *Münşe'atü's-selâtin* adlı eserinde rastlanmaktadır. Bundan dolayı çalışmanın giriş bölümünde transkripsiyonu verilen menzilnâmelerin ve ruznâmenin bir münşe'atın içinde olması hasebiyle münşe'at'ın, transkripsiyonları verilmesine binaen ruznâme ve menzilnâme'nin

genel tanımları yapılacaktır. Akabinde transkripsiyonda esas alınan yazmaların tanıtılacaktır. Ardından her bir menzîlnâme ayrı bir başlık altında değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Son olarak da Haydar Çelebi'ye ait ruznâme değerlendirilecektir. Sonuç bölümünde ise eserin öneminden bahsedildikten sonra menzîlnâmelerin Haydar Çelebi'ye ait olup olmadığına dair iddialar değerlendirilecektir.

İkinci bölümde Çaldıran, Kemah, Dulkadiroğlu, Mısır Menzîlnâmeleri ile Haydar Çelebi Ruznâme'si, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Yazmalar Kataloğu, Revan Kitaplığı'nda kayıtlı bulunan Revan 1955, Revan 1958 ve Feridun Bey'in Münşe'atü's-selâtin'i esas alınarak edisyon kritiğe tabi tutulacaktır. Fakat her üç metinde de bazı eksikliklerden dolayı bir nüsha esas alınmamıştır. Bunun yerine üç ayrı metinden müstakil, sıhhatli bir metin oluşturulmaya çalışılacaktır.

1. BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. MÜNŞE'AT, RUZNÂME VE MENZİLNAME

Münşe'at kelimesi sözlükte “*düz yazı, nesir*” anlamındaki inşa kelimesinden türemiştir. Münşe'at geleneği genel anlamda devlet teşkilatında görev alan divan, kalem ve ketebe gibi resmi dairelerde çalışan kişilerin oluşturduğu resmi yazışmalardır. Bunun dışında nişancı, tevkiî veya kâtiplerin de bu yönde yaptığı çalışmalar vardır. Bu tip mecmualara el defteri de denilmektedir (Afyoncu, 2012, 151). Bu tip yazılar resmi evrakı, mektupları ihtiva ettiği gibi, yazıların içerisinde menzîlnâme, ruznâme gibi türler de bulunur. Bu türden eserler düz yazıyla yazıldığı gibi nazım türünden yazılanlar da vardır.

Münşe'at türünde tarihi nitelikli eserler olduğu gibi edebi nitelikli ve tasavvufî türden eserler de mevcuttur. Edebi özellikteki münşe'atlarda genellikle divan şiiri tarzındaki nazımlar mevcut olduğu gibi nutuk, makale, özel mektuplar vb gibi nesirler yer alır (Daş, 2003, 5). Edebi türdeki münşe'atların yazılmasındaki amaç; inşa işine yeni başlayacak olan münşilere yazı yazma pratikliği, güzel yazının nasıl yazılacağına dair incelikler ve içerik bilgisi dışında şekil bilgisi gibi öğretmektir (Uzun, 18). Bu şekilde münşilik işine başlayanların bu işi sevmelerini sağlamaktır.

Tasavvufî manadaki münşilik ise daha çok bir tasavvuf ehlinin yazışmalarını konu edinen münşe'atlardır. Bunların literatürdeki bir başka karşılığına da mektûbat veya resail denilmektedir (Durmuş, 16). Örneğin Osmanlı dönemi ulemasından Hasan Sezaî'nin veya Aziz Mahmud Hüdaî'nin mektubatları bu türdendir (Durmuş, 18).

Tanzimat döneminden sonra münşe'at türü okullarda yazı yazma konusundaki derslerle ilgili kitap manasına gelmiş ve bu ders kitabına “*Usûl-i Kitabet ve İnşâ, İnşâ-yı Cedid*”

adı verilmiştir (Uzun, 19). Bu kitaplarda öğrencilere yazı yazma sanatıyla ilgili beceriler kazandırılmıştır. Günümüz eğitim sisteminde de bu ders öğrencilere “*Kompozisyon, Dil Bilgisi*” adı altında verilerek bu gelenek devam ettirilmiştir.

Menzilnâmelerin ve ruznâmenin ana kaynağını da oluşturan ve tarihçilerin ilgilendiği münşe’at mecmuaları bu iki türe benzemekle beraber içerik açısından dönemin padişahlarının, devlet adamlarının, şehzadelerin yazışmalarını içerir. Bununla birlikte devlet teşkilatını ve diplomatikayı ilgilendiren bilgiler de münşe’atlarda mevcuttur. Bazı münşe’at mecmuaları kapsadıkları dönemi anlatan menzilnâme, ruznâme ve tevarih gibi türleri de kapsar. Münşe’atlar aslında ilmi bir amaçla değil, pratikte kolaylık sağlanması amacıyla toplanmıştır. Bundan dolayı mecmualarda sadece belge örnekleri yoktur, bunlara ek olarak belgelerin diplomatik kuralları da mevcuttur (M. S. Kütükoğlu, 2013, 5). Bu tipteki mecmualar konu edindikleri belgelerin rükünlerini, şartlarını ve bu belgelerin nasıl yazılacağını göstereceğinden Bekir Kütükoğlu tarafından “*öğretici mahiyetteki münşe’at mecmuaları*” olarak adlandırılmıştır (B. Kütükoğlu, 1993, 217).

Genellikle münşe’atlar, yazışma usûl ve kaideleriyle, yazışma türleri ve bunların tarifleriyle başlamıştır. Bu bölümlerden sonra yazışmalarda kullanılacak unvan ve elkab türleri verilmiştir. Örneğin Revan 1957’de kayıtlı bulunan münşe’atta yazışmalar normal sayfada yer alırken bu yazışmalarla ilgili unvan ve elkab derkenarda konulmuştur. Ardından Hazreti Peygamber (A.s) ve dört halife dönemine ait yazışmalar verilmiştir. Daha sonra münşe’atın yazıldığı döneme ait padişahların, vezirlerin ve diğer devlet adamlarının birbirlerine yazdıkları yazışmalar yer alır. Bunların dışında dini içerikli yazışmalar, vakfiye suretleri, kıssalar, menkıbeler, menzilnâmeler, ruznâmeler de münşe’atlarda mevcuttur (Uzun, 19). Örneğin Revan 1957’de kayıtlı münşe’attta IV. Murad (1623-1640) dönemine ait dönemin Reisülküttabı olan Hilmi Hüseyin Efendi tarafından yazılan Revan ve Bağdat Seferleri Menzilnâmesi mevcuttur.

Kısacası münşe'at mecmuaları sadece resmi yazışmaları kapsamaz aynı zamanda diğer türdeki yazıları da içine alır.

Münşe'at mecmualarını bir kaç kategoride incelemek mümkündür. Burada Mustafa Uzun'un Orhan Şaik Gökyay, Agâh Sırrı Levend, Halil İbrahim Hakyemez, Mehmet Altay Köymen gibi bu konu üzerine çalışmış kişilerden derleyerek hazırladığı çalışmasının örnek olarak verilmesi yerinde olacaktır. Mustafa Uzun, münşe'atları altı kategoride incelemiştir. Birinci grupta dilbilgisi, inşâ ve üslûp bilgileri, diplomatik ilminde kullanılan hitap cümleleri, elkablar, unvanlar, manzum ve mensur ibareler, mukaddime ve hatimeler vardır. İkinci grupta resmi mektup ve yazışmalar mevcuttur. Bu resmi yazışmalar arasında nâme-i hümayûn, hatt-ı hümayûn, buyruldu, i'lâm ve telhis gibi çeşitli belge türüne ait metinler vardır. Üçüncü grupta çoğunlukla şair ve edebiyatçıların yazmış oldukları sanat yönü ağır basan edebi içerikli yazılar mevcuttur. Dördüncü grupta edebiyatçıların kendi yazılarını derleyerek hazırladıkları türden münşe'atlar yer alır. Beşinci grup münşe'atlarda Tanzimat döneminden sonra ortaya çıkan okullarda yer alan inşâ dersleriyle ilgili münşe'atlar yer alır. Son grupta ise çoğu aynı kişiye ait mektup ve şiirden oluşan bir nevi divan ve münşe'at diyebileceğimiz münşe'atlar mevcuttur (Uzun, 19-20).

Ruznâme, farsça rûz (gün) ve nâme (mektup) kelimelerinden türetilerek meydana getirilmiştir. Günlük olayların anlatıldığı ruznâmeler gazeteler için de kullanılan bir kelimedir. Ruznâmelere müellifleri veya bunları istinsah edenler tarafından “*vâkıât-ı ruzmerre, ceride, vak'anâme*” adları verilmiştir. Yani başka deyişle ruznâme yerine zaman zaman ruzmerre adı da kullanılmıştır (Sarıcaoğlu, 278). Osmanlı'nın klasik döneminde maliye ile ilgili günlük kayıtlar ruznâme adı verilen defterlerde tutulurdu. Daha sonraki dönemlerde bu kelime değişerek ruznamçe ve yevmiye adını almıştır. Bundan başka münecimlerin yıllık takvimlerle uğraşması ve bunlara dair tutulan kayıtlara da ruznâme denilmiştir (Sarıcaoğlu, 278).

Mevzubahis olan ruznâme ise padişahların yaşamları hakkında günlük olarak tutulan kayıtlardır. Bu türden ruznâmeler genellikle padişahların Sır Kâtipleri tarafından tutulurdu. Sır Kâtipleri'nin yazdıkları eserlere ruznâme adı verdiğine pek rastlanmamıştır. Ruznâmeden daha ziyade “*vekayinâme, zabt-ı vekayi-i yevmiyye-i hazret-i cenâb-ı şehriyârî, vekayi-i yevmiyye, vukuât-ı yevmiyye, mazbata-i yevmiyye, yesvid-i vukuât*” gibi başlıklar kullanılmış veya hiç başlık atmadan isimsiz olarak yazılmıştır (Sarıcaoğlu, 278). Ruznâmeler genellikle düzensiz biçimde kayıt altına alınmış ve temize çekilmemiştir. Bunlar çeşitli boyutlardaki kâğıtlara veya temize çekilmemiş defterlere yazılmıştır. Yazma eserlerde veya tevarihlerde görülen başlıklar gibi başlıklara da pek rastlanmaz. Her bir ruznâmenin tek nüshası vardır ve bazı ruznâmelerin kısmen veya tamamı vekayinâmelerde yer almaktadır. Bu türdeki en eski örneklere 18. yüzyılda rastlamak mümkündür. Sır Kâtiplerinin yazdığı ruznâmelere birkaç örnek vermek gerekirse Hıfzî Ağa'nın *Ruznâme-i Sultan Mahmud Han* adlı eseri, Kahvecibaşı Ahmed Bey'in *Ruznâme-i Sultan Osman-ı Salis* adlı eseri bu türün başlıca örnekleridir. Fakat Sır Kâtibi haricindeki isimlerin de yazdığı ruznâmeler vardır. Silahdar Fındıklılı Mehmed Ağa'nın *Nusretnâmesi* bunun en iyi örneklerinden biridir (Sarıcaoğlu, 278).

Bunun dışında savaşa katılanların sefer sırasında günlük olarak tuttuğu olaylar da ruznâmede yer alır (Irmak, 1991, XIII). Bunlara örnek olarak aşağıda transkripti verilen *Haydar Çelebi Ruznâmesi*, Karaçelebizade Abdülaziz Efendi'in *Zafernâmesi* ve Matrakçı Nasuh'un *Beyân-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn* adlı eseri bunlara en güzel örnektir (Irmak, 1991, XIII; Matrakçı Nasuh, 1976; Yıldırım, 2005). Bu tip kişiler resmi görevli veya divan kâtipliği, Sır Kâtipliği görevinde iken bu tür eserleri yazdığı gibi, bazıları da bir hatırat olarak veya taltife mazhar olmak için de bu şekilde eserleri kaleme almışlardır. Bu anlamda ruznâmelerle ilgili en önemli örneklerden biri Haydar Çelebi Ruznâmesi'dir. Bundan dolayı bu bölüm Haydar Çelebi nezdinde aşağıda ayrıntılı inceleneceğinden bu kadar bilgi ile yetinilecektir.

Menzil; inmek, konaklamak, misafir olmak manalarına gelen “*nüzûl*” kelimesinden türemiştir. Kelime anlamı itibariyle bir günlük yol, yol üzerindeki yer, konak, iki konak arasındaki mesafe, bir konak yol, posta tatarlarının beygirlerinin bulunduğu yer veya ev gibi manalara gelir. Osmanlı terminolojisindeki manasıyla menzil; ordunun konakladığı, bir kervanın dinlendiği veya resmi bir evrakı ulaştırmakla yükümlü bir ulağın dinlenmek veya geceyi geçirmek için kullandığı yer olarak geçer (Halaçoğlu, 159). Aynı zamanda resmi haberleşme işlevinin gerçekleşmesi için kullanılan yer, sefere giden askerin iaşesinin toplandığı yer, devlet ricali ve elçilerin gidiş-gelişlerinde konakladıkları yer olarak da bilinir (Açıkel, 2004, 2).

Yol üzerinde bulunan ve konaklamak için kullanılan bu yerlere menzilhane denir. Osmanlı Devleti’nde menzil tabiri genellikle ulak-posta teşkilatı için kullanılmakla birlikte sadece bu kurumu temsil etmez. Menzilhane aynı zamanda sefere giden ordunun ve hacca giden hacıların da kullandıkları bir mekândır. Örneğin bir ulak için menzilhane dinlenilecek olan kapalı bir haneyi temsil ederken askeri menzilhane –kalabalık bir ordu düşünüldüğü için- genellikle suya yakın olan geniş düzlükleri temsil ediyordu. Bununla birlikte ülkeye gelen elçiler de yine bu menzilhanelerde konaklar ve ihtiyaçlarını karşılardı. Bir ulağın gideceği iki menzilhane arası mesafe şartlara bağlı olarak günde 17 ile 272 kilometreyi bulurken, askerin iki menzilhane arası mesafesi 25 ile 30 kilometreyi bulurdu (Halaçoğlu, 2002, 51). Bu gibi sebeplerden dolayı menzilhane kelimesinden tek bir mana çıkarılmamalıdır.

Osmanlı ordusunun gittiği seferler açısından menzilhâne bir ordunun konakladığı güzergâhlar hakkında yazılmış olan çalışmalardır. Bunlar müstakil olarak yazıldığı gibi herhangi bir vekayinâme içinde veya bazı münşe’at mecmualarında da yer alabilirler. Yukarıda da açıklandığı üzere IV. Murad’ın sefer menzilhâneleri Naima Tarihi’nde görüldüğü gibi (Naima, 2007, 328), Feridun Bey münşe’atında da yer alır (Feridun Beg, 200a-206b). Ayrıca bu tür menzilhânelerin Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde Maliyeden Müdevver Defter kataloğu gibi

bazı tasniflerde yer aldığı gibi Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi defter kataloglarında da rastlanmıştır (*Maliyeden Müdevver Defter 14357; Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Defter 10221*). Osmanlı dönemine ait bilinen en eski menzîlnâme örnekleri Yavuz Sultan Selim dönemine aittir. Şimdiye kadar müstakil olarak herhangi bir nüshasına rastlanmayan menzîlnâmeler Feridun Bey Münşe'atı'nda mevcuttur (Feridun Beg, 1848, 396-407-450). Bu menzîlnâmeler hakkında aşağıda detaylı bilgiler verileceğinden burada bu kadarlık bilgiyle yetinilecektir.

İlk menzîlnâme çalışmaları 1953 yılında Süheyl Ünver'in *IV. Murad'ın Revan Seferi Menzîlnâmesi*'yle başlamıştır (Ünver, 1953). Ardından Halil Sahillioğlu *IV. Murad'ın Bağdad Menzîlnâmesi* adlı iki çalışma yapmış ve *Belgeler Dergisi*'nde yayımlamıştır (Sahillioğlu, 1965, 1988). Nezihi Aykut *IV. Murad'ın Revan Seferi Menzîlnâmesi* adlı çalışmasını yaparak menzîlnâme çalışmalarını devam ettirmiştir (Aykut, 1984). Songül Çolak *IV. Murad'ın Bağdad Seferi Menzîlnâmesi* adlı bir çalışmayı şu anda yayına hazırlamaktadır. Tüm bu çalışmaların yanı sıra sefer organizasyonu çalışan Ahmet Şimşirgil, Yaşar Ertaş, Mehmet İnbaşı, Meryem Kaçan Erdoğan, Tahir Sevinç gibi tarihçiler de organizasyonuyla ilgilendikleri seferlerin menzillerini vererek menzîlnâme literatürüne katkı sağlamışlardır (Erdoğan, 2001; Ertaş, 2007; İnbaşı, 2004; Şimşirgil, 2000; Sevinç, 2010).

1.2. ÇALIŞMADA KULLANILAN ESERLERİN ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde transkripsiyonu verilen ruznâme ve menzîlnâmelerin içinde bulunduğu T.m.s.k Revan 1955, 1958 numaralı yazmaların ve Feridun Ahmed Bey'in Münşe'atü's-selâtin adlı eserinin genel tanımları yapılacaktır.

Revan 1955 numaralı yazma Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde Revan Bölümü'nde kayıtlıdır. Yazarı bilinmeyen yazma münşe'at türündedir. 160 varak olan eser nesih hattıyla yazılmış ve her sayfa 17 satırdan oluşmuştur. Münşe'at Türkçe, Farsça ve Arapça yazışmalardan meydana gelmiştir. Kitabın ilk sayfasında ismi "*mekâtib ve teveccühnâme-i Selim*

Han” olarak zikredilmektedir. Eser Yavuz Sultan Selim’in şehzadelik döneminden başlayarak saltanatının sonuna kadar olan mektupların bir kısmını ihtiva eder. Şehzadelik dönemi mektupları Orta Asya ülkeleri hükümdarlarıyla olan yazışmalarından oluşmaktadır. Saltanatı dönemindeki mektuplar ise Yavuz’un Şah İsmail, Mısır Sultanları, Şehzade Süleyman ve bazı devlet adamlarıyla olan yazışmalarını ihtiva etmektedir. Bunların dışında iki menzîlnâme, bir ruznâme ve birçok fetihname de eserde yer almaktadır.

Revan 1958 numaralı yazma Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’nde Revan Bölümü’nde kayıtlıdır. Bu eserin de yazarı bilinmemektedir ve eser münşe’at türündedir. 257 varaktan oluşan eser nesih hattıyla yazılmış ve her sayfa 17 satırdan oluşmaktadır. Bu münşe’at da Revan 1955 gibi Türkçe, Arapça ve Farsça yazışmalardan oluşmuştur. Eserin giriş sayfası tezhipte süslenmiş olup her sayfa çerçeve içine alınmıştır. Eserin ilk sayfasında ismi “*tevec-cühnâme-i Selim Han*” olarak zikredilmektedir. Münşe’at II. Bayezid Dönemi’nden başlayarak Yavuz Sultan Selim Dönemi’nin sonuna kadar olan yazışmaların bir kısmını kapsamaktadır. Yavuz dönemi ile ilgili yazışmalar Revan 1955 ile birebir aynıdır.

Münşe’at mecmuaları içinde en meşhuru Menzîlnâmelerin ve Ruznâmenin de içinde olduğu Feridun Ahmed Bey’in Münşe’atü’s-selâtin adlı eseridir. Doğum yeri ve tarihi bilinmeyen Feridun Ahmed Bey’in künyesi Ahmed eş-Şehir bi-Feridun et tevkii’dir (Özcan, 396). Feridun Bey Defterdar Çivizâde Abdi Çelebi’nin himayesinde yetişmiş ardından onun sayesinde Rumeli Beylerbeyi olan Sokullu Mehmed Paşa’nın himayesine girmiştir. Paşa’nın sadrazamlığı sırasında Divân-ı Hümayûn kâtipliğine getirilmiş ve Sokullu Mehmet Paşa’nın da sır kâtipliğini yapmıştır (Özcan, 396). 12 Haziran 1570 yılında reisülküttaplığa ve 1574 yılında da nişancılığa getirilmiştir (Feridun Beg, 1848, 572). Bir yıl sonra Münşe’atü’s-selâtin’i III. Murad’a (1574-1595) takdim etmiştir. Feridun Bey 1583 yılında vefat etmiştir. Mezarı Eyüp’teki türbesindedir (Özcan, 396). Feridun Ahmed Bey’in *Münşe’atü’s-selâtin*, *Nüzhetü’l-esrarü’l-ahbâr der Sefer-i Sigetvar* ve *Miftah-ı Cennet* adlı kitapları vardır.

Feridun Ahmed Bey Münşe'atü's-selâtin adlı eserinde ebced hesabıyla eserin tamamlanış tarihi olan 1574'ü vermektedir (Özcan, 2005, 54). Eser, Hazreti Peygamber ve dört halife dönemine ait mektuplarla başlar. Ardından Osmanlı kuruluş döneminden III. Murad dönemine kadar olan mektuplarla devam eder. Bunlarla beraber mülknâmeler, nâme-i hümayûnlar, tehniyetnâmeler, ahidnâmeler, tebriknâmeler ve fetihnâmeler de eserde mevcuttur. Ayrıca Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde divân kâtipliği yapmış olan Haydar Çelebi'nin Yavuz dönemini ele aldığı ruznâmesi de Feridun Bey'in eserinde mevcuttur. Yine Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinin seferlerine ait menzîlnâmeler de burada bulunmaktadır. Mustafa Selanikî Efendi'nin bildirdiğine göre eser 1880 belgeden oluşmaktadır (Selaniki, 1989, 110). Daha sonraki istinsahlarında ise yaşadığı zaman dışındaki dönemlere ait belgeler de eklenmiştir. Bunun bir örneği Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde Revan 1957 numarada kayıtlı bulunan Münşe'atü's-selâtin nüshasıdır. Bu eserde IV. Murad dönemine ait menzîlnâmeler ve bazı mektuplar mevcuttur (Feridun Beg, 200-207). Feridun Bey'in çağdaşı olan Selaniki'nin verdiği bilgiye göre *“beğenilmeye layık olduğuna şüphe olmayan eser”* dönemin padişahı olan III. Murad tarafından pek beğenilmemiştir (Selaniki, 1989, 110). Fakat Feridun Bey ise padişah tarafından eserinin beğenildiğini ve takdir gördüğünü yazmış, bununla beraber kendi döneminde yaşayan kişilerin *“eski münşilerin mektupların tertib eylemede ne vardır”* demesinden şikâyet etmiştir (Feridun Beg, 1848, 22). Münşe'atü's-selâtin'in dünyanın birçok kütüphanesinde yazmaları vardır. Ayrıca yazarının ismi zikredilmeden veya eserin adı zikredilmeden anonim olarak da kısmi bölümleri hazırlanmıştır (Anonim, Revan 1955, 1958). Osmanlı döneminde iki baskısı yapılmıştır. Münşe'at'ın Cumhuriyet döneminde bazı bölümleri kısmî olarak yayınlanmış olsa da hakkında henüz tam manasıyla bir çalışma yapılmamıştır. Örneğin L. M. Langes, Paris nüshasına dayanarak seksen sekiz belgeyi yayınlamış, M. Wickerhauser münşe'attan bazı bölümler seçerek yayınlamış ve Halil Edhem Bey de Mısır Menzîlnâmesini Almanca'ya çevirerek yayınlamıştır (Özcan, 2005, 57).

1.3. DEĞERLENDİRME

1.3.1. Çaldıran, Kemah ve Dulkadiroğlu Seferleri Menzilhâmesi

Menzilhâme Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran, Kemah ve Dulkadiroğlu Seferleri'nin menzillerini ihtiva etmektedir. Çaldıran, Kemah ve Dulkadiroğlu Seferleri menzilhâmesi 19 varaktan oluşmakta, bunun 17 varağı Çaldıran Seferi'ne, 2 varağı Kemah ve Dulkadiroğlu seferlerine aittir. Menzilhâme kapsamı Yavuz'un Edirne'den Tebriz'e kadar gidişini ve Amasya'ya dönüşünü, akabinde Amasya'dan Kemah'a yönelip Kalesi'nin Fethini, Dulkadiroğlu Seferleri'nden İstanbul'a dönüşünü ve bu menzillerde meydana gelen olayları ihtiva eder. Eserin dili sade olmayıp yer yer Arapça veya Farsça ifadelerin geçtiği cümlelerde ağır bir dil kullanılmıştır.

Menzilhâme'ye müellif "*Çaldıran Seferinin Gidişinde ve Dönüşünde Menâzil-i Mütebâreke Esâmîsidir İcmâl ve Tafsil Üzre*" cümlesiyle başlamış ve hangi gün nerede durulmuşsa günün adını vererek o yerden bahsetmiş ve gün atlamamıştır. Sefer güzergâhındaki yerlerin isimleri verilmiş ve o konakta eğer kayda değer bir olay meydana gelmişse kısaca olaya da yer verilmiş, aksi durumda sadece hangi konağa gelinmişse o: "*konağa konuldu*" ifadesi kullanılmıştır. Çaldıran Savaşı, Kemah, Dulkadiroğlu Seferleri ve hemen akabindeki olaylar haricindeki tüm ifadeler kısaca yazılmış ve ayrıntıya girilmemiştir. Bu konakların fiziki durumları hakkında pek malumat olmadığı gibi su ve konak elverişliliği hakkında da pek bilgi yoktur. Bazı konaklarda akarsu üzerinde köprü yoksa köprüünün onun yapıldığına dair bilgiler az da olsa vardır. Gidilen yollar hakkında da "*meşakkatli, sarp kayalıkları vardır*" kabilinden ifadeler yer almaktadır. Menzilhâmede sadece olaylardan bahsedilmiyor, çeşitli hükümdarlar ve devlet

adamlarından gelen mektup, tehniyetnâme¹ gibi evraklardan söz ediyor ve aynı zamanda hükümdarlara, Şehzade Süleyman'a ve bazı devlet adamlarına fetihnâmeler gittiği ve onlardan cevaplar geldiği de anlatılıyor.

Bu Menzîlnâmede seferle alakalı herhangi bir hazırlıktan bahsedilmediği gibi, seferin sebepleri de yer almamaktadır. Sadece bir takım beylere ve onların emrindeki askere buğday ve arpa verildiğine dair bilgiler bulunmaktadır. Bunların dışında avarız, nüzül ve sürsat² gibi vergilerden de bahsedilmemektedir. Sefere katılan askerin sayısı verilmediği gibi, cephane, top ve top arabası gibi savaş aletlerinin sayıları hakkında da bilgi yoktur. Ancak bazı menzillerden geçerken menzil civarında bulunan önemli kişilerin türbelerinin ziyaret edildiğine veya daha önce o menzilde meydana gelen önemli bir olaya dair bilgiler vardır. Mesela; “*Sultan Seyyid Gâzi rahimehullah*” demekle Battal Gazi Türbesi civarından geçildiğini kast eder. “*Eskidere nâm-ı diğer Eskinçi Konağı'na ki Merhûm Sultan Mehemed Gazi Uzun Hasan'la ol konakda cenk idüb bi- 'inayetullah gâlib olmuşdı*” ifadesinde de bahsi geçen olay II. Mehmet (Fatih) ile Uzun Hasan arasında meydana gelen Otlukbeli Savaşı'dır.

Menzîlnâme yazarının kim olduğuna dair bir bilgi yoktur. Fakat menzîlnâme içerisinde geçen “*Ba'zı nüshada bir gün mukaddem gurreşi mestûr olub lâkin essahı bu olmağın ihtiyâr olundu.*” ifadesinden yazarın sefere katılmadığı ve bu menzîlnâmeyi çeşitli sefer kronikleri ve Çaldıran, Kemah ve Dulkadiroğlu Seferleri menzîlnâmelerinden bir araya getirerek oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bununla ilgili bir başka örnek de Sadrazam Hadım Ali Paşa'nın Şahkulu tarafından şehid edildiğini anlatırken “*Merhûm Sultan Bayezid ahdinde mağfûr-leh veziri Ali Paşa Şeytan Kulu nâm Celâli birle anda cenk idüb şehîd olmuşdı*” cümlesinde Şahkulu'nu Celâli olarak nitelemesidir. Celâli İsyanı'nın başlangıcı her ne kadar Yavuz dönemi sonuna denk gelse de asıl etkisi daha sonraki dönemlerde meydana gelmiştir. Yani menzîlnâme yazarı dönemi

¹ Tehniyetnâme: Osmanlı döneminde savaş gibi başarıları kutlama amacıyla gönderilen yazılardır.

² Bu türden vergiler savaş zamanı gibi olağan dışı şartlarda belirlenen mükelleften alınan avarız türü vergilerdir.

dışındaki bir tabiri olayın başlangıcından 10 yıl öncesine atfediyor. Bu menzîlnâmenin Feridun Bey Münşe‘atı’nda olmasından dolayı her ne kadar Feridun Bey tarafından hazırlandığı düşünüldüyse de, Revan 1955 (35a-52a) ve Revan 1958 (131a-148a)’de kayıtlı anonim münşe‘atlarda da rastlandığından menzîlnâmenin Feridun Bey tarafından hazırlandığı hakkında vermektedir. Nitekim ileride ele alınacak olan Mısır Menzîlnâmesi’nin üslûp, içerik ve yazım tarzından da görüleceği üzere farklı kişiler tarafından hazırlandığı düşüncesini öne çıkarıyor. Yine eserin Yavuz’un ölümünden sonra kaleme alındığı “*merhûm cennet mekân*” ifadesinden anlaşılmaktadır. Yavuz’la alakalı menzîlnâmede “*Hudavendigâr, Padişah-ı ‘âlempenah, Diyar-ı Rûm Sultanı, Şah-ı Rûm, Şehinşah milket-i rûmu’l-müeyyed minallahü’l-mülkü’l-kerimü’l-mecîd Sultan Selim ibn-i Sultan Bayezid agarallahu ensâre hazretleri*” gibi ifadeler geçmesine rağmen padişaktan ve onun mizacından veya paşalarla olan ilişkilerinden fazla bahsetmemektedir.

Müellif eserinin başlangıcında “*Ber vech-i İcmâl*” diyerek çeşitli yerler arasında kaç menzil olduğuna dair bilgi vermektedir. Menzîlnâme’nin ilk bölümünde Çaldıran Savaşı menzilleriyle alakalı genel menzil bilgisi ikinci bölümünde de Kemah ve Dukadiroğlu seferiyle alakalı genel menzil bilgisi veriliyor. Menzîlnâmede Kemah-İstanbul arası yazmasına rağmen kaç menzil olduğunu verememiştir.

Menzil Noktası	Menziller Arası Mesafe	Menzil Noktası	Menziller Arası Mesafe
Edirne-İstanbul	10	İstanbul-Kayseri	47
İstanbul-Sivas	55	İstanbul-Erzincan	65
İstanbul-Çaldıran	94	İstanbul-Hoy	97
İstanbul-Merned	101	İstanbul- Tebriz	105
Tebriz-Nahcivan	7	Tebriz-Çoban Köprüsü	25

Tebriz-Bayburt	34	Tebriz-Amasya	58
Amasya-Sivas	10	Amasya-Kemah	18
Kemah-Sivas	8	Kemah-Sitan	13
Kemah-Kayseri	19	Kemah-İstanbul	?

Bugün İstanbul-Edirne arasındaki mesafe 238 km olduğuna göre her bir menzil arasındaki mesafe yaklaşık olarak 23,8 km ile 25 km arasında değişmektedir. Her menzil arası 25 km olarak kabul edilirse gidilen güzergâha göre Edirne ile Çaldıran arası 2600 km mesafedir. Edirne ile Çaldıran arasındaki mesafe 104 menzil olup tüm seferler boyunca ordu 80 kere mola vermiştir. Bazı menzillerde birden fazla gün konaklandığı halde bazılarında bir gün konaklanmıştır

Eserde, menziller arası mesafeye dair genel bir bilgi verildikten sonra seferle ilgili açıklamalara ve bazı halk inançlarına geçilmiştir. Mesela kızılbaş imamlarından rivayet edildiğine göre sefere Salı günü başlanması gerekirmiş. Yavuz bunun ehl-i imana göre olduğunu düşündüğünden menzîlnâmeye göre seferi Salı günü başlatmıştır. Sebebi ise Yavuz'un Allah'ın zaferi bu günde başlattığından dolayı muvaffakiyeti de bugün vereceğine inanmasıydı. Menzîlnâme yazarı bu sebepten olacak ki Dulkadiroğlu Seferinin sonucunu da yine Salı gününe bağlamış ve bu iki Salı günü arasında “*melâ'in revâfız ze'amına Çaldıran ve Kemah Vilâyet-i Zü'l-kadir gibi üç 'azîm feth müyesser oldı'*” diyerek zaferin bu günün kutsiyetine bağlamıştır. Çaldıran Seferi 9 ayda gerçekleşmiş ve dönüşü Amasya'da son bulmuştur. Kış orada geçirildikten sonra Kemah ve Dulkadiroğlu seferine çıkılmıştır.

Menzîlnâmede sefer esnasında toplanan divanlara ve burada gerçekleşen görüşmelere dair çok az malumat vardır. Divan toplantısı olduğuna dair üç kayıt yer olmasına rağmen birçok karar alınması divan toplantısının bu kadar az olmadığını gösteriyor. Yine menzîlnâmede devlet

erkânının azil ve tayinlerine dair pek fazla bilgi yokken, karakola, serdarlığa veya bir kaleyi almaya tayin olmak gibi tayinlerden ve Mustafa Paşa'nın azline dair bilgi verirken birinci dereceden devlet adamlarına dair bu türden bilgiler pek azdır. Aşağıda verilen mertebe değişikliklerinden de anlaşılacağı üzere Rumeli mertebe olarak Anadolu'dan daha önce gelmektedir. Yine menzîl-nâme görev değişiklikleri, azil ve tayinler hakkında hep Çaldıran Savaşı'ndan sonrakiler yer almaktadır.

Tayin Olan Kişi	Tayin Olduğu Makam	Tayin Olan Kişi	Tayin Olduğu Makam
Sinan Paşa	Rumeli Beylerbeyliği	Zeynel Paşa	Anadolu Beylerbeyliği
Hüsrev Bey	Karaman Beylerbeyliği	Ferhad Ağa	Mir-i âlem
Ahmed Bey	Başkapıcıbaşı	Koçi Bey	İkincikapıcıbaşı
Behram Bey	Küçükkapıcıbaşı	Murad Bey	Sipahioğlanları Ağası
Karaçinoğlu Ahmed Bey	Silahdarlar ağası	Bostancı Ali	Silahdarlar Kethüdası
Behram Bey	Merend Muhafazası	Hüsam Bey	Rumeli Kethüdalığı
Numan Bey	Defterdar	Piri Mehmed Paşa	Vezir
Şemsi Bey	Rumeli Defterdarı	Abdülkerimzade Abdülvehhab Çelebi	Anadolu Defterdarı
Zeyrekzade Mevlana Rükneddin	Rumeli Kadıaskeri	Mevlana Tacizade Cafer Çelebi	Anadolu Kadıaskeri

Hocazade Mehmed Çelebi	Nişancı		

Menzilnâmede Safevilerden olanlara “*İsmail bed-kişi, İsmail mülhid bî-din la ‘netullah-ı aleyh ve ‘ale’t-teba-i ve a‘vâne ecma‘in, kızılbaş bed-ma‘âş la‘nehumullah ve demmerhüm, Şah-ı Kemrah*” gibi oldukça ağır ifadeler kullanılmaktadır. Menzilnâmeğe göre kızılbaşlar Müslüman olarak kabul edilmiyor, bilakis Allah’ın lanetlediği insanlar olarak görülüp “*kızılbaş-ı lâ‘in*” denilirken, bazı yerlerde de şeytanlar gibi görülüyor. Nitekim Kemah Kalesi fethedildiği zaman kaleye dikilen bayrak devletin bayrağı olarak değil aksine İslam bayrağı olarak görülüyor. Casuslar için bugünkü gibi “*casus*” ifadesi kullanıldığı gibi “*dil*” ifadesi de kullanılmıştır. Bununla birlikte casusların akıbetleri durumun nezaketine göre değişmekteydi. Mesela bu elçiler Şah İsmail tarafından gönderilmişse ya konuşturulup ya da konuşturulmadan direkt olarak öldürülüyordu. Nadir olarak hapis cezası alarak kurtuldukları oluyordu. Menzilnâmede Safevî casusu olarak Kılıç isimli bir casustan bahsedilir. Şah İsmail’e haber gönderildiğinden bahseder. “*ayrık*” kelimesiyle Safevî casusu olduğu anlaşılıyor. Fakat bu casustan uzun süre haber alınmadığı da belirtilir. Fakat öldürülen adamlar bunlarla sınırlı değildir. Çeşitli sebeplerle devlet görevlileri, bazı askerler, bazı beylerbeyi ve beyler de idam edilmişti. Tebriz’in alınmasından sonra Halid Bey isimdeki kızılbaş beyi 50 adamıyla ziyafete çağırılıp orada katledilmiştir. Öte yandan ele geçirilen devlet adamlarının da katledildiği bilgisi Menzilnâmede mevcuttur. Dulkadiroğlu beyi Alaüddevle yakalandıktan sonra başı kesilerek otak önüne getirilip padişah önünde teşhir edilmiştir.

Çaldıran Savaşı’nın başından sonuna kadar çok yoğun bir anlatım vardır. Genel olarak bazı olaylar anlatılırken cümleler “*ve*” bağlacıyla birbirine bağlanırken, Çaldıran Savaşı anlatımında böyle cümle ayrımı yoktur. Muhtemelen heyecan uyandırmak amaçlı olması için böyle bir yoğun anlatıma girilmiştir. Müellif menzilnâmede ilk olarak Şah İsmail’den bahsediyor ve

Safeviler'in şafak renginde kırmızı külahlar giydiğini ve kızılbaş âdetince sefer düzeni alarak savaşa başladığını naklediyor. Yine savaşın sabah vaktinde namaz ve duanın akabinde başladığı, savaş öncesinde padişahın bir konuşma yaptığı ve bunun neticesinde de askerler tarafından alkışlandığı kaydediliyor. Anadolu Beylerbeyi Sinan Paşa emrindeki askerle sol kolda, Rumeli Beylerbeyi olan Hasan Paşa, Karaman ve Rumeli Beylerbeyleri ve geri kalan sipahiler, zeamet sahipleri padişahın önünde harekete geçmişti. Bu savaşta Osmanlı ordusunun top kullandığı menzîlnâmenin verdiği bilgiler arasındadır. Şah İsmail'in ordusunun sağ kolunda Ustacalıoğlu Mehmed ve Diyarbekir, Kürdistan ve Bağdat emirleri vardı. Anlatımı daha güçlü kılmak amaçlı menzîlnâmede Farsça rubai kullanılmıştır: *“Halka çok zulmetmekte olan bir şah vardı/ Günahı yüzünden bir anda iki yüz bin kan akardı/ Eğer kendisini Rum Şahı'ndan kaçırmazsa/ Tüfek onun başından beynini çıkarırdı”*. Rubaidende anlaşıldığı üzere savaşta tüfek kullanılmıştı. Savaş esnasında önemli komutan ve akıncı beylerinin şehit olduklarına dair bilgiler de mevcuttur. Bu isimler arasında Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa, Mora Beyi Hasanbeyoğlu ve Turoğlu, Malçoçoğlu Ali Bey ve Kardeşi Turali Bey vardı. Savaşın akabinde Şah İsmail'in yaralandığı bilgisi menzîlnâmede mevcuttur. Savaş sırasında kadınlar arasında güzel giyimli bir kadının bulunduğuna ve bunun Şah İsmail'in hanımı olduğuna dair bilgi vardır. Yeniçerilerin bunu padişaha haber verdikleri padişahın elindeki Safevi casuslarından bu bilgiyi teyit edip kadını Tacizade Cafer Çelebi'ye nikâhlandığı menzîlnâmede yer almaktadır. Burada bahsi geçen kadın kuvvetle muhtemeldir ki Şah İsmail'in hanımı Taçlı Begüm'dür, fakat menzîlnâmede bu isim zikredilmez. Bu sefere dair bazı hükümdarlara fetihnâmelerin yazıldığı bilgisiyle sefer anlatımı bitiriliyor. Ardından Padişah Tebriz'e hareket edip burayı fethetmiş ve camilerde kendi adına hutbe okutmuştur. Yeniçerilere ve solaklara *“akkeçe börk”* giymesini ve reayanın ihmal edilmesini yasaklamıştır. Tebriz dönüşünde Nahcivan, Bayburt, Kiğı kaleleri fethedildikten sonra, Amasya'ya gelinip kırk yedi gün Kemah ve Dulkadiroğlu seferleri için hazırlık yapıldığı yazı olarak Çaldıran Seferi bölümü sona erdirilmiştir.

Menzilnâmede Kemah Seferine dair oldukça az bilgi mevcuttur. Kemah ve Dulkadiroğlu bölümüne “*Sultan Selim Han Hazretleri Amasiyye’den Kemah ve Zü’l-kadir Seferine Vardığı Menâzil-i Mütebâreke*dir” cümlesiyle giriş yapılmıştır. Menzilnâmeye göre dualar edildikten sonra öğleden ikindiye kadar Safevilerin elinde olan Kemah Kalesi topa tutulmuş, ikindi vaktinden sonra kale üstüne çıkılarak bayrak dikilmiş ve kale komutanlarının başları kesilerek fetih tamamlanmıştı. Fetihten sonra askerlere terfi ve ihsanlar verilmiş, Kemah’ın ilk kale komutanı da Karaçinzade Ahmed Bey olmuştu. Fethin ardından ordu Sivas’a döndü. Dulkadiroğlu Seferi ise bundan daha az yer kaplamaktadır. Şah İsmail’le iş birliği içinde olduğu anlaşılan Alaüddevle üzerine Sinan Paşa gönderilmişti. Menzilnâme yazarı bu bölümde doğrudan olayın içinde gibi anlatmak yerine Sinan Paşa tarafından bir ulak geldiğini ve Alaüddevle ve otuz kadar emirinin başını padişahın otağının önüne konduğunu anlatıyor. Anlaşılan Sinan Paşa padişah ve ordu önünde öncü kuvvet olarak gönderilmişti. Bu esnada Alaüddevle ile karşılaşmış orduyu beklemeden ve ciddi bir mukavemet görmeden savaşı kazanmıştı. Bu savaşa kadar Rumeli Beylerbeyi ve Serasker olan Sinan Paşa bu savaştan sonra Vezir-i azam olmuştur. Bu savaşın akabinde ordu İstanbul’a geri dönme kararı alıp Salı günü sefer nihayete erdirilmiştir.

1.3.2. Mısır Seferi Menzilnâmesi

Mısır Seferi Menzilnâmesi 10 varaktan oluşmaktadır. Menzilnâme Yavuz Sultan Selim’in Mısır Seferi’nin menzillerini ihtiva etmektedir. Menzilnâme Yavuz’un İstanbul’dan Şam’a oradan Mısır’a gidişini ve Mısır’dan Şam’a ve oradan da İstanbul’a dönüşünü ve bu menzillerde meydana gelen olayları ihtiva eder. Eserin dili ağır olup yer yer Arapça veya Farsça ifadeler kullanılmıştır.

Çaldıran Menzilnâmesi’nden farklı olarak Mısır Menzilnâmesi “*Mısır Seferi’nin Menâzilidir*” cümlesiyle başlamış ve Çaldıran Menzilnâmesi’nde olduğu gibi hangi gün nerede durulmuşsa gün adı vererek o yerden bahsetmiştir. Fakat menzilnâme günü gününe gitmeyip, yer yer aydan aya geçiş yapılmıştır. Sefer güzergâhındaki yerlerin isimleri verilmiş olup, bu

konakta meydana gelen olaylar Çaldıran Menzıl-nâmesi'ne nispetle daha az ayrıntılıdır. Çaldıran Menzıl-nâmesi'nde dinlenen yerlere “*oturak*” ifadesi kullanılırken, Mısır Menzıl-nâmesi'nde “*mukîm*” ifadesi kullanılmıştır. Bazı yerler haricinde konaklar hakkında bilgi yoktur. Çaldıran Menzıl-nâmesi'nde yıllar 920, 921 olarak verilirken, Mısır Menzıl-nâmesi'nde yılları doğrudan 923, 924 olarak verdiği gibi “*Sene selâse ve işrîn ve tis'amie*” şeklinde de yazılmıştır. Yine Çaldıran Menzıl-nâmesi'nden farklı olarak aylar sadece Arapça olarak verilmiyor, “*Abril, Haziran, Temmuz*” gibi gregoryen takvimindeki veya günümüzde kullanılan aylar kullanılmaktadır. Tıpkı Çaldıran'da olduğu gibi su ve konak elverişliliği hakkında da “*Tuhan Dere begayet sâ'ibdir ve dırazdır*” gibi ifadeler dışında pek bilgi yoktur. Bazı konaklarda akarsu üzerinde köprü yoksa bahsedilen yerde köprü yapıldığına dair bilgiler az da olsa vardır. Gidilen yolların durumu hakkında çok az bilgi verilmektedir. Fakat menzillerin durumu hakkında nisbeten daha detaylı bilgiler de mevcuttur. Bazen de hava şartları hakkında rüzgârlı, yağmur yağdı veya kar yağdı gibi ifadeler geçmektedir. Yeri geldiğinde yağmurun ve rüzgârın şiddeti hakkında da bilgiler verilmektedir. Mısır Menzıl-nâmesi sadece olaylardan kapsamıyor, çeşitli hükümdarlar ve devlet adamlarından gelen mektuplardan da bahsediyor, ayrıca Mısır Seferi'yle ilgili tehniyetnâme gibi evrakında geldiğinden söz ediliyor ve aynı zamanda yine hükümdarlara, Şehzade Süleyman'a ve bazı devlet adamlarına fetihnâmeler gittiğini ve onlardan cevaplar geldiğini de anlatıyor. Seferin sebepleri, hazırlıkları ve meşruiyeti hakkında herhangi bir bilgi bulunmadığı gibi, seferle alakalı toplanan vergilerden de bahsedilmiyor.

Mısır Menzıl-nâmesi'nin yazarının kim olduğu bilinmediği gibi, menzıl-nâmede de buna dair herhangi bir bilgi yoktur. Fakat gerek üslûp, gerek içerik ve gerekse “*oturak*”, “*mukim*” gibi kelimelerin yazımından da anlaşılacağı üzere yazarı Çaldıran Menzıl-nâmesi'nden farklıdır. Çaldıran Menzıl-nâmesi seferle alakalı olarak belli bir günde başlanmasını meşru göstermesine rağmen Mısır Menzıl-nâmesi'nde böyle bir şey bulunmamaktadır. Mısır Menzıl-nâmesi'nde eserin çeşitli nüshalardan derlendiğine dair bilgi yoktur. Buradaki bilgilere dayanarak bu ikisinin

farklı yazarlar tarafından yazıldığı fikri daha akla yatkındır. Mısır Menzilhâmesi Revan 1955 (65a-73b) ve Revan 1958 (161a-169b) de kayıtlıdır. Aynı şekilde Feridun Bey Münşe‘atı’nda da bu Menzilhâme mevcuttur. Yavuz Sultan Selim hakkında “*Hudavendigâr, Padişah-ı ‘âlempenah*” ifadelerini kullanmıştır. Bununla birlikte padişahın karakteri hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır.

Çaldıran Menzilhâmesi’nde olduğu gibi “*ber vech-i icmâl*” gibi bir bölüm konulmamış olması münasebetiyle menziller arası mesafeler hakkında toplu bir bilgi yoktur. Bununla birlikte bu türden bilgiyi sayfalar arasında bulmak mümkündür. Her bir menzil arası ortalama 25 km’den hesap edilirse gidilen yola göre İstanbul ile Mısır arasındaki mesafe 2600 km’dir. Menzilhâme’ye göre tüm bu yol güzergâhı boyunca 88 yerde istirahat edilmiştir.

Menzil Noktası	Menziller Arası Mesafe	Menzil Noktası	Menziller Arası Mesafe
İstanbul-Konya	24	İstanbul-Antep	61
İstanbul-Halep	65	Halep-Şam	13
İstanbul-Şam	78	İstanbul-Mısır	104
Şam-Mısır	26		

Menzilhâme menziller arasındaki olaylardan bahsetmekle beraber Mısır’dan ve Safeviler’den gelen ve onlarla ilgili olan çeşitli mektuplardan bahseder. Yine bunlara paralel olarak çeşitli casuslardan gelen haberler de mevcuttur. Safeviler hakkında ağır ifadeler kullanırken Mısır sultanları için “*Sultan-ı Mısır*” ifadesi menzilhâmede yer almaktadır. Çaldıran’dan farklı olarak Mısır fethedildikten sonra gayrimüslim bir memleketi almış gibi ifadeler kullanılmıyor. Yine casuslardan bahsederken “*casus*” kelimesi kullanılırken “*dil*” kelimesi kullanılır. Bununla

birlikte yakalanan casusları ve diğer idam edilen kişilerin idam şekilleri sadece kafa kesme, boğdurulma şeklinde değil aynı zamanda kazığa vurulma şeklinde de oluyordu.

Menzilnâme tüm sefer boyunca sadece bir divan toplantısından bahsetmektedir. Bazı beylerden gelen sevindirici haberler neticesinde şenlikler yapıldığına dair bilgiler vardır. Divan toplantılarıyla ilgili oldukça sıradan bilgilerin vardır. Bunlarla birlikte Yavuz'un sefer güzergâhındaki Davut (A.s), Şuayb (A.s) gibi peygamber türbelerini ve bazı evliya türbelerini ziyaret ettiğini naklediyor. Sefer sırasında Muhyiddin Arabi'nin mezarının bulunduğu ve üzerine türbe yapıldığı bilgisini de veriyor. Bu sefer süresi boyunca padişahın en uzun kaldığı yer Şam'dı. Bu süre içinde namaz için daima Benî Ümeyye yani Emeviye Camii'ine gittiğini naklediyor. Sefer sırasında ölen bazı devlet adamı ve ulemadan kişilerin cenaze namazlarına dair bilgiler de verilmektedir.

Menzilnâme, Mısır Seferi öncesi tayin ve azillerden yeterince bahsetmezken seferden sonra yapılan tevcihatları isim isim verir.

Tayin Olan Kişi	Tayin Olduğu Makam	Tayin Olan Kişi	Tayin Olduğu Makam
Sinan Paşa	Sadrazam	Hocaoğlu Mehmet Bey	Vezir
Karaca Paşa	Halep Sancağı	Kemal Çelebi	Halep Kadılığı
Mustafa Paşa	Rumeli Beylerbeyi	Ferhad Ağa	Anadolu Beylerbeyi
Zeynel Paşa	Vezir	Yunus Paşa	Mısır Beylerbeyliği
Aranidoğlu İskender Bey	Sancak Beyliği	Yazıcıoğlu Ali Beg	Alay Beyliği
Hayır Bey	Mısır Beylerbeyliği ve	İsabeyoğlu Mehmet Bey	Emir-i Hac

Nişancı Kadı	Defterdar	Abdi Bey	Nişancı
Mehmed Çelebi			

Bilindiği üzere aslında Yavuz Sultan Selim Mısır Seferi niyetiyle değil ikinci Safevi Seferi niyetiyle yola çıkmış, sefer sırasında ordu yönünü Mısır'a çevirmiştir. Bunu da Menzilhâmede geçen “*Karahan'ın başın ileten kimesne gelüb Sultan-ı Mısır'ın isyânın i'lâm idüb Haleb'e çıkdığı haberin getürdi.*” ifadesinden anlamak mümkündür. Bu ana kadar Mısır Sultanı'yla Yavuz'un haberleştiği yine menzilhâmeden anlaşılmaktadır. Daha sonraki menzillerde Mısır ordusunun Halep'ten Anadolu'ya doğru hareket ettiği haberi gelmiş ve bunun üzerine devlet erkânı divan toplantısında ordunun Mısır üzerine gitmesine karar vermiştir. Mercidabık Savaşı ile ilgili çok az bilgi vardır. Menzilhâme savaştan bir gün önce “*İnşallah yarın rûz-ı muhârebedir*” haberi verildikten sonra askere nöbet tutturulduğunu yazar. Bugün savaşın yapıldığı yere Merdicabık denilse de o dönemde Mezar-ı şerif Sahrası denilmektedir. Hatta Hazreti Davut'un mezarının bu civarda olduğu menzilhâmede naklediliyor. Fakat bu bilgi yanlıştır. Hazreti Davut'un kabrinin Kudüs'te Zion Dağı'nda olduğu bilinmektedir. Burada bahsi geçen türbe ise Hazreti Davut adına yapılmış bir makamdır.³ Savaşın sadece “*ceng-i 'azîm oldu*” denilerek tek cümleyle anlatılmıştır. Savaş sırasında Kansu Gavri'nin ve şam Melikü'l-ümerası'nın öldüğu haberi ve savaş sonunda askerin Tomanbay'ı kendilerine sultan kabul ettiği Menzilhâmede geçmektedir. Menzilhâmede yer yer defterdarların Memlûklerden alınan yerlerdeki malları zabt ettiğine dair bilgiler yer almaktadır. Bir müddet şam'da kalındıktan sonra Mısır'a doğru hareket edildi ve Sinan Paşa önden Gazze'ye doğru gitti. Safed tarafında Hazreti şuayb'ın mezarının ziyaret edildiği ve aynı gün deprem olduğuna dair kayıt mevcuttur. Sinan Paşa Mısır tarafına doğru ilerlerken Canbirdi Gazali ile savaşmış ve onu yenmiştir. Sinan Paşa

³ Yavuz Sultan Selim döneminde tamir edilen türbe 18 Ağustos 2014'te Irak-şam İşlam Devleti (İşid) adlı terör örgütü tarafından etrafındaki mescitle birlikte yıkılmış kalan son kısmı dinamitle patlatılarak yok edilmiştir. <http://www.yeniakit.com.tr/haber/isid-davut-peygamberin-turbesini-yikti-26965.html>

ve yanındakiler yol boyunca ilerlerken kendilerine mukavemet eden Arapları bertaraf ettiğini bildiriyor. En sonunda Ridaniye’de Tomanbay ile savaş meydana geldi ve Tomanbay kaçtı. Bu savaş sırasında Sadrazam Sinan Paşa, Ramazanoğlu Mahmud Bey ve Florine Beyi Yunus Bey şehid oldular. Ordu Mısır’a gece vakti Mısır askeri uykudayken top ve tüfeklerle saldırarak Mısır fethedildi. Yavuz Sultan Selim’in Kardeşi Şehzade Ahmed’in Mısır’da olan oğlu Kasım’ı da katledilip bundan dolayı fesat çıkarıcıları ortadan kaldırıldı. Daha sonraki günlerde Tomanbay tarafından mektup gönderilip aman talep ettiği Yavuz’a bildirilmiş ve kabul edilmişti. Tomanbay’a gelmesi için haber gönderildi, yakalanarak divana getirildi ve Yavuz’un elini öperek ona biat etti. Fakat daha sonra Mısır’daki isyanlar önlenememiş ve halk Tomanbay’ın yakalandığını kabul etmemişti. Bunun üzerine Tomanbay Mısır’ın Babü’z-zevile kapısına asılarak halka teşhir edilmişti. Mısır Seferi bu şekilde sonlandırıldıktan sonra İstanbul’a dönüş yolunun menzilleriyle Menzıl-nâme sona ermiştir.

1.3.3. Haydar Çelebi Ruznâmesi

Haydar Çelebi Ruznâmesi 63 varaktır. Eser, Yavuz Sultan Selim’in Çaldıran Seferi’ne çıkışıyla başlar ve ölümüyle sona erer. Dili oldukça sade olan eser, olayları günlük olarak anlatır. İçerisinde Yavuz’a dair oldukça orijinal bilgiler mevcuttur.

Ruznâme “*Sultan Selim Han Bin Sultan Bayezid Han’ın Uhdesinde Olan Seferlerin Menâzilidir*” cümlesiyle başlar. Eserin yazarının Haydar Çelebi adlı bir divan kâtibinin olduğunu eser içerisinde kendini “*râvi-i küttâb ki, Dîvân Kâtibi olan Haydar Çelebi’dir*” şeklinde ifşa etmesiyle öğrenilebilir. Kendisi hakkındaki başka bir bilgi de Feridun Bey’deki Karaboğdan Ruznâmesinde (1538) “*Sâbika defterdar olan Haydar Çelebi İshakçayda Tuna üzerinde yapılan köprüyü beklemek buyuruldu*” şeklindedir (Feridun Beg, 1848, 603). Şayet bu ruznâme yazarı olan Haydar Çelebi ise divan kâtipliği görevinden defterdarlık görevine getirilmiştir. Sicil-i Osmanî’deki kayıta ise Bâb-ı Âli’de yetişip Reisülküttab olan ve 1524 vefat eden bir Haydar Efendiden bahsedilmektedir (Süreyya, 1996, 657). Fakat bahsi geçen her iki Haydar’dan

hangisinin ruznâme yazarı Haydar Çelebi olduğu belirsizdir. Bunun dışında yazar hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur.

Eser gibi Revan 1955 (108b-160b) ve 1958 (204b-256b) numaralı anonim münşe'atlarda olduğu gibi Feridun Bey'in Münşe'atü's-selâtin adlı eserde de mevcuttur. Müstakil olarak herhangi bir yerde şimdiye kadar bulunamamıştır. Metin Revan 1955 ve 1958'e göre hazırlanmış olunmasına rağmen eksik olduğu anlaşılınca Feridun Bey'in 19. Yüzyılda hazırlanan matbu nüshası kullanılarak eksik olan bölüm tamamlanmış ve bütün bir metin ortaya çıkmıştır. Anonim münşe'atlarda metin bir anda bitiyor, fakat neden bittiği hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir. Karaboğdan Ruznâmesi'nde Haydar Çelebi'den bahsedildiğine göre şayet o Haydar Çelebi bu ruznâmenin yazarıysa, yazar Mısır Seferi dönüşünde aniden yazmayı bırakmış diye düşünülebilir. Şayet bu Haydar Çelebi, Karaboğdan seferine katılan kişi değilse yazarın öldüğü fikri de akla gelebilir. Fakat Feridun Bey eksik olan kısmı tamamladığına göre anonim münşe'at yazarlarının veya bunu istinsah eden müstensihin eksik bıraktığı da başka açıdan akla uygundur. Son ihtimal olarak Feridun Bey'in eksik olan kısmı tamamladığı da yabana atılır türden değildir. Yapılan incelemelerde göre bu münşe'atların içeriği Feridun Bey'le aynı fakat Feridun Bey mi buradan aldı yoksa bir başka müstensih mi buradan istinsah etti o mesele şuan için bir muammadır. Anonim münşe'atlar "*Teveccühnâme ve Mekâtibnâme-i Selim Hân*" adıyla kapakta isimlendirilmiştir. Fakat Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki katalogda bu bilgi de atlanmış durumdadır. Feridun Bey'in kitabından farklı isimle isimlendirilmiştir. Bu münşe'atların Feridun Bey'den istinsah edildiği fikri de Topkapı'daki diğer münşe'atları incelendiğinde muhtemel gözükmekte fakat kesin bir yargıya varmak mümkün görünmemektedir. Anonim münşe'atlar Revan Kitaplığı'nda kayıtlıdır. Revan 1955, I. Mahmud (1730-1754) mührüyle mühürlenmiş, Revan 1958, III. Osman (1754-1757) mührüyle mühürlenmiştir. Revan 1940 ile 1960 arasındaki yazmalar incelendiğinde bunlarında Feridun Bey'le örtüştüğü, bazılarının

farklı isimlerle kaydedildiği ve bazılarının Münşe‘atü’s-selâtin adıyla kaydedildiği görülmektedir. Münşe‘atü’s-selâtin adıyla kayıtlı olanların bazıları da Feridun Bey’e ait olduğu gösterilmektedir. Bazı nüshaların ise daha sonraki dönemde istinsah edildiğine ve bu nüshalara istinsah edildiği döneme dair bilgilerinde eklendiğine rastlanmaktadır. Nitekim Revan 1957’de kayıtlı Feridun Bey münşe‘atında Reisülküttab Hilmi Hüseyin Efendi’nin IV. Murad’ın Revan ve Bağdat Seferleri Menzîlnâmeleri mevcuttur. Tabi bu bilgiler de kesin bir kanaate varmak için yeterli değildir. Bu bilgilere rağmen ruznâmenin eksikliği ve tam nüshası hakkında bir kanaate varmak oldukça zordur.

Haydar Çelebi Ruznâmesi genel olarak incelendiğinde Çaldıran’a ait bölümün Mısır’a ayrılan bölüm kadar tafsilatlı olmadığı görülüyor. Bu da akıllara Haydar Çelebi’nin Çaldıran’la ilgili bölümü yazarken başka kitaplardan faydalandığını veya başkalarından duyduğunu yazmış gibi bir izlenim veriyor. Fakat 1515 yılında Yavuz Sultan Selim’in İstanbul’da ikametinden Mısır Seferi dönüşüne kadarki bölümün oldukça teferruatlı olduğu görülüyor. Buradan şu sonucu çıkarmak mümkün görünüyor ki; Haydar Çelebi divan kâtipliği görevine bu tarihe denk gelen dönemde başlamıştır. Yine bu döneme kadar Haydar Çelebi’nin daha pasif veya uzak bir görevde olduğu, eğitiminin devam ettiği veya herhangi bir göreve başlamadığı gibi ihtimaller akla geliyor. Çünkü bundan sonraki bölümlerde padişah hakkında oldukça detaylı bilgiler veriyor. Aşağıda Haydar Çelebi Ruznâmesi’nde Çaldıran Savaşı, Kemah Seferi, Dulkadiroğlu Seferi ve İstanbul’la ilgili verilen tafsilat 16 sayfa kadardır. Bununla birlikte Yavuz’un bir yıllık İstanbul ikameti ve Mısır Seferi’ne gidiş dönüşü 52 sayfada anlatılıyor. Haydar Çelebi’nin divan kâtibi olduğu hesaba katılarak şöyle bir yorum yapmakta mümkündür. Ruznâmesinde Çaldıran Savaşı, Kemah Seferi, Dulkadiroğlu Seferi ve İstanbul’a dönene kadar yapılan divan toplantısı sayısı 16 civarındadır. Bununla birlikte toplantılardaki umumu ilgilendiren kararlar hakkında çok az bilgi vardır. Fakat bir yıllık İstanbul ikameti ve Mısır Seferinin gidiş dönüşü boyunca tespit edilen divan toplantısı sayısı 200’e yakındır. Yine bu dönemde meydana gelen

divan toplantılarında Haydar Çelebi'nin verdiği bilgiler Çaldıran Seferi'ndeki bilgilerden daha teferruatlıdır.

Ruznâmede Mısır Seferi dönüşünden Yavuz'un ölümüne kadar ki dönem birkaç sayfada anlatılmış ve bu kısa bölümde Piri Mehmed Paşa ön plana çıkarılmıştır. Eserin genelinde nesir ön plandadır. Mısır Seferi dönüşüne kadar bir iki yerde nazıma rastlanır. Fakat Mısır Seferi dönüşünde nazım türü anlatım nesirle neredeyse aynıdır. Hatta Yavuz'un hastalığı ve ölümü şiirle anlatılmıştır. Enteresan bir nokta da Haydar Çelebi Yavuz Sultan Selim'in II. Bayezid'i öldürttüğünü iddia eder ve Yavuz'un da babasını öldürttüğü yerde öldüğünü nakleder. Ruznâmede Celali İsyanı hakkında da küçük bir bilgi vardır. *“Ba'dema Amasiyye kurbunda Turhal nâm kal'adan Celâlî dimekle ma'rûf bir mülhid zuhûr idüb yanına hayli erbâb-ı fesâd cem' oldı. Karaman Beglerbegisi ve Rûm Beglerbegisi varûb def'ine kâdir olmaları vârid koca kutlandı”* şeklinde anlattıktan sonra bu kez Şehsüvaroğlu üzerine Celalilerin musallat olduğunu ve Ferhad Paşa'nın yardıma gelmesiyle bertaraf edildiğini nakleder. Mısır seferi esnasında İstanbul civarında meydana gelen bir depremden de bahseder. Bu depremle alakalı yazışmalar, tamiratın Şehzade Süleyman tarafından yapıldığını nakleder. Yeri geldiğinde rüzgârdan ve yağmurdan bahseder. Bazen de bunların şiddetinden bahsederken abartılı ifadeler yer verir.

Ruznâmede menzillerin birbirleri arasındaki mesafelerden bahsedilmez. Yukarıda da değinildiği gibi menziller sıra ile takip edilmez. Fakat menzilmâmelerdeki bilgilere nazaran ruznâmede menzillerde meydana gelen olaylar hakkında yer yer daha detaylı bilgiler mevcuttur. Savaşlar hakkındaki bilgiler de menzilmâmelere göre daha detaylıdır. Tayin ve azillere dair oldukça fazla bilgi vardır. Kimi tayin ve azillerin sebepleri hakkında bilgi verilmezken bazıları hakkında bilgi verir. Ruznâmede sadece bir yerde bir görevden alınmadan bahsedilirken *“Önünde Dehhayini'nin ulûfesi kesilüb 'azl olundı. Ama azabla değil girü verilmek üzere”* ifadesiyle bu görevinin tekrar geri verildiği bilgisi verilmiştir.

Ruznâmedeki bilgiler ışığında Yavuz Sultan Selim'in karakteri hakkında da detaylı bilgi sahibi olabilmek mümkündür. Yavuz'un oldukça sinirli olduğu ve hiddet anında her an her şeyi yapabileceği izlenimini verdiği belirtilmektedir. Nitekim Dukakinoğlu Ahmet Paşa'ya Amasya'da Piri Paşa'nın kaldığı evi basmasından dolayı sinirlenmiş ve divan toplantısı sırasında paşayı hançerlemiş ardından da paşanın idam edilmesini emretmiştir. Yine Mısır Seferi esnasında Hersekzade Ahmet Paşa'ya Diyarbakır Kalesi'nde Bıyıklı Mehmed Paşa'nın kuşatıldığı haberi gelip paşaların bu konuda bir şey yapmamaları üzerine kızmış, divanda küfür ettikten sonra paşanın yakasına yapışıp yumruklamış ve başındaki sarığı (tülbent) yere düşürmüştür. Yavuz'un bu sinirli yapısının yanı sıra kindar olduğu kimi olaylara anında karşılık vermektense zamanını kollayıp intikamını sonradan aldığı da ruznâmeden öğrenilmektedir. Çaldıran Seferi sırasında ve Amasya dönüşü sırasında isyan edenlere karşı bir şey yapmamış fakat İstanbul'a döndükten sonra elebaşısı olduğunu düşündüğü İskender Paşa'nın, Anadolu Kadiaskeri Tacizade Cafer Çelebi'nin ve Sekbanbaşı Balyemez Osman Ağa'nın boyunlarını vurdurmuş ve bu hadise meydana gelirken olanları seyretmiştir. Yavuz'un av meraklısı olduğunu ve kimi zaman sebepsiz veya kızgınlık anında divan toplantısını iptal edip ava gittiğini ve günlerce dönmediğini birçok yerde Haydar Çelebi naklediyor. Yavuz'un ava gittiğini anlatmak için “*‘azim-i şikâr idüb, şikâra süvar oldı, şikâr icâd idüb*” gibi ifadeler kullanıyor. Ruznâmede tespit edildiği kadarıyla 36 av tertip edilmiş ve bunun sadece bir tanesi balık avı olmuştur. Belirtildiğine göre Sultan Selim, Nil Nehri'ne balık avlamaya gitmiş. Bunun yanı sıra Haydar Çelebi Yavuz'un yaptığı hayır işleri hakkında da bilgiler vermektedir. Mamak Pınarı'nın yapımına dair karar alınmış, yapımı takip edilmiş bittikten sonra da görülmeye gidilmiştir. Şam'a girildiği zaman Muhyiddin İbn-i Arabi Türbesi'nin yanına bir cami yaptırılmıştır.

Ruznâmede, elçi kabulleri, görüşülen konular ve yapılan muameleler hakkında da oldukça önemli bilgiler mevcuttur. Ruznâmenin verdiği bilgiye göre 18 elçi kabulü gerçekleşmiş-

tır. Kabul edilen elçiler Mısır Elçileri, Safevi Elçileri, Venedik Elçisi, Macar Elçileri, Rus Elçisi, Fas Elçisi, Gürcü Elçileri, Tatar Elçisi, Eflak Elçisi, Sakız Adası Elçisi ve bazı Orta Asya devletlerinin elçileri vardır. Bunların bir kısmı barış görüşmesi için gelirken bazıları dostluk nişanesi olarak hediyeler getirmiştir. Mısır ve Safevi Elçileri genel itibariyle savaş ve barış görüşmeleri amacıyla gelmişlerdir. Gelen elçilerin bir kısmına dostlukla mukabele edildiği gibi bir kısmı da tedbir amaçlı hapse atılmıştır. Bununla birlikte öldürülen elçiler bulunduğu gibi, bazıları da sadece cezalandırılmakla yetinilmiştir. Örneğin Venedik Baylosu kadıaskerlerden şikâyet ettiği için divanda dövülmüştür. Bazen de yoldaki elçilerin gelmekte acele etmesi için ulaklar gönderilmiş ve: “*Üngürüs ’ün sulh itmekçün gelecek ilçisine tez yürüsün deyü ulak gönderildi*” denilmiştir. Gelen elçiler kadar gönderilen elçiler de bir hayli çoktur. Bunların akıbetleri de tıpkı gelen elçiler gibidir; cezalandırılanlar olduğu gibi, öldürülen ya da hapse atılanlar da olmuştur.

1.4. SONUÇ

Menzilnâme örneklerinin az olduğu Osmanlı Tarihi literatüründe bu tür eserler oldukça önemlidir. Sefere giderken nerelerden geçildiği, geçilen güzergâhların fiziki elverişliliği hakkındaki bilgiler, konaklama sırasında yaşanan olaylar, duruma göre padişah hakkında bazı özel bilgiler içermesi bakımından da menzilnâmeler oldukça önemlidir. Bu çalışmada ele alınan Çaldıran, Kemah, Dulkadiroğlu ve Mısır Menzilnâmeleri de bu türden bilgiler vermektedir. Anonim olan bu menzilnâmeler, sefere giderken nerelerden hangi tarihlerde geçildiğini nakletmektedir. Bununla birlikte konaklanan yerlerin fiziki şartları hakkında oldukça az bilgiler vardır. Ayrıca hemen hemen her bir konakta neler olduğuna dair bilgilerin bulunması açısından da Yavuz Sultan Selim üzerine yapılan çalışmalara katkıda bulunmuşlardır. Yavuz Sultan Selim’in kişiliği hakkında, sefer sırasında neler yaptığına dair oldukça önemli bilgiler sunmaktadır.

Haydar Çelebi Ruznâmesi de menzilnâmelere paralel olarak benzer bilgiler vermekte birlikte menzilnâmelere göre daha detaylı ve doyurucu bilgiler içermektedir. Bir divan kâtibi

tarafından yazılması, aktardığı bilgilerin değerini bir kat daha artırmaktadır. Çünkü aktardığı detaylar birinci ağızdan ya da bizzat olayların içinde olan biri tarafından nakledilmektedir. Bununla birlikte Yavuz döneminin teşkilât yapısı ve işleyişi hakkında verdiği bilgiler bakımında da oldukça değerli bir kaynaktır. Örneğin seferler sırasında tayin ve aziller hakkında bilgiler vermiş ve yapılan tayinlerin mertebe sırasına göre gerçekleştiğini göstermiştir. Elçi kabullerinin ve ele aldığı döneme dair kaç elçi kabul edildiği ruznâmede yer almıştır. Divan kâtibi olması hasebiyle yapılan divan toplantılarını ve bunlara dair dışarıya verilebilecek kadar bilgileri vermiştir. Alınan kararlar ve gelip giden evraklar hakkında değerli bilgiler vermiştir. Feridun Bey de nişancılığını kullanarak münşe’atta, ruznâmede bahsedilen yazışmaların metinlerini vermiştir. Çalışma alanı içinde o yazışmalar olmadığı için bu çalışmaya alınmadı. O yazışmalar müstakil olarak münşe’at incelenirse daha verimli bir çalışma olur. Ruznâme’de, konaklanan yerlerin fiziki elverişliliği bakımından menzilhâmelere göre daha detaylı bilgiler verilmektedir. Selimnâmelerin övgü sözleri içerisinde tarihsel bilgiyi görünmez kılmalarına karşın Haydar Çelebi Ruznâmesi oldukça sade bir Türkçe ile yazılmış ve övgü sözleri oldukça az tutulmuş, bu sayede tarihsel bilgiler daha ön plana çıkarılmıştır. Eserin bir başka özelliği de divanda alınan kararları mühimme kaydı tutar gibi vermesidir.

Menzilhâmelerin Haydar Çelebiye ait olup olmadığına dair iki farklı iddia vardır. Yukarıda zikredilen menzilhâmelerin Haydar Çelebi’ye ait olduğunu ifade eden ilk iddia Franz Babinger, İsmail Hakkı Uzunçarşılı ve -iki anonim menzilhâmeyi ve Haydar Çelebi Ruznâmesi’ni Haydar Çelebi Ruznâmesi adıyla tek bir çalışma olarak hazırlayan- Yavuz Senemoğlu tarafından öne sürülmüştür. Hâlbuki gerek içerik, gerek üslup ve gerekse meşrulaştırma için kullanılan ayetler bile birbirinden farklıdır. Bu da her iki menzilhâmenin başka kişiler tarafından hazırlandığını ve “*Haydar Çelebi Ruznâmesi*”nin bu ikisinden ayrı, müstakil bir eser olduğunu gösterir. Nitekim bu menzilhâmelerin Haydar Çelebi’ye ait olmadığı Yavuz Sultan Selim Biyografisi hazırlayıp, Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisinde “*Selim I*” maddesini yazan

Feridun Emecen ve Feridun Ahmed Bey üzerine çalışmalar yapan Abdülkadir Özcan tarafından iddia edilmektedir. İddiaları kısaca incelemek yerinde olacaktır.

Bu iddia ile ilgili eldeki ilk örnek Franz Babinger'dir. Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri adlı çalışmasında Feridun Bey'in Münşe'atı'nın içinde sayfa 407 ve 450 numaralarda bulunan menzilhâmelerden ruznâmeler olarak bahsetmiş, ardından Haydar Çelebi Ruznâmesine değinmiş fakat bunların Haydar Çelebi'ye ait olup olmadığına dair bir bilgi vermemiştir. (Babinger, 1992, 57). Ardından Babinger, Halil Edhem'in yayınladığı Mısır Seferi Menzilhâmesini Haydar Çelebi Ruznâmesi olarak göstermiştir. Menzilhâmeleri Haydar Çelebi'ye ait olarak gören bir diğer kişi ise İsmail Hakkı Uzunçarşılı'dır. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi adlı kitabının ikinci cildinde Yavuz Sultan Selim ile ilgili verdiği dipnotlarda Feridun Bey'deki münşe'atlara atıf yapmış ve tüm referanslarda menzilhâmeleri Haydar Çelebi'ye aitmiş gibi göstermiştir (Uzunçarşılı, 1959, 269, 271, 276, 277). Sayfa numaralarının yalnızca bir kısmını referans olarak vermek kâfi gelecektir. Konuyla ilgili diğer bir değerlendirme ise Yavuz Senemoğlu'na aittir. Haydar Çelebi Ruznâmesi adlı çalışmasında menzilhâme ve ruznâmeyi sadeleştirerek vermiştir. Senemoğlu eserinde hangi nüshalara göre bu çalışmayı yaptığını belirtmemiştir. Anonim menzilhâme yazarı Çaldıran Menzilhâmesi'nin başka kaynaklardan mukayese yapılarak hazırlandığını söylemesine rağmen, Senemoğlu, Haydar Çelebi Ruznâmesi'ni hazırlarken Çaldıran Menzilhâmesinin birkaç nüshaya dayanarak hazırlandığını –sadeleştirmede vermesine rağmen- muhtemelen sehven fark edememiştir (Haydar Çelebi, 1976, 75). Zaten yazarın dikkatli bir araştırma yapmadığı eserin tam nüshasının Feridun Bey Münşe'atı'nda olduğunu fark etmemesinden bellidir.

İddianın diğer kısmında ise Feridun Emecen, hem biyografinin kaynaklarında hem de “*Selim I*” maddesinde eserleri ayrı ayrı referans vermiştir (Emecen, 2010). Bu da yazarın Çaldıran, Kemah, Dulkadiroğlu ve Mısır Seferleri Menzilhâmelerini Haydar Çelebi

Ruznâmesi'nden ayrı gördüğünün bir kanıtıdır. Abdülkadir Özcan da gerek aynı ansiklopedideki “*Feridun Ahmed Bey*” ve “*Münşe ‘atü’s-selâtin*” adlı maddelerde ve gerekse “*Feridun Ahmed Bey: Hayatı, Eserleri ve Miftah-ı Cennet Adlı Risalesi*” adlı makalesinde Çaldıran ve Mısır Seferi’ne ait ruznâmeler olduğunu söylemiş ancak bunların Haydar Çelebi’ye ait olduğunu iddia etmemiştir (Özcan, 21; 397; 2005, 57). Anlaşılan yazar böyle bir aidiyeti kabul etmemektedir.

Bu çalışmada Çaldıran, Kemah, Dulkadiroğlu ve Mısır Menzîlnâmeleri ve Haydar Çelebi Ruznâmesi arasındaki farklar kısaca verilerek bu sayede menzîlnâmelerin Haydar Çelebi’ye ait olup olmadığı ortaya konmaya çalışılacaktır. Ruznâme günlük olayları ayrıntılı olarak verirken menzîlnâmeler birer cümle ile ifade etmektedir. Ruznâmede Yavuz Sultan Selim hakkında oldukça ayrıntılı bilgiler varken menzîlnâmelerde Yavuz’un şahsı hakkında çok az bilgi vardır. Dil ve üslûp açısından ruznâme menzîlnâmelerden çok daha sade ve akıcıdır. Diğer konulardaki bilgiler bakımından da ruznâme daha ayrıntılıdır. Ruznâme adı her ne kadar yaygın kullanım olsa da günlük verdiği bilgileri ay ay tasnif etmiştir. Dolayısıyla ayları atlamamış ama günlük bilgileri gün atlayarak vermiştir. Ruznâme içerisinde menzîlnâmelerde olmayan bilgiler de mevcuttur. Menzîlnâmelerle ruznâmeyi birbirinden ayıran en belirgin özellik ise Çaldıran Menzîlnâmesi’nde seferin başlangıç günü için Salı günü verilmiş ve bunun ehl-i sünnete göre olduğu yazılmıştır. Fakat ruznâmede seferin başlangıç günü Pazartesi günü olarak yazılmıştır.

Haydar Çelebi Ruznâmesi menzîlnâmelerle bilgi açısından paralellik arz etmesine rağmen tarih konusunda yer yer farklıdır. Çaldıran Seferi’nin başlangıç günü için ruznâmede “*Pes Mah-ı Muharrem’in yigirmi üçüncü günü yevm-i düşenbihde darü’l-mülk Edirne’den hurûc eyledi*” ifadesi yer alırken buna karşın Çaldıran Menzîlnâmesi’nde “*Ki ibtidası Salı günü olduğuna sebeb*” ifadesi geçmektedir. Yine Haydar Çelebi Ruznâmesi’nde “*İkinci gününde [Gedük Hanı] nâm mevki’e gelindi. Ki merhum Ali Paşa Şah Kulu’yla cenk idüb anda şehîd olmuşdur*” ifadesi geçmesine rağmen Çaldıran Menzîlnâmesi’nde “*Fi Gurre minh Gedük Hanı Konağı’na ki*

merhûm Sultan Bayezid ahdinde mağfûr-leh veziri Ali Paşa Şeytan Kulu nâm Celâli birle anda cenk idüb şehîd olmuşdı” ifadesi yer almaktadır. Bu ve benzeri örneklerde bazı olaylar bir iki gün farkla zikredilmektedir. Bunun sebebi Menzîlnâme yazarının menzîlnâmeyi hazırlarken hangi eserlerden faydalanıldığının bilinmemesidir. Bundan dolayı bir yorum yapmak güç olacaktır.

Buradaki değerlendirmelerden de anlaşılacağı gibi, eserlerin içerik ve özelliklerinden dolayı aynı yazar tarafından yazılmadığı aşîkârdır. İçeriğindeki bazı kavram ve tanımlamalar da yazarlarının birbirlerinden farklı olduğu fikrini pekiştirmektedir. Bundan dolayı menzîlnâmelerin Haydar Çelebi’ye ait olmadığını söylemek Haydar Çelebi’ye ait olduğunu söylemekten daha doğru olacaktır.

2. İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Çaldıran Seferinin Gidişide ve Dönüşünde Menâzil-i Mütebâreke Esamisidir İcmal ve Tafsil Üzere

Menâzil-i mütebarekedir ki merhûm mağfûrun leh Sultan Selim Han ibn-i Sultan Bayezid Han-ı Osmanî Rahimehûmullah-ı ferraşkûh ve leşker-i enbuh birle mahmiyye-i Edirne hümahallah ‘anü’l-beliyyeden mülahada-i kızılbaşın serdarı serbedarı olan İsmail mülhid bî-din la‘netullah-ı aleyh ve ‘ale’t-teba-i ve a‘vane ecma‘in üzerine nühzet-i hümayûn buyurduklarında icmâl ve tafsil üzere şerh ve beyân kılınur.

Ber vech-i İcmâl		
‘an Edirne ila İstanbul Menzil 10	‘an İstanbul ila Kayseriyye Menzil 47	‘an İstanbul ila Sivas Menzil 55
‘an İstanbul ila Erzincan Menzil 65	‘an İstanbul ila Çaldıran Menzil 94	‘an İstanbul ila Hoy Menzil 97
‘an İstanbul ila Merned Menzil 101	‘an İstanbul ila Tebriz Menzil 105	‘an Tebriz ila Nahcivan Menzil 7
‘an Tebriz ila Cısr-i Çoban Menzil 25	‘an Tebriz ila Bayburd Menzil 34	‘an Tebriz ila Amasiyye Menzil 58

Ber vech-i Tafsil: Ki ibtidası Salı günü olduğuna sebep kızılbaş bed-ma‘âş la‘nehumulah ve demmerhüm dirler imiş ki imamlardan rivayet olunmuşdur ki es-selâse-i lena ya’ni sefer Salı gününden ibtida olunmak gerek. Âna binaen merhûm cennet mekân buyurmuşlar ki bu ehli imana göredir. Ve bi-tevfikullah-ı mela‘in rafıza üzere teveccüh-i hümayûn ibtidasın ol günde itmeği mukarrer itdim. Ki bi‘inayetullah-ı te‘ala sa‘âdeti bana ve şenâmeti anlara âid ve raci‘ola inşâallah-ı te‘ala.

Yevmü's-selâse Fi 23 muharrem sene 920 'izz ve ikbâlle Edirne'den Sazludere Konağına	Yevmü'l-erba'a Fi 24 şehr-imezbûr Sögüdlüdere Konağına	Yevmü'l-hâmîs Fi 25 şehr-i mezbûr Babaeskisi Konağına
Yevmü'l-Cum'a Fi 26 minh Burgos Konağına	Yevmü's-sebt Fi 27 minh Karışdıran Konağına	Yevmü'l-ehad Fi 28 minh Çorlu Konağına
Yevmü'l-isneyn Fi 29 minh Arablu Konağına	Yevmü's-selâse Selh minh Bigados Konağına	Minh 7 Sevm 7

Fi Şehri Saferü'l-muzaffer Sene 920		
Yevmü'l-erba'a Gurre minh Küçükçekmece Konağına	Yevmü'l-hâmîs Fi 2 minh Cisr-i Despina Konağına	Ve yevmü'l-Cum'a'dan Mah-ı mezbûrun yigirmi bi- rinci olan Salı gününe va- rınca cisr-i mezbûrda oturak vaki' oldu
Yevmü'l-erba'a Fi 22 minh Beşiktaş Konağına nezdik	Yevmü'l-hâmîs Fi 23 minh İskodor Konağına nezdik	Yevmü'l-Cum'a Fi 24 minh Ve yigirmi beşinci olan Yevmü's-sebt dahi anda otu- ran oldılar

Yevm-i mezbûrda dîvân olub silahdarbaşı olan Behram Ağa Mısır'a elçiliğe varan sipahi oğlanları ağası Ahmed Beg yerine ağa olub ve anın yerine sağ kol 'ulûfecileri ağası Murad Beg ve anın yerine gurebâ-i yemin ağası İlyas Beg ve anın yerine sol kol 'ulûfecileri ağası Lütfi Beg ve anın yerine gurebâ-i yesar ağası Rüstem Beg olub gurebâ-i yesar ağalığı mevkuf kaldı.

Yevmü'l-ehad Fi 26 minh Maltepe Konağına Bu konakda Anadolu Beg- lerbegisi Mustafa Paşa Ma'zul olub Bosna Begi Si- nan Beg anın yerine Begler- begi oldı.	Yevmü'l-isneyn Fi 27 minh Pendik Konağında Tekfur Çayırı Konağına Ki merhûm Sultan Mehem- med Han Fatih-i Konstantin anda vefat itmişdir. Rah- metu'l-İlahi 'aleyh.	Yevmü's-selâse Fi 28 minh Kekübze Konağına nezdik. Yani yakın.
Yevmü'l-erba'a Fi 29 minh Degirmenderesi Konağına	Yekûn Savm 29 Menzil 10	

Fi Şehr-i Rebiü'l-evvel Sene 920

Yevmü'l-hâmis Fi Gurre minh Çınarlu Kariyesi kurbunda olan konağa Ki gayet sa'ib menzildi	Yevmü'l-Cum'a Fi 2 minh Sitare Köprüsü Konağına Ki Kılıç nâm casusla İsmail bî-dine nâme gönderildi. Ve	Yevmü's-sebt Fi 3 minh Kazıklı Derbend'inde olan kariyenin kurbundaki ko- nağa konuldu

	ayrık Kılıcdan cevap gelmedi. Ve ol gün be-gayet yağmur yağdı.	
Yevmü'l-ehad Fi 4 minh Kazkolu derbendin ortasında olan Yaylacık Konağına yağmurdan gelen rahmet ve meşakkate geldi	Yevmü'l-isneyn Fi 5 minh İznik Sahrası kurbunda olan Dikilitaş Konağına dūr ter yani irak	Yevmü's-selâse Fi 6 minh Panbukçubeli Konağında ki İznik geçilüb gölün öte canibinde olan konağa nüzûl iclâl buyuruldu
Yevmü'l-erba'a Fi 7 minh Yenişehir karib olan konağına konuldu	Yevmü'l-hâmis Fi 8 minh Menzil-i sabıkda oturak olunub ibtida İshak Beg'in müteferrik gurebâ-i yesar ağası oldu	Yevmü'l-Cum'a Fi 9 minh Akbiyık zaviyyesine Ki ol konakda sovuklukdan müzâyaka çekildi
Yevmü'l-sebt Fi 10 minh Ermeni Bazarı tevabi'nden karye-i İşin Konağına	Yevmü'l-ehad Fi 11 minh Ermeni Deresi'nin ağzında ki Zincirlü Koyu Konağı'na	Yevmü'l-isneyn Fi 12 minh Bozöyük Zaviyyesi Konağına
Yevmü's-selâse Fi 13 minh Çukur Hisarı kurbunda karye-i Çiftlik Çayırı Konağına	Yevmü'l-erba'a Fi 14 minh Eskişehir Sahrası Konağına Ki bunda Anadolu pişkeş çekildi ve cisri geçmekte hayli zahmet çekildi	Yevmü'l-hâmis Fi 15 minh Akçaviran Konağına Ki Anadolu Askeri Alayı gösterdiler

Yevmü'l-Cum'a Fi 16 minh Sultan Seyyid Gazi rahime- hullah Sahrası Konağına Ki sa'adatlü Hudavendigâr ziyaret idüb sadaka itdi	Yevmü's-sebt Fi 17 minh Karye-i Arslanlu nâm diğér Kulapa Konağına konuldu	Yevmü'l-ehad Fi 18 minh Bayat Konağına Bir silahdarın hıdmetkârı beylik arpa yağma itmekle ağasıyla bile siyaset olunub Çavuşbaşı Lütfi ma'zul olub yerine sağ kol ulûfecileri ağası Şuca' Beg nasb olundu
Yevmü'l-isneyn Fi 19 minh Vilâyet-i Germiyan'da ka- saba-i Bolvadin tevabi'nde karye-i Deşlü Konağına Ki Söğüdlü Deresi kurbunda idi	Yevmü's-selâse Fi 2 minh karye kurbunda Kuruçay Havalisi'nde Se- lam-ı 'alilin Binârı (binâr) Konağı'na konulub Bolava- dın Cisri'nin öbüründe hayli meşakkat çekildi	Yevmü'l-erba'a Fi 21 minh Halkalu Binârdan geçilüb İs- haklu Kasabası Konağına Karaman Vilâyeti'nin sımur idi⁴
Yevmü'l-hâmis Fi 22 minh Akşehir Kurbu'nda olan Uluşar Çayırı Konağı	Yevmü'l-Cum'a Fi 23 minh Konağı sâbıkda oturak olundu	Yevmü's-sebt Fi 24 minh Girü mezkûr konakda oturak olundu

Ve bu dîvânda sol ulûfecileri ağası olan Lütfi Beg Şuca' Beg yerine sağ ulûfeciler ağası oldu. Ki mezbûr Şuca' Bege Çavuşbaşı verilmişdi. Ve gurebâ-i yemin ağası Rüstem Beg sol ulûfeciler ağası olub gurebâ-i yesar ağası İshak Beg gurebâ-i yemin ağası oldu. Ve mezkûr ağalık sonra virildügi zikrolundu.

⁴ Revan 1955'deki nüshaya göre "Karaman Vilâyeti'nin sur idi"

Yevmü'l-ehad Fi 25 minh	Yevmü'l-isneyn Fi 26 minh	Yevmü's-selâse Fi 27 minh

Bu üç gün dahi mezbûr konakda oturağ olamğla yevmü'l-ehaddan sonra yevmü'l-isneynde gurebâ-i yesar ağalığı sipahi oğlanları kethüdası Behram verilüb yarındası Salı günü mezbûrun yeri sipahi oğlanı kâtibi Kara Musa'ya verildi.

Yevmü'l-erba'a Fi 28 minh oturak	Yevmü'l-hâmis Fi 29 minh oturak

Ve pencşenbih günü fodula kâtibi olan Ahmed Çelebi'ye sipahi oğlanları kitabeti verilüb ânın yerine Şehabeddin nâm kimesne fodula kâtibi oldu.

Yevmü'l-Cum'a Fi selh minh girü Akşehir'de oturak iken otağ-ı hümayûn ilerü vardı. <u>Yekûn:</u> savm 30, menzil 22

Fi Şehr-i Rebiü'l-ahir Sene 920		
Yevmü'l-sebt Fi gurre-i minh Karaman'a tabi' Arkinözü Konağı'na ki Dukakinoğlu Ahmed Paşa Rum-ili ve	Yevmü'l-ehad Fi 2 minh Kasaba-i Ilgın geçilüb Bü'l- hasan Çayırı Konağına	Yevmü'l-isneyn Fi 3 minh Konya tevabi'nde Said elinde karye-i Zengi Sahrası'na konuldu ve Rum- ili askeri alayı götürdi

Anadolu ve ferman ve Rum sipahilerinin yararları ile ve bir miktar kapukoluyla ki tahminen yigirmi bin nefer olur Sivas canibine gönderildi		
Yevmü's-selâse Fi 4 minh Mezbûr Konya tevabi'inden Gelmic Beli Konağına	Yevmü'l-erba'a Fi 5 minh Konya kurbunda Terfil Abad Çayırı'na ki –Kalyat dahi dirler- konuldu	Yevmü'l-hâmîs Fi 6 minh Anda oturak olub kapukullarına biner akçe bahşîş verildi
Yevmü'l-Cum'a Fi 7 minh Oturak Yevm'l-isneyn Fi 10 minh Oturak bu günde otağ-ı hümayûn ilerü vardı	Yevmü's-sebt Fi 8 minh Oturak bu günde devletlü Padişah halde mülkeh hazretleri Menla Hudavendigârı ziyarett idüb yüz bin akçe tassaduk itdiler	Yevmü'l-ehad Fi 9 minh Oturak olunub leşker müref-fihü'l-hâl oldılar
Yevmü's-selâse Fi 11 minh Konya'dan çıkılıb Kırk Bekâr Konağına	Yevmü'l-erba'a Fi 12 minh Karacadağın Binârbaşı Konağına	Yevmü'l-hâmîs Fi 13 minh Eski-il kazasına tabi' kabağın Akçaşehri Konağına ki Lârende ahalisi pişkeş çekdiler. Ve Kızılbaş'dan üç nefer

		dil gelüb Hersekoğlu ota- ğında şikence kılınub hayru'n-nevb katlolundu Çayır
Yevmü'l-Cum'a Fi 14 minh Dûden Konağına konuldu	Yevmü's-sebt Fi 15 minh Kasaba-i Ereklüden geçilüb Akeyük Kurbu'nda olan Karye-i Sulu Adburk civa- rına konuldu	Yevmü'l-ehad Fi 16 minh Kasaba-i Mezbûr'e Te- vabi'inden Karye-i Gelme civarına konuldu
Yevmü'l-isneyn Fi 17 minh Bor Kasabası Kurbunda Nakkarezen Adası Ko- nağı'na konuldu	Yevmü's-selâse Fi 18 minh Nigde Tervabi'inden Alakuş Çayırı Kurbundaki Beg Köy Konağı'na	Yevmü'l-erba'a Fi 19 minh Karye-i Bostan nâm-ı diğere Dal Basan Kurbu'ndaki Sulı Çayır Konağına
Yevmü'l-hâmis Fi 20 minh Kayseriyye Te- vabi'inden Develü Karahisar Kurbu'nda ki konağına ki Er- cis Dağı mukabeleden gö- ründi	Yevmü'l-Cum'a Fi 21 minh Boğazköprü ve nâm-ı diğere Karaköprü Konağına	Yevmü's-sebt Fi 22 minh Nefs-i Kayseriyye Çayırı Konağına konuldu
Yevmü'l-ehad Fi 23 minh Oturak	Yevmü'i-isneyn Fi 24 minh Oturak	Yevmü's-selâse Fi 25 minh Oturak
Yevmü'l-erba'a	Yevmü'l-hâmis	Yevmü'l-Cum'a

Fi 26 minh Oturak iken Otağ-ı Hümayûn ileri gitti. Ve İstanbul'dan Kayseriyye Şehrine kırk dört menzilde geldiler	Fi 27 minh Engür Köyü Konağına	Fi 28 minh Sultan Hanı nâm-ı diğer Kayacak Konağına
Yevmü's-sebt Fi 29 minh Züllkadir oğlu Alâü'd-devle vilâyeti tevabi'inden Çubuk Çayı Konağı'na	Yekûn Savm: 29 Menzil: 19	

Fi Şehr-i Cumadiye'l-evveli Sene 920		
Yevmü'l-ehad Fi Gurre minh Gedük Hanı Konağı'na Ki merhûm Sultan Bayezid ahdinde mağfûr-leh veziri Ali Paşa Şeytan Kulu nâm Celâli birle anda cenk idüb şehid olmuşdı	Yevmü'l-isneyn Fi 2 minh Üsküfci Hanı Konağına Ki Rum-ili'nin züema ve erbâb-ı timarına bin akçede elli akçe bahşiş verildi	Yevmü's-selâse Fi 3 minh Latîf Hanı konağına Ki Anadolu'nun erbâb-ı timarına ol nehc üzere bahşiş verildi
Yevmü'l-erba'a Fi 4 minh Danişmendlü Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 5 minh	Yevmü'l-Cum'a Fi 6 minh

	Sivas ki Kızılıрмаğı kur- bunda olan Çeknem Çayırı Konağı'na	Anda oturak olub Sinob Begi olan Karaca Paşa beş yüz nefer Anadolu Sipahi- leri'yle Erzincan'a gönde- rildi
Yevmü's-selâse Fi 7 minh Girü anda oturak olub ve anda cemi' vüzera ve begler- begilerle olan leşker-i mu- zaffer yoklanub ve cebelü ve hıdmetkâr zümresinden tah- minen kırk bin nefer anda alikonulub baki geride leş- kere düşman üzere varılması emrolundu	Yevmü'l-ehad Fi 8 minh Kezâlik anda oturak olub sâbıka Sivas'a gönderilen Dukakin oğlu Ahmed Paşa gelüb pay-i bûs-ı hü- mayûnile müşerref olub ye- rine geçdi	Yevmü'l-isneyn Fi 9 minh Kezâlik oturak olub Sipah-ı muzafferden efrâz buyurlan cebelü ve hıdmetkârlara İs- kender Paşa oğlu serdar ta'yin kılındı
Yevmü's-selâse Fi 10 minh Oturak	Yevmü'l-erba'a Fi 11 minh Ahmal ve sigal ve defatir-i hızane ve timar ha Sivas Kal'ası'na gönderilüb Otağ-ı Hümayûn ilerü gitti	Yevmü'l-hâmıs Fi 12 minh Karye-i Rahat kurbundaki konağa
Yevmü'l-Cum'a Fi 13 minh Kochisar Ko- nağı'na Konuldu	Yevmü's-sebt Fi 14 minh Kaz Gölü Ko- nağı'na Konuldu	Yevmü'l-ehad Fi 15 minh

		Kunduz Suyu Konağı'nda Tat Mescid'i önündeki Öşkcü (Öşküçü) Kayası Ko- nağı'na ki kapu halkına ce- behane tevzi' olunub adedi kadîme üzere yeniçeri taifesi otağ-ı hümayûnı halka çevi- rüb min-bâd ol vech üzere revane olundu
Yevmü'l-isneyn Fi 16 minh Koylu Hisar Mukabele'sinde Şahne Hamini Konağı'na	Yevmü's-selâse Fi 17 minh Akşehir Sahrası'nda Güzel- ler Çayırı Konağı'na ki iki otak birikdirilüb ve Anadolu beglerbegisi karakol ta'yin olunub bü'l-cümle hademe ile iğrak sipahi-yi muzaffer akabince yürüme buyu- ruldu	Yevmü'l-erba'a Fi 18 minh Mezbûr Akşehir Sahrası'nda Karye-i Ezbedir konağına ki sipahi-yi muzaffer hıd- metkârlarından iki nefer ki- mesne ilerü gitti ve ki ecil- den yasak için katl ve siya- set olundu
Yevmü'l-hâmis Fi 19 minh Kızılbaş-ı bed-maaş serhad- dinin ibtidası Suşehri Çayırı Konağı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 20 minh Kemah Tevabi'inden Ak- depe mukabelesinde Gök- seki Konağına ki evvel men- zilde Erzincan Kethüdası	

	Gülgen aman talebiyle ita‘at idüb ordu-yı hümayûna zahire götürmek üzere afv buyurulub muhafazasıyçün Erzincan’a ve nevahisine nöbetçi gönderildi	
Yevmü’s-sebt Fi 21 minh Anda oturak olub sancak beglerinden Fayık Bey bazı topçular ve sipahilerle Kemah Kal‘ası’n görmeğe gönderildi	Yevmü’l-ehad Fi 22 minh Kemah Tevabi‘i’nden Akdepe kurbunda Büyük Yurd Konağı’na ki kızılbaşdan dört nefer dil geldikde haber alınub katlolundu	

Yevmü’l-isneyn Fi 23 minh

Erzincan tevabi‘inden Kurddepe (Kurdepe) Yaylağı kurbunda Yassıçemen muzafâtından Hasan Beg Bekâr Konağı’na ki Kılıç nâm kasidle mukaddema İsmail bed-kişi gönderilen nâme-i hümayûn cevabı anda gelüb Trabzon Sancağı Begi adamlarından vasıl olmağın ma‘lum olundu. Ki Şah-ı tebâhın nâmesin götüren kimesneyi asyabına tam‘ idüb katl eylemişler. Âna binaen katl-i habis kılınub tekrar Caniboglı hümayûndan “vaktüne hazır olasin” deyü misâl bî-misâl yazılıub reis-i şeyatin olan İsmail bî-din mülhid-i bed ayine gönderildi.

Yevmü’s-selâse

Fi 24 minh

Yassıçemen'nin nihayeti Kirmane Çayırı kurbunda Depebaşı konağına ki İsmail lâ'inin ilçisi gelüb hemen lahza işkence kılınub sahih haber virmemekle sabıka habis olunub Trabzon Begi ademisine siyaset buyurulub katlolundu. Ve ol gice ihtiyat için otağ-ı hümayûn etrafı pür-yaraklı dilâverler ile gereği gibi bekletilüb ordu-yı hümayûn muhafazasına karaol (karakol) çıkub sabaha dek hasm-ı gaddardan gaflet olunmadı.

Yevmü'l-erba'a

Fi 25 minh

Erzincan Kurbu'nda Fırat Kenarı Konağı'na ki Türkmen beglerinden Ferhadşad Beg pay-i bus-ı hümayûn ol gün gelüb ve kızılbaş bed-maaş ümerasından Tercan Begi Ahmed Beg dil dutulub bir mikdar sürhser şekavet esir başlarıyla otağ-ı hümayûn önüne götürülüb mezbûr dilden haber alınub katlolundu. Ve Anadolu'yla Rum-ili Askeri müyemmene ve müyessereden alay gösterib dîde-i hurd temaşalarında hayran ve endişe-i tebzir ve anın tasavvurunda müte-hayyir ve sergerdân oldu.

Yevmü'l-hâmis	Yevmü'l-Cum'a	Yevmü's-sebt
Fi 26 minh	Fi 27 minh	Fi 28 minh
oturak	oturak	oturak

Zıkr olunan Pencşenbih günü leşker-i muzaffer Kemah ve Bayburd etrafına akın salub ganimet bi-şümar ile götürdiler. Ve yarındası Mısır'dan ilçi gelüb dîvân-ı aliyyede ziyafet olundu. Ve Şenbih Günü gayr-i vaki' kızılbaş geldi deyü müsavi olunmağın Hazreti Hüdavedigâr

süvar olub ve cemi' leşkeriyyat ve yaraklarıyla binüb ve alaylar bağlanub hılaf-ı zuhur eylemekle bu müsaviyi peyda iden kimesne ile getirülüb siyaset olundu.

Yevmü'l- ehad Fi 29 minh

Girü ol konakda Mısır nâmesine cevab yazılıb ve elçisine icazet virilüb ve ba'zı ihmâl işgalle mukaddema arpa emini olan Mehmed Çelebi Trabzon'a gönderilüb ve Otağ-ı Hümayûn'nun ağırların dahi paşaların ağır çadırlarıyla anda gönderildi. Ki alınub ol etrafda ıhzar olunan zahireyi alub ordu-yı hümayûna îsâl iyleye.

Yevmü'l-isneyn Selh minh

Girü ol menzilde Karaman Beglerbegisi Hemdem Paşa ma'atıb ve katlolunub yerü Karaman'da olan ümeradan Zeynel Bege virilüb ol sebeble ba'zı ümeraya dahi tağyir ve tebdil vaki' oldı.

Yekûn Savm: 30 Menzil: 18		
Fi Şehr-i Cumadiye'l-ahire Sene 920		
Yevmü's-selâse Fi Gurre-i minh Oturak	Yevmü'l-erba'a Fi 2 minh	Yevmü'l-hâmîs Fi 3 minh

	Fırat Kenarı'nda Çubuk Konağı'na nâm-ı diğer Derbend Ağzı nâm-ı diğer Binârbaşı nâm-ı diğer Karahanlı der mukabele-i karye-i Baştilek	Tercan Tevabi'i'nden Dâde-depe nâm-ı diğer Ortaviran Konağı'na sa'ib-i derbend olmağın ol gün Anadolu Askeri abur idüb ordu-yı hümayûn derbend önünde âram eyledi
Yevmü'l-Cum'a Fi 4 minh Cebece gedügi Zon (Zivin) Hanı Konağı'na ki begayet sa'ib ve düşvâr derbend olub ve iki nefer Türkman dilîrlerinden ikiyüz sipahiye baş nasbolunub dil almağa ilerü gönderildi	Yevmü's-sebt Fi 5 minh Tercan tevabiinden Kağızman Konağı'na ki Bayezid Beg ve İshak Begi ilerü gönderilüb kendülere otuz bin akçe ve adamlarına beşer yüz akçe in'am verildi ve ol derbend sa'ib olmağın bir mıkdar yere varılub konuldu	Yevmü'l-ehad Fi 6 minh Tercan tevabiinden Götürî Kal'ası Konağı'na konuldu
Yevmü'l-isneyn Fi 7 minh		

Mamahatun Kârvansarayı'ndan geçilüb Eskidere nâm-ı diğer Eskinci Konağı'na ki Merhûm Sultan Mehemed Gazi Uzun Hasan'la ol konakda cenk idüb bi-'inayetullah galib olmuşdı. Ve Yanya Begi Mustafa Beg ve Trabzon Begi Mehemed Beg elviye-i mezbûre sipahileriyle ve Rum-ili ve Anadolu ma'zulleriyle Bayburd Kal'ası Fethi'ne gönderilüb taife-i gurebâ yoklama oldı.

Yevmü's-selâse

Fi 8 minh

Erzurum tevabiinden Benâk geçilüb Hınıs Konağı'na ki ol gün karaolluğa varan Taş-ili Begi Bali Beg Voyvoda ve Karahisar Begi Mahmud Beg karındaşı caniblerinden haber gelüb vasıl oldı.

Yevmü'l-erba'a	Yevmü'l-hâmis	Yevmü'l-Cum'a
Fi 9 minh	Fi 10 minh	Fi 11 minh
Erzurum tevabiinden Alacalar Konağı'na	Mezbûr tevabiinden Çermük Konağı'na	Nefs-i Erzurum kurbunda Çayırğân Konağı'na
Ki kızılbaşdan sabıka gelen elçileri anda katleylediler ve bu konakdan Çaldıran'a dekbi'l-cümle bildircını vâfir ovalardır	Ki Karol Bâli Voyvoda iki dil ve iki başla kızılbaş haberin gönderüb dilliler dahi katlolundı	Ki Karaman Beglerbegisi Zeynel Paşa ilerü gönderilüb kızılbaş mülâkat olursa bî-tevfik cenk idesin deyü buyurldı

Yevmü's-sebt

Fi 12 minh

Erzurum'dan abur olunub Kara Çingene nâm-ı diğer Karakonak'a nüzûl buyurldı

Yevmü'l-ehad

Fi 13 minh

Pasin Sahrası'nın ibtidası Tosuyo (Tavsuyu, Tusuyu) Nehri kurbunda Kandağı etrafında Karye-i Mevlâna Kasım Havalisi Konağı'na konuldu

Yevmü'l-isneyn

Fi 14 minh Mezbûr tevabiinden Öyki Suyu Sahrası konağına
Yevmü's-selâse Fi 15 minh Çoban Köprü geçilüb Avnik Kal'ası'nın sağ tarafında Şevnik Konağı'na ki silahdarlardan Yahya Begi yigirmi nefer kimesne ile dil almağa gönderilüb kulavuzile koşıldı
Yevmü'l-erba'a Fi 16 minh Pasin tevaniinden harabe olan Karye-i Alagöz Konağı'na
Yevmü'l-hâmis Fi 17 minh

Mezbûr tevabiinden Sögün nâm harabe karye konağına ki Gürci Beglerinden Mirza Çapek'in ilçisi gelüb iki bin re's koyun ve bir mıkdar revgan ve asel pişkeş götürüb Şehsüvaroğlu Beg Livâ-yı Çermik sipahileriyle dil almağa varüb Alaü'd-devle'nin karındaşı oğulları Mirza Çapek ilçisiyle kızılbaşdan der-i devlete geldiler.

Yevmü'l-Cum'a Fi 18 minh

Sarmısaklu Yaylağı geçilüb Gülle Konağı'na Küçük Mirahur Ahmed Beg Mirza Çapek ilçisiyle mezbûr Çapek'e hılât alub gitdi.

Yevmü's-sebt Fi 19 minh

Gölet nâm Harab Kal'a Konağı'na ki Rum-ili Defterdarı Pirî Çelebi nüzûl teftişine varûb ve dil almağa varan Yahya Beg be-nâm kızılbaşlardan dil olub göndermekle mezkûrdan sahih haber alınub ve Yahya Beg'e yoldaşlarıyla terakki ve ri'âyet olunub kulağuz olan kimesneyi ulûfeciler bölüğüne itdiler.

Yevmü'l-ehad   Fi 20 minh

Eleşkird Saharası'nın ibtidası Aydın Beg nâm harab karye ki Müsliman⁵ Mahmud Karyesi kurbunda idi. Konulub Köseadağ Canib-i Yesarda Konuldu.

Yevmü'l-isneyn   Fi 21 minh   Harabe olan Toprak Hisar Konağı'na ki Aladağ Canibi'nden görünürdi
Yevmü's-selâse   Fi 22   Dürzioğlu Karyesi Kurbu'nda Dulbendlü Karyesi geçilüb Tur Suyu⁶ Konağı'na ki cümle harabedir
Yevmü'l-erba'a   Fi 23 minh

Eleşkird tevabii'nden Karye-i Kabasakal civarında Karye-i Dürzioğlu geçilüb Eyyüb Şeyh Kurbu'nda Fora (Füre) Suyu Konağı'na

Yevmü'l- hâmis

⁵ Feridun Bey Münşeati'nda bu kelime "Selman" olarak yazılmıştır.

⁶ Revan 1958 numaralı münşeatta "Tuz Suyu" olarak yazılmıştır.

Fi 24 minh

Mezbûr tevabiinden Karye-i Sakallu Konağı'na ki harabidi. Ol gün bir iki def'a yeniçeri ta'ifesi şena'ate başlayub ba'is-i fesad ma'lumken mukayyed olunmayub eskât kılındı. Ve karaolda olan Şehsüvar Beg kızılbaş başların kesüb Ferahşad Beg âdemlerinden casusluğa varan Erzincanlı Şeyh Ahmed nâm kimesne ile der-i devlete gönderüb casus-ı mezbûr haber verdi ki bizzat Evcan yaylağında şah-ı gümraha buluşub didim ki: beni Türkman taifesi ve Anadolu ve Rum-ili ümerası hıdmetinde olan sofiler ve Şeyh Erdebil hanedanının muhibleri gönderdiler ki eger Rum padişahıyla şaha mukabele iderse bü'l-cümle şaha tabi' oluruz. Ana binaen şah sözüme inanub ve bana ri'ayet idüb Hoy'a dek bile götürüb girüyini i'tikadınca sofilerine gönderdi. Benim sözüme i'timâd idü(b) beher hâl buluşması mukarrer idüğün Söyledikde sa'adetlü Hudavendigâr hattı vâfir eyleyüb ve bu haber yeniçeri şena'atinin eskâtına sebep düşüb casusa ri'ayet ve on beş akçe ulûfe kılınub ve Ali Bege bin sikke floriyle Gedük Ahmed Paşa'dan Beytü'l-mâl'e intikal iden murassa' kılıç irsal buyuruldu.

Yevmü'l-Cum'a

Fi 25 minh

Eleşkird Tevabi'i'nden Üç Kilisa Çayırı Konağı'na ki Ali Beg'in emmisi oğlu Pir Bende Beg kızılbaşdan on iki kimesnenin başların kesüb sümm-i semend-i hümayûn'a gönderüb hakîsar eyledi.

Yevmü's-sebt

Fi 26 minh

Bazîrgân Suyu Konağı'na ki Eleşkird'in müntehası olub Ağrı Dağı mukabeleden görinüb bi-'inayet-i 'azim bülend⁷ yüksek ve batağı kûh-i perişkûhdur, ıslakar eksik olmaz.

Yevmü'l-ehad

Fi 27 minh

Tanasazı Konağına ki bi-'inayet ihtiyat üzere karar ve âram kılınub ve ol gün ale's-seher âfitâb-ı münkesif tulu' eyledi. Amma Diyar-ı Acem'de cenk günü münkesif olduğu meşhurdur.

Yevmü's-selâse⁸

Fi 29 minh

Otağ-ı⁹ Hümayûn Ovacık Sahrası'na varûb kurulurken “kızılbaş geldi” deyü gayr-i vaki' müsavi olmağın hıyam gerdûn ihtişam tekrar bükülüb ve ordu-yı hümayûn dahi tahmil olunub 'âlemler çözüüb ve tablaneler çalınub ve alaylar bağlanub yab yab¹⁰ yürüyüb guruba karib cenge müterassıd eylediler. Ki hayli mesafe kat'inden sonra yarınki gün cenk Çaldıran Sahrası'nda vuku' bulcağından¹¹ sahih haber alınub ve Çaldıran'a meşrik bir peşte üzerine konulub “mütevekkü'l-alaallah” ihtiyat tâmla her kimesne yâran îd-i mü'minindir deyü âram eyleyüb te'yid-i ilahi ile ehl-i hakkın çehresinde kuvvet kılub münkeşif olub hatif-i gayb Ehli İslam'ın gûşne nevîd “nasrun minallahi”¹² irişdirüb ve ehli iman dahi “ve mennasrulla min 'indillah” deyü nâmaz ve niyaza meşgul oldılar.

Yekûn

⁷ “Ve bülend” Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 403.

⁸ “Yevmü'l-isneyn fi 28 minh” bu gün tüm metinlerde atlanmış.

⁹ “Otak-ı” Revan 1958

¹⁰ “yap yap” Revan 1958

¹¹ “bulacağından” Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 403.

¹² Kuran-ı kerim, Saff suresi; ayet 13.

Savm: 29
Menzil: 28
Fi Şehr-i Recebü'l-mürecceb
Sene 920
Yevmü'l-erba'a
Fi gurre minh
Ba'zı nüshada bir gün mukaddem gurresi mestûr olub lâkin essahı bu olmağın ihtiyâr olundu.
Çaldıran Konağı'na

Çün sabah-ı sadık rumî şi'âr sipah encem gerdârân-ı pesviyye koyub Şah-ı Şarka muka-
bil alayın bağlayub girü ferman-ı 'âlem ve 'alemyâna ızhar eyledi. Siperdâr-ı Şarkî dahi şefik
gibi külah-ı sürh giyüb sürhserlik 'adâtıyla meydan şekavete girüb Azerbaycan semtinden mu-
kabele kaskına yürüdükde baradetullah rûm ile acem sipahi iki canibden saf bağlayub cenk ve
cidal ve harb ve kıtale ahenk ve ser-âgaz eylediler. Ve 'ale's-sabah ki gurre-i rûz-ı necahidî
Şehinşah-ı milket-i rûmu'l-müeyyed minallahü'l-mülkü'l-kerimü'l-mecîd Sultan Selim ibn-i
Sultan Bayezid agarallahu ensâre hazretleri dökili ehl-i imanla nâmaz-ı niyaz itdikden sonra
serir-i sa'adetden semend şahamet rikâbına kadem basub sübhae'l-lezi sahhar lenâ hâza deyü
zin-i zerrinde mütemekkin olduğu gibi çavuşan-ı zerreyn çomak mukarrebân nerimân hak
dergâhında sevgilü ve uğrunda dolu düşmana galib muhasilü'l-metalib olasın deyü alkışlayub
ve seyyaren sab'a manendi olan yedi tuğ zerrin elviyye-i sultanî ve 'âlemha-yı Osmanî çözüleb
ve ekân-ı devlet 'ayan-ı hazret ve bü'l-cümle bölük ağaları müretteb ve mükemmeliyyat ve
yaraklarıyla yerlü yerine geçüb yemin ve yesar ve kalb bağlandıktan sonra meymene-i meyme-
net şi'arda Anadolu Beglerbegisi Sinan Paşa tabi'î olan ümerayla müyessere-i nusret asarda¹³

¹³ "müyessere-i Nusret asarda" Revan 1958.

Rum-ili Beglerbegisi Hasan Paşa begleriyle ve Karaman ve Rum Beglerbegileri cenahında müheyya ve âmâde olub umum sipahî züeamâ dahi kât ender kât sâf âra olub kes harbile tablhaneler dökilüb safir surnâ ve nefir sahil-i esban yılan delir nefha-i surdan numune olub leşker kıyamet eser kımıldanub Şah-ı Rum'un önünce yeniçeri ve 'azeb taifesi revnak âhir varûb ve cümleden mukaddem top arabaları çekilüb kirve me-kirve a'daya her taraftan nehib ibnü'l-meferr irüşmekle bü'l-cümle serâsimâ olub merkeblerine binüb cem'iyet pir tefrikaların benatü'l-na'aş şeklinde zîr ve bâlâ kalub yürüdiler ve çün iki canibin leşkeri Çaldıran Sahrası'nın iki başından biri birine 'inan büküb kasd eylediler. Mukaddema Ümera-i Rûm'dan karaol olan nâmdarların bir kaçî sürhser oluna. Buluşub ve nicesinin başın kesüb bir ma'ruf rikâbdâr ister süvari dil tutub Rikâb-ı Hümayûn'a iriştirdükde haberi alınub ve Şah-ı Kemrâhın habisinde olan elçisi götürülüb lazım olan ahval-i tefahhusundan sonra rikâbdarla katlolundular. Ve çün iki leşker Çaldıran'ın vasatına irişüb biri birine koyuldılar. Şöyle ma'lum oldı ki Şah-ı Mekruh'un sağ kolunda Ustacaluoğlu Mehmed ve Diyarbekir ve Kürdistan ve Bağdad ümerasıyla olub sol kolunda Mehmed kemûne Safâ Han ve Şiraz ve Loristan Begleri olub¹⁴ vücud-ı¹⁵ habisi korucularıyla Sultan-ı Rûm'un elviye-i Nusret şi'arı önlemge cür'et itdükte güyâ kahraman-ı zaman ve birdemân ve şir-i jıyanın önüne bir şıgal-i za'if ve rubâh-ı nahif gelür gibi asla bir kimesne anunla mukaddem olmayub bir kadem ilerü varın derken mücerred top ve tüfenk sadâsın işitmekle kendüleri ve merkebleri ve yaban eşşegi ve dağ geyiği mânendi taraf taraf köşe köşe kaçub bî-ihiyar Rûm-ili askerine karışub muhkem cenk ve harb olunub her yanadan tiğ ve sinanla dürtüşme ve ihtirmeler vaki' olub bu esnada Anadolu Beglerbegisi Sinan Paşa sinan can-sitâniyla düşmenin sağ kolunu basub ve delirân-ı rûmdan bir nâmdar Ustacaluoğlu Mehmed'in başın kesüb nûk (nevk)-i sinana geçürüb rikâb-ı hümayûnda nigünsar itmekle Şah-ı Kemrah'a külli inkisar gelüb gürûh mela'iz bü'l-cümle Rûm-ili'ne üşüb Hasan Paşa mec-

¹⁴ "sol kolunda Mehmed kemûne Safâ Han ve Şiraz ve Loristan Begleri olub" Revan 1955'de bu bölüm yok.

¹⁵ "vücud" Revan 1955'de yok.

ruh ve niçe benâm begler ve zu‘ema şehid olduğundan sipah-ı mensurun ızdırabı sem‘-i hümayûna irişüb derhal ‘inan zafer ıktıranı ol canibe mun‘atıf ve tobha-yı ateş feşanı ol semte mütehavvil kalub ve yemin ve yesarda olan bölük ağalarının bir ikisi kapu halkıyla müdâf‘a içün gönderilüb niçe daf‘a kâr zâr be bekir ve bedâr olunub ahirü’l-emr Şah-ı Kemrah zahmdar ve oklanmış şikâr gibi kenâr çizüb guruba garib idi. Ki yüzi aksine dönüb karar firar virmekle sipah mutaff ‘akabince yürüyüş idüb ve leşkerinin ekseri hedef-i târ ve ta‘me-i şimşir olub şu‘aradan biri vâsıf- haline böyle demişdir ki

Ruba‘i

Şahî ki be halk zulm-i efzûn mî kerd

Ez rû-i hata demi dûsat hun mî gerd

Ger ez Şeh-i Rûm hod nemî kerd geriz

Mağzi ez ser-i o tüfenk birûn mi kerd¹⁶

Muhassıl-ı kelâm, tevfiq-i zü’l-celâl ve’l-ikrâm ve mu‘cizât-i Hazret-i Seyyidü’l-en’am Aleyhi’s-salâtü’s-selam berekâtından çehar yar-i ‘azim Radiyallahu ‘anhum haklarında itdügi şe’met ve şetamet başlarında çatlayub “Kul câe’l-haggu ve zehekal bâtil inne batile kâne zahûka”¹⁷ fehvası zuhur bulub ve cem‘i mâl ve menâl ve ehl-i ‘iyal ve hazain ve defa‘in akmiş ve esliha ve katar ve mehar ve havatin ve nisvan ve civarı ve gılman ve zât ve zevâda ve mevâşi ve devvab ve ahmâl ve esgalleri guzât-ı islâma nasib olub herkes müyesser olduğu ganayim-i helâlden kâmekâr ve ‘işret-i şîâr olub hatta Rûm-ili sipahilerinden bir bülend himmet pestpâye eline cevahir-i mütekavvimedden bir zad ve koca irişüb kıymet bilmez iken yigirmi beş kerre

¹⁶ Halka çok zulmetmekte olan bir şah vardı
Günahı yüzünden bir anda iki yüz bin kan akardı
Eğer kendisini Rum Şahı’ndan kaçırmazsa
Tüfek onun başından beynini çıkarırdı

¹⁷“De ki: Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur.” (İsrâ Suresi, 81)Halil Altuntaş, Muzaffâr Şahin, Kur’an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 310.

yüz bin Osmanî'ye tabî itdüği meşhur olub Sultan-ı Kerimü'l-hisal ba'de zaman işitdükde mahzûz olub ve ol günde tutulan dilliler tiğ-i abdarla haklanub ve esirler yoklanurken nâgâh bir altunlu libasla pirâhen gülgün giymiş bir hatun-ı meftûn yeniçeriler arasında bulunub Şah-ı Kemrahın menkuhasıyım deyu söyledikde huzur-ı hümayûna götürilüb cellât elinde olan mu'teber dillerden sual olundukda muhakkik olmağın tevki'i hakanî olan Cafer Bege in'am buyurulub mir-i mezbûrun civarisi silkine münselik oldı. Ve yarındası dahi ol sahrada tevakkuf buyurulub ve şüheda nakl ve defin kılınub ve fetihnâmeler yazılub etraf ve eknafa irsal buyurulub ve kesilen başları ol vadide resm-i mülûk üzere yer yer kubbe gibi yağdırub ve üzerlerine senki melâmet yağdırub feth ve nusretle Tebriz semtine nühzet-i hümayûn mukarrer olub yoldaşlıkda bulunanları 'umuma yollunca münasib ve muratıb ve ri'ayet ve 'inayet ağır terakkiyle beher mend kılub fevkü'l-had ihsan bî-payan eylediler ve şehid olanlar Rûm-ili semtinde Beglerbegisi Hasan Paşa, Mora Begi Hasانبegoğlu Beg ve Turoğlu Beg validân-ı Malkoç ki ikisi dahi sancak begi idi. ve birkaç beg dahi ve Rûm-ili Kethüdası ve ba'zı be-nâm zü'ema ve sipahiler olub ve Anadolu tarafından Kayseriyye Begi Üveys Beg ve Lazkiyye Begi Ayas Beg ve Nigde Begi İskender Beg ve ba'zı zü'ema ve erbâb-ı timâr oldılar. Rahimehumullah- te'ala.

Yevmü'l-hâmis

Fi 2 minh

Oturak ki Çaldıran'da sipah-ı muzaffer terakki ve ri'ayetler olundu

Yevmü'l-Cum'a

Fi 3 minh

Karaku Dereāğı nâm-ı diger Yukarı Sukda Konağı'na ki Anadolu Beglerbegisi Rûmiline ve Karaman Beglerbegisi Zeynel Paşa Anadolu'ya Husrev Beg Karaman Beglerbegisi olub esir olan nisvânı orduyı milevves itmesinler deyu azad eylediler.

Yevmü's-sebt Fi 3 minh Sökmen Konağı'na
Yevmü'l-ehad Fi 5 minh

Kasaba-i Hoy Kurbu'nda Karye-i Bere havalisinde nâm-ı diger Cenmebek Konağına'ki bir mıkdar şevâr menzildi.

Yevmü'l-isneyn Fi 6 minh

Oturak ki Mısır Sultanı'na ve Kırım Hanı'na hılafü'l-mille küffar hükkâmına fetihnâmeler yazılub irsal olundu.

Yevmü's-selâse Fi 7 minh Hoy tevabi'i'nden Karye-i Bağdere civarında konuldu.
Yevmü'l-erba'a Fi 8 minh

Karye-i Evveoğlu civarında ki konağa ki harabeydi ol menzilde Dukakinoğlu Ahmed Paşa'yı Rûm-ili Defterdarı Pirî çelebi ile beş yüz nefer yeniçeri birle sekbanbaşı Tebriz muhafazasına ve kızılbaş bed-ma'aşım sonun zabt itmege gönderildi.

Yevmü'l-hâmis   Fi 9 minh   Andan Yukaru Rassa¹⁸ Hanı konağına
Yevmü'l-Cum'a   Fi 10 minh   Oturak

Yevm-i mezbûrda Baş Kapucubaşı olan Ferhad Ağa mîr-i 'âlem olub ve Ahmed Beg Mirahûr-ı Küçük (Mirahur Küçük) ânın yerine geçüb ve anın yerine içerüden çıkub çakırcıbaşı Koçi Beg ikinci kapucubaşı olub ve ânın yerine dahi içerüden çıkub ve sipahioğlanları ağası Behram Beg küçük kapucubaşı olub ânın yerine silahdarlar ağası Murad Beg geçüb ve silahdarlar kethüdası Karaçinoğlu Ahmed Beg Silahdarlar ağası olub ve silahdarlardan Bostancı Ali cema'at-i mezbûre kethüdası oldı. Ve garip yigitler ağası Behram Beg Merend muhafazasına gönderilüb ve Rûm-ili Defterdarı Hüsam Beg şehid olan Rûm-ili Kethüdası yerine nasb olunub ânın yeri müteferrikalardan Nu'man Beg'e virildi. Ve Hacı Rüstem nâm kızılbaş begin elli nefer yoldaşlarıyla habseylediler.

Yevmü's-sebt   Fi 11 minh   Merend Kurbu'nda olan Kuşçı Çemeni Konağı'na ki habs olunan Hacı Rüstem ve yoldaşları anda katlolundı

¹⁸ "rahha" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 404.

Yevmü'l-ehad   Fi 12 minh   Yam Gedügi Konağı'na¹⁹
Yevmü'l-isneyn   Fi 13 minh   Karye-i Sokulan geçilüb Yedi Çeşme Konağına²⁰
Yevmü's-selâse   Fi 14 minh

Tebriz Tevabi'i'nden Karye-i Sahalan Konağı'na ki Halid Beg nâm kızılbaş begi yüz elli nefer ademisiyle der-i devlete gelüb ziyafet şeklinde taglit kılınub katlolundı.

Yevmü'l-erba'a   Fi 15 minh

Acısu nâm-ı diger Serhab Konağı'na ki bü'l-cümle ahali Tebriz rikâb-ı hümayûna yüz süriyü pişkeş ve tazarru'la gelüb Sa'adetlü Hudavendigâr kâmekâr hallidet hılafete hazretlerinden külli ri'ayet ve merhametler müşahede eyleyüb mütesellü'l-hatır müraca'at eyledi.

Cum'a   İstanbul'dan Tebriz'e menzil 105   Ve Edirne'den menzil 116

¹⁹ Bu gün revan 1955 ve 1958 de yok. Yavuz Senemoğlu Kullandığı Feridun Beg Münşe'atı'nda bu bölümün olmadığını iddia etmektedir.

²⁰ Bu gün de revan 1955 ve 1958 de yok. Yavuz Senemoğlu Kullandığı Feridun Beg Münşe'atı'nda bu bölümün de olmadığını iddia etmektedir.

Yevm'l-hâmis Fi 16 minh Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 17 minh Oturak	Yevmü's-selâse Fi 18 minh Oturak

Zikrolunan Cum'a gününde Şehinşah heft kûsûr sipah-ı muzafferle 'ada-i nâmaz için nefsi Tebriz'e dâhil olub ahali-i belde-i mezkûre Tarz-ı Acem üzere semm-i semend müstemendleri uğradığı şari' 'amme başdan başa seraser ve dibalar döşedib nakd-i canlardan yoluna nesar eylediler. Ve Hazret-i Hudavendigâr İslam Medârı dahi varûb Cum'a farzın kılub 'akayid-i pâkize-i ehl-i sünnet ve cema'at üzere hutbe okunub menabir-i cevami' elkab-ı hümayûndan paye-i bülend bulub mihrab-ı kible kabul duasiçün cebhesin açub tâk ebrusiyle hakka niyaz idüb menarha-yı bülend felek pîvend devam-ı devlet-i 'ada'yyesinde kıyam gösterüb kâffe-i sulha ve re'aya ve 'amme-i fukara ve ağniya serinden süreyyaya dek ellerin açub icabeti için âmin deyüb karin isticabat olmasın istid'a itdükden sonra Devletlü Padişah 'alempenah girü otağ-ı hümayûnuna varıb nur-ı 'adilinden cihan münevver ve cihanyan-ı fermanına mahkûm ve musahhar oldılar.

Yevmü'l-ehad Fi 19 minh Oturak	Yevmü'l-isneyn Fi 20 minh Oturak	
Yevmü's-selâse Fi 21 minh Oturak	Yevmü'l-erba'a Fi 22 minh Oturak	Yevmü'l-hâmis ²¹ Fi 23 minh Oturak

²¹ Bu bölüm Feridun Bey münşe'atı'nda "sonraki beş gün oturak olundu" ibaresi geçerken revan 1955 ve 1958'de bu beş gün peş peşe oturak olarak yazılmış.

Zikrolunan yevmü'l-ehad'de baş kapucubaşı Ahmed Beg'i kızılbaşın sonun zabt itmege ta'yin buyurub mezkûr dahi dikkatle tegayyiş eyledükde çokluk nesne bulundu. Ve yevmü'l-erba'a'da Horasan Padişahı Sultan Hüseyin Baykara oğlu Bediü'z-zaman Mirza ile Tebriz'de olan Horasan'ın meşhu ve hezmend erbâb-ı cerifin ve Tebriz'in dahi be-nâm üstadların bü'l-cümle ihraç eyleyüb ve ba'zı kapukulları koşulub İstanbul'a varmaları ferman olundu. Ve Pencşenbih gününde Rûm-ili, Anadolu sipahîlerine icazet virilüb Killet-i zahireden Amasiyye Canibi'ne kışlamağičün mu'avenet mukarrer oldu.

Yevmü'l-Cum'a Fi 24 minh Tebriz'den Karye-i Sahalan Konağı'na	
Yevmü's-sebt Fi 25 minh Reşidiyye Kârizine nâm-ı diger Kâriz-i Alişar ki Karye-i Sofiyan'dan geçilüb konuldu	
Yevmü'l-ehad Fi 26 minh Merzend Çimeni Konağı'na	Yevmi'i-isneyn Fi 27 minh Zopus Çayı Konağı'na ki Kasaba-i Nahci- van'dan Çukur Sa'id Canibi'ne teveccüh-i müssemmin oldu
Yevmü's-selâse Fi 28 minh Karye-i Göker Kurbu'nda konuldu	
Yevmü'l-erba'a Fi 29 minh	

Nehr-i Aras geçilüb Elince Kal'ası'nın yukaru canibinde Kesik Künbed Konağı'na Sudan geçerken çokluk at ve âdem gark oldular
Yevmü'l-hâmis Fi selh minh

Nahcivan Şehri'ne karib konulub belde-i mezbûre halkı egerçi zahira ehl-i sünnet şeklinde eydilir. Lakin ekser evza'lar kızılbaşane olmağın sipah-ı muzaffer gâret eylediler.

Yekûn Savm: 30 Menzil: 18 Der Refnin be Tebriz: 11 Der mu'avenet ez Tebriz: 7
Fi Şehr-i Şa'banü'l-mu'azzam Sene 920
Yevmü'l-Cum'a Fi gurre-i minh Karye-i Karabağ Konağı'nda konuldu ki harabe idi
Yevmü's-sebt Fi 3 minh Nahcivan a'malinden Ahmed Beg Zaviyyesi Kurbu'na konuldu
Yevmü'l-ehad Fi 3 minh Karye-i Sederak Kurbu'nda konuldu
Yevmü'l-isneyn

Fi 4 minh   Çukur Sa‘id Tevabi‘i’nden Hacı Lalalu Kurbu’nda Karye-i Vadi-i Göçek ile Karye-i Vadi-i Bizerek mabeyninde konuldu²²
Yevmü’s-selâse   Fi 5 minh   Çukur Sa‘id Tevabi‘i’nden Zengi Çayı geçilüb ve Develü Ömer Kendi ve Keçi Veli Yurdu mürur olunub İrivan (İrvan) Şehri Kurbu’nda konuldu
Yevmü’l-erba‘a   Fi 6 minh   Oturak olunub Mustafa Paşa ‘azl olundu ve İrivan (İrvan) halkından kızılbaşane evza‘ zuhur itmegin nısfü’l-leyleden urulub gâret olundu
Yevmü’l-hâmis   Fi 7 minh   Çukur Sa‘id Tevabi‘i’nden Üç Kilisa geçilüb Heşt Menzil Konağı’na konuldu ki Ağrı Dağı gâh mukabele ve gâh taraf-ı yesar ve gâh akabede vaki‘ olurdu
Yevmü’l-Cum‘a   Fi 8 minh   Çukur Sa‘id’in nihayetinde Karye-i Aruc Civarı’nda konuldu
Yevmü’s-sebt   Fi 9 minh   Talin Kal‘ası mukabelesinde konulub ehl-i hisar taşra çıkmayub ita‘at itmemekle yeniçeriler hücum ile feth ve gâret ve bağileri katlolundu
Yevmü’l-ehad   Fi 10 minh

²² “Karye-i Vadi-i Bizerek mabeyninde konuldu” ifadesi Revan 1955’de yok.

Şüregel Suyı Kal'ası geçilüb Sarnos ile Gökçe Dağ mabeyninde konuldu
Yevmi'i-isneyn Fi 11 minh Kars Kal'ası Kurbu'na konuldu ki kadimi harabe-i azim şehirmiş
Yevmü's-selâse Fi 12 minh Oturak Gürci Begi'ne zehir içün ahkâm-ı şerife gönderilüb cevabı gelmamegin 'inan gari- met ol canibe mün'atıf buyuruldu
Yevmü'l-erba'a Fi 13 minh Setihac Konağı'na
Yevmü'l-hâmis Fi 14 minh Gürci Vilâyeti'nin ibtidasında Çalkur nâm-ı diger Celâguz Konağı'na
Yevmü'l-Cum'a Fi 15 minh Oturak Gürciden haber gelüb Çoban Köprüsü'ne zahire gönderildi deyü haber virdükleri muhakkik olmağın girü Erzurum'a teveccüh buyuruldu
Yevmü's-sebt Fi 16 minh Gürci Tavabi'i'inden Döşkaya Üstü Konağı'na
Yevmü'l-ehad Fi 17 minh Gürci Tavabi'i'nden Yedi Kilisa Konağı'na
Yevmü'l-isneyn

Fi 18 minh   Yedi Kilisa'dan beri bir vadiye konuldu
Yevmü's-selâse   Fi 19 minh   Alacayurd Konağı'na konuldu
Yevmü'l-erba'a   Fi 20 minh   Ardost Yurdu Konağı'na
Yevmü'l-hâmis   Fi 21 minh oturak   Gayet sa'ib derbend olmağın top arabaları için yol açılıb mukaddem gönderildi
Yevmü'l-Cum'a   Fi 22 minh   Çoban Köprüsü Kurbu'nda ve A'civan Yurdu'na konulub Gürciden sekiz bin re's ağnâm pişkeş gelüb ordu-yı hümayûna vasıl oldu
Yevmü's-sebt   Fi 23 minh

Pasin Sahrası'nda Karye-i Mevlâna Kasım Kurbu'nda Evki (Öki) Su Konağı'na ki anda bir büyük dıraht vardı. Ki anda ana Mısra Hac dirlerdi. Ol konakda Rûm-ili Defterdarı Pirî Mehmed Çelebi Mustafa Paşa yerine vezir olub ve anın yerine Şemsi Beg Rûm-ili defterdarı olub ve Abdülkerimzâde Abdülvehhab Çelebi anın yerine Anadolu Defterdarı olub Rûm-ili Kadıaskeri Mevlâna Abdurrahman Çelebi ma'zûl olub anın yerine Anadolu Kadıaskeri Zeyrekzâde Mevlânâ Rükneddin Rûm-ili Kadıaskeri anın yerine Mevlâna Cafer Çelebi Tevki'i Anadolu Kadıaskeri olub anın yerine Hocazâde Mehmed Çelebi Tevki'i oldu.

Yevmü'l-ehad Fi 24 minh Erzurum mukabelesinde Yurdgân Konağı'na		
Yevmü'l-isneyn Fi 25 minh Çermük ve Ilıca geçilüb Tenkir Yurdu'na konuldu ki Bayburd Kal'ası'yla Kiğı Kal'ası'nın feth-i cebri gelüb ve Pirî Mehemed Paşa'yı zahire tedarikine Amasiyye canibine gönderildi		
Yevmü's-selâse Fi 26 minh Sekâv Yurdu'na konuldu		
Yevmü'l-erba'a Fi 27 minh Kâzir Yurdu'na konuldu	Yevmü'l-hâmîs Fi 28 minh Zernih Yurdu'na Konuldu	Yevmü'l-Cum'a Fi 29 minh Recim Ağıla Yurdu'na konuldu
Yekûn Savm: 29 Menzil: 25		
Fi Şehri Ramazaü'l-mübarek Sene 920		
Yevmü's-sebt Fi gurre-i minh Recim Ağılı'nda oturak olub bir yayabaşı Bayburd Kal'ası'na dizdar ve üç yüz nefer hisareri ve yeniçeri ta'yin buyuruldu		
Yevmü'l-ehad		

Fi 2 minh Yenice Köyü Yurdu'na konuldu
Yevmü'l-isneyn Fi 3 minh Bayburd mukabelesi yurduna konuldu
Yevmü's-selâse Fi 4 minh Bayburd Tevabi'i'inden Karye-i Danişmend Kendi civarına konulub Baş Mirahur Balıklu Mehmed Beg'e ²³ Trabzon'la Karahisar-ı Şarkî Sancakları birikdirilüb virildi
Yevmü'l-erba'a Fi 5 minh

Karye-i Senur Sahrası Konağı'na ki bin nefer yeniçeri alıkonulub Rûm-ili ve Anadolu ve Karaman ve Rûm Beglerbegilerine ve yeniçeri ağasına ve beglere icazet hil'ati virilüb ilerü gönderildi. Ve beş yüz nefer kapukullarıyla bin nefer yeniçeri Bayburd Kal'ası Muhafazasına gönderilüb ve top ve tüfenk ve zahire ile memluklanub ve Kiğı Kal'ası'nın dahi levazımı görilüb vizedar ve hisar erinden gayri elli nefer yeniçeri dahi muhafazasına gönderildi.

Yevmü'l-hâmis Fi 6 minh Oturak

Trabzon ile Karahisar Begi olan Bıyıklı Mehmed'i vilâyet-i mezbûre muhafazasına serdar ta'yin idüb ve Baş Kapucıbaşı ve anın yerine Behram Beg'e nasb olunub ve Karye-i

²³ "Bıyıklı Mehmed Bey" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin,406. Muhtemelen müstensih hatası yapılmıştır çünkü bir sonraki sayfada Bıyıklı Mehmed Bey olarak geçiyor.

Mezbûre'den Asker-i Zaferpeykere arpa ve buğday ta'yin olunub müreffehü'l-hâl oldılar. Ve iş bu karyede Akkoyunlu ümerasından Hacı Beg ve Karayüllük Beg'in Zaviyye ve Gürhanesi olmağla hayli ma'mur ve âbâdan karye ve zira'ati çok yerdir.

Yevmü'l-Cum'a Fi 7 minh Karye-i Virânşehrin öbür olunub Trabzon Tevabi'i'ne
Yevmü'l-isneyn Fi 8 minh

Dahşeyh Zaviyyesi Kurbu'nda Merhum Karyesi civarında Görgin Çayırı Yurdu'na konuldu. Ve Hersekoğlı Ahmed Paşa'yla Dukakinoğlı Ahmed Paşa ma'zûl oldılar. Zira ba'zı nice re'ayanın evlerin ahrak idüb anlar muhafazada ihmâl itmegin red buyuruldu. Ve artuk yeniçeri ve solakdan kapucıdan gayri kimesne akkeçe börk giymesün deyü 'azim yasak buyuruldu.

Yevmü'l-ehad Fi 9 minh Karahisar-ı Şarkî tevabi'i'nden Şiran a'malinden Cengârih Yurdu'na konuldu
Yevmü'l-isneyn Fi 10 minh Karahisar-ı Şarkî tevabi'i'nden ki ba'zıları Karahisar-ı Hasan Dıraz dahi demişler Karye-i Pirayevan (Pir-i Eyvan) geçilüb Çalgan Yurdına konuldu
Yevmü's-selâse Fi 11 minh Alucaza (Aluc aza) Yurdu'na konuldu
Yevmü'l-erba'a

Fi 12 minh Karye-i Alişîr Kurbu'nda ki Sahra Konağı'na		
Yevmü'l-hâmis Fi 13 minh Karahisar-ı Şarkî civarında konulub cebehane-i hümayûn anda konuldu ve top arabaları ve dahi anda kalub baş defterdar hazane-i 'amire ile başka gitmeğe emrolundu.		
Yevmü'l-Cum'a Fi 14 minh Oturak		
Yevmü's-sebt Fi 15 minh Oturak	Yevmü'l-ehad Fi 16 minh Oturak	Yevmü'l-isneyn Fi 17 minh Oturak

Ve Mah-ı Şa'ban'ın üçünde vaki' olan Setihac Konağı'ndan Karahisar'a dek yollar sarp ve kahıtlık olmağla külli ızdırab çekilüb ve yüz bin başdan ziyade at ve deve telef olub belki bin nefer hadd-i mekâr ve devabi' zayi' olan sipahi aclıktan helâk oldığı için oturak olunub külli istirahat olundu.

Yevmü's-selâse Fi 18 minh Ağaç Ağıl Yurdu nâm-ı diger Naz Yurdu nâm-ı diger Balçık Hisar Konağı'na		
Yevmü'l-erba'a Fi 19 minh Gönüllü (Köküllü) Köyi Kurbu'nda Ayı Yağı Konağı'na ²⁴		

²⁴ “Âli Yassı Konağı'na” Feridun Bey, Münşeatü's-selatin, 407.

Yevmü'l-hâmis Fi 20 minh Arduç Böki Konağı'na		
Yevmü'l-Cum'a Fi 21 minh Bağursakderebaşı Konağı'na		
Yevmü's-sebt Fi 22 minh Sorhun Köyi Konağı'na		
Yevmü'l-ehad Fi 23 minh Hisarcuk Konağı'na		
Yevmü'l-isneyn Fi 24 minh Hacılar Köyi Konağı'na		
Yevmü's-selâse Fi 25 minh Kasaba-i Niksar Konağı'na		
Yevmü'l-erba'a Fi 26 minh Oturak		
Yevmü'l-hâmis Fi 27 minh Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 28 minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi 29 minh Suna Konağına

Yekûn		
Savm: 29		
Menzil: 21		
Fi Şehr-i Şevvalü'l-mükerrem		
Sene 920		
Yevmü'l-ehad Fi gurre-i minh Tahtacı Konağı'na	Yevmü'l-isneyn Fi 2 minh	Yevmü's-selâse Fi 3 minh
Yevmü'l-erba'a Fi 4 minh	Yevmü'l-hâmis Fi 5 minh	
Cum'a		
Tebriz'den Amasiyye Şehrine dek menzil 53		

Devlet ve ikbâl ve 'azze ve iclâlle nefsi-i Amasiyye sarayına dâhil olub erkân-ı devlet ve a'yan hazret ve bölük ağaları ve kapukulu bü'l-cümle yerleşüb bahara dek ya'ni Rebiü'l-evvel'in dördü vaki' olunca yüz kırk yedi gün sefer tedariki için tevkif-i âram kılınub ba'de Kemah Fethi'ne ve Alaü'd-devle def'ine müteveccih-i muzaffer ve ve mensur oldılar. Amma Mah-ı Şevval'in önü vaki' olan Salı Günü kızılbaş-ı lâ'inden ilçi gelüb habs olundu.

Sultan Selim Han Hazretleri Amasiyye'den Kemah ve Zü'l-kadir Seferine Vardığı Menâzil-i Mütebarekedir

İcmâl ve tafsi-i menâzildir ki Sultan Selim Hazretleri Amasiyye'den Kemah Kal'ası Fethi'ne ve andan Alaü'd-devle üzerine varüb ikisinde bile muzaffer ve mensur olub 'izze ve ikbâlle İstanbul'a 'avdet itdüğü sefer-i zafer eser de vuku' bulmuştur.

Fi Sene-i Ahdi ve İşrin ve Tis'amie

'an Amasiyye be Si- vas Menzil 10	'an Amasiyye be Ke- mah Menzil 18	'an Kemah be Sivas Menzil 8	'an Kemah ba Sitan Menzil 13
'an Kemah be Kayseriyye Menzil 19	'an Kemah ba Stanbul Men- zil	Yekûn Savm Menzil	
Ber vech-i Tafsil			
Fi Şehr-i Rebi'ü'l-evvel Sene 921			
Yevmü'l-hâmis Fi 5 minh Geldigelen Âbad Konağı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 6 minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi 7 minh Oturak	
Yevmü'l-ehad Fi 8 minh Oturak	Yevmü'l-isneyn Fi 9 minh Oturak	Yevmü's-selâse Fi 10 minh Oturak	
Yevmü'l-erba'a Fi 11 minh Kaz Âbad Baş Köyi Ko- nağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 12 minh Kaz Âbad Vasatı'nda olan Konağı'na	Yevmi'cum'a Fi 13 minh Çingânlu Beg Konağı'na	
Yevmü's-sebt Fi 14 minh Artuğ Âbad Baş Köyi Ko- nağı'na	Yevmü'l-ehad Fi 15 minh Kaz Âbad'ın Orta Köyi Konağı'na	Yevmü'l-isneyn Fi 16 minh Kurdbeli Konağı'na	
Yevmü's-selâse Fi 17 minh	Yevmü'l-erba'a Fi 18 minh	Yevmü'l-hâmis Fi 19 minh	

Kurdbeli geçilüb Çayır Konağı'na	Kendli (Kenedil) Suyı Konağı'na	Sivas Kurbu'ndaki Köye
Yevmü'l-Cum'a Fi 20 minh Sivas önünde Çekim Çayırı Konağı'na	Yevmü's-sebt Fi 21 minh Oturak	Yevm'l-ehad Fi 22 minh Oturak
Yevmü'l-isneyn Fi 23 minh Oturak	Yevmü's-selâse Fi 24 minh Oturak	Yevmü'l-erba'a Fi 25 minh Oturak
Yevmü'l-hâmis Fi 26 minh Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 27 minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi 28 minh Yarhisar Konağı'na

Yevmü'l-ehad Fi 29 minh Vilâyeti Rûm serhaddindeki Kunduz Suyu Kenarı'nda Karye-i Zara Kurbu'nda Şeyh-i Merzifon Yurdu Konağı'na
Yevmü'l-isneyn Fi selh minhî'i'inden Çit Hanı Konağı'na Kemah tevab
Yekûn Savm: 25 Menzil: 13

Fi Şehr-i Rebi'ü'l-âhir		
Sene 921		
Yevmü's-selâse Fi gurre-i minh Kemah Tevabi'i'nden Kara- ağzı Yurdı Konağı'na	Yevmü'l-erba'a Fi 2 minh Yoğun Pelid Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 3 minh Gördenic Konağı'na
Yevmü'l-Cum'a Fi 4 minh Elmalu Yurdı Konağı'na		Yevmü's-sebt Fi 5 minh Kemah Kal'ası mukabelesine konuldu

Hemen rûz-ı mezbûrede asakir-i mansure Hak Sübhane ve Te'ala'nın lûfûna tevekkül ve Hazret-i Risaletpenahi Sallallahu 'aleyhi ve sellem'in mu'cizatına tevessül idüb çar yar-i 'âzam rıdvanullahi 'aleyhim ecma'in'in ervah-ı tayyibesin eküb ve hasır ve gayib erenlerin himmet-i aliyyelerinden istimdad idüb Devletlü Hudavendigâr-ı islâm medarın uğur-ı hümayûnlarında her taraftan yürüyüş olunub azdehapeyker top ve zarbzenler atılıb kuşlukdan ikindüye dek kızılbaş bed-ma'aşa göz açılmayub 'asra karib zamana dek cenk olunub bi'inaye-tullah Kal'a üzerine çıkılıb ve İslam Bayrağı dikilüb ve serdar-ı serbedarının başı kesilüb ve mâl ve 'iyalleri esir ve yağma kılınub feth ve nusretle müyesser olub kal'a-i mezkûre teshir ve zabt olunub 'asakir-i Nusret mü'esserü'l-hamdülillahü'l-lellezi hadâna lehâza deyü paye-i serir-i a'laya yüz sürüb yoldaşlıklarına göre her birine terakki ve ri'ayetler olundu.

Yevmü'l-ehad Fi 6 minh Oturak	Yevmü'l-isneyn Fi 7 minh Oturak	Yevmü's-selâse Fi 8 minh Oturak ki Karaçinzâde'ye Kemah Begligi virildi

Yevmü'l-erba'a Fi 9 minh Oturak	Yevmü'l-hâmis Fi 10 minh Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 11 minh Oturak
Yevmü's-sebt Fi 12 minh Oturak	Yevmü'l-erba'a Fi 13 minh Oturak	Yevmü'l-isneyn Fi 14 minh Sivas'a 'avdet olunub el- malu Konağı'na
Yevmü's-selâse Fi 15 minh Kürdenic konağı'na	Yevmü'l-erba'a Fi 16 minh Yoğun Pelid Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 17 minh Kaynağzı Konağı'na
Yevmü'l-Cum'a Fi 18 minh Çit Hanı Konağı'na	Yevmü's-sebt Fi 19 minh Şeyh-i Merzifon Konağı'na	Yevmü'l-ehad Fi 20 minh Yarhisar Konağı'na
Yevmü'l-isneyn Fi 21 minh Sivas Şehrine	Yevmü's-selâse Fi 22 minh Sinan Paşa'yı Serasker idüb on bin nefer âdemiyle ve yeniçeriyle Alaü'd-devle üze- rine gönderdiler	
Yevmü'l-erba'a Fi 23 minh Alaü'd-devle üzerine varıldı Alaca Han Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 24 minh Çamurî Çayırı Konağı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 25 minh Enigâh Konağı'na
Yevmü's-sebt Fi 26 minh	Yevmü'l-ehad Fi 27 minh	Yevmü'l-isneyn Fi 28 minh

Elbistan Tevabi‘i’nden Da- ğılğan Konağına	Elbistan Kurbu’nda Törekin Yurdı Konağı’na	Çibin Kal‘ası ²⁵
Yevmü’s-selâse Fi 29 minh Oturak	Yekûn Savm: 29 Menzil: 19	
Fi Şehr-i Cumdiye’l-evveli Sene 921		
Yevmü’l-erba‘a Fi gur-re-i minh Oturak		

Seher vaktinde Sinan Paşa canibinden ulaklar gelüb Alaü‘d-devle’yi devletin başın der nefer oğulları başıyla ve otuz nefer ümerası başların getirüb otağ-ı hümayûn önüne birağılıb ve hemen ol gün öyle vakti göçülüb Göksen Çayırı Konağı’na konuldu

Yevmü’l-hâmis Fi 2 minh Oturak		
Yevmü’l-Cum‘a Fi 3 minh Oturak	Yevmü’s-sebt Fi 4 minh Oturak	Yevmü’l-ehad Fi 5 minh Oturak
Yevmü’l-isneyn Fi 6 minh Oturak minh ki Rûm-ili Beglerbegisi Serasker Sinan Paşa Vezir-i ‘Azam oldu		

²⁵ “Çini Kal‘ası” Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 408.

Yevmü's-selâse Fi 7 minh Otak hümayûn Kayseriyye canibine mün'atıf buyuruldı		
Yevmü'l-erba'a Fi 8 minh Alaca Çayır Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 9 minh Saruöz Konağına	Yevmü'l-Cum'a Fi 10 minh Samantı Kal'ası mukabele- sine konuldı
Yevmü's-sebt Fi 11 minh Sarmısaklu Koanğı'na	Yevmü'l-ehad Fi 12 minh Kayseriyye Şehri'ne	
Yevmü'l-isneyn Fi 13 minh Dergâh-ı Ali kullarına biner akçe in'am virilüb Rûm-ili ve Anadolu askerine ve kapukulla- rına nöbetçilerden gayra icâzet oldu		
Yevmü's-selâse Fi 14 minh 'izz-i veşkuhla taht-ı baht Kostantiniyye'ye müraca'at buyurdılar		

Ve bu sefer-i zafer eserin ibtidası Salı olmağın intihası dahi Salı olub melâ'in revafız ze'amına Çaldıran ve Kemah Vilâyet-i Zü'l-kadir gibi üç 'azim feth müyesser oldı. Allahümme zad vel naks bi rahmetike ya erhamerrahimin

2.2. Mısır Seferi'nin Menâzilidir

Ber vech-i Tafsil: Sultan Selim Han bin Sultan Bayezid Han Aleyhimürrahman ve'l-gufran sa'adetle Kansu Gavri muharebesi kasdına mahrûse-i Mısır-ı Kahire'ye varûb bî-'avnullah feth idüb girü makarr-ı sa'adetlerine gelince vaki' olan menâzil ve havadisdir ki sebt olundu. El-vaki' fü'l-yevmü'r-rabi' min şehri Cumadiye'l-evvel sene isna ve 'işrin ve tis'amie elhicriyye.

Yevmü'l-hâmis Fi 4 minh İskender Konağı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 5 minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi 6 minh Maldepe Konağı'na
Yevmü'l-ehad Fi 7 minh Tekfur Çayırı Konağı'na	Yevmü'l-isneyn Fi 8 minh Kekyübze Konağı'na	Yevmü's-selâse Fi 9 minh Hereke Konağı'na
Yevmü'l-erba'a Fi 10 minh Çınarludere Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 11 minh Deristan Köprüsü Konağı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 12 minh Derbend ağzı Konağı'na
Yevmü's-sebt Fi 13 minh İznik Kurbu'nda Dikilütaş Konağı'na	Yevmü'l-ehad Fi 14 minh Yenişehir Konağı'na	Yevmü'l-isneyn Fi 15 minh Akbiyık Konağı'na
Yevmü's-selâse Fi 16 minh Zincirlikuyu Konağı'na	Yevmü'l-erba'a Fi 17 minh İnönü Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 18 minh Kızılıkaya Ilıcası Konağına
Yevmü'l-Cum'a Fi 19 minh	Yevmü's-sebt Fi 20 minh	Yevmü'l-ehad Fi 21 minh

Kütahiyye Konağı'na	Altuntaş Kurbu'nda Südgen Konağı'na	İrez (İren) Konağı'na
Yevmü'l-isneyn Fi 22 minh Karahisar-ı Sahib Konağı'na	Yevmü's-selâse Fi 23 minh Kuruçay Konağı'na	Yevmü'l-erba'a Fi 24 minh İshaklı Kurbu Konağı'na
Yevmü'l-hâmis Fi 25 minh Akşehir konuldu. Bugün Karahan'ın ve nice serdarların başları geldi ki Diyarbekir Beglerbegisi Mehemed Paşa cengidüb adüvvünün inhizamın bildirmiş, Şenlikler oldu		
Yevmü'l-Cum'a Fi 26 minh Derakat Konağı'na	Yevmü's-sebt Fi 27 minh İlgın Kurbu Konağı'na	Yevmü'l-ehad Fi 28 minh Zengi Yurtı Konağı'na
Yevmü'l-isneyn Fi 29 minh Gelmehe Yurtı Konağı'na	Yevmü's-selâse Fi selh Şehr-i Mezbûr Koniyye Sahrası Konağı'na Yekûn Karahan'nın ve sair ümeranın başların Sıltan-ı Mısır'a gönderildi	
Menâzil Ber-İstanbul ila Koniyye 24		

Yevmü'l-erba'a Fi gurre-i Cumadiye'l-ahire Mukîm ²⁶	Yevmü'l-hâmis Fi 2 minh Mukîm	Yevmü'l-Cum'a Fi 3 minh Mukîm
Yevmü's-sebt	Yevmü'l-ehad	Yevmü'l-isneyn

²⁶ Revan 1955 ve 1958'de kullanılan bütüm "Mukîm" kelimeleri Feridun Bey'in Münşe'atü's-selâtin'inde "Oturak" olarak geçmektedir.

Fi 4 minh Kırkbinâr Yurtı Konağı'na	Fi 5 minh Kocadağ Yurtı Binârbaşı Konağı'na	Fi 6 minh Kurucabinâr ²⁷ begayet dirâz menzildir
Yevmü's-selâse Fi 7 minh Horti Köpri Konağı'na	Yevmü'l-erba'a Fi 8 minh Nakkarezen Ovası Konağı'na	Yevmü'l-hâmis Fi 9 minh Mukîm
Yevmü'l-Cum'a Fi 10 [minh] ²⁸ Nigde Konağı'na	Yevmü's-sebt Fi 11 [minh] ²⁹ Bastane Konağı'na	Yevmü'l-ehad Fi 12 [minh] ³⁰ Karahisar Holu Konağı'na
Yevmü'l-isneyn Fi 13 minh Boğaz Köprüsü Konağı'na	Yevmü's-selâse Fi 14 minh Kayseriyye Sahrası Konağı'na	Yevmü'l-erba'a Fi 15 minh Sarmısaklu Konağı'na
Yevmü'l-hâmis Fi 16 minh Düzova Yurtı Konağı'na tabi' Zamantu ³¹	Yevmü'l-Cum'a Fi 17 minh Zamantı Suyu Konağı'na	Yevmü's-sebt Fi 18 minh Sahane Kayas ³² Konağı'na
Yevmü'l-ehad Fi 19 minh Sadır Konağı'na	Yevmü'l-isneyn Fi 20 minh Örtülübinâr Konağı'na	Yevmü's-selâse Fi 21 minh Yassıoyuk Konağı'na
Yevmü'l-erba'a	Yevmü'l-hâmis	Yevmü'l-Cum'a

²⁷ "Karacabınar" revan 1958.

²⁸ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 450.

²⁹ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 450.

³⁰ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 450.

³¹ "Zamantı Tevabi'i'nden Za Ova Yurdunda" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 450.

³² "Şahane Kayası" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 450.

Fi 22 minh Elbistan Konağı'na	Fi 23 minh Mukîm	Fi 24 minh Sögütlü Yurtı Konağı'na Karahan'ın başın ileten ki- mesne gelüb Sultan-ı Mı- sır'ın isyanın i'lâm idüb Ha- leb'e çıktığı haberin getürdi.
Yevmü's-sebt Fi 25 minh Ağaç Han Yurtı Konağı'na	Yevmü'l-ehad Fi 26 minh Sultan Suyı Konağı'na tabi' Arab ³³	
Yevmü'l-isneyn Fi 26 minh Malatiyye Sahrası'na	Yevmü's-selâse Fi 27 minh Mukîm	Menâzil 'an İstanbul ila Malatiyye 48
Yevmü'l-erba'a Fi 29 minh ³⁴	Yevmü'l-hâmis Fi Gurre-i Receb Mukîm	Yevmü'l-Cum'a Fi 2 minh Mukîm Sultan-ı Mısır Haleb'den be- rüyeye müteveccih olduğu ha- beri geldi
Yevmü's-sebt Fi 3 minh Mukîm	Yevmü'l-ehad Fi 4 minh Mukîm	Yevmü'l-isneyn Fi 5 minh

³³ "tevabi'i'nden" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 450.

³⁴ "Dokmiyye Çayırı" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 450.

Sultan'ın casusu dutulub haber alındıktan sonra depe- lendi	Sultan-ı Mısır sürhserden mu'avenet taleb itdüğü haber geldi	Dîvân olub danışıklık ³⁵ itdi- ler Sultan-ı Mısır üzerine yü- rünmek ma'kûl görilüb 'azim olundu
Yevmü's-selâse Fi 6 minh Samanlu Yurtına konuldu	Yevmü'l-erba'a Fi 7 minh Şamlı Yurtına konuldu	Yevmü'l-hâmîs Fi 8 minh Zeliha Yurtına konuldu
Yevmü'l-Cum'a Fi 9 minh Sürd-i Sürked ³⁶ iki menzildir Soba Dere nam mahale ko- nulsu gerekdi konulmayub yürünüldi	Yevmü's-sebt Fi 10 minh Tuhan Dere ³⁷ begayet sa'ib- dir ve dırazdır	Yevmü'l-ehad Fi 11 minh Mukîm Zeyrekoğlı ile Karaca Paşa ki Sultan-ı Mısır'a gönderil- mişdi bu konakda geldiler
Yevmü'l-isneyn Fi 12 minh Göksu Yurtına konuldu	Yevmü's-selâse Fi 13 minh Mukîm	Yevmü'l-erba'a Fi 14 minh Mukîm
Yevmü'l-hâmîs Fi 15 minh Mukîm	Yevmü'l-Cum'a Fi 16 minh Biş Geçit Yurtına konuldu	Yevmü's-sebt Fi 17 minh Şar Suyı Yurtına
Yevmü'l-ehad Fi 18 minh Araban Suyı Yurtına konuldu	Yevmü'l-isneyn Fi 19 minh	Yevmü's-selâse Fi 20 minh Bedirkendi Yurtına Konuldu

³⁵ “tanışıklık” Revan 1958, “danışık” Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 451.

³⁶ “Sorki” Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin selâtin, 451.

³⁷ “Tucan (Tevcan) Dere” Revan 1958.

	Merzaman Suyı Yurtına konuldu Ayıntab Begi gelüb ita'at eyledi	
Yevmü'l-erba'a Fi 21 minh Ayıntab Yurtına konuldu	Yevmü'l-hâmis Fi 22 minh Mukîm	Yevmü'l-Cum'a Fi 23 minh Sürkon'a konuldu
Menâzil İstanbul'dan Ayıntab'a 61		
Yevmü's-sebt Fi 24 minh Telhabeş Yurtına konuldu İnşallah yarın rûz-ı muharebedir deyü nidâ olundu bu gice irteye dek asker zaferpeykerât üzere turub karollar beklediler		
Yevmü'l-ehad Fi 25 minh Der Sahra-yı Mezâr-ı Şerif Hazreti Davud Nebi 'Aleyhisselâm		

Mercidâbık dirler bugün Sultan-ı Mısır la Ceng-i 'azîm olub Sultan Kansu Gavri ve Şam melikü'l-ümerası siya-yı maktûl olub be bakiye's-seyfe olan Çerakise Nefs-i Mısır'a değin can atub anda Tomanbay nam ulu didarı sultan nasb idüb yine cenk ve cidale sürü' eylediler.

Yevmü'l-isneyn Fi 26 minh

Der karîb-i mezâr-ı şerîf ³⁸ ‘Aleyhi’s-selâm Padişah-ı ‘âlempenâh devlet ve sa‘adetle otak kapusunda oturub cümle mahbusların boyunları kılıçdan geçütdiler tehminen neferâ iki bin		
Yevmü’s-selâse Fi 27 minh Haylan Konağı’na Anadolu Defterdarı Dizdarzâde Mehmed Çelebi iller ve mal cem‘i için Haleb’e gitmek emr olundu		
Yevmü’l-erba‘a Fi 28 minh Mukîm	Yevmü’l-hâmis Fi 29 [minh] ³⁹ Der civar-ı nefsi-i Haleb	‘an İstanbul ila nefsi-i Haleb Menâzil 65
Yevmü’l-Cum‘a Gurre-i Şehr-i Şa‘banü’l-mübârek sene dokuz yüz yigirmi iki		

Mezbûr ayın guresinden on sekizine dek mahrûse-i Haleb’de karar tutdular. Ve sabıka Rûm-ili’nin timar defterdarı olan Abdülkerim Beg mal zabtı için Haleb’de kalmak emr olundu. Ve Haleb Sancağı Karaca Paşa’ya virilüb ve kadılığı Çölmekçizâde⁴⁰ Kemâl Çelebi’ye virildi.⁴¹

Yevmü’l-isneyn Fi 18 Şa‘ban Toman Han Konağı’na yekûn Şam Canibi’ne tevec- cüh-i Hümayûn buyuruldu	Yevmü’s-selâse Fi 19 minh Eski Haleb Konağı’na	Yevmü’l-erba‘a Fi 20 minh Sultan İyügi Konağı’na

³⁸ “Davud Nebi” Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 451.

³⁹ Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 451.

⁴⁰ “Çölmekçizâde” Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 451.

⁴¹ “ve on sekizinci gün Şam Canibi’ne teveccüh-i hümayûn gösterildi” Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 451.

Yevmü'l-hâmis Fi 21 minh Meşhed Yurtı Konağı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 22 minh Nefs-i Hama'ya Konuldu	Yevmü's-sebt Fi 23 minh Satab ⁴² Yurtı Konağı'na ki Karun'un yere geçdüğü yer- dir
Yevmü'l-ehad Fi 24 minh Humus Konağı'na	Yevmü'l-isneyn Fi 25 minh 'Aynü'l-kasab Konağı'na	Yevmü's-selâse Fi 26 minh Karalaj ⁴³ Konağı'na
Yevmü'l-erba'a Fi 27 minh Karye-i Nebek'e konuldu	Yevmü'l-hâmis Fi 28 minh Katbağa Yurtı Konağı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 29 minh Kasra Yurtı Konağı'na
Yevmü's-sebt Fi selh-i şehr-i mezbûr Medine-i Şam'a konuldu sa'adetele on bir gün taşrada oturub on ikinci gün kim Pençşenbihdir devletle şehirde saraya girdiler		
'an Haleb ila Şam Menâzil 13		'an İstanbul ila Şam Menâzil 78
Yevmü'l-isneyn Fi 10 Şevval der Şam		

Mısır'a ilçi gönderildi. Ve Anadolu Defterdarı Zehirmar Kasım Beg ile Beglerbegi Zeynel Paşa husumet idüb Hudavendigâr Hazretleri huzurunda mukabele olub kelimat itmegin ikiside 'azl olunub Mora Begi Mustafa Beg'e Beglerbegü'lik virilüb muhasebeci İskender Çelebi'ye defterdarlık virildi.

⁴² "Rastab" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 451.

⁴³ "Karalar" Revan 1958; Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 451.

Yevmü's-sebt		
Fi Şehr-i Zü'l-ka'ade Sene-i mezbûr Vezir-i 'azam Sinan Paşa bir mıkdar asker ile ilerüye Gazze Canibi'ne gitmek buyuruldı Gurre-i Ramazan'dan tâ Zü'l-ka'ade'nin on dokuzuna varınca Medine-i Şam'da karar eyleyüb ba'de Mısır'a müteveccih oldılar		
Yevmü'l-ehad		
İbtida-i Sefer-i Hümayûn 'an Şam ila Mısır el vaki'		
Fi 21 Şehr-i Zü'l-ka'ade minh isna ve 'aşere ve tia'a mie		
Yevmü'l-isneyn Fi 21 Zü'l-ka'ade Mustaba Yurtı'na konuldı Şam Kurbu'nda	Yevmü's-selâse Fi 22 minh Buruc Hanı Yurtı'na konuldı	Yevmü'l-erba'a Fi 23 minh Şâ'sâ' Yurtı'na konuldı
Yevmü'l-hâmîs Fi 24 minh Satı ⁴⁴ Yurtı'na	Yevmü'l-Cum'a Fi 25 minh Ya'kub Nebi Cisri'ne konuldı Kapucıbaşı Behram Ağaya At virildi	
Yevmü's-sebt Fi 26 minh Münîme Yurtı'na konuldı Zelzele oldı Şu'ayb Nebi 'Aleshi's-selâm Safed muka- belesinde	Yevmü'l-ehad Fi 27 minh Mukîm	Yevmü'l-isneyn Fi 28 minh 'Ayyun Bahar Yurtı'na ko- nuldı
Yevmü's-selâse Fi 29 minh Han-ı Muhavven'e konuldı	Yevmü'l-erba'a Fi selh minh Mukîm	Yevmü'l-hâmîs Fi gurre-i şehr-i Zü'l-hicce sene-i mim

⁴⁴ "Kanitra" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin,452.

		Takut Yurtı'na konuldu uzun menzil
Yevmü'l-Cum'a Fi 2 minh Halhuliyye ⁴⁵ Yurtı'na konuldu Sinan Paşa Canbirdi ile cenk idüb 'ad ve münhezim olduğu haberi gelüb şenlikler oldu toplar atıldı		
Yevmü's-sebt Fi 3 minh Sene-i mezkûr		

Sinan Paşa Canbirdi ile muhkem cenk eyleyüb ahirü'l-emr asakir-i mansureye 'inayet-i bari-i mukaran olub mîr-i mezbûr münhezim olıcak Çarkisan hakîsarandan nice miran ta'me-i şimşir âbadar olub taife-i mezbûrenin 'âlemleri ma'kus tabl ve 'âlemleri ve tutsaklarını ve başarılarını Padişah'a karşı götürdiler. Sinan Paşa'nın Hasan nam kethüdası müjde haberin getürme-
gin seksen bin akçelik ze'amet buyuruldu.

Yevmü'l-ehad Fi 4 Zü'l-hicce Remle'de mukîm oldular	Yevmü'l-isneyn Fi 5 minh Mukîm	Yevmü's-selâse Fi 6 minh Padişah Hazretleri devletle Kudüs-i Mübarek'e müte- veccih oldu
Yevmü'l-erba'a Fi 7 minh Mukîm Padişah Kudüs'den geldi	Yevmü'l-hâmis Fi 8 minh Karye-i Sedûd Yurtı'na ko- nuldı	Yevmü'l-Cum'a Fi 9 minh Kasaba-i Gazze Yurtı'na ko- nuldı uzun menzildir Sinan

⁴⁵ "Celhuliyye" Revan 1958; Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin,452.

		Paşa ve sayir ümera gelüb el öpdiler
Yevmü's-sebt Fi 10 minh Mukîm	Yevmü'l-ehad Fi 11 minh Mukîm	Yevmü'l-isneyn Fi 12 minh Mukîm
Yevmü's-selâse Fi 13 minh Mukîm Hudavendigâr Hazretleri nisfû'l-leylede Halilü'r-rahman'a revane oldı	Yevmü'l-erba'a Fi 14 minh Mukîm	Yevmü'l-hâmis Fi 15 minh Mukîm Sinan Paşa bir mıkdar asker ile ilerüye gitdi
Yevmü'l-Cum'a Fi 16 minh Hame ⁴⁶ Yunus Yurtı'na konuldu bir buçuk berid [menzildir] ⁴⁷ Hüseyin Paşa 'işâ vaktinde maktûl oldı	Yevmü's-sebt Fi 17 minh Ra'se ⁴⁸ Yurtı'na konuldu iki buçuk berid suyu kalildir	Yevmü'l-ehad Fi 18 minh Veyiş Yurtı'na konuldu iller ve konakda su olmağın öyle vaktinde su dutulub öyle vaktinde göç oldı
Yevmü'l-isneyn Fi 19 minh		

Kabri's-sa'i Yurtı'na konuldu. İki berid [menzildir]⁴⁹. Kıt'a suyu yokdur. Konağına ihtişam vaktinde gelinüb Arab askerden hayli koyun alub silahdar erler kethüdası 'ali ilgar idüb ardlarınca gitdi. Ve cemi' asker biner akçe in'am oldı.

⁴⁶ "Han" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 452.

⁴⁷ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 452.

⁴⁸ "Ra'fe" Revan 1958, "Ra'de" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 452.

⁴⁹ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 452.

Yevmü's-selâse Fi 20 minh Betr 'Abd Yurtı'na konuldu üç berid menzil dırazdır, suyu gayetde kalildir		
Yevmü'l-erba'a Fi 21 minh Karye-i Katiyye Yurtı'na konuldu, suyu vafirdir	Yevmü'l-hâmîs Fi 22 minh Cetü⁵⁰ 'Akule Yurtına kounldı, dört berid [menzil- dir]⁵¹ kıt'a içilmeğe kabil su yokdur	Yevmü'l-Cum'a Fi 23 minh Kasaba-i Salihyye Yurtı'na konuldu, iki beriddir
Yevmü's-sebt Fi 24 minh Karye-i Hatan'a konuldu, iki berid	Yevmü'l-ehad Fi 25 minh Kasaba-i Ebu'l-beys Konağı'na üç beriddir, Bakiroğlı nam Arab Begi gelüb ita'at eyledi ve etrafda muttasıl Arabla cenk ve cidal olub konak dahi irak olmağın ihtışama kalınub Arab çerinin ardından hayli ağırlık aldı	
Yevmü'l-isneyn Fi 26 minh Mukîm		
Yevmü's-selâse Fi 27 minh Kasaba-i Hanki iki beriddir		

⁵⁰ "Habu" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 452.

⁵¹ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 452.

Etrafda Arab ziyade galebe idüb asker-i zaferpeykeri tazyik idicek Sinan Paşa ve Hayır Beg ve Zü'l-kadiroğlı Ali Beg ve Ramazanoğlı Mahmud Beg bir köşede pusu gafilile hayli Arab tutub bir nicesin maktül eylediler. Yoldaşlık mukabelesinde Hayır Beg'e berat ihsan olundu

Yevmü'l-erba'a Fi 28 minh

Mısır'a karîb Hacıyan Berekesi'ne⁵² konuldu. Nim berîd. Bir gün⁵³ bereke-i mezkûre-i Arab'ı ihata idüb asker-i zafer habere su aldirmamak kasdidecek Sinan Paşa birkaç top arabaların çekdirüb topla bir nicesin depeleyüb cem'iyetlerin perâkende eyledi. Devletlü Hudavendigâr hayli muzafferab olub tekrar süvar olmağın asker-i nusret şi'ar dahi cümle süvar olub ziyade fetret ve dalgalık oldu. İbtida-i hamsin.

Yevmü'l-hâmîs Fi 29 Zü'l-hicce Mısır Sultanı Kayıtbay türbesine konuldu ki Mısır Kurbu'dur	
Manzil 'an İsanbul ila Mısır 104	Menâzil 'an Şam ila Mısır 26

Bugün Rindane⁵⁴ demekle ma'ruf yerde Sultan-ı Mısır'la ceng-i 'azim olub Merhum Sinan Paşa ve Adana Begi Ramazanoğlı Mahmud Beg ve Çerkes zamanında 'Ayıntab begi olan Florine Begi Yunus Beg şehid oldılar. Ve Tomanbay münhezim olub nâ-bedid oldu.

⁵² "Bereke-i Hacıyan Konağına Mısır önünde bir buçuk menzildir" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 453.

⁵³ Revan 1955 ve Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin'de Bir gün بیرگون olarak geçiyor, Revan 1958'de Bugün olarak geliyor fakat bugün diğer günlere göre farklı yazılmıştır. Muhtemelen müstensih hatası vardır, "bugün" olması icab eder. Bundan sonraki her gün için bugün ifadesi geçmektedir. بیرگون genel kullanım, بیرگون istisna-i kullanım.

⁵⁴ "Ridâniyye" olması gerekirken müstensin tarafından yanlış yazılmış olması muhtemeldir. Haydar Çelebi Ruznâmesinde Ridâniyye olarak verilmiştir.

Yevmü'l-Cum'a Fi selh minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi gurre-i Şehr-i Muharremü'l-haram Sene 923 Oturak	Yevmü'l-ehad Fi 2 minh Oturak Tomanbay'ın emir-i kebiri giriftâr olub 'azz-i huzur-ı saltanata getirildi
Yevmü'l-isneyn Fi 3 Muharrem Nil Kenarı'nda Bulak Kasabası'na konuldu	Yevmü's-selâse Fi 4 minh Oturak Gice ile Sultan-ı Mısır şehre girüb Gurina nam cendi bir niçe yoldaşıyla gelüb cemi' asker gafil iken haber virüb ol gice tâ sabaha degin toplar ve tüfenkler atıldı ve cendi şehirde bulunan askeri cümle kılıcdan geçirüb Çakırcıbaşı Mahmud Ağa ve niçe ekâbiriz⁵⁵ kimesneler maktûll olub hayli nüfus helâk oldu	
Yevmü'l-erba'a Fi 5 minh Oturak Bugün şehir içinde ziyade cenk olub bir taraf olunmadı		
Yevmü'l-hâmis Fi 6 minh Oturak		

⁵⁵ "ekâbir" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 453.

Bugün dahi ziyade cenk olub Yunus Paşa mecruh oldı. Ve ikindi vaktinde Hudavendigâr Hazretleri devletle süvar olub cenge müteveccih oldı.		
Yevmü'l-Cum'a Fi 7 minh Oturak Bugün dahi ceng-i 'azim olub devletlü Hudavendigâr bile süvar olub Sultan-ı Mısır karar idemeyüb firara yüz tutdı ve hayli cendi kılıcdan geçdi		
Yevmü's-sebt Fi 8 minh Oturak Bin beşyüz nefer-i Çerakise götürülüb ba serhim boyun-ları uruldı	Yevmü'l-ehad Fi 9 minh Oturak	Yevmü'l-isneyn Fi 10 minh Oturak
Yevmi'-selâse Fi 11 minh Oturak		

Merhum Hadım Sinan Paşa Vezir-i 'Azam öldi. Anın yerine Rûm-ili Beglerbegisi Sinan Paşa vezir olub merhum Hasan Beg yerine Nişancı Hocaoğlu Mehmed Beg vezir oldı. Ve Anadolu Beglerbegisi Mustafa Paşa Rûm-ili Beglerbegisi olub emir-i 'âlem Ferhad Ağa Anadolu Beglerbegisi oldı.

Yevmü'l-erba'a Fi 12 minh Oturak

Dîvan olub Sultan Ahmed oğlu için tez vir idüb fesad idenlerden üç nefer kimesneyi ortasından biçdiler		
Yevmü'l-hâmis Fi 13 minh Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 14 minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi 15 minh Oturak
Yevmü'l-ehad Fi 16 minh Oturak	Yevmü'l-isneyn Fi 17 minh Oturak Tomanbay'dan mektub gelüb aman taleb eylemiş gelesiz deyü hükm-i şerif gönderildi	
Yevmü's-selâse Fi 18 minh Oturak Kapucıbaşı Behram Ağa emir oldı ve Canbirdi Gazali gelüb ita'at eyledi	Yevmü'l-erba'a Fi 19 minh Oturak Mahbus olan Çerakise hususiçün Küçük Sinan Paşa ile Mehemmed Paşa ta'riz ⁵⁶ olundı	
Yevmü'l-hâmis Fi 20 minh Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 21 minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi 22 minh Oturak Dîvan olub Canbirdi el öpdi
Yevmü'l-ehad Fi 23 minh Bugün devletlü Hudavendigâr yemin ve ikbâlle Mısır'a girüb devletle tahta cülus eylediler		
Havadis-i rüzgârdır ki nefis-i Mısır'da vaki' oldı		
Yevmü'l-hâmis		

⁵⁶ "ta'zir" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 453.

Fi 12 Şehr-i Saferü'l-muzaffer⁵⁷ Sene selâse ve 'işrîn ve tis'amie

Sabıka Anadolu timarları defterdarı olan Mustafa Çelebi'yi birkaç nefer sipahi ile Tomanbay'a gelesiz deyü aman kâğıdı irsal olundu.

Yevmü'l-erba'a

Fi 18 minh⁵⁸

Rûz-ı nevruz Sultanı Sa'id ili Begi Ömer Beg oğlu gelüb muti' olub sabıka irsal olunan Mustafa Çelebi'yi Çerakise katleydikleri haberin getürdi. Ve yarındası el öpüp Tomanbay üzerine Hudavendigâr Hazretleri teveccüh idüb 'azim eyledi. Bereke'l-Habeş nam mahalde konuldu. Ve dördüncü gün bir mıkdar asker ile Canbirdi'yi Arab üzerine garet itmek için gönderdiler.

Yevmü's-sebt Fi 21 minh Hudavendigâr Bereke'l-Habeş nam mevzi'de mukîm oldı	Yevmü'l-ehad Fi 29 minh Emin Hayreddin oğlını kazığa urdılar	Yevmü'l-isneyn Fi selh minh Zeynel Paşa Küçük Zeynel ⁵⁹ Paşa yerine vezir oldu
Yevmü's-selâse Fi gurre-i Şehr-i Rebi'ü'l-evvel Sene-i Mezkûr		

⁵⁷ 23 Muharrem ile 12 Safer arası eksik, ama Revan 1955 ve Revan 1958 numaralı yazmalarda ve Feridun Bey'de neden eksik olduğuna dair bir bilgi yok.

⁵⁸ 12 Muharrem ile 18 Safer arası eksik, ama Revan 1955 ve Revan 1958 numaralı yazmalarda ve Feridun Bey'de neden eksik olduğuna dair bir bilgi yok.

⁵⁹ "Küçük Sinan Paşa" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 454.

Mezkûr Bereke'l-Habeş Yurtı'ndan Rûm-ili askeri Nil'i öte geçüb kapuhalkı geçmezden evvel Sultan Tomanbay Çerakise ile üzerlerine gelüb ziyade cenk olub ahirine Sultan Çerakise ile münhezim ve müteferrik olub kaçdılar.

Yevmü'l-erba'a Fi 5 Rebi'ü'l-evvel⁶⁰

Hudavendigâr devletle be-nefse geçüb Nil Suyı'n öte geçüb Cind'e konub Sultan-ı Mısır'ın Rûm-ili askeri ardınca gönderilüb irtesi Pencşenbih gün yine buluşub cenk ve cidal olub ahirü'l-emr Tomanbay tutulub yedinci gün Hudavendigâr Hazretleri'ne Ümmi'd-dinar nam mevzi'inde kaydı bend ile getürdiler Padişah dahi mevzi'-i mezbûrdayedi gün karar idüb yine Ciz nam mahalle geldiler ki Bulak'ın mukabelesidir.

Yevmü'l-erba'a Fi 9 Rebi'ü'l-evvel Garre-i Abril	Yevmü'l-isneyn Fi 14 minh 2 Rebi'ü'l-evvel Silahdarbaşı ba'zı şena'at eyledügiçün let urulub 'azl olundu	
Yevmü's-selâse Fi 15 Şehr-i Mezbûr Kal'a-i Mardin'in fethi ha- beri geldi	Yevmü'l-hâmis Fi 17 minh Yeniçeriler kethüdası Kara Mustafa'ya Sis Sancağı vi- rildi	Yevmü'l-Cum'a Fi 18 minh Yunus Paşa'ya Mısır Begler- begligi virilüb Anadolu Ka- diaskeri 'azlolundu
Yevmü'l-isneyn Fi 21 minh		

⁶⁰ "Fi 2 Rebi'ü'l-evvel" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 454. Revan 1955'de 5'in yuvarlak olan için karalanmış fakat Revan 1958'de 5 açık yazılmış. Bir sonraki menzil bilgisinden anlaşıldığına göre doğru olan Feridun Bey'de geçen 2 Rebi'ü'l-evvel tarihi doğrudur.

Arab ta'ifesi Tomanbay'ın tutulduğuna i'timad itmeyüb ve şehirlü dahi fü'l-cümle isyanların terk itmeyüb fesada sebep olduğu ecilden Mısır'ın Babü'z-zevile nam kapusunda berdar olunub cümle 'âlem⁶¹ görüb i'tikad eylediler.

Yevmü'l-ehad Fi 26 Rebi'ü'l-ahir Sene-i mezkûr Kadı Çelebi ki mukaddema ferman defterdarı olub fergat idüb, fermanda zahire cem'î için kalmış idi. Gelüb nişancı oldu.	
Yevmü'l-isneyn Fi 27 Rebi'ü'l-ahir Donanma gemilerinin haberi geldi ki İskenderiyye'ye gelüb cem' olmuşlar.	
Yevmü'l-hâmis Fi 7 Cumadiye'l-evveli Sene-i Mezkûr Hudavendigâr Hazretleri devletle İskenderiyye'ye temaşaya gidüb Mehemed Paşa bile gitti, sayir paşalar asker-i mansure ile Mısır'da kaldı	
Yevmü'l-isneyn Fi 11 minh İbtida-i Haziran	Yevmü'l-Cum'a Fi 22 minh

⁶¹ "ta'ife" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 454.

	Padişah sa'adettele iskenderiyye serinden gelüb Ümmü'l-kıyas'da karar eyledi ve Kapudan Ca'fer Ağa'yla gelüb Ümmü'l-kıyas'da olan saray üzerine şehnişin köşk yapıldı	
Yevmü's-sebt Fi 26 Cumadiye'l-evveli Aranidoğlı İskender Beg'e sancak virildi ve Yazıcıoğlı'ya alaybegliği virildi, Saruhan'ın ve Pir-i Peyker devatdâr oldu	Yevmü'l-erba'a Fi selh minh Seydi Beg'e 'ulufesine bedel yetmiş bin akçelik ze'amet buyuruldu	
Yevmü'l-ehad Fi gurre-i Cumdiye'l-ahir ⁶²	Yevmü'l-isneyn Fi 2 minh Begler cem' olub tanışık eyledi	Yevmü'l-erba'a Fi 4 minh Rûm-ili askeri yoklandı
Yevmü'l-hâmis Fi 5 minh Anadolu askeri yoklandı	Yevmü'l-Cum'a Fi 6 minh Kapuhalkı yoklandı	Yevmü'l-erba'a Fi 11 minh İbtida-i Temmuz
Yevmü'l-isneyn Fi 16 minh Mekke-i Mükerrreme Sultani'nin oğlu gelüb el öpdi ve Hudavendigâr Hazretleri babasının begliğinin mukarrer tutub 'ahidnâme ihsan olundu		
Yevmü'l-erba'a Fi 25 minh Ca'fer Ağa'ya donanma gemileri ile icazet virildi		
Yevmü'l-isneyn	Yevmü'l-isneyn	Yevmü's-sebt

⁶² Feridun Bey'de "Cum'adiye'l-ahir'in guresini yevmü'l-hâmis" olarak gösteriyor.

Gurre-i Recebü'l-mürecceb Sene 923	Fi 8 Receb Rûm-ili ve Ana- dolı askerine terakki emro- lundı	Fi 13 Receb İbtida-i Ağustos
Yevmü's-selâse Fi 16 minh Hudavendigâr Hazretleri devletle nefis-i şehre girüb karar eyledi		
Yevmü'l-isneyn Fi 26 minh Hersekoğlı'nın vefatı haberi geldi		
Yevmü'l-isneyn Fi 29 minh Ağustos Nil Suyı bahş oldı		
Yevmü's-sebt Fi 4 Şehr-i Şa'ban Kapuhalkının atlısına ikişer akçe ve yayasına birer akçe terakki buyuruldı		
Yevmü's-sebt Fi 11 Şa'ban Hayır Beg'e Mısır Beglerbegliği virildi		
İbtida-i Sefer-i Hümayûn 'an Medine-i Mısır ila Savb-ı Şam el vaki' Fi 23 Şa'ban Sene Selâse ve 'işrîn ve tis'amie		
Yevmü'l-hâmîs Fi 23 minh		

Hudavendigâr Hazretleri devletle Şam canibine teveccüh-i Hümayûn gösterdiler ⁶³		
Yevmü'l-Cum'a Fi 24 minh Be-Yurt-ı Kasaba-i Hanki	Yevmü's-sebt Fi 25 minh Be-Yurt-ı Kasaba-i Bu'l-best	Yevmü'l-ehad Fi 26 minh, fi 13 Eylül Be-Yurt-ı Karye-i Hatara Merhum Yunus Paşa yol üstünde Konak kurbunda katlolundu
Yevmü'l-isneyn Fi 27 Şa'ban Be-Yurt-ı Kasaba-i Salihiyye	Yevmü's-seâse Fi 28 minh Oturak İkindi vaktinde göçüldi	Yevmü'l-erba'a Fi 29 minh Be-Yurt-ı Su'kule
Yevmü'l-hâmis Fi gurre-i Şehr-i Ramazan Be-Yurt-ı Kasaba-i Katiyye	Yevmü'l-Cum'a Fi 2 minh Be-Yurt-ı Birü'l-abad	Yevmü's-sebt Fi 3 minh Be-Yurt-ı Ümmü'l-Hasan ikindiden sonra geçildi
Yevmü'l-ehad Fi 4 Şehr-i minh Be-Yurt-ı 'Ariş	Yevmü'l-isneyn Fi 5 minh Be-Yurt-ı Ra'ka	Yevmü's-selâse Fi 6 Şehr-i minh Be-Yurt-ı Karye-i Dir
Yevmü'l-erba'a Fi 7 minh Be-Yurt-ı Kasaba-i Gazze		

⁶³ Devamında "Suret-i Mutriyye" Revan 1958; "Mutriyye nam mevzi'ye Konuldu" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 455.

Mehemmed Paşa ve yeniçeri ağası ve defterdarı Mehmed Çelebi ve ağalar ilerü gitmişlerdi karşu geldiler		
Yevmü'l-hâmis Fi 8 minh Mukîm Yeniçeri ağası ilerü geçüb gitdi		
Yevmü'l-Cum'a Fi 9 minh Oturak Kudüs-i Mübarek ve Gazze ve Safed sancakları Canbirdi'ye virilüb defterdarlar hazine ile ilerüye göçüb gitdiler		
Yevmü's-sebt Fi 10 minh Canbirdi Beg hil'at giyüb el öpdi	Yevmü'l-ehad Fi 11 minh Be-Yurt-ı Kasaba-i Remle	Yevmü'l-isneyn Fi 12 minh Be-Yurt-ı 'Avce
Yevmü's-selâse Fi 13 minh Be-Yurt-ı Makra Birkaç Arab begleri yolda karşu gelib pişkeş çekib el öpmek kasd eylediler amma öpdürme- diler		
Yevmü'l-erba'a Fi 14 minh⁶⁴ Be-Yurt-ı Haru'l-cevvan	Yevmü'l-hâmis Fi 15 Ramazan Be-Yurt-ı 'Uynü'l-har⁶⁵	Yevmü'l-Cum'a Fi 16 minh Be-Yurt-ı Mınye

⁶⁴ "Hanü'l-Han" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 455.

⁶⁵ "Uynü'l-car" Revan 1955; "Uyun Binar", Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 455.

Yevmis-sebt Fi 17 Ramazan Oturak Padişah Şu'ayb Nebi a.m.⁶⁶ mezârını ziyarete gitdi ve dünle Anadolu Beglerbegisi asker ile göçüb ilerü gitdi		
Yevmü'l-ehad Fi 18 minh Be-Yurt-ı Ya'kub a.m.⁶⁷	Yevmü'l-isneyn Fi 19 minh Be-Yurt-ı Kanitre	Yevmü's-selâse Fi 20 minh Be-Yurt-ı Şâ'sâ'
Yevmü'l-erba'a Fi 21 minh Be-Yurt-ı Şamü'l-mahrûse der karib-i Salâhiyye	Yevmü'l-hâmis Fi 22 Ramazan Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 23 [minh]⁶⁸ Oturak Padişah Cum'a namzın Cami'i Benî Ümeyye'de kıldı
Yevmü's-sebt Fi 24 Ramazan Bugün dîvan olub tanışık itdiler Şam'da kışlamak mukarrer oldı		
Yevmü'l-ehad Fi 25 minh Oturak		
Yevmü'l-isneyn Fi 26 minh		

⁶⁶ "Aleyhi's-selâm", Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 455.

⁶⁷ "Aleyhi's-selâm", Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 455.

⁶⁸ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 455.

Rûm-ili Beglerbegliği Şâdi Beg'e virilüb ve beglere terakki virilüb ve Rûm-ili askerine destur virildi		
Yevmü's-selâe Fi 27 minh Anadolu askerine destur virildi ve İsa Begoğlı Mehemmed Beg emir'ül-hac olub Pîri Paşa'yı kapuya da'vet itmege âdem gitdi		
Yevmü'l-ehad Fi 28 minh Sa'adette şikâre süvar oldılar ve Canbirdi Beg'e bir mıkdar bölük halkı koşulub arpa cem'ine gönderildi		
Yevmü'l-hâmîs Fi 29 minh Rûm-ili Beglerbegisi Mustafa Paşa Rûm-ili askeriyle göçüb ilerü gittiler		
Yevmü'l-Cum'a Fi selh-i Ramazan Padişah-ı âlempenah devletle süvar olub Cum'a namazın Cami'-i Beni Ümeyye'de kılub emirü'l-hac Mehemmed Beg sancağın cami'-i mezbûreye getürüb cümle haccac hazır olsunlar deyü tenbih eylediler		
Yevmü's-sebt Fi gurre-i Şevvâl Sene selâse ve 'işrîn ve tis'amie Devletlü Hudavendigâr 'id-i mübâregi çadırda eyleyüb salavat-ı 'id-i Cami'-i Beni Ümeyye'de kıldı		
Yevmü'l-ehad Fi 2 Şevvâl	Yevmü'l-erba'a Fi 5 minh	Yevmü'l-hâmîs Fi 6 Şevvâl

Devletlü padişah ziyarete sü- var oldu	Hızane-i ‘amire ve matbah ve sayir esbar cümle taşınub şehre girdi	Devletlü padişah şehre girüb mütemekkin oldu
Havadis-rûzgârdır ki şamda vaki‘ oldu		
Yevmü’l-isneyn Fi 17 Şevvâl Küçük mirahur İskender Ağa mirahur-ı kebîr oldu		
Yevmü’l-hâmis Fi 20 Şevvâl Merhum Halimî vefat itdi, padişah namaza gelüb şehirde dükkânlar açılmayub mâtem tu- tıldı		
Yevmü’l-Cum‘a Fi 21 minh Kemah Begi Kara Yahyaoğlu Ahmed Beg’in bir oğlu ile Gürci beglerinden bir beg gelüb cümle Gürci begleri ita‘at eyleyüb ferman ber oldu deyü ser-i leşker istedi		
Yevmü’s-sebt Fi 22 Zü’lka‘ade		

Diyarbakir Beglerbegisi kızılbaşdan berdel gönderüb kızılbaşın veziri Çaban Beg’in bir miktar asker ile Bağdad’a geldügi haberi ma‘lum olub Padişah Hazretleri dahi mumaileyh üzere varüb ceng-i estevan deyü emr idüb Şehsüvaroğlu Ali Beg’e ve Karaman Beglerbegisi Hüsvrev Paşa’ya ‘ale’t-ta‘cil yetiştünler deyü hüküm irsal eylediler.

Yevmü’l-isneyn Fi 23 Zü’lka‘ade

Sultan Süleyman'dan ulaklar gelüb Rûm-ili'nde Üngürüs kâfiri hareket idüb uç begle-riyle cenk itdükde Uzurnik Begi Hacı Mustafa Beg'in şehid olduğın haber virdi amma dîvan olmadı.

Yevmü's-selâse Fi 2 Zü'l-hicce Erkân-ı dîvan kışlık kaftan giyüb el öpdiler		
Yevmü'l-isneyn Fi 15 minh Anadolu Defterdarı Mehemed Çelebi mağzûb olub mahsub oldu ve Nişancı Mehemed Beg Rûm Vilâyeti'ne nüzûl-i cem'-i müteveccih oldu		
Yevmü's-selâse Fi 16 minh Diyarbakir Beglerbegisi Mehemed Paşa'dan ulaklar gelüb ol diyarda kızılbaşlar melâ'in ile cenk olub münhezim oldukları haberin virdi		
Yevmü's-sebt Fi 19 Zü'l-hicce Asker için Fırat'dan öbür gemiler ile köpri binasına silahdarbaşı Sinan Ağa irsal olundu		
Yevmü'l-Cum'a Fi 20 minh Devletlü padişah şikârdan gelürken bir yiğidin boynun vurdı		
Yevmü'l-isneyn Fi 28 minh Padişah-ı zıllullah Hınışoglı kaskına 'azim-i rah itdi		
Yevmü'l-hâmis	Yevmü's-sebt	Yevmü'l-ehad

Fi 9 Muharrem Sene 923 İbtida-i Hamsin	Fi 11 minh Hudavendigâr Hınışoğlu'nın fırar haberin işidüb dönüb girü geldi	Fi 12 minh Pîri Paşa Rûm'dan geldi
Yevmü'l-isneyn Fi 13 minh Pîri Paşa'ya vezaret virildi		
Yevmü'l-erba'a Fi 22 minh Bugün otağı hümayûn sefer niyetine kurulub yarındası göç olsa gerekidi, girü ve feragat olundu		
Yevmü'l-Cum'a Fi 24 minh Padişah-ı 'âlempenah Salâhiyye'de Hazreti Şeyh Muhyiddin Arabî mezârı üzerinde bina it- dügi Cami'-i Şerife ve varıb namaz kıldı ibtidai		
İbtidai sefer-i hümayûn Şam el vaki' fi 27 Muharrem 923		
Yevmü'l-isneyn Fi 27 minh Be-Yurt-ı Kabun der nezd-i Şam Talb ve 'âlemlle göçüldi	Yevmü's-selâse Oturak ⁶⁹	
Yevmü'l-ehad Fi 3 Saferü'l-muzaffer Hazine açıldığı için hazinedarlardan yedi nefer kimesneyi kapucılardan altı nefer kapucıyı kazığa urdılar		

⁶⁹ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 456.

Yevmü'l-isneyn Fi 4 Safer Şam Sancağı Canbirdi'ye virildi ve Diyarbekir'den âdem gelüb kızılbaşdan bir dil geldi		
Yevmü's-selâse Fi 5 minh Bugün kızılbaşdan ilçî geldi ve esiri çavuş bile geldi ve Bağdad Kurbu'nda bir hisarın begi tabi' olub bile geldi		
Yevmü'l-erba'a Fi 6 Safer Mukîm Canbirdi Beg'e Rûm-ili askeriyle ilerü gönderdiler		
Yevmü'l-hâmîs Fi 7 minh Oturak	Yevmü'l-Cum'a Fi 8 minh Oturak	Yevmü's-sebt Fi 9 minh Oturak
Yevmü'l-ehad Fi 10 minh Otak gitti	Yevmü'l-isneyn Fi 11 minh Be-Yurt-ı Kayser	Yevmü's-selâse Fi 12 minh Be-Yurt-ı Katife iki berid
Yevmü'l-erba'a Fi 13 minh Be-Yurt-ı Bek	Yevmü'l-hâmîs Fi 14 minh Be-Yurt-ı Kara Berberid	Yevmü'l-Cum'a Fi 15 minh Be-Yurt-ı 'Aynü'l-fasl

Padişah Hazretleri'nin celâli galib olub yanında olanları perâkende idüb sancakları ve tuğları ilerü gönderüb kendüsi girü kalub arabaya girdi.

Yevmü's-sebt	Yevmü'l-ehad	Yevmü'l-isneyn

Fi 16 minh Be-Yurt-ı Humus Padişah girü geride kaldı	Fi 17 minh Be-Yurt-ı İstan	Fi 18 minh Rûzmarat Be-Yurt-ı Hama
Yevmü's-selâse Fi 19 minh Be-Yurt-ı Meşhed	Yevmü'l-erba'a Fi 20 minh Be-Yurt-ı Sultan İyügi bega- yet dırazdır	Yevmü'l-hâmis Fi 21 minh Be-Yurt-ı 'Ayn-ı Mübârek
Yevmü'l-Cum'a Fi 22 Saferü'l-muzaffer Be-Yurt-ı Musta Haleb	Yevmü'l-ehad Fi 9 Rebiü'l-evvel Mısır'da gelüb ita'at itmiyan Çerkes begle- rinden İzmek ve Timur Beg Kansu Avli ⁷⁰ nam begler gelüb el öpdiler	
Yevmü'l-erba'a Fi 26 minh Canbirdi Beg Şam Kurbu'nda Hınış ve Harkuşoğullarıyla cenk idüb başların kesüb kethü- dası begün paye-i serir-i a'laya götürdi		
Menâzil ve ba'zı kazayadır ki Medine-i Haleb'den İstanbul'a varınca vaki' olmuşdır, el vaki' 'an gurre-i Şehr-i Rebiü'l-ahir Sene erbi'a ve işrin ve tis'amie		
Yevmü'l-hâmis Fi 25 minh Be-Yurt-ı Hilan	Yevmü'l-Cum'a Fi 26 minh Be-Yurt-ı Samaka Köprüsi	Yevmü's-sebt Fi 27 minh Be-Yurt-ı Mercidâbık
Yevmü'l-ehad Fi 28 minh	Yevmü'l-isneyn Fi 29 [minh] ⁷¹	Yevmü's-selâse Fi gurre-i Cumadiye'l-evvel

⁷⁰ "Adlı" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

⁷¹ Feriun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

Oturak	Zeynel Paşa ma'zûl oldu	Mukîm
Yevmü'l-erba'a	Yevmü'l-hâmîs	Yevmü'l-Cum'a
Fi 2 minh	Fi 3 minh	Fi 4 minh
Mukîm	Mukîm	Mukîm
Yevmü's-sebt		
Fi 5 minh		

Pîri Mehemmed Paşa'yla iki bin nefer yeniçeri ba'zı kapuhalkı ve Rûm-ili ve Anadolu ve Karaman askerleri Diyarbekir canibine gitmege emr olundu. Varıb Fırat kenarında mukîm oldılar. Ve otag-ı hümayûn Kayseriyye'ye⁷² gitmek emr olundu.

Yevmü'l-hâmîs	Yevmü'l-Cum'a	Yevmü's-sebt
10 minh	Fi 11 minh	Fi 12 minh
Der Yurt-ı Bazarcık	Kasaba-i Mar'aş ⁷³	Cihan Suyı üstü
Yevmü'l-ehad	Yevmü'l-isneyn	Yevmü's-selâse
Fi 13 minh	Fi 14 [minh] ⁷⁵	Fi 15 [minh] ⁷⁶
Kal'a-i Kon'us ⁷⁴ mukabele- sine	Mukîm	Be-Yurt-ı Tekfur Binarı
Yevmü'l-erba'a	Yevmü'l-hâmîs	Yevmü'l-Cum'a
Fi 16 Cumadiye'l-evvel	Fi 17 minh	Fi 18 [minh] ⁷⁷
Der Yurt-ı Göksun Ovası		Mukîm

⁷² "Kayseriyye'ye doğru" Revan 1958; "Kayseriyye'ye doğru gitmek buyuruldu" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

⁷³ "Kasaba-i Mar'aş Kurbi" Revan 1958; "Kasaba-i Mar'aş önünde Konuldu" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

⁷⁴ "Fenus" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

⁷⁵ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

⁷⁶ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

⁷⁷ Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 457.

	Yekûn yeniçeri ağasına ica- zet hil'ati virilüb destur oldı	Otağ-ı hümayûn İstanbul ca- nibine gitmek emr olundı
Yevmü's-sebt Fi 19 minh Der Yurt-ı Yaylak	Yevmü'l-ehad Fi 20 minh Mukîm	Yevmü'l-isneyn Fi 21 minh Mukîm
Yevmü's-selâse Fi 22 minh Der Yurt-ı Sarız	Yevmü'l-erba'a Fi 23 minh Der Yurt-ı Zamantu Kal'ası Kurbu'nda	Yevmü'l-hâmis Fi 24 minh Samsaklu Kurbu'na
Yevmü'l-Cum'a Fi 25 minh Kayseriyye'ye	Yevmü's-sebt Fi 26 minh Mukîm	Yevmü'l-ehad Fi 27 minh Der Yurt-ı Senetlü Hanı
Yevmü'l-isneyn Fi 28 minh Der Yurt-ı Karye-i Huyada	Yevmü's-selâse Fi 29 minh Der Yurt-ı Arkın Suyı	Yevmü'l-erba'a Fi selh minh Der Yurt-ı Aksaray
Yevmü'l-hâmis Fi Gurre-i Cumadiye'l-ahir Der Yurt-ı Karye-i Büken	Yevmü'l-Cum'a Fi 2 minh Der Yurt-ı Sivarık	Yevmü's-sebt Fi 3 minh Der Yurt-ı Zengî
Yevmü'l-ehad Fi 4 minh Der Yurt-ı Arkır Hanı	Yevmü'l-isneyn Fi 5 minh Der Yurt-ı İllice Kasaba-i Il- gın Kurbı	Yevmü's-selâse Fi 6 minh Der Civar-ı Aksaray dört gün mukîm oldılar
Yevmü'l-ehad Fi 11 minh	Yevmü'l-isneyn Fi 12 minh Der Yurt-ı Kızıl Kilisa	Yevmü's-selâse Fi 13 minh

Karye-i Tatar Kurbı İshaklu Tabi‘i		Der Yurt-ı Nefs-i Karahisar- ı Sahib
Yevmü’l-erba‘a Fi 14 minh Mukîm	Yevmü’l-hâmis Fi 15 minh Mukîm	Yevmü’l-Cum‘a Fi 16 minh Südügin
Yevmü’l-hâmis Fi 29 Cumadiye’l-ahir Çölmekcizâde defterdarlıktan ma‘zûl olup Nişancı Kadı Mehmed Çelebi defterdar oldu ve Rûm-ili’nin timarları defterdarı Abdi Beg Nişancı oldu		
Yevmü’l-isneyn Fi 17 Receb sene 924 Hudavendigâr Hazretleri devletle yatsu ezanı vaktinde gemiyle gelüb İstanbul yakasına geçüb Saray-ı ‘Amire’yi müşerref eyledi		

2.3. Sultan Selim Han Bin Sultan Bayezid Han’ın Uhdesinde Olan Seferlerin Menâzîlidir

Erbâb-ı şeri‘at seyyid-i enâm ve eshâb-ı hatt-ı İslâm’ın rey-i savâb-ı nema-yı ve hak fermâyelerine ki miftah-ı bâb-ı hızzane hakikat ‘âlem ve misbah-ı sabah revayih-i mahiyât beni nev‘i âdemden müberhan ve mübeyyindir. Ki eger bir kimesne sahife-i mükerrreme-i şeri‘at üzere bir siyah nokta-i kaviyye Ehl-i İslâm’ın lazımdır ki anı tiğ-i gayretle terayiş idüb renk ve boyundan esremma-i kavmiyyeler hususa cümle kebb-i şerife ve din-i İslâm’ı ki meşhûd-ı Hudavend mülke ‘allâmdar ki “Şehidallâhu ennehû lâ ilâhe illâ huve, vel melâiketu ve ulûl ilmi kâimen bil kıstı, lâ ilâhe illâ huvel azîzul hakîm”⁷⁸, “İnned dîne indâllâhil islâm”⁷⁹ tahrif ve

⁷⁸ Âl-i İmran Suresi 18: “Allah, melekler ve ilim sahipleri, ondan başka ilâh olmadığına adaletle şahitlik ettiler. O’ndan başka ilâh yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”, Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin, Kur’an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 61.

⁷⁹ Âl-i İmran Suresi 19: “Şüphesiz Allah katında din İslâm’dır.” A.g.e.

tebdil ve tağyir ve tahvil itmek kasdıyla şâyibe-i şübhe yokdur. Akla ve nakle ânın gibi taife murada ve akvam-ı küfre-i fecerenin kal'î ve def'î ve men'î Hazreti Şi'ar-ı şeriat-ı İslâm ile müzeyyen olan kimesnelerin mecmu'ası üzerine farz vacibdir. Eyle olsa bu halet meserret-i akibete binaen ve bu kazıyye ve marziyyeye i'tinaen Hazret Sultan âfak mahdum şâhan bü'l-istihkak malikü'l-mülke el arz-ı bi't-tavl ve'l-arz sezavâr-ı hitâb inna ce'alnake halifete fü'l-arz Padişah-ı sa'adet destgâh-ı hılâfetpenah saye leh Sultan Selimşah nâlmenah fevk maye temenna müşahede eylemişdi ki vilâyet-i ma'mure-i Acem ki sevalif-i 'avâm ve sevabık-ı eyyamdan Ehl-i İslâm'la memlu olub fuzala-i kirâm ve meşayih-i 'izâmla meşhûr ve mezkûr idi. İhalet-i haze pir sofi peçe-i zındık hemnişin kassis ve bî-tarik izfallahu'l-azabü'l-harik ya'ni Şah İsmail pir tazlil zuhur idüb ol yar-i şerifin a'zasını ezelle ve a'lisini edani itdükden gayri ahkâm-ı şeri'at seyyidü'l-enâmı götürüb za'im fesadınca bir batıl tarik ihdas eyleyüb nice Mülûk-ı İslâm'ın handanlarını harab ve yebab eyledi. Padişah-ı nusretpenah gayret-i şeri'at hayru'l-enâm ve himmet Din-i İslâm'la kasd ve 'azim eyledi. Ki ol mel'un'un merdarânı ol diyardan götürüb ü'lam şeri'atla yine ol nevahi-i müşerref müstes'ad eyleye. Pes Mah-ı Muharrem'in yigirmi üçüncü günü yevm-i düşenbihde darü'l-mülk Edirne'den huruc eyledi. Sene dokuz yüz yigirmi Mah-ı Saferi'nin üçüncü günü ki yevm-i Çeharşenbe'dir, İstanbul Şehri'nin Kurbu'nda Hazreti Ebi Eyyüb Ensarî Radıyallahu anha civarında Despina Köprüsi dimekle ma'rûf mevzi'in üsti yanına kondı. Mah-ı Safer'in yigirmi ikinci günü Hazreti Eyyüb Ensarî vecdi Sultan Mehemed'i ve Validi Sultan Bayezid-i Rahimehumullah ziyaret yeni hammamı temaşa idüb odun kapusundan çıkub yılıdan yine Despina Köprüsüne geldi. Yarındası ki Çeharşenbe günidir 'azim-i sefer idüb andan geçüb Beşiktaş dimekle ma'rûf mevzi'in üstü yanına kondı. Ve yarındası yevm-i Pençşenbih ki mezbûrun yigirmi dördüncü günidir, Esküdere geçüb kondı. Ve anda iki gün oturak olub bir dîvan olub Sinan Paşa Anadolu'ya Beglerbegi kılındı. Yekşenbe günü ki mah-ı mezbûrun yigirmi yedisidir, Esküdere'den geçüb Maldepesi dimekle ma'rûf yere

konuldu. Yarındası andan geçüb merhum Sultan Mehemmed fevt olduğu yerde konuldu. Kek-yüze'ye konuldu.

Şehr-i Rebiü'l-evvel

Sene 920

Gurresinde Hereke nam viran kal'aya konuldu. İkinci günü İznikmid'e konuldu. Yarındası İznikmid Köprüsi geçilüb Kılıc nam casusla mektub gönderildi. Dördüncü günü Kazıklı Beli'ne konuldu. Beşinci İznik Kurbu'na konuldu. Ba'de Yenişehir önünde Rûm-ili askeri ve Anadolu vilâyeti leşkeri begleriyle gelüb ordı-yı hümayûna mülhak oldılar. On yedinci gününde Hazreti Seyyid Gazi ki Cafer Battal'dır murakkid-ı münevveri olan kasabaya gelinüb Hazreti Hudavendigâr varüb ziyaret idüb hayrat ve hasenât ve kurban ve tasaddikat olundu. On dokuzuncu gününde silahdarlardan ba'zının hizmetkârları hassa-i arpadan bir mikdar arpayı yağmalayub Hudavendigâr'a 'arz olundukda şolki levazım-ı adalet ve siyasetde zuhura getürüp te'dibâl li-gayr zikr olunan hizmetkârları ağalarıyla katl eylediler. Ve bu konakda Çavuşbaşı Lütfi Beg 'azl olunub 'ulûfecilerbaşı olan Şuca' Beg Çavuşbaşı olub Karaman sınırına duhül kılındı. Yigirmi beşinci gününde yine 'ulûfecilerin sağ bölüğüne ağa olub gurebâ zümresinin sağ bölüğü ağası olan Rüstem Beg 'ulûfecilerin sol bölüğüne ağa oldu. İshak Beg ki, gurebânın sol bölüğüne ağaydı, sağ bölük ağalığına terakki eyledi. Yigirmi yedinci gününde sipahi oğlanları cema'ati kethudâsı olan Behram Beg sol bölük gurebasına ağa kılındı. Cema'at-i mezbûreye kâtib olan Musa Beg kethudâ olub sâbika Fodula Kâtibi olan Ahmed Çelebi'ye virilüb Fodula Kâtibi haliyâ yeniçeri kâtibi olan Şehabeddin Beg'e himmet olundu.

Şehr-i Rebiü'l-ahir

Sene 920

İkinci gününde Dukakinoglu Ahmed Paşa Karaman askeriyle ve Rûm-ili begleriyle ve Rûm-ili Vilâyeti'nin ve Anadolu'nun erbâb-ı timarının ve ba'zı kapu halkıyla yigirmi bin âdemle Sivas canibine irsâl olundu dördüncü gününde [Gelmic Beli]⁸⁰ nâm mevzi'de Rûm-ili askeri alayı bağlayub Hazreti Hudavendigâr'ı selâmladılar. Yedinci gününde kapuhalkının her nefesine biner akçe in'âm olundu. Ve bu günde Konya'ya gelüb ahaliyi şehire cemi'iyet-i 'azimle istikbâl itdiler. Üç gün Konya'da oturak olub Hazreti Kıdvetü'l-'arifin Mevlânâ Celâleddin kuddise sirruh Hazretleri'nin merkıdlerini ve sayir evliyaullah-ı 'azâmın mekabirini ziyaret eyleyüb enva'ı hayrat ve tasaddukat kılındı. On beşinci gününde Rûm-ili'nin ve Anadolu'nun erbâb-ı timarına ilerü gitmek emr olunub Lârende halkı gelüb pişkeşler çeküb üç nefer kızılbaş götürilüb şikence itdiler, haber zahir oldı.

Şehr-i Cumadiye'l-evvel

Sene 920

İkinci gününde [Gedük Hanı] nâm mevki'e gelidi. Ki merhum Ali Paşa Şah Kulu'yla cenk idüb anda şehid olmuşdır. On üçüncü gününde Anadolu ve Rûm-ili'nin erbâb-ı timardan bin akçe timarının ellişer akçe hesabı üzere ihsan olundu. Beşinci gününde Sinob Begi Karaca Paşa Erzincan'a gönderildi. Sekizinci gününde paşalar ve beglerbegiler ma'rifetiyle asâkir-i hümayûnun yoklamasına mübaşeret kılındı. Dokuzuncu gününde Dukakinoglu Ahmed Paşa belpençe⁸¹ koşulan asâkirle gelüb ordu-yı hümayûna mülaki olub tahminen dört yüz bin mıkdarı âdem cem' olub mezaheme-i nüfusdan kesret izdiham nihayet mertebede oldı. On dördüncü gününde erbâb-ı timarların eksik olanlar İskender Paşaoğlu'yla mu'avedet emr olundu. On beşinci gününde ihmâl ve esgal defâtir-i hazâin ve defâtir-i Sivas Hisarı'nda konılıb tahfif olundu. On altıncı gününde cebehane açılıb 'ade-i mu'tâde-i Osmanî üzere sipahiye üleşdirilib yigirmi

⁸⁰ Bu yer ismine ilk bölümde transkripti verilen anonim menzıl-nâmede rastlanmaktadır.

⁸¹ "Belince" Revan 1958, "Belesince" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 459.

zümresi otağı kuşatdılar. On sekizinci gününde Anadolu askeri beglerbegisiyle karaol ta'yin olunub ağrak leşkerin akabince yürimek emr olundu. On dokuzuncu gününde iki hıdmetkâr yasak eslemeyüb ağrak ile leşkerin akabince gelmeyüb önce gitmegin tutulub konağa gelindikde siyaseten katl olundu. Yigirminci gününde Çaysu demekle ma'rûf suya gelindi Ki Serhadd vilâyetidir. Yigirmi birinci gününde Erzincan'ın kethudâsı gelüb ita'at idüb şehirlisi için aman talep eyledi ki garet ve hasaret olunmaya ordu-yı hümayûna zahire ve gallem getürüb satarlar. Vech-i meşrûh üzere mültemesatı makbûl kılınub Erzincan'ı hıfz ve haraset için nöbetçi ta'yin olundu. Yigirmi ikinci gününde Kemah nam kal'a ki hasanet ve metanet ile meşhurdur, konulub Fayık Bey'le Topçılar Kethudâsı varüb hisar-ı mezbûr-ı gördiler. Yigirmi üçüncü gününde kızılbaş ta'ifesinden üç nefer kimesne getürdiler. Ba'de'l-ikâb haberleri alınub siyaset olındı. Yigirmi dördüncü gününde bunadan akdem Üsküdar'dan kılıçla irsâl olunan mektûbât cevabı Trabzon begleri âdemleri elinden vâsıl olub muvassalnâme bulunmayub esbabına tama' olunub katl eyledikleri ma'lûm olıcak habsolunub aher mehtub irsâl olındı. Nişan-ı hümayûn üzerine yazıldı. Yigirmi beşinci gününde Yassıçemen denilen sahra nihayet bulunduğu yerde Kirmâne Çayırına konuldıkda Şah İsmail'in ilçisi geldikde heman sa'at işkence-i şedide ilçinin haber-i sahihi alınmadı. Ba'de ilçiyile gelen âdemlerin cümlesine örf olunub haber-i sahihi alınmayub amma Trabzon Begi'nin âdemleri muvassal mektubun esbabına tama' idüb öldürdükleri zahir olunacak cümlesi katlolındı. O gece ziyade ihtiyât olunub otag-ı hümayûnın etrafı yeniçeri ki kâhatü'l-etvâk bü'lâ'inâk kuşatub harberle ve dökme kalkanlarla hazır olub karaollar ihtiyat üzere oldılar. Yigirmi altıncı gününde kenar-ı Fırat'da asâkir-i nusret müesser alaylar bağlayub Hudavendigâr'a arz olındı. Bir cem'iyet ve kesret oldu ki devr-i Süleyman'dan ol âna gelinceye dek bir dahi ol asl-ı müretteb esbab ve silahı, mükemmel leşker bî hadd ve merr kimesne görmüş ve ne işidilmişdi. Türkman beglerinden Ferruşad Beg Tercan begi olan Ahmed Begi tutub birkaç âdemleriyle getürükde haberleri alınub ba'de katlolunub Ferruşad Beg'e ri'ayet olunub in'âm ve ihsân kılındı. Yigirmi yedinci gününde Bayburd ve Kemah tarafına garetçün

gittiler. Sâlim ve gânim geldiler. Yigirmi sekizinci gününde Mısır Sultanı'nın 'azim ilçisi gelüb dîvân olunub âdet üzere ziyafet kılındı. Yigirmi dokuzuncu gününde ittifâk bila takrib asker arasına kızılbaş geldü deyü haber düşüb cümle asker ıztırabla silaha girüb alaylar bağlanub hazır ve müheyya durdılar. Sonra yalan çıkub bu habere sebep olan bulunub katlolundu. Mah-ı mezbûrun selhinde Mısır'dan gelen ilçiyeye cevabnâme yazılıb virilüb icâzet için ziyafet olundu. Zayid otaklar ve sair ahmâl ve otak konulub sabıka arpa emini olan Mehemed Beg zahire cem'î için anda konulub ekân-ı dîvân dahi otakların anda kurdular.

Şehr-i Cemaziye'l-ahir

Sene 920

Gurresinde Erzincan'a gelüb Karaman vilâyetinin beglerbegisi olan Hemdem Paşa siyaset-i padişahiye muzhır-ı vaki' oldu. Beglerbegü'lik kapucıbaşı olan Zeynel Paşa'ya virildi. Ba'zı begler dahi tebdil kılındı. Sekizinci gününde Mama Hatun Kârbânsarâyı'na gelinüb Merhûm Sultan Mehemed Uzun Hasan'la cenk eylediği yerde konulub Trabzon Begi Mahmud Beg ve Mustafa Beg sancağının askeriyle ve ba'zı Rûm-ili ve Anadolu ma'zulleriyle Bayburd üzerine gönderildi. Dokuzuncu gününde Taş-ili Begi Voyvoda ve Karahisar Begi Mahmud Beg ve karındaşı Mehmed Beg ki karaolda idiler. Haberleri geldi. İki miktarı kızılbaş gördiler, yine gâib oldu. On beşinci gününde kızılbaşdan gelen ilçiyeye ve âdemlerine ki siyaset olunmuşdı, katl olundılar. On altıncu gününde Çobanköprüsü'ne gelindi. On sekizinci gününde Mirzâ Çapek'un ilçisi gelüb Alaü'd-devle Beg'in ba'zı evladı ki kızılbaş gitmişlerdi. Ba'de Gürci'ye kaçub gelmişlerdi, bile geldiler. İki bin koyun ve asel ve revgân getürdiler. Çirmen Begi olan Şehsüvâroğlu Ali Beg Çirmen leşkeriyle dil almağla karaola gönderildi. Yigirminci gününde Rûm-ili Defterdarı nüzû-i maslahatına nizâm vermeğe ta'yin olundu. Yahya Beg bir benâm kimseyi tutub kızılbaşdan dil getürdi. Haber-i sahihi alınub kılağuzı gurebâ zümresine ilhak olundu. Yigirmi birinci gününde Eleşkird Sahrası'na duhûl olundu ki Köseadağı sol tarafa kalur.

Yigirmi ikinci gününde Egedağ sağ tarafından zahir oldu. Yigirmi beşinci gününde Eleşkird Tevabi‘i’inden Sakallu nâm harabe karyeye gelinecek yeniçeri tayfası iki def‘a ‘azîm Şuca‘at eyledi. Düşman yok harab memlekette bî-nice⁸² bir siyaset idedurdular. Şehsüvâroğlu Ali Beg ki sabıka haber-i sahihi almağla irsâl olunmuşdı. On iki aded baş gönderdi ve Akkoyunlu Türkmanlarından Ferruhşad âdemlerinden Şeyh Ahmed nâm kimesneyi Erzincan’dan teccessüse göndermişdi. Ol gün başlarıyla bile gelüb haber-i sahihi getürdi ki Evcan nâm yaylakda Şah’a buluşdum. Ve i’tikâd virdim ki beni Türkman begleri gönderdiler. Cem‘i Rûm-ili ve Anadolu begleri ekser asker şahın hanedanının muhib ve hevâdarlarından heman ki asker mukabeleden görne cümlesi gelüb makam-ı hıdmetde sabitkadem olurlar. Mu’accelen gitmek gerek. Şah i’tikâd eyledi, göçdi. Hoy nâm kasabasına geldük. Beni sen mukaddema var yine tahrîk eyle deyü ahabına gönderdi. Mukarrerdir ki Çaldıran Sahrası’nda mukabele idüb kıtâl ider. Bu haber gelüb şöhet bulıcak yeniçerinin şe‘ati sakin olub gelen casusa ulûfe ta‘yin olundu. Ve Şehsüvâroğlu Ali Beg’e bin sikke flori-i efrençiyeye ve zerrin kılıç ki Gedik Ahmed Paşa’nın imiş. İrsal olundu yigirmi dokuzuncı gümünde ihtiyatla yatılıb irtesi ‘ale’s-sabah cerm-i âfitâb tutulub münkesif olundu.

Recebü’l-mürecceb

Sen 920

Gurresinde haber-i sahih varid oldu ki kızılbaş la‘inin askerinin karaolu zahir olmağa başladı. Otağ konmuşken yine kaldırulub ka‘ide-i cenk üzere leşker saz ve sülbile alaylar ve saflar bağlayub esbâb-ı cidâl ve adavât-ı kt‘al ihzar olundu. Ba‘de aheste aheste yorulub hayli mesafe kat‘ olundu. Akıbetü’l-emr haber geldi ki ancak yarın buluşulur. Mabeyn hayli mesafedir. Lâcerem ahşama karib mahalde bir bülend mevzi‘de otak-ı sultani kurulub ihtiyat tamam

⁸² “niçe” Revan 1958.

birle ârâm kılındı. Ol gice gaziler birbiriyle bayramlaşub ‘îdü’l-mü’minîn mübarek deyü musa-faha kılınub esbab-ı rezmin bakıyyesine mübaşeret olunub halik-ı bî-niyaza tazarru‘ ve niyaz kılınub kuvvet-i asker-i İslâm için ed‘iyye-i vâfire ağaz olundu. İkinci gün ki yevmü’l-erba‘aydı. Ol seher-i şa‘şa‘-i bolad’dan⁸³ ‘âlem yanmağa derya-yı Jibok⁸⁴ gibi bahr-i âhen halkınmağa⁸⁵ başladı. Şi‘aından kalzım felek vadi nar pir tevanearandan girdab heva bahrü’l-mas inşibar oldı. Sarub başlarına kanlu kefenler felekler giydi. Honin pirhanlar şefik gülgün gir-yibânın kalub çak. Kabasın kana bandırmışdı. Eflâk-ı Padişah-ı ‘âlempenah Hazretleri dahi men kânallahu kânallah lehu fehvasınca ‘ada-yı bederayı üzerine yürüb sahfe-i sagireden sonra Şah-ı Şeyatin-i sipâh dahi bir heyet-i mühimme ve suret-i ‘acibe ile gelüb askerin iki bölük eyleyüb, bir bölüğüne Diyarbekir Beglerbegisi olan Ustacaluoglu Mehemmed’i Serdar ta‘yin idüb sağ kola Anadolu üzerine gönderilüb bâkî asker ile kendü sol kola Rûm-ili askerine muklabil gelüb asâkir Osmanî yemin ve yesardan alaylar bağlanub ve saflar yasanub begler, ağalar kollar kolda turub sağlı sollu arabalar tertib olunub seraser cenk kolayın gözilüb oklar yağmur gibi yağmaya başlayub nize nizeye ulaşıldı. Harabeler ejderhalar gibi birbirine dolaşdı. Sa‘ate bar pür neferler ve barak-gerdar zerbezenler mülahadanın üzerine atılıb yigirmi seruleri kızılbaş o baş üzerine dolu gibi yağdırdılar. Rûm-ili ve Anadolu begleri ve serdar ve sürûrları söyleki sera‘it-i gayret ve hamiiyetdir. Yerine getürüb niçe başlar diller alnub niçe kızılbaş at ayağı altına alub hâk ile yeksan ve nicesin bî-nâm ve nişan itdiler. Anadolu Beglerbegisi Sinan Paşa Ustacaluoglu kulunu siyüb gazilerin birisi başını kesüb ol kulda olan ‘adânın yüzü tersine dönüb kılıc altından can halâs iden mülâda-i Şah-ı Kemrâh’dan yana sol kola gelüb niçe zaman cenk ve aşûb olub ümera-i kibâr ve ekâbir-i namdarandan Kadıasker şerefü’s-sadır ve vekilü’s-saltana Abdülbaki ve Bağdad hâkimi Halefa Beg ve Herat ve Horasan hâkimi Lala Beg ve Hemedan hâkimi Tekiyyelü Yegân Beg oğlu ve Sultan Ali Beg ve Köse Hamza Beg kurçıbaşı Saru

⁸³ “polad” Revan 1958.

⁸⁴ “zibok” Revan 1958.

⁸⁵ “çalkınmağa” Revan 1958.

Pîri ve Meşhed Ali nakibü'l-eşraflığıyla Rumahiyye hâkimi olan Mehemed Kemûna ve Morgan hâkimi Ağzıvar Beg karındaşı Gence ve Bürde hâkimi Serdar Beg vi niçe bunların emsali bi'ad ve insaf begleri ta'me-i hisam inkitâm vaki' olub ecsad-ı habiselerinden mâr ve mûr ve hoş teyyure kuvvet ve a'ğza hâsıl oldı. Vallahu 'ala külli şey'in kadîr ve evliya-i saltanat canibinden emirü'l-ümera'il-kirâm Rûm-ili Beglerbegisi Merhum Hasan Paşa'ya terhim sehimnâk irişüb ve Rûm-ili beglerinden Mora Sancagı Begi Hasan Ağa ve Sofya Sancagı Begi Malkoçoğlu Ali Beg ve karındaşı Silistre Begi Tur Ali Beg Prizin Sancagı Beği Süleyman Beg ve Anadolu Beglerinden Karesi Begi Mehemed Beg ve Kayseriyye Begi Üvesy Beg ve Nigde Begi Yürişoğlu İskender Beg ve Begşehri Karlıoğlu Sinan Beg bozgîr olunan beglerin ve bunların gayri niçe subaşılarn âfitâb-ı ömürlerine küsuf-ı zevâl irişüb zümre-i şühedaya vâsıl ve mütevâsıl oldılar. Gazilerin dahi nicesi mecruh ve âzerde ve kimi maktul ve mürde oldılar. El hüümü lillahü'l-ale'l-kebîr

Ölümden kurtulur yokdur cihanda.

Bu derdi çekmez ölmez isen cihanda

Kişinin ömrü çün kim ahir ola

Beg oldur kim gaza yolunda öle

Ba'de bölük bölük önlerine katub taraf taraf karmağa başlayub tarumâr itdiler Şah-ı Kemrah'ın Şehsüvâroğlu akabine düşüb yarar âdemlerinden tutub esir kıldılar. Ordu-yı hümayûn ganimet esbabıyla pür mâl ve menâl ve asâkir-i mansure hoş hâl oldı. Kızılbaşın cemiyle avdetleri ki ol bî-dinlere layık değıldir, müslimanlara nasîb oldı. Ber-vechile ganimet oldı ki

gaziler altunı gül gibi siperle ulaşdılar. Hayme ve herkâhların doldurdılar. Ol gice otaklar kurulub enva‘ neşatla konulub şenlikler şatlıklar eylediler. Elhamdülillahi zü’l-mine’l-hatır. Mah-ı mezbûrun üçüncü gününde zikrolunan muharebede yoldaşlığı ve merdaneligi zahir olan âla ve ednaya bahs-i istihkakhım i‘ta ve ihsanlar ve terakkiler ve ri‘ayetler olund. Ve muharebe-i mezbûreden cem‘ olan üseranın otak önünde boyunları uruldu. Dördüncü gününde Sinan Paşa’ya Rûm-ili Beglerbegiligi virilüb Zeynel Paşa ki Karaman Begi idi, Anadolu Beglergeiligi virildi. Ve Husrev Beg Karaman Beglerbegisi oldu. Yedinci gününde Mısır Sultanı’na ve şehzâde-i ‘âlempenah hürmetlerine vesayir ümeraya ve memâlike fetihnâmeler yazılıb müjdeciler irsâl kılındı. Dokuzuncü gününde Dukakinoglı’yla Pîri Paşa Hazretleri mahrûse-i Tebriz’in zabt ve himayetine ve hıfz ve harasetine ve içinde olan kızılbaşın bakiyyesinin ihlâkına ve mallarının muhafazasına sekbanbaşıyla ve beş yüz adet yeniçeriyle irsâl olundu. Üçüncü gününde Mîr-i ‘âlem Ferhad Ağa ve kapucıbaşı Mehemed Beg ve Sinan Ağa sancağa çıkub küçük kapucıbaşı olan Ferhad Ağa ki, sonra Paşa olmuşdur, emir-i ‘âlem oldu. Emirahur küçük büyük kapucıbaşı olub silahdarbaşı oldu. Ve bostancı Ali kethudâ oldu. Ve kızılbaş beglerinden Hacı Rüstem elli nefer âdemle gelüb habs olundu. On birinci gününde çañnigirbařı olan Hüsam Beg ki, Rûm-ili Defterdarı idi, Rûm-ili kethudâsı oldu. Numan Beg defterdar oldu. On ikinci gününde Hacı Rüstemmi’i âdemleriyle katleylediler. On beşinci gününde kızılbaş beglerinden Halid Beg yüz elli âdemiyle dîvâna gelüb ita‘at suret gösterdi. Yarakları alınub dîvânda ziyafet olunurken cümle tutulub katl olundu. On altıncü gününde Acısu Kurbu’nda Tebriz’in halkından ulema ve fuzela ve zühat ve ‘ibad ve sagir ve kebir Berna ve Pîri Padişah cihangiri istakbâl idüb atı ayağına ziba dibalar ve rana kumaşlar döşeyüb enva‘ tuhfeler çeküb ta‘zim ve tekrim ile şehre mütevâsıl Serhab nâm makam ve ma’be getürdiler otag-ı sultanî kurulun asâkir-i nusret ma’ser yerlü yerinde kolluk kolunda konub cevami‘ ve mesacidde hutbe Hudavendigâr’ın nâm-ı şerifine okundu. Ve Sikke nâm şerifiyle ziynet buldu. On sekizinci gününde Tebriz’e gelüb Cum‘a namazı kılındı. Hasan Han Camii dimekle ma‘rûf cami ki harab ve mu‘attal dururdu. İmaret ve

pâk olunub âdemle memlu‘ olub ehl-i sünnet ve’l-cema‘at ka‘idesi üzerine hutbe okunub çâr yar-i tezekkür olunacak ahali-i İslâm bunca müddetden berü işidmediklerin işidicek bî-ihiyâd na‘ralar ve sayihalar urub bir zezeme velveleler kopdı. Ki ağlaşmakdan halayık bî-huzur oldı. Yigirmi birinci gününde kapucıbaşı Ahmed Beg kızılbaş malını zabt eymege ta‘yin olundu. Çün esbâb ve emvâl bulundu. Yigirmi ikinci gününde garib ta‘ifesine icâzet virilüb Şah-ı Kemrâh Horasan’dan Tebzir’e sürdüğü üstadân ehl-i hıref ve sayir tüccâr ve mütevellân Horasan Padişahı oğlu Bedi‘ü’z-zaman Mirza sayir nâmdar kimesnelerle mahrûse-i İstanbul’a sürülmek emr olundu. Yigirmi beşinci gününde Şah-ı zalim’in sür ve şerrinden ol memalik-i mesâkin bom olub bu mıkdar asâkir-i cerrare zât ve tevessüh emri müte‘addid ve nüfus-ı kesire ile anda kalmak mu‘tad olmağın eyyam-ı müsa‘id ve rûzgâr muvafık iken yemin ve ikbâlle Tebriz’den göçilüb mamâlik-i Rûm canibine mu‘avedet olundu.

Şehr-i Şa‘banü’l-mükerrem

Sene 920

Gurresinde Aras Suyı geçilüb amma hayli taşgın olmağın ziyade at ve âdem gark oldı. İkinci gün Nahcivan’a gelindi. Egerçi asker havfından taçların çıkarmışlardı. Amma bera-yı maslahat oldığı ma‘lûm olmağın garet ve hasaret olundu. Yedini gününde Şehr-i Revan Kurbu’nda sabıkan Mora Begi olan Mustafa Paşa ‘azl olundu. Nısfü’l-leylde göçülüb Şehr-i Revân garet kılındı. On birinci gününde Talin nâm ka‘lanın halkı ita‘at etmedikleri ecilden yeniçeriler bir günde feth idüb halkın kırub yağma kıldılar. On dördüncü gününde ki sabıkan Gürci Begine ki ahkâm irsâl olunub zahire ve zâd getürmek emr olunmuşdı. Eserizahir olmayûb teh’ir eyledi. Geçüb bu menzilde dîvân-ı âli olub doğru yoldan Gürci diyarına sapılıb garet olunmak için tasmim ve ‘azimet olundu. On yedinci gününde haber geldi ki Gürci’nin esbâbı Çoban Köprüsü’nde gelüb uluşur yine dönülüb doğru yola girildi. Yigirmi dördüncü gününde Çoban Köprüsü civarında Gürci Begi’nden üç bin koyun geldi. Yigirmi beşinci gününde Ergi Suyı

Kurbu'nda Pîri Paşa Mustafa Paşa Yerine vezir olub Anadolu Defterdarı Şems Beg Rûm-ili Defterdarı oldu. Ve Mevlânâ Abdülkerimzâde Anadolu Defterdarı oldu. Ve Rûm-ili Kadıaskeri Müeyyedzâde 'azl olunub Anadolu Kadıaskeri Zeyrekzâde Rûm-iline kadıasker olub, Nişancı olan Cafer Çelebi Anadolu Kadıaskeri oldu. Hocaoglı Mehmed Çelebi Edirne'de iki medresede müderris idi, Nişancı oldu. Yigirmi yedinci gününde Pîri Paşa ba'zı kullarıyla zahire cem'i için Amasiyye'ye irsâl olundu. Ve Bayburd ve Kefe feth olundu.

Şehr-i Ramazanü'l-mübârek

Sene 920

İkinci gününde Bayburd Muhafazasıyçün hisar eri ve dizdar ve topçılar ve bölükler ta'yin olundu. Üç yüz aded âdem kondı. Dördüncü, gününde Bayburd mukabelesinde konuldu. Beşinci gününde Bıyıklı Mehmed Beg ki emirahur başı idi. Bayburd ve Karahisar sancağına Beg oldu. Bayburd zabtına bölük halkından beş yüz âdem gönderildi. Altıncı gününde askere icâzet virilüb iki bin yeniçeri alı konuldu. Yedinci gününde Ahmed Ağa ki, Kapucıbaşı idi, ermir-i ahur başı olub Koçi Beg yerine Kapucıbaşı olub Behram Beg Koçi Beg yerine geldi. Dokuzuncu gününde Şeyh Ahmed Tayî zaviyesine gelinüb Hersekzâde, Dukakinzâde ba'zı müfsidler köyün evlerin ihrak ve garet eylediler. Siz muhafaza-i askerde ihmâl ve tekâsül üzerinesüz deyü çadırları yıkılıb 'azl olundılar. 'azim yasağ olundiki yeniçeriden solakdan ve kapucılardan gayri kimesne akbörk giymeye. On dördüncü gününde Karahisar'a gelinüb cebehane-i 'amire anda kondı. Bu konağa gelinceye dek yolun sa'ibetinde ve kahtü'l-kaden zahmetler ve elemeler çekildi. Yüz binden ziyade davar ve binden ziyade âdem açlıktan helâk oldu. Şe çü 'adil budez kaht-ı menâl 'adl-i şahan be ez ferahi sâl. Top arabaları dahi Karahisar'a kondı.

Şehr-i Şevvâlü'l-mükerrem

Sene 920

Dördüncü gününde hazine mukaddema defterdarla Amasiyye'ye geldi. Altıncı gününde ahali Amasiyye Hudavendigâr-ı istikbâl idüb enva' pişkeşlerçekildi. On birinci gününde kızılbaşın ilçisi ki, Mir Abdülvehhab'dır, gelüb mektub götürüb mesaliha taleb itdi. On üçüncü gününde askere icâzet virildi. On dördüncü gününde cümle asker halkına icâzet virildiki Angürî'de kışlıyalar. On beşinci gününde kızılbaş ilçisi habs olundu.

Şehr-i Zi'ka'ade

Sene 921

Dukakinzâde Vezir-i 'Azâm oldı. Gelibolı Kapudanı İskender Paşa vezir oldı. Hudavendigâr Amasiyye'de oturub kışlayub 'adl ve dâda meşgul oldı. Etrafdan ilçiler geldi. Tarih-i hicret-i risâletin dokuz yüz yigirmi bir senesi Muharrem'in sekizinde yeniçeri tayfası şena'at idüb Dukakinoglu Ahmed Paşa'nın ve Pîri Paşa'nın gice ile evin basub yarındası dîvâna gelüb çok türlü kıyl ve kâl ve cevab ve sual vaki' oldı. On sekizinci gününde Dukakinzâde'yi Hudavendigâr hançerle vurub kapu oğlanları hademelerine boynun vurdurdu. Kethudâsı Hasan'ı dahi katl eyledi. Alaü'd-devle ile ittifakı varımış. Mektub varur gelürmiş didiler. Gayri nesne zâhir olmadı. Amasiyye Beglerbegisi Şadi Beg'e icâzet virildiki çıkub dernek ide.

Şehr-i Saferü'l-muzaffer

Sene 921

Dördüncü gününde Abdülkerimzâde defterdarlıktan 'azl olundu. Ve Murad Ağa ki, sipahi oğlanları ağasıydı, kuvvet oldı. Rahimehumullah

Şehr-i Reb'ü'l-evvel

Sene 921

Beşinci gününde Padişah-ı Zaferpenah Amasiyye'den göçüb yemin ve ikbâlle Kemah Tarafına revân olundu.

Şehr-i Rebi'ü'l-ahir

Sene 921

Beşinci gününde varûb mukabelesine konub zir olunan kal'anın fethi selâtin 'izâmdan kimesneye müyesser olmamışdır. Bî-inayetullah varıldığı gün feth olundu. Yeniçerilerin ba'zı kal'anın divarına çıkub sancak diküb tekbir getirüp göge sa'ud ider du'a-yı müstecâb gibi bir veche 'uruc eyleyüb Kaza-i Asmanî misal hisar içüne döküldiler. Zekveran 'ulûfe şimşir ve anâsın beste-i zincir ve etfal ve sübyânın giriftar ve esir eyleyüb fec'alha 'aliha safliha hisarın altını üsüne döndürüb zîr ve zeber itdiler. Mâl ve manalin garet kılındılar. Devlet ve ikballe Hudavendigâr irtesi varûb mevazi'-i 'acibe ve amakîn-i garibesin temaşa idüb zabt ve hırsat için içüne âdemler ta'yin idüb sayir kala'a ilhak olundu. Ba'de sevabık-ı eyyam ve sevalif-i 'avâmdan sedd-i muhalefet ve cidalde olub enva' hile ile mülûk-i İslâm ve selâtin-i 'izâm arasında ba'zı cidal ve âşub fitrat ve kıtale ba'is olan Alaü'd-devle-i fitnecünün kızılbaşla ittifakı ve ittihadı istima' olunub lâzım oldıki ânın def'ine ikdam ve ihtimam gösterile. Pes 'azimet-i şahane Zü'l-kadir vilâyetine minsarrafa kılınub düşman-i bed girdar dahi haberdar olub mukabeleye kudreti olmaduğın bilüb firar ihtiyar idüb gidicek Rûm-ili Beglerbegisi Sinan Paşa ba'zı askerle akabince irsâl olunub mah-ı öezburun yigirmi dokuzuncı günü Elbistan dağlarında akabinden yetişüb askerın bü'l-külliyeye kılıçdan geçirüb kendüsünün dahi bir gazi başın kesüb Padişah'm atı ayağına top gibi galatan eyledi. Ve vilâyet-i mezbûrede vaki' olan bilâd ve emsarı

feth ve zabt eyleyüb şehsüvâr-ı meydan-ı devlet ve ikbâl Şehsüvâroğlu Ali Beg'e tefevviz olunub ol esnada Diyarbekir'e müte'allık yerlerden ba'zı nevahi ve kasabât ve husun ve kala' mu'aalliyat bî-inayetullahü'l-mülk el-'ali müte'akiben feth olundu. Ba'de 'inan-ı 'azimet-i şahanesin İstanbul canibine masruf kılub bir nice günden sonra isti'cal birle fgelüb vâsıl oldu. Hicret-i risâletden dokuz yüz yigirmi bir Cemaziye'l-evveli'sinin yigirmi dokuzuncı gününde vakt-i sahvede Tekfûr Çayırı'ndan dile gelinüb Devletlü Hudavendigâr dilden bağçe kayığına binüb iç oğlanları dahi bir âher kayığa binüb Sinan Paşa başka bir kayığa Pîri Paşa ve Nişancı ve Reis-i küttâb bir kayığa girüb vakt-i asırdan mukaddem mahrûse-i İstanbul'a duhûl müyesser oldu. Devletle Hudavendigâr bağçe kapusından Sarây-ı âmiresine girüb serir-i saltanata cülûs eyledi.

Şehr-i Cemaziye'l-ahir

Sene 921

Bu ayın on birinci gününe degin dîvân olmadı. Amma bu günlerde Hudavendigâr gâh at seyranına gâh gemi ile derya yüzine seyranı tenha gidüb ahvâl-i 'âlemi tefehhus ve tecessüs iderdi. On birinci gününde dîvân oldu. Yeniçeriler ağası ve paşalar ve kadiaskerler tertib-i kadîm üzere azra girüb Devletlü Hudavendigâr'a buluşdılar. On ikinci gününde dîvân oldu. Tatarahaliya Han olan ve Haleb beginin ve dizdarının ve Ramazanoglu'nun ve Karaboğdan'ın ve sayircivanibden ilçiler gelüb tertible el öpüp ve Diyarbekir'den Nur Ali Beg başlarıyla gönderilen bin burun ve Üngürüs'ten gelen başlar ve diri kâfirler ve ü'lam ve 'ada üsretgün ve hâksar birbirinin ardınca Hudavendigâr Hazretleri'nin önünden geçüb 'arz eylediler. Üngürüsün kösleri ve tabulların ve nefirlerin çala çala ba'de diri kâfirleri Galata cânibinde bî-cümlehim ta'amme-i şimşir eylediler. Bü'l-cümle bu rûz-ı piruzede bir dîvân-ı 'alışan turdı. Müretteb ve mükemmel kanun-ı kadîm üzere her kullara ziyetle tertib verildi ki devr-i Osman'dan berü her kez vaki' olmamışdır. Ve İstanbul ve Edirne ve Bursa ulemasına ve meşayihına ve 'amme-i

fukarasına in‘âm buyuruldu. Ve mevali-yi ‘izam mahrûse-i Konstantiniyye’ye hayr-ı mukad-dem için umumen el öpdiler. On üçüncü gün Devletlü Hudavendigâr sa‘adetle ata binüb arzu-i ziyaret merakıd-ı mutahhara eyleyüb evvela Hazreti Ebi Eyyüb Ensarî Rahimehumullah ba‘de cediti Sultan Mehemed Han tabb-ı serah ba‘de Babası Merhûm Sultan Bayezîd nur-ı mikadde meazarların ziyaret idüb Sarây-ı âmiresine duhûl eyledi. On dördüncü gününde Şehzâde-i heva-necennet lâıyk sevâr-ı tac ve taht Sultan Süleymanşah tâlbekâh ve vakit sahvede kelüb devletle İstanbul’a girüb Yahya Paşa evlerine ki, İskender Paşa evleriydi, ol çıkub eski evlerine gidüb devletle Şehzâde anâ duhûl eyledi. Cem‘i vüzera kadiaskerler ve defterdarlar ve sayir ağalar ve erbab-ı dîvân ve kapuhalkı ve yeniçeriler umumen istikbâl idüb enva‘-ı tekrimle getürdiler.

Beyt

Ne denlü varsa ta‘zim-ü iclâl

İderler itmeyüb bir kılıca ihmâl

Seraser şehr içinin hâss u ‘âmmı

Bu istikbâle çıkmıştı tamamı

Hudavendigâr Hazretleri ol halini temaşâ eylemekden sefayî olub tenhaca birkaç ki-mesne ile emir-i ‘âlem ve emir-i âhur ile yalıdan çıkub Eyyüb canibine varüb bir yerden seyran eyledi. Şehzâde Sülori kapusundan duhûl iderken tuğun getüren hatayla kapuya dokundurub gönderdi. Ortasından ufandı. Sonra mu‘accelen ba‘zı ipe ve kayışla bağlayub geirü getürdiler. On birinci gününde âli dîvân olundu. Şehzâde Hazretleri yemin ve ikbâlle gelüb pişkeş çeküb el öpdi. Her nevi kumaşdan yedişer ve ba‘zı frengiler ve kumaş evani ve dokuz adet at on sekizinci gününde dîvân oldu. Evvela Şehzâde’nin lalası Kasım Çelebi ve defterdarı Sinan Beg Yakub Beg’in biraderir. Ve hocası Nakizî Hayreddin el öpdiler. Ba‘de ilçi ve dizdarı ilçisi icâzet için

el öpdiler. Ba‘de Ramazanoglu Mahmud Beg âli pişkeşler çeküb el öpdü. Ve bugün içinde Devletlü Hudavendigâr Karadeniz canibine öte yakada olan köşke gidüb ‘azm-i şikâr itdi. Andan sonra ıztırâb ve tezeccer galebe idüb inkisâr-ı hatır ziyade oldı ve Diyarbekir beglerinden olan Atak Begi Ahmed Beg ve Hacuk Begi Sultan Ahmed Beg ol yirlere sancak begi oldı. Ol begler icâzet için el öpdiler. Yigirmi üçüncü gününde dîvân olub tertible erkân buluşdılar. Amma ıztırabla çıktılar. Yigirmi dördüncü günü dîvân olub yine hayret ve ıztırabla çıktılar. Yigirmi beşinci günü dîvân oldı. İçerü girilmedi. Yigirmi altıncı günü yine dîvân oldı. İçerü girilmedi. Yigirmi sekizinci gününde kilârcı başı Ferah Ağayı katl eyledi.

Şehr-i Recebü'l-mürecceb

Sene 921

Gurresinde dîvân oldı. Tertible kadıaskerler, paşalar girdiler. Amma kadıaskerler gayet acele ile çıktılar. Paşalar hayli oturdılar lâkin ziyade hayret ve ıztırabla çıktılar. İkinci gününde vech-i meşruh üzere dîvân olub paşalar ıztırab temmüle çıktılar. Ve Mîr-i Horasan Bediü’z-zaman Mirzâ kuvvet olub cemi‘ kadıaskerler ve defterdarlar ve sayir mevalî-i a‘zâm ve meşayih-i kiram meyyitine varmak emr olunub Padişahlar meyyitinin âdeti ne ise defn itdiler. Hazreti Ebi Eyyüb’de. Üçüncü günde dîvân oldı. Evvela paşalar buluşub ba‘de çıkub kapu önünde oturub yeniçeriler ağasın da‘vet itdiler. Çavuş gönderüb götürdiler. Ağa gelüb tenha-i Hudavendigâr’a vardı. Paşaları dahi içerü koğardılar.⁸⁶ Andan cümlesi girü çıkub sekbânbaşı ve eski yayabaşılardan on kişi ve acemioğlanları ağası da‘vât olundılar. Paşalar ve ağa kapu önünde oturub tevkif itdiler. Anlar dahi geldikde girü Hudavendigâr’a buluşdılar. Ol vakit dahi girü Hudavendigâr’ar feth-i kelimât idüb. Amasiyye’de olan yeniçeriler şena‘atin tezekkür idüb irade müfsidi

⁸⁶ “Kovdılar” Feridun Bey, Münşe‘atü’selâtin, 466.

ve muharreki taleb eyleyüb eger ‘inad olursa emr-i şerifine ita‘at olunmazsa terk-i saltanat eylemek suretin gösterdi. Ve cevab-ı şafi virilmeyince divan olmasun deyü emr eylediler. Ve kendüleri devletle şikâra gitti. Dördüncü gününde dîvân amma yeniçeriler ağaları kapularından ve kendüler başka cem‘iyyet ve dîvân idüb Hudavendigâr’a cevab tedbiren beşinci gününde Hudavendigâr’a yeniçeriler bu cevabı fikr eylemişler ki ol hususda cümlemüz mücrimüz, devletle Hudavendigâr’dan avf rica eylesüz. Yeniçeri ağası ve sekbânbaşı gelüb Pîri Paşa’ya buluşub bu cevabı götürdi. Altıncı gününde yeniçeri ağaları kapularında girü cem‘iyyet eylediler. Sekizinci gününde dîvân oldu. ‘adât üzere evvle yeniçeri ağası birkaç yayabaşıyla Hudavendigâr’a buluşdılar. Ba‘de kadıaskerdiler. tiz çıktılar. Zeyrekzâde dîvân’a gelüb ba‘zı kazıyye değildi. Anadolu Efendisi evine gitdi. Ba‘de paşalar vardılar. Bir mıkdar oturub kapu önüne çıkub oturdılar. Sekbânbaşını taleb eylediler. Sekbânbaşı geldikde paşalar dahi bile girü Hudavendigâr’a vardılar. İçerüde iken yeniçeri ağası taleb olundu. Ağa dahi gelüb Hudavendigâr’a vardı. Bir zamandan sonra ağa çıkub evine gitdi. Paşalar çıkub dîvâna geldiler. Sekbânbaşı Balyemez içerüde kaldı. Andan Kapucıbaşı Behram Ağa acele ile gelüb dîvân-ı âli içinde Pîri Paşa’nın ve İskender Paşa ellerin ardına kapucılara bağladub girü Hudavendigâr’a alub gitdiler. Bir mıkdar zaman geçecek Anadolu Kadıaskeri olan Tacizâde Cafer Çelebi için çavuşlar varüb andan getürdiler. Ol dahi heman Hudavendigâr’a gitdi. Bu canibden Sinan Paşa dîvânı bozub evine gitmek istedikde kapuağası muttali‘ oldu, mani‘ oldu. Sonra sehl müddetden sonra Pîri Paşa yalnız eli salıvırılmış. Çıkub çıkub doğru evine gitdi. Yanınca çavuşlardan ve gayri halkdan bir kimesne gitmeyüb men‘ olundılar. ‘azl olunub deryadan Eyyüb Canibi’ne çıkub çitflige gitdi. Kapucıbaşı gelüb Sinan Paşa’yı dahi alub gitdi. Sehl müddetden sonra Sinan Paşa girü çıkub dîvâna geldi. Heman cellâd taleb olundu. Fû’l-hâl iki cellâd ve birkaç kapucular üst kaftanların çıkarub içerüye girdiler. Dahi mahalli ‘arz olan hücrenin demür kafesine karşı ki, Hudavendigâr oturduğu yerden temâşâ idermiş, evvle İskender Paşa’nın boynun urub ba‘de mezkûr Anadolu Kadıaskeri Tacizâde Cafer Çelebi’nin ba‘de Balyemez Sekbânbaşı’nın boyunların urdılar. Sonra

yeniçeri ağası girü da‘vet olundu. Tenha-i Hudavendigâr’a buluşdı. Bir mıkdar zamandan sonra çıkub doğrı girü evine gitdi. Andan sonra dîvândan dahi Sinan Paşa kalkub evine gitdi. Dîvân dahi bozuldı. Ve Rûm-ili Defterdarı Şems Beg İskender Paşa’nın ve Kadıasker’in ve Balyemez’in evlerin mühürleyüb esbâbların ve malların zabt eylemek emr olunub zabt eylemege gitdi. Ve Üsküb Kadısı Abdülkerimoglı kapuya gelmek için da‘vet hükmü yazılıb kul gönderildi. Amasiyye’de olan gavgaya muharrik bunlar imiş deyü günah anların üzerine doğruldi. Dokuzuncı gününde dîvân oldu. Şehzâde-i Civanbaht icâzet için ve hem virgüsi için gelüb el öpdi. Dîvân-ı âli oldu. Üçüncü günde dîvân oldu. Moskov ilçisi gelüb el öpdi. ‘ariza-i ‘ubudiyet ve iclâs eyledi. Gerre-i essemorlar ve vaşaklar ve siyah dilküler ve bir dane siyah balık dişi ve ak balık dişleri ve senkorlar ve esbiri çakırlar ve dört senkor tuhfe getürdi. Gayet tertib-i ‘azimetle dîvân durdı. Ve İstanbul Kadısı Seydî Çelebi Anadolu’ya Kadıasker oldu. Bursa Kadısı Şah Çelebi İstanbul Kadısı oldu. Edirne Kadısı Harezme Şuca‘ Halife’ye Bursa Kadılığı virilüb Haliyâ müfti olan ‘alimü’ül-ûlemâü’l-mütecerreyn efzalü’l-fuzalâü’l-müteahhirin Kemâlpaşazâde Efendi’ye Edirne Kadılığı virildi. Âli dîvân oldu. On ikinci gününde dîvân oldu. Pîri Paşa girü gelüb yerine oturub kazaya girüb el öpdi. Ber karar-ı sâbık vezir oldu. Ve diyar-ı şark-ı umurun külliya tedbir idüb ‘arz eyledi. Ve Şehzâde’ye birkaç gün dahi dursun deyü emr olunub lalası Kasım Çelebi ve defterdarı Sinan Beg dîvâna da‘vet olunub hâsıl-ı harç defterleri taleb olunub ol dîvân görülsün deyü emr olundu. On beşinci gününde vakt-i temcidde İstanbulda Bezazistan⁸⁷ etrafında bir bozahane tutuşub etrafında olan dükakin ve mallât Gedük Ahmed hamamına dek yandı. Bir veçhile yandı ki sevalif-i eyyamdan ol vech üzere şehr yandığın kimse haber virmiş değildir. Vakt-i zühre-i karîb vakitte ‘inayet-i hakla sâkin olub etrafı kesilüb söyindirildi. Ve bu hadise-i ‘azîmi ecilinden dîvân dahi olmadı. Cümle a‘yan-ı devlet vüzera-i saltanat ve erkân-ı yeniçeriler söyindirmege çalışurlardı. On altıncı gününde dîvân oldu. ‘Ale’t-tertib Hudavendigâr’a buludılar. Ba‘de Pîri Paşa tekrar içerüye da‘vet olunub buluşdı, girü

⁸⁷ “bedestan” Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 468.

çıktdı. Ve Şehzâde'nin lalası ve defterdarı hâsıl-ı harç defterlerin okuyub Hudavendigâr'a buluşdılar. Ve Nizameddin dahi Hudavendigâr'a buluşdı. Paşalar ve kadıaskerler ve defterdarlar bezzazistan üzerine varûb yanan esbâb ve emvâli gördiler. Ve Sivas Begi Fayık Beg 'azl olundu. Kemah'a geç vardiğiçün ve Sinan Paşa askerle diyar-ı şark canibine gönderilmek tedbir olundu. On yedinci gününde dîvân oldı. 'Ale't-tertib Hudavendigâr'a buluşdılar. Ve mahbus olan Sinan Paşa oğlu Mehemed Beg habisten halâs kılındı. Ve Karesi Sancağı Begi 'azl olundu. Müfettiş kâğıdıyla on sekizinci gününde dîvân oldı. Erkân-ı devlet 'ale't-tertib buluşdılar. Sinan Paşa yukarı canibe gönderilüb Gürcistan'a akın sekretmege icâzet virildi. Paşalar ve defterdarlar ve yeniçeri ağası bezzazistan varûb yanan esbâbı ve nukûdi teftiş eylediler. Ve Rûm-ili'ne gönüllüleriçün hükümler gönderildi. On dokuzuncı gününde yine bezzazistanda yanan esbâb teftiş olundu. Yigirminci günü ki, Pençşenbih günidir, dîvân oldı. Paşaları bezzazistandan götürdiler. Şark ahvâli görüldi. Rûm-ili Beglerbegisi Sancaklarıyla ve Kayseriyye ve Kırşehir Sancakları begleri ve Şehsüvâroğlu'ndan iki bin asker yoldaş koşulub emir-i âhûrbaşı Bıyıklı'ya Âmed üzere yürümeğe icâzet virildi. Yigirmi birinci gününde dîvân oldı. Moskov İlçisi'nin virgüsü virildi. Ve Yunus Paşa'dan ki, Bosna begiydi, başlar virdi. Kâfirler geldi ve İsa Begoglu Hersek Sancağı'ndan ma'zûl olub Evrenos Begoglu İskender Beg'e virildi. Ve Karesi Sancağı Begi Okcı Yusuf 'azl olunub 'Alaiyye Sancağı begiliginden ma'zûl olan Hüseyin Beg'e virildi. Ziyade yağmurlar yağdı. Ve katı yeller esdi. Yigirmi beşinci gününde dîvân oldı. Evvel yemekden sonra heman kalkb ve Şehzâde Hazretleri devletle iskeleden kadırgaya binüb At Meydanı'ndan götürilüb cemi' vüzera ve ağalarla gönderdi. Kadırgaya bile girüb Üsküdar'a bile gitdiler. Yigirmi altıncı gününde تنها-i şikâra gitdiler yigirmi yedinci gününde henüz şikârda olunub hacet mıkdar matbah götürlüb Kayalık nâm mevzi'de otak kuruldı, yine gelindi. Yigirmi dokuzuncı gününde dîvân oldı. Moskov İlçisi gitmege icâzet için el öpdı. Hersekzâde Vezir-i 'Azâm oldı. Dizdâroğlu Mehemed Çelebi Rûm-ili Kethudâsı oldı. Ve Edirne'ye göç mukarrer oldı.

Erkân ayrı gitmek emr olundu. Şeybek (Şibek) Han karındaşı Ubeyd Han'ın ilçisi geldi. Ekser Horasan'ı fet eyledüğün i'lâm için

Şehr-i Şa'banü'l-mükerrem

Sene 921

Mah-ı mezbûrun evvelki gününde sa'adetle Devletlü Hudavendigâr İstanbul'dan göçüb Halkalu Binâr'a kondı. Hezâr ta'zimle gönderildi. İkinci gününde Çatalca Çayırı'nda konub Azornık Canibi'nde bir kal'anın fethi haberiyle Şirvan Padişahı'nın İlçisi geldi. Kızılbaş za'ifini i'lâm için müteferrikalardan kendüyle gelen eski Çavuşbaşı Şuca'la Tatar Hanı'na âdât-ı kadim üzere sancak gönderdiler. Üçüncü gününde Kabakcı Suyı üzere konulub Hudavendigâr arabaya binüb hatır-ı 'atırlarına Hersekzâde'nin vezâreti adem-i kabuli suretiçün gelen mektubundan ötüri inkisârı olmağın gitdi. Dördüncü gününde Kavak Aşağı ki, sâbıka Merhum Hudavendigâr'la katl olunan yerin üstidir. Çorlu Suyı üzerine bu konağa gelürken yolca Hersekzâde'nin mektûbi hususiçün aşğa yola götürdiler deyü gazâb idüb Sinan Paşa'yla Pîri Paşa'yı yanından ayırdı. Hersekzâde'nin kapucuları kethudâsın efratla mecd olub taleb eyledi. Ve Seydi Beg iki def'a Hudavendigâr'a buluşub Hersekzâde'ye hüküm yazıldı. Kendü mektûbiyle Hersekzâde'ye gönderildi. Beşinci gününde Sinan Paşa'ya üç yüz bin nakd ve bir kur (kor) kılıç ve iki kaftan ve bir semmur in'âm gönderilüb tesliye-i hatır oldı. Ve Hersekzâde'nin kethudâsı bulunub Hudavendigâr'a buluşduruldu. Bir kaftan giydürilüb tesliye-i hatır oldı. Diyarbekir'e gönderilmek ihtimâli oldukda Hudavendigâr'a iki kılıç ve iki oğlan ve ba'zı esbâb gönderilmiş imiş. Ol vakitte kendü kullarına bahşış idüb hayli harcı olmuş imiş. Anın cayizesidir. Altıncı gününde Hudavendigâr'ın kapucılar kethudâsı ki, Hersekzâde'ye vezâret-i müjdegânesine girmişdi. Gelüb kabûli haberin getürdi. Sekizinci gününde Hasköy'e gelinüb hammama girildi. Yunus Paşa'dan ulaklar geldiki varûb segretdüğü yerler yakub yıkub

muzaffer olduğuna ve Hersek Begliği'nden ma'zûl olan İsa Begoglu'ndan dahi ulak geldiki Kilis nâm kal'aya düşüb varoşın feth idüb zebun itmiş. Ve Hersekzâde'nin kabul-i vezaretine cevabı geldi. Mah-ı mezbûrun dokuzuncı gününde Hudavendigâr Devletle darü'l-hılafe Edirne'ye duhûl eyleyüb şehrin sagir ve kebir ve a'yân ve eşrâfi istikbâl idüb şolki, levâzım-ı ta'zim ve iclâldir, edâ olunub Sarây-ı semâ-i simasına duhûl eyledi. Onuncı gününde Mamak Binârı yenden bina olunmağa emr olundu. Ve sâbika yanan Trabzon fukarasına yüz bin akçe ve Edirne Meşayihine otuz bin akçe in'âm buyuruldu. On ikinci gününde Hersekzâde şehre geldi. Maraş yolunda şikâr iderek Sinan Paşa ve Pîri Paşa ve ağalar adaya denlü istikbâle çıktılar. Ol yoldan gelmeyecek girü şehre dönüb geldiler. Adada at koşusun itdiler. On dördüncü gününde dîvân oldu. Hersekzâde gelüb oğullarıyla el öpdi. Be at beş katır on deve ve dokuz memzuc ve sürahi ve devetabanı ve gayri kadeh ve enva' kumaşlar çekdi. Vezir-i 'Azâm yerine geçüb oturdu. Kazaya degildi. Ve Eflâk Begi şehre geldi. Hudavendigâr elin öpmege ve Malatiyye Begi'nin mekûbi geldi. Erdebil ahvâlin i'lâm eylemiş. Ve Kızılbaş İlçisi'ni Edirne'ye getürildi. Ve Horasan'da olan asker yanına gelmiş. Taht-ı hükûmetine yüz kez yüz bin flori salmış. Ve Çoban Sultanı ve Tekeli Yusuf'ı ve Kazak Sultanı altı bin erle Bedelis (Bedlis) yanına gönderilmiş. Bu canibden varan asker hemandan Çemişgezek'i Begli (Benli)Yusuf'a⁸⁸ virmiş. Ve mezkûr Kazak Sultan'a Arabgir'i virmiş. Âmed dahi ziyade zebûn olub andan âmânla içünden üç benâm Hoca Şah tarafına gitmiş ki Karabeg'den gayri beg verirse tapalar. Zira anınla çok mücadele eylediler. Andan ziyade havfları varımiş. On beşinci gününde dîvân-ı âli olub Eflâk Begi gelüb Devletlü Hudavendigâr'ın elin öpdi. Bir hubb-ı müretteb araba ve ba'zı atlar ve taganlar ve pişkeş çekdi. Ve Hasan Paşa merhumun oğlu el öpdi. Pişkeşle on altıncı gününde Eflâk Begi'nin virgüsü virildi. Yunus Paşa'ya Kilis nâm kal'anın fethi için icâzet virildi. Ve Şirvan Begi'nin mektûbi okundu. Ve Hersekzâde vezâret hil'ati giyüb el öpdi. Tatar Hanı'nın oğlu Mübârek Giray ki, bundan olan Sa'adet Giray'ın ata ana bir karındaşdır, Üsküdar'a geldiği

⁸⁸ Adı geçen Yusuf hem Tekeli hem de Begli (Benli) Yusuf diye geçmektedir.

haberi vârid olub ‘arz olundukda der-i devlete getirülsün deyü hükümler ve kul gönderildi. Rûm Beglerbegisi Şadî Paşa Amasiyye’den çıkub Âmed’e girdüğü ve Beglerbegi Mehemmed Beg’le dahi ol canibe girdüğü haberleri geldi. Ve Bolı Sancağı Begi olan Kızıl Ahmed Beg oğlu Mirzâ Mehemmed Beg Bayburd’a varmak buyuruldu. Ve bin ulûfeci buyuruldu ki, Diyar-ı Karaman’dan taze yazub anda anunla tora ve kendünün askeri ve sancağından hattı ve safası olan zü‘emadan ve erbâb-ı timardan kim varsa bile var. On yedinci gününde dîvân oldu. Hudavendigâr şikâra binüb paşalar şikâyetçi değildi. On sekizinci gününde Mamak Binârı’nın binasına ibtida olundu. Yigirmi birinci gününde dîvân oldu. Eflâk Voyvodası başına kanun-ı kadîm üzere ak sorguçla solak varî sivr üsküflü tuğra kızılıbörkle bir şeb bir frengi giydirilüb icâzet için el öpdi. Ve Ramazanoglu Mahmud Beg’e iki yüz bin akçelik ze‘amet emrolunduki sefere irişmekde Hudavendigâr’a tabi‘ olub bile işe beglerbegiye tabi‘ olmaya. Ve Üngürüs İlçisin paşalar evlerine götürdüb âdem göndermek ahvâlin söyleşdiler. Yigirmi ikinci gününde dîvân oldu. Hersekzâde’nin ayağı zahmet eylemegin dîvâna gelmedi. Kızılbaşın tekrar ilçisi geliyor deyü Beglerbegi Mehemmed Beg’den ulak geldi. Ve bazargânlar dahi gelür imiş. Sinan Paşa’yla Pîri Paşa Hersekzâde’nin evine göre varüb Üngürüs Canibi’ne âdem göndermeğe hususun ve Kızılbaş İlçisi geleceğin söyleşüb tedbir itdiler. Ve andan Mamak Binârı’nı görmeğe vardılar. Yigirmi dördüncü gün dîvân oldu. Hudavendigâr şikâra süvâr oldu. Şah’ın ilçisini istikbâle İspahnakçioğlu Hayreddin Çavuş gönderildi.

Şehr-i Ramazanü’l-mübârek

Senee 921

Beşinci gününde dîvân oldu. Hersekzâde dahi hayli zamandı dîvâna gelmezdi, geldi. Kartırla dîvânthane önünde indi. Vezâretten ma‘zul olan Mustafa Paşa’ya Bosna Sancağı virilüb Yunus Paşa kapuya da‘vet olundu. Üngürüsle barışmak sureti oldu. On birinci gününde Şehzâde-i civanbaht’ın oğlu doğdığı haberi geldi. Kapucılar kethudâsıyla Murad Han olmağın Sultan

Murad tesmiyye olundu. On ikinci gününde Mevlânâ Nuraddin emirle şehre geldi. On üçüncü gününde dîvân oldu. Sinan Paşa gelmedi. Hanoglu Mübârek Giray Han gelüb el öpdi. Ba'de Ramazanoglu timar için el öpdi. Şehazde'ye tehniyyet-i velâdet yazıldı. On dördüncü gün dîvân oldu. Amma Hudavendigâr'a buluşmadılar. Kara Ahmed üzerine varûb kondığı kal'a-i Âmed tamamen feth olunduğı ve Şehsüvâroglu'nın yoldaşlığa gönderdiği iki bin asker Hamza ve Murad nâm Erdebil Halifeleri'nin başın kesüb kapuya göndermişler. Yevm-i mezkûrede vâsıl oldu. On beşinci gününde dîvân oldu. Ba'de Hudavendigâr şikâra süvâr oldu. Hersekzâde bile gitdi. Ve Sarıgörez'e yigirmi bin nakd ve bir araba in'âm oldu. Ve Şah'ın avreti ki maktul Kadıasker yanında idi. götürülmege emr olunub hâdim ve at arabası ve beş bin akçe in'âm buyuruldu. On dokuzuncu gün dîvân oldu. Sarıgörez Efendi el öpdi. Bir samur kürk in'âm olundu. Yigirminci gününde Hudavendigâr şikâra süvâr oldu. Bir maktul üzerine rast gelmiş. Ol ecilden ziyade ihtimâm idüb erbâb-ı seraka ve fesad-ı teftiş olmak emr olundu. Yigirmi birinci gününde Hersek Begi Mehemed Beg'le Hacı nâm Voyvodası ata sürüdiler. Yigirmi altıncı gününde dîvân oldu. Ve Diyarbekir Canibi'nden Çavuş Küçük Ahmed gelüb Âmed mahrûsesin ve sayir Diyarbekir beglerinin fetholunduğı haberinlerin getürdi. Şehsüvâroglu'na yüz bin nakd ve bir şeb bir firengi dört memzuc dört tebsi devetabanı sekiz lâzi on kaftan in'âm gönderildi. Yigirmi yedinci gününde dîvân oldu. Sarıgörez el öpdi. Semendire teftişine gitdi. Diyarbekir Beglergiligi Mehemed Beg'e virilüb Âmed-i mahrûse taht oldu. Ve Diyarbekir'den yigirmi üç pâre sancak virildi. Ve İspir sancak oldu. Biranlı (Beyranlı) oğluna virildi ki, Trabzon alay begisiydi. Ve Bayburd ve Trabzon ve Erzincan altı yüz elli bin ile Kızıl Ahmed oğlu Mirzâ Beg'e virildi. Bolı Sancağı mahlûl oldu. Ve Beglerbegi Mehemed Beg'e on beş kerre yüz bin nakd ve üç yüz enva' akmeşeden hil'at ve on beş frengi.

Şehr-i Şevvâlü'l-mükerrem

Sene 921

‘İd-i mübârek olub Devletlü Hudavendigâr devletle bayram idüb âyin-i saltanat-ı Osmanî yerine götürülüb namaz ‘İdi-i Sultan Bayezid Cami’isi’nde kılub Sarây-ı âmire’ye geldi. Ve Kızılbaş İlçisi şehre getirildi. Üçüncü gün dîvân oldu. Şah İsmail İlçisi dîvâna getirildi. Dîvân tenha kılınub heman paşalarla ilçi ve bir âdemleri kalub cevabların virdi. El öpdirilmedi. Va Alaü’d-devle başıyla Sultan-ı Mısır’a gönderilen Hasan Beg gelüb Hudavendigâr’ın elin öpdi. Sultan-ı Mısır mektubın teslim eyledi. Ve Sultan-ı Mısır mektubının tercümesini Nişancı’ya emr eylediler. Ve Küçük Ahmed’e sancak virildi. Biga Sancağı Begi İskender Beg ve Yularkısdıoğlu’na Karahisar-ı Şarkî virildi. Ve Mevlânâ İdris’e iki bin flori in‘âm irsâl olundu. Dördüncü günü dîvân oldu. Haleb ilçisin dîvâna getürdiler. El öpdirmediler. Ve Sultan-ı Mısır ve Şah İsmail’in ve Haleb Begi’nin mektubları Hudavendigâr’a okundu. Beşinci gün dîvân oldu. Şah’ın İlçisi habs olunub Dimetoka’ya gönderildi. Âdemleri Gelibolı’dan aşağı Kilibü’l-bahr Kal‘ası’na ve ba‘zı Gelibolı’ya gönderilüb Çavuş Ahmed’e Arabgir Sancağı virildi. Yigit Ahmedoğlu babası yerine garib yigitler kethudâsı oldu. Ve Lârende Begi Mehemed Beg’e Bolı Sancağı virildi. Altıncı gün Hudavendigâr şikâra gitdi. On ikinci gün Hudavendigâr şikârdan geldi. Paşalar dîvâna vardılar. Buluşmadılar. Dîvân bozulduktan sonra Devletlü Hudavendigâr Çavuş Küçük Ahmed cemi‘ Diyarbekir beratlarıyla ve in‘âmlarıyla çıkub gitmiş. Girü döndürüb ahkâmı alındı. Ve Nişancı ile Fakîr girü kapuya da‘vet olunub Nişancı beyaz oyuz kıt’a ki yigirmi ikisi berat ve birisi istimâletnâme ve biri beglerbegi beratı ısmarlandı. Fakîr hazineden kâğıdı sultanî çıkardub nişancı odasına varüb yatsu geçince nişanlar ıslah ve tehsiyye olunub kapuya ulaştırıldı. Ve gande ale’s-sabah götürülmekle emr olundu. On üçüncide dîvâna varıldıkda Fakîri sabah Kapuağası taleb idüb kâğıdlar ahvâlin sordı. Kendüye teslim olundu. Sonra Hudavendigâr’dan Kapucılar Kethudâsı gelüb dîvân itmek haberin virdi. Kadıaskerler kalkub gitdi. Ba‘de Devletlü Hudavendigâr dîvân idüb paşalar buluşdılar. Beglerbegi Mehemed Beg’e, Mevlânâ İdris’e ahkâm yazılıub Hudavendigâr’a ‘arz olunub şeref-i kabule vusûl buldı. Ve Küçük Ahmed bi’z-zat Hudavendigâr’a buluşub Şah İsmail kılıçlarından bir altun

kılıflu kılıç ve bir kırmızı ve biri ak zerbeft yezdî ile bir samur Mevlânâ İdris'e iki murabba' ve bir altunlu kılıç ve iki bin flori in'âm ve kılıç dahi anda olan kılıç beglere ve on beyaz ahkâm-ı beravât Küçük Ahmed'le gönderildi. Ol gice Nişancı'dan Pîri Paşa'ya gelinüb Arab beglerine cevab emr olundu. On dördüncü gün Arab beglerinin kâğıdı paşalara okundu. Ba'zı ahvâlle tecdid buyuruldu. Ve Küçük Ahmed çıkub gitdi. On beşinci gün Arab mektûbi Ahmed Paşa'ya gösterilüb ba'de Ağaya gönderdi. Fakîri Kapucıbaşı'yla ba'de Pîri Paşa'ya gelüb haber virdim. Ba'de Ahmed Paşa'nın Kapucuları Kethudâsı Derviş Ali Beg Çavuş Kasım Beg ile suret-i mektûbi Hudavendigâr görüb mektûbi paşalara gönderdikden sonra paşalar emrile yazmağa götürildi ve yazıldı. On altıncı gününde Diyarbekir'e yoldaşlığa irsâl olunan Rûm Beglerbegisi Şadî Paşa ve Kırşehir Begi Karaca Paşa, Kayseriyye Begi Süleyman Beg [...] ⁸⁹ Fayık Beg cümlesi icâzetsüz dîvâna geldikleriçün cümlesi 'azl olunub kayd u bend ile götürmekçiçün Ulûfecilerbaşı Behram Ağa gönderildi. Ve Şah İsmail'in Arbeşe Beg nâm bir beg Sahibûn Begi Mehemmed Beg tutub Beglerbegi Mehemmed Beg çavuşbaşıyla gönderilüb geldi. Mezkûr Diyarbekir'e istimâletnâme ile ve kal'alar dahi istimâletnâme ile gelmiş imiş. Paşalar dîvânda Diyarbekir'e yoldaş gönderilmek için yazılan bölük halkının ba'zın yokladılar. On sekizinci gün dîvân oldu. Karaman Beglerbegisi'ne emr olunduki cemi' Karaman sipahileriyle ta'cil-i Diyarbekir'e yürüyüb irişe. Amma sancak begleri تنها yerlerinde duralar. Ve Nigde Begi Hüsam Beg kapuya da'vet olundu. Ve Bosna Begi Mustafa Paşa'ya ve Hersek Begi Evrenooglu İskender Beg yeniçeri oğlanı cem' itmek emr olundu. Müslüman olan Botanâk oğlanlarından ve Ankara Begi Nasuh Beg Sivas Sancağı Begi oldu. Ve Alaiyye Sancağı Begi ve Lârende ve Biga Begi ve ba'zı sancaklar tebdil olundu. Ve Kapudan Diyarbekir'e gitmege ulûfeciler yazıldı. Ulûfecilerbaşı İshak Ağa cümlesine baş oldu, gönderildi. Kendüye yigirmi bin nakd ve bir çatma kaftan in'âm olundu. On dokuzuncu gün dîvân oldu. Rûznâmecî Mehemmed Çelebi seksen bin akçe timarla

⁸⁹ Revan 1955 ve Revan 1958 numaralı nüshalarda Süleyman Beg'den sonra boşluk bırakılmış.

Anadolu'ya Timar Defterdarı oldu. Ve Murad Çelebi ki, Sultan Korkud'un emmâlden olmuşdur, Anadolu Kethudâsı oldu. Bursa Begi Sivas Sancağı Begi oldu ki Yahşioğlu Ahmed Beg Beg oldu. Ankara Begi Nasuh Beg Kayseriyye Begi oldu. Karındaşı Süleyman Beg yerine Silahdarbaşı Rüstem Ağa, Nigde Sancağı Begi oldu. Ecezâde Bursa Kadısı oldu. Rûm-ili Kethudâsı Mehemmed Çelebi dört yüz yigit yazub dîvânda ulûfeleri ta'yin olundu ki Diyarbekir'e gideler. Ve beş yüz dahi erbâb-ı timardan buyuruldu ki anda gideler. Ve Âmed-i mahrûse Kadısı Ahmed Çelebi Kethudâsı Şah Hüseyin Ağa'dan hıyanet eklenüb kapuya da'vet olundılar. Hocae-fendi'ye sekiz binlik mülk sadaka olundu. Ve Arpa Emînine arpalık sadaka olundu. Yigirmi ikinci gün İshak Ağa ki Diyarbekir'e gidüb ulûfeciye baş oldu. Çıkub müteveccih oldu. Yigirmi dördüncü gün dîvân oldu. Sipahioğlanları Ağası Lütfi Beg Kapucıbaşı oldu. Behram Ağa yerine Dâvud, Koçi Beg yerine Ağa oldu. Kapucılar Kethudâlığı'ndan ma'zûl olan Sinan Çelebi Sipahioğlanına Ağa oldu. Tekçeşm⁹⁰ Bâli Beg Silahdarbaşı oldu. Ve hayli sancaklar virildi. Ve Nevrûz-ı Sultan'da asker ve sancak begleri hazır ve müheyyâ bulunmak için 'umûmen memalik-i mahrûse beglerine irsâl olundu. Yigirmi beşinci gün hayli sancaklar virildi. Bayezid Çelebi, Rûznâmecî Mehemmed Çelebi yerine geçüb ânın yerine Ömer Çelebi ânın yerine, Kara Bâlîoğlu ânın yerine İskender Çelebi. Yigirmi altıncı gün dîvân oldu. Hayli menasib virildi sancaklardan. Ve Nevrûz'a gemiler hazır olmak buyuruldu.

Şehr-i Zü'l-ka'adeti'ş-şerife

Sene 921

İkinci gününde dîvân olub Hudavendigâr vüzeraya münkesir olub ne mîkdar dul sultanlar varsa ara virmek emr olundu. Ba'de Hudavendigâr şikâra süvâr olub sekiz gün dîvân itmedi.

⁹⁰ "Yekçeşm" Revan 1958.

Sekizinci gün Yunus Paşa ‘azim-i cem’iyyetle gelüb paşalara odalarında buluşub irtesi dokuzuncu gününde dîvâna gelüb ‘azim pişkeşler ve vâfir begler götürüb esnâ-i ‘arzda Hudavendigâr dîvân eylememek haberi gelicek Yunus Paşa hezar havfla ve halkı sadd-ı hezar hüznle pişkeşlerin dîvânda emanet koyub dağıldılar. Hacalet oldı. Onuncu gün dîvân oldı. Amma Hudavendigâr’a buluşmadı. Cümle erkân-ı devlet kışlıkların irsâl olundu. Yunus Paşa’nın ve oğlunun pişkeşlerin hazır ve müheyyâ olmuşken yine dîvân olmadı. On birinci gün dîvân oldı. Evvela Yunus Paşa oğlancılığıyla dokuz oğlan ve sayir enva’ Akmeşe-i Bursa ve evâni-i sim dokuz ve oğlunun ikişer pişkeş çeküb cem’inden mukaddem varûb el öpdı. Eglenmeyüb çıkdı gitti. Ba’de dîvân olunub erkân-ı devlet buluşdı. Kışlıklariçün el öpdiler. On ikinci gün dîvân oldı. Diyarbekir’e ulûfecilerle irsâl olunan İshak Ağa’nın yolda giderken hasta olub İznikmid’de kaldığı haberi gelüb yerine Garib Yigitler Ağası Mehemed Beg gönderildi. Ve Kızılbaş beglerinden Div Ali Sa’id Çukuru’na geldi. Kili ve Acem tüccarından hayli tüccarlar geldügi haberi geldi. Ve Gürci diyarı Şehriyarı Gorgora Şah İsmail’le kaçub Menuçehra seraser Memâlik-i Gürcistan’a müstakil Padişah oldı. Ve Halid Beg günahının avf olunmasını taleb idüb bu canibe gelmek istediği haberi gelüb ve Şah ve Çayan Sultan Tebriz’deymiş. On altıncı gün dîvân oldı. Arabacıbaşı Voynuk Sancağı Begi oldı. Saraçlardan bir kimesne Arabacıbaşı oldı. On sekizinci gün dîvân oldı. Hudavendigârla gelüb Bolı Begi olan Mehemed Beg’e beş yüz otuz bin akçe ile Rûm Beglerbegiligi virildi. On dokuzuncu gün dîvân oldı. Yunus Paşa Hazretleri Rûm-ili’ne Beglerbegi oldı. Yigirminci gün dîvân oldı. Yunus Paşa gelüb el öpdı. Sinan Paşa dîvâna gelmedi. Yigirmi birinci gün Arpa Emîni Veys Beg Sol Garib Bölügi Ağası oldı. Mühimmât-ı seferden arabalar ihzâr olunmak emr olundu. Yigirmi dördüncü gün Nasuh Çelebi Arpa Emîni oldı. Sabıka arpa yazıcısıydı. Yevm-i selhde dîvân oldı. Ahmed Paşa bin Hersek gelmedi. Nazale ‘arîzasından.

Dîvân oldu. Venedik Baylosı Hudavendigâr'a kâğıd sunub kadıaskerlerden şikâyet eyledügiçün gazab olunub dîvân-ı a'lâda yüz çabraz uruldu. O sebebden Kapucılar Kethudâsı Şeyh Mehmed Kapucıbaşı Behram Beg muhakeme eyledi. Silistre Begi Kasım Beg'e Bolı Sancağı virildi. Avloviyye Begi Mustafa Beg'e Silistre Sancağı virildi. İsa Begoglı Mehmed Beg'e virildi. Dünder Hüşam Beg Arpa Kâtibi olub ve memâlike 'avraz salınmak emr olundu. Ba'de sekiz gün Hudavendigâr erkâna buluşmayub önünde 'id-i hümayûn olub âyin-i kadîm-i Osmanî üzere cümle erkân ve 'ayân dîvâna gelüb Hudavendigâr-ı sa'adet destyârın dest pûs-ı şerifle müşerref oldılar. On dördüncü gün dîvân oldu. Rûm Beglerbegisi Şadî ve Süleyman Beg ve Fayık Beg ve Karaca Paşa, Mahmud Beg mahbus geldiklerini Behram Ağa götürdügin 'arz eylediler. Cümlesini zindana salmak emr olunub kala kapusunda nayib damı olan zindana bıraktılar. Çavuş Bozdoğan varûb zindana bıraktı. Ve cebehane devesin yazub ihsâr eylemege kullar gönderildi. On beşinci gicesinde Ay tutulub husuf-i külli vaki' oldu. On altıncı gün dîvân oldu. Ubeyd Han ki, Yeşilbaş karındaşıdır, cevap yazılamak emr olundu. On yedincigün Silahdarbaşı bin nefer bölügi halkıyla Kara Âmed'e gitmek emr olundu. On sekizinci gün Sipahioğlanları Ağası dahi bin nefer bölügi halkıyla Kara Âmed'e gitmek emr olundu. On dokuzuncu gün dîvân olub Ubeyd Han İlçisi'ne icâzet virildi. Şahinciler Kâtibi bile koşuldu. Şirvanşah İlçisi'ne dahi icâzet virildi. Kulla Bayburd'a gönderildi. Andan Gürcistan Begi müşevveretile Şirvan'a ulaştırıla. Ubeyd Han İlçisi dahi Tatar Han'dan gelen ilçiyeye koşulub bile irsâl olundu. Yigirmi ikinci gün dîvân olub Anadolu Beglerbegisi Anadolu Begleriyle ve cümle askerleriyle Nevruz'da Kırşehir'de bulunmak emr olundu. Karaman Begleri dahi anda cem' olub Rûm askeri Sivas'da dernek itmek buyuruldu. Diyarbekir'den ulak geldi. Karahan iki bin askerle Mardin'e girmiş. Şah Bağdad'a yürümüş. Han İlçisi'ne yigirmi bin akçe ağır kaftan ve Şirvan İlçisi'ne yedi bin akçe bir çatma cayize virildi. Yigirmi üçüncü gün dîvân oldu. Amma paşalara Hudavendigâr incinmegin mâbeyinde inkıbâz oldu. Dimetoka'da mahbus olan Kızılbaş İlçisi'nin ikisin bile

götürmek emr olundu. Yigirmi beşinci gün dîvân oldu. Amma buluşulmadı. İnkıbazdan yigirmi dokuzuncu dîvân oldu. Kızılbaş İlçisi mu‘arazasından hayli ıztırab vardır.

Şehr-i Muharremü'l-haram

Sene 922

Dîvân oldu. Amma ekâbirle hudavendigâr mâbeyninde olan incinme henüz zayıp olmayub dîvân tez bozuldu. Beşinci gününde Şah Diyarbekir'e geldiği taakdirce Emir-i Ahûr Memmed Beg askerini intihâb idüb Kal'a-i Âmed girüb ve bâkî asker Şah'ın ensesinden Sa'id Çukuru Memleketi'ni harab idüb müzâyika virmek emr olundu. Yedinci gününde Şirvan İlçisi'ne icâzet virilüb Müftî Ali Çelebi'ye beş yüz frengi bir samur kürk virildi. On dokuzuncu Nizameddin Diyarbekir canibinden ulağla geldi. Yigirminci gün dîvân oldu. Diyarbekir ahvâli 'arz olundu. Yigirmi birinci gün Hudavendigâr Hazretleri yemin ve ikbâlle Yanbolı canibine şikâra 'azîmet idüb Hoca ve Emîr-i 'Âlem ve Emîr-i Âhûr ve Kapuağası ve sayir esbâb-ı saydla tenha-i şikâr niyetine müteveccih olub Hamza Beglü nâm kariyyeye kondı. Ve paşalar Nizameddin hususiçün da'vet olundu. Yigirmi ikici gün Karye-i Hamza Beglü'de dîvân olub Nizameddin geldiği mühimmât ber vech-i ikmâlini kusur görülüb paşalar Kırşehir'e 'avdet itdiler. Hudavendigâr yarındası canibe şikâra gitti. Yedi sekiz gün eglendi. Yigirmi üçüncü gününde paşalar dîvân eyledi. Nizameddin'in maslahatları itmâm olunub Diyarbekir'e irsâl kılındı. Yigirmi sekizinci gün Garib Yigitler Ağası Ahmed Beg ve Kethudâsı Diyarbekir'e irsâl olundu.

Şehr-i Saferü'l-muzaffer

Sene 922

Bu günde Hudavendigâr ‘azîm-i şikâr idüb enva’-ı hayvanat sayid olunmuş. Yedinci gün dîvân oldu. Gelibolu Emîni Davud emr-i padişahî ile götürdülüb dîvânda let olundu. Önünde Bayburd Begi’nden ulak gelüb Gürcistan Begi olan Menuçehra üzerine yürümüş nısf-ı vilâyet Div Ali deyan mel’un ıktidâ idüb ve nısf-ı aheri tarik-i selâmet ihtiyar idüb Kızıl Ahmed oğlu Mirzâ Beg yanına gelüb ittiba’ eylemişler. On üçüncü gününde devletle Hudavendigâr şikârdan ic’at idüb Sarây-ı âmire’sine dühûl eyledi. Yegirmi beş gün idi. şikârda idi. On dördüncü gün dîvân oldu. [‘Ale’t-tertib]⁹¹ Devletlü Hudavendigâr’a buluşulub diyar-ı şark canibine sefer-i müte‘ayyin oldu. Tehniyye-i⁹² esbâb olunmağa emr olundu. Ve Üngürüs’ün sulh itmekçün gelecek ilçisine tez yürüsün deyü ulak gönderildi. Rûm-ili Beglerbegisi Rûm askeriyle ve nüzülle Bayburd’a çıkmak emr olundu. On beşinci gün dîvân oldu. Mağrib Padişahı’nın İlçisi gelüb yardım ve sancak isteyüb ‘arz-ı iclâs ‘ubûdiyyet idüb pişkeş çeküb el öpdü. Ve Sultan Süleyman girü Edirne’ye gelüb Rûm-ilin beklemek emr olundu. Ve Yeniçeri Ağası emr olunduki heman geçüb Eskişehir yoluna gide ve Rûm-ili Beglerbegisi’ne emr olundu. Gelibolu’dan geçüb ba‘de cem‘iyyet eyleye. Ve Hudavendigâr kapu halkıya Kütahıyye’den Karaman’a doğru gitmek mukarrer kılındı. Bayburd Begi’nden ki, Kızıl Ahmed oğlu Mirzâ Beg’dir, ulaklar gelüb haliyâ Gürcistan Begi olan Menuçehra Mirzâ Çapek yerine beg olmağçün Besâne nâm beglerinden birini istimdâd için Hudavendigâr işkene göndermiş. Gelüb istimdâd eyledi. Ol canibe zarûrî sefer lâzım geldi. On altıncı gün Çemişgezek Begi Pîr Hüseyin Beg pişkeşle Yusuf Ağa nâm ilçisi geldi. Ve Üngürüs’ün barışmağa ilçisi geldi. On dokuzuncu gün Pîr Hüseyin Beg’in âdemisi pişkeşle gelüb el öpdü. Yigirminci günü Abdülkerimzâde Efendi Habisten halâs oldılar. Yigirmi birinci gün dîvân oldu. Herbert feth olunduğı beşâret geldi. Ve şah İsmail kırk günlük azığla Sultaniyye canibine gitmiş. Yigirmi beşinci gün İspanya Padişahı’nın diyar-ı Frengî’de olan şehriyarların nâmdarlarıdır, fevt olduğı haberi geldi. Yerine karındaşı nâm kâfir padişah olmuş. Yigirmi beşinci gün Âmed Kadısı Ahmed Çelebi ve Kethudâsı Şah Hüseyin geldi. Yigirmi

⁹¹ Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 475mekke.

⁹² “tehyi’e-i” Feridun Bey, Münşe‘atü’s-selâtin, 475.

sekizinci gün Heykılzâde geldi. Dil getirildi. Hudavendigâr şikârda olmağın akablerince irsâl olundu. Yigirmi dokuzuncu gün dîvân olub Ahmed Paşa, Rûm-ili Kadıaskeri, Anadolu Defterdarı ve Nişancı bunda Rûm'da kalub umûr-ı memleket girü görölüb 'azl ve nasb-ı carî olub Kapu Edirne'de Şehzâde ile bile olmak emr olundu. Rûm-ili askerinden on iki sancak begi beş bin güzîde er cümle-i Rûm elinden intihâb olmak emr olundu. İstanbul'da Sekbanbaşı otura ve bin yeniçeri ki, gitmişdir, üçbin dahi almak için ağalarına emr olundu. Ve Üngürüs'le barışmak emr olundu.

Şehr-i Rebi'ü'l-evvel

Sene 922

Dîvân oldı. Mağrib İlçisi'ne cevab yazılıb icâzet buyurıldı. Ve Üngürüs İlçisi dîvâna götürölüb barışmak hususı dîvânda paşalarla söyleşdiler. Paşalar iki def'a 'arza vardılar. Cümle Kapu karar-ı sâbık girü gitmek emr olundu. Çakırcıbaşı'na Canik Sancağı virildi. Lütfi Ağa'ya sancak emr olundu. Şahincibaşı Çakırcıbaşı oldı. Kapucıbaşı heman bırakıldı. Üçüncü günde Üngürüs Padişahı'nın fevti haberi geldi. Dördünde Üngürüs İlçileri'yle barılışub kendülere icâzet virildi. Beşinde dîvân oldı. Lütfi Ağa'ya iki yüz binle Eğriboz sancağı virildi. Kapucılar Kethudâsı Şeyh Mehmed Kapucıbaşı oldı. Ve Davud Beg kulu Hasan Bege ki, Mısır'a dahi risâlete varmışdı, Kapucılar Kethudâlığı virildi. Üngürüs'ün ilçileri yine dîvâna getirölüb begleri ölmegin tecdid uhde idüb ikisinin gitmesine icâzet virilüb Kemâl Beg bile koşulub cümleden evvel gelen alıkonuldu. Altısında otak-ı hümayûn İstanbul canibine gidüb sefere teveccüh olundu. Yedisinde diyar-ı şarka seferü hümayûn 'azâsına Devletlü Hudavendigâr sa'adetle Edirne'den hurûc idüb İstanbul'a müteveccih oldukda Şehsüvâroğlu Ali Beg'den ulak gelüb Kara Beg'in birkaç konak girüsüne avdet eyledüğün haber virdi. Sekizinde Şehsüvâroğlu'ndan ulak gelüb Sultan be-nefisse-i Haleb'e gelmek ihtimâli vardır deyü haber virdi. On dördüncü gününde Bigados'a gelinüb dîvân oldı. Şehzâde, Defterdar ile doğru Edirne'ye gelüb Mustafa

Paşa Bosna Begi vezir yerine yanında olub ânın yerine sancak beklemeğe Köstendil Begi Davud Paşaoglı gönderilüb Şehzâde Lalası kapuya gelmek emr olunub Kapudan İstanbul beklemeğe Cingâne Begi Husrev Beg İznikmid'de gemiler yaptırmağa Sofu Bâlî Beg bile Rûm-ili Kadıaskeri ve Rûm-ili Defterdarı bile Şehzâde ile kalub cümle kazaya görülüb bâkî askerle Hudavendigâr Kızılbaş üzerine heman teveccüh eylemek emr olundu. Haleb dahi dostluk üzere Ahmed Paşa ağzından mektub yazıldı. On beşinci günü zikr olan tedbirler te'hir olunub heman Ahmed Paşa canibinden yazılan Haleb melikü'l-ümerasına ol mektub mühürlenüb Ahmed Paşa'ya teslim olundu. On altıncı gün Despina gelinüb mahrûse-i İstanbul'da olan ahâli ve mevâli ve sayir erkân ve 'ayân istikbâle çıkub devletle Hudavendigâr'ı otak-ı hümayûnuna götürdiler. On yedisinde dîvân oldu. Yenicelüoğlu Memi Çelebi Haleb'e doğru gönderildi. On sekizinde Pîri Paşa Defterdar'la götürülecek hazineyi götğrmege saraya vardılar. Yigirmi ikinci gün Hudavendigâr gâh otağında olub gâh varûb sarayda yatub Diyarbekir'den Şeytan Kara Murad nâm çavuş ulağıyla gelüb Ulûfecibaşı Mehmed Çelebi ve sancak virilen Çerkes Hüseyin Beg karaolda niçe yüz âdemle Kara Beg ılgar ile buluşub ikisi dahi şehid olub niçe yüz kimesne bile düşüb Beglerbegi Mehmed Beg bü'l-fi' il Âmed-i mahrûse Kal'ası içinde oturduğu haberi getürdi. Hudavendigâr bu ecilden paşalara enva' 'atablar idüb söğüb gazab eyledi. Yigirmi üçünde dîvân oldu. Hudavendigâr'ın Diyarbekir hususunda gazabı tezayid olub kadıaskerler taleb itmeyüb paşalar vardıkda Hersekzâde'nin yakasından yapışub çeküb başına birkaç yumruk urub dülbendin bozub dahi Kapuağası'na Hersekzâde ile Pîri Paşa'nın ellerin bağladub andan kırk elli mıkdar bölük halkına ve Kapucıbaşı Mehmed Ağa ile Yedikulle'ye gönderilüb habs olundılar. Hersekzâde'den mühür yüzüğün aldırub ikisin dahi 'azl eyledi ba'de Sinan Paşa yalnız dîvâna çıkub Yunus Paşa'ya kendü yerine vezâret virildüğün haber virüb Kapucular Kethudâsı ulağıla gönderildi. Kapudan Sinan ânun yerine Rûm-ili Beglerbegisi oldu. Lakin şöyle emr olunduki Yunus Paşa askeri âna teslim itmeyince ol dahi cemi' sefer gidecek gitmeyecek beg-

lerle buluşub hüsn ve tedbir ve ittifakla teveccüh eylemeyince Yunus Paşa vezârete gelüb gitmeye ve Sinan Paşa Hudavendigâr yerine Serasker olub Diyarbekir'e varmak emr olundu. Cümle Rûm Beglerbegisi tedbir-i sâbık üzere ve Anadolu Beglerbegisi ve Karaman Beglerbegisi ve begleri ve sayir askerleri ile ve tamam nüzûl ve Yeniçeri Ağası üç bin tüfekçi yeniçeri ile ve kapuhalkının güzîdesiyle nakidden cinisden mebâlağa hazine ile sekiz yüz doksan beş nefer yayayla ve yedi yüz elli yedi nefer müsellemler ile ve Ahmed Paşa ağzından mektubla Haleb melikü'l-ümerasına gönderilen Yenicelüoğlu Ahmed Paşa 'azl olunub girü dönderilmeğe ulak gönderildi. Bu halet üzerine yekûn Sinan Paşa tekrar girü içerüye da'vet olunub dîvân tekrar oldu. Rûm-ili Beglerbegisi Sinan Paşa dahi da'vet olundu. Kapudanlık Kapuağasına virilüb Pîri Paşa yeri Defterdar Hüsam Beg'e himmet olunub vezir oldu. Mukaddemâ Beglerbegi Sinan Paşa gelüb dîvânda oturub mecmu'-ı erbâb-ı dîvân beglerbegilik mübârek bâd için kalkub el öpüb Hüsam Beg ki, Defterdar idi, ol dahi bile kalkub el öpdikden sonra beglerbegiden sonra Sinan Paşa ki, içerüde kalmışdı, içerüden çıkub gelürken Matbah Emîni gelüb Hüsam Beg'e vezâret müştelâdı heman erbâb-ı dîvân ve müşar-ı ileyhe Beglerbegi Cedîd Sinan Paşa'yla kalkub gelüb Hüsam Beg'in vezâreti mübârek bâd için el öpdiler. Sâbıka olan ânın elin öpmüşken nücûmi sa'at geçmedi kalkub ol dahi ânın elin öpdü. İnkılâb-ı rüzgâr erbâb-ı i'tibara vazî-i vilayih oldu. Hemi ta bekirdâni enkeşteri. Cihandârî gergün şod daveri. Mecmu'-ı erbâb dîvân el öpdiler. Gelüb vezâret iskemlesine oturdu. Sinan Paşa Vezir-i 'Azâm iskemlesine oturdu. Hasan Ağa nâm hadım Kapu Ağası oldu. Bugün ihtişam namazına dek dîvân oldu. Ve bu günde mişaru ileyhe Gazi Sinan Paşa mahbûs olan mağzûb Ahmed Paşa ve Pîri Paşa'nın günahların dilek eylemegin âzadlık ükmi yazılıb Kuleler Dizdârı Kemâl Ağa'ya gönderildi. Ve mahrûse-i Edirne'de sâbıka mahbûs ve mağzûb olan Rûm Beglerbegisi Şadî Paşa Sivas Begi Fayık ve Kayseriyye Begi Süleyman ve Kırşehirli Begi Karaca Paşa Ahmed Çelebi'nin dahi günahların ki, sâbıka Padişah'ın mezkûrlara sebep gazabı neydüğü mezkûrdır, mezkûr Gazi Paşa dilek idüb afv itdirüb Edirne Kadısı'na ve Şubası'na hükm irsâl olundu. Bozdoğan Çavuş ile tâ ki âzâde

olalar. Selatîn-i Hılâfû'l-mille'den Boğdan'ın ve Eflâk'ın ve Sakız Ceziresi'nin beglerinin ilçileri gelüb mersûm-i ma'lûmilerin hıazâne-i 'amire'ye iysâl eylediler. Yigirmi dördüncü gün dîvân oldu. Şehzâde yine Saruhan'da yerinde oturmağa ve Âcemî Kasım Beg'e gir ve kemerde gemiler yapıdırmağa ve Cafer Ağa kapudanlığa ibtidâ idüb deryaya donanma göndermeğe mübaşeret eyledi. Yigirmi beşinde Sinan Paşa hezâr ağazla 'âlemî padişahî ile tabl nekkare ile diyar-ı şarka 'azîmet idüb göçüb Üsküdar'a geçdi. Erkân-ı devlet dönüb yine dîvân'a geldiler. Hudavendigâr ata binüb sarayına gitdi. At üstünden Hüseyin Paşa'yı çağırdu at üstünde buluşub kazaya 'arz eyledi. Selhinde devletle Hudavendigâr kayığla saraya girüb sayir erkân divân ve halk dahi göçülüb İstanbul'a girildi.

Şehr-i Rebi'ü'l-ahir

Sene 922

Dîvân oldu. Kadıaskerler buluşmayub Hüseyin Paşa sonra da'vet olunub Bidlis Begi Şeref Beg ve Hıskeyf Begi Halil Beg Eyyübî Mevlânâ İdris Votka Beg âdemleri el öpüb pişkeşlerin çekdiler. Yigirmisinde Sinan Paşa'yla râvi-i küttâb ki, Dîvân Kâtibi olan Haydar Çelebi'dir, bile gidüb Akşehir'e geldiklerinde Kara Âmed'e ulaklar gelüb Bıyıklı Mehmed Beg'in Karahan'la muharebesi ve Karahan'ın başı kesildüğün ve on sekiz kızılbaş begi düşüğün beş altı bin âdemi ta'me-i şimşir olduğün bizüm askerden iki yüz Karamanî, yüz otuz Anadolu, yüz elli Kürdistan halkı kapu halkından cezevi kimesne şehid olduğün haber getürdi, kapuya gitti. Yigirmi sekizinde ki, yevmü'l-hâmisdir, devletle Hudavendigâr aggarallahu ensâre Pîri Paşa'ya iki yüz bin akçe oturak olubel öpdi. Ve İstanbul beklemeğe mukarrer kılındı.

Şehr-i Cumadiye'l-evvel

Sene 922

Evvelki gününde Zeyrekzâde ki, Rûm-ili Kadıaskeri'ydi, Karaca Paşa'yla Mısır'a ilçige gönderildi. Kendüleri dahi devlet ve sa'adete mahrûse-i Kostantiniyye'den hurûc eyledi. Sekizinde Şahsüvâroğlu Ali Beg ılgarla gelüb Sinan Paşa'ya buluşub der-i devlete gitdi. Kendü ahvâlin 'arz idüb kal'alar hususı ve Alaü'd-devle'ye ve gemiler kendüye vilâyet virilmek ve oğlu yanında olmasın murad idinmek için kat'a mümkün olmadı. Mukaddema varacağın i'lâm için ulak gönderildi. Derya yüzinde olan donanmalarımıza ziyade feth müyesser olmuş. Hayli kâfir gemisin almışlar. Dokuncı gün Şehsüvâroğlu Ali Beg askerleriyle hazır ola deyü çavuş gelüb yerinde bulamayacak bî-huzur olub girü döndürmeğe gitdi. On sekizinci gün Kayseriyye'ye gelinüb Anadolu Baglerbegisi begleriyle ve askeriyle ve Yeniçeri Ağası umûmen yeniçerilerle istikbâl idüb Rûm Beglerbegisi dahi gelüb koluna konub şarkdan Ispanakçı Çavuşoğlu dil getirüp ve Arab'dan casus gelüb kulluk cem'iyeti haberin virdi. On altısında ki, bu günün gicesinde konulmuşdı, Çavuş Sinan Beg ki, Garib Yigitler Ağası oldu, gelüb Hudavendigâr sa'adete mah-ı mezbûrun on dokuzuncı günü Kütahiyye'den kalkub Altuntaş'a gelmişler haberin getürdi.

Şehr-i Cumadiye'l-ahir

Sene 922

Begler köprü yapmağa gönderildi Fırat'a. İkinci gününde Hudavendigâr'dan hükm-i şerif gelüb Hersek Begi Everenosoglu'na Tırhala Begi Sinan Beg'e Fırat üzerine köprü yaptırmak emr olunub ve Ali Beg'e ağaç kesdirüb anlara iyledü virmek emr olundu. Üçüncü gününde Arab'dan casus gelüb Sultan'ın Kudüs ve Mekke ve Medine sâdâtının ve ulemasının sulh için bile geldüğünü ve Arab yol virmedigin ve kimseyi geçürmeyesiz deyü Malatiyye Begi'ne menşur göndermiş ve Haleb melikü'ümerası Hayır sultan-ı istikbâle gidüb ve Çavuş İskenderi melikü'l-ümera gelince salıvirmeyüb alıkodukları haberin getürdiler. Yigirmi ikisinde devletle Hudavendigâr sa'adet yar Paşa'ya koşulan askerine Sahra-yı Elbistan'da mülakat idüb asker

dahi padişahlarını enva' ta'zimle istikbâl idüb kollu kolunca yürüyüb yurt-ı mezbûrede kondılar. Yigirmi üçüncü gününde dîvân oldu. Umumen Rûm-ili ve Anadolu begleri mukaddem-i hümayûn için el öpdiler. Yigirmi sekizinde dîvân- âli olub umumen Rûm-ili ve Anadolu ve Karaman ve Rûm begleri dîvâna da'vet olunub Arab üzerine yürümeğe meşveret olunub teshim-i 'azîm olundu.

Şehr-i Recebü'l-mürecceb

Snen 922

Dîvân oldu. Anadolu Kethudâlığı'ndan ma'zûl olan Hasan Beg'e Manavgat Sancağı virilüb Malatiyye'yi beklemek emr olundu. Dördüncü gün Diyarbekir ve Rûm beglerbegileri askerleriyle gelüb asâkir-i nusret müessere mülâkî oldılar. Altıncı gün Malatiyye kurbunda askerle göçülüb Haleb üzerine teveccüh olundu. Ve kaçub ba'zı cündiler geldi. Dokuzuncu gün Somulut nâm konağa gelinüb iki konak bir olub koknakda alaylar bağlanub ağırık akabince yürüdü. Önünde Ramazanoglu'nın birisi kaçub gelüb ita'at eyledi. Cebehaneden tolgalar ve zırhlar virilüb asker-i hümayûn mükemmel müşelleh olub demür deniz oldu. On birinci gününde Su'ubet derbendinden heman çıkıldığı mahalde harab kârbansaray kurbunda konulub Karaca Paşa geldi. Kadıasker kudûmi haberin getürdi. Sultan-ı Mısır İlçisiyle Nundağı İlçiye icâzet oldu. Ve bugün Behel Kal'ası'nın miftâhı geldi, ita'at eyledi. On ikisinde Şehsüvâroglı'ndan paşalar geldi. Behni Kal'ası'nın muhafazasıçün otuz garib yigidi gönderilüb kifâyet mîkdarı âdem koşasın deyü istimâletnâme ile Şehsüvâroglı'na ve Karaman Beglerbegisi'ne hüküm gönderildi. Bugün cedd-ü ced olunub şunun gibi sa'ibdir. Bendeden cemi' top arabaları ve sayir toplar geçürildi. Ve cebehane nüzûl geçürildi. On üçüncü gün Kok Geçit nâm konaka gelinüb Zeyrekzâde gelinüb mülâkî oldu. On beşinci gün oturak Yunus Paşa ilerü konağa gitdi. Ağırık Rûm-ili askeri akabince Rûm askeri önünce yürümek emr olundu. Ve Hudavendigâr devletle alaylar süvâr olmayınca çadırlar yıkılmak buyuruldu. On dokuzuncu Mirzaman Suyu'nda

Ayıntab Begi olan Yunus Beg ita'at idüb geldi el öpdi, kal'asının miftâhın götürdi. Yigirmi birinde Ayıntab'a gelindi. Hazreti Hudavendigâr hezarân-ı şevket ve 'azîm cem'iyetle gelüb Şehr-i Ayıntab mukabelesinde nüzûl eyledi. Dîvân-ı âli olub cengiçün tedbir olunub cümle ümera ve vilâyet cem' olunmak emr olunub ittifakla suret-i cenk tasvir olundu. Ahşam namazına dek dîvân durdu. Yigirmi ikisinde dîvân oldu. Askerî tertib ve cenk ve alaylar ahvâl görildi. Ve askere nüzl verildi. Yigirmi dördüncü gün Çerkes Askeri gelmek ihtimali olub hayli ıztırab ve havf çekildi. Alaylar ve saflar 'ale't-tertib durdu. Gicesi dahi şebihondan hayli ihtiyad çekildi. Cümle asker yara' ve yatla yatub atların egerleri alınmadı. Söyle duruldu. Yigirmi beşinde Davud Nebi a.m⁹³ Hazretlerinin mezâr-ı şerif-i vaki' olduğu sahra ki, elsine-i enâmda Mercidâbık demekle mağrûfdır, mezkûr Mısır Sultanı Gavri Askeri'nin var varı kırk elli bin mıkdarı âdemle mukâtele kasdına başdan ayağa ahına gark olub zahve-i kübrada mukabele idüb sağ canibe Şam melikü'l-ümerasını ve sol kola Haleb melikü'l-ümerasını koyub bu canibden dahi adât-ı Osmanî Kâ'ide-i ceng-i Sultanî muktezasınca yemin ve yesârdan alaylar bağlanub Anadolu Beglerbegisi Zeynel Paşa Anadolu Askeri'yle sağ kola ve Rûm-ili Beglerbegisi Sinan Paşa Rûm-ili askeriyle sol kola durub yeniçeri tayifesi ön safda Hudavendigâr önünde ve sayir begler ve ağalar ve subaşilar yerlü yeründe ve gedüklü gediğinde vaktine hazır olub 'azimlü 'azimine muntazır durdılar. Düşman bir zaman at aylandırub anda her canibden yürüyüş idüb ekseri Şeh-süvâroglı Ali Beg ve Diyarbekir Beglerbegisi Mehmed Beg üzerlerine sağ canibe yürüyüb hayli müddet cenk ve cidal ve kendüye dek kıtal olub iki canibden nice kimesnelerün bünyad ömri münhedim olub toz 'âlemi basub istimâlet için Sinan Paşa sağ kola ve Yunus Paşa Sol kola varüb leşker-i mansûre Hudavendigâr tarafından istimâletler virüb eger şehadet müyesser olursa ahiretde sa'adet bizüm eger düşmanı kahr idüb dünya'da devlet bizümdür. Hamiyyet zamandır gayret idün. Dilâverlik gerek erlik demidir. Himmet ve katı sürurluk demidir deyü enva' istimâletler virdiklerinde asker rehberine taze kuvvet ve cerrat tahsil idüb 'azîm cenk olub

⁹³ Aleyhi's-selâm

ve her koldan toplar ve tüfekler atılıb ejderhalar gibi ağızlarından od saçub gören kıyamet kopdı sanub oğul ataya kardaş kardaşa bakmayub ikindü vaktinde nesayim-i nusret asker-i Osmanî tarafından tensim idüb evvel buna Sultan-ı Mısır Gavri düşüb ve Ulu Begi Sudun Acemî'nin ve Şam melikü'l-ümerası Sibay'ı ve Trablus nayibi Kanbirdi ve Safad nayibi Turabay ve Humus nayibi Pirbudakoglı Arslan Beg ve bin başlarından Baybars ve Sudun ve İbn-i Çerkes Kansu ve Emîr-i Ahûr Hayî Akbay Tavid ve Hacib Habî Tomanbay ve kırk erlik beglerinden Emir Sudun ve Korkmas ve Emir Kaytî ve Canî Beg ve Akbay ve Momamomayı ve Canbirdi ve Tas Timur Hazinedar Tomanbay elmuhammediyye ve Turabay Elbuyuğ ve Urkemas Siğ ve Barsbay ve on erlik beglerden Emir Kansu ve İrbiraş ve Moğolbay ve İrdiş ve Sibay ve Mısırbay ve Birdek ve Kaşifü'ş-şarkıyye bunlardan gayri erbağinat 'aşruvatdan ve hassa kilerden elli altmış nefer yüz yere urub meksûr ve maktul olub kılıç altından can halâs idüb kurulanın dahi ekseri ta'mme-i tiğ ateşbâr ve ba'zı esir ve giriftâr olub Hudavendigâr Hazretleri'nin huzurunda râyat-ı feth âyat önünde boyunları urulub ordu-yı hümayûn ganimetle malâ mâl olub sürûr behcetler ve şükür ve şenalar eylediler. Hemîşe â'da-yi devlet makhur ve ulya-yı saltanat mesrur ola. Âmin. Ya Rabbü'l-'âlemîn. Yigirmi sekizinci günde dîvân olub Haleb melikü'l-ümerasının bile götürülüb sayir esbâbı götürdilüb ve Sultan meyyiti haberinin ve kabrinin kinde idügin bilmek içün Yularkısdıoğlu Mirlivâ-i Karahisar-ı Şarkî İskender Beg irsâl olundu. Ve Bakıyyetü's-seyf olan Haleb melikü'l-ümerası ve Zülkadilülerden Abdürrezzak Beg Alaü'd-devle hısmı ki, kaçmışlardı, Yunus Paşa akablerince ilgâr idüb yetişüb tavbi'i ile dest-i beste getirüp zikr olan beglerden mezkûr Hayır Beg zâtında mürüvvet ve muradânelikler âsârı zâhir olub fî nefsi-i Kös-tendil Sancağı himmet olundu. Ve bu feth-i celil el kadrin ihbâr-ı meserret âsârın etrafa i'lâm itmekçün beşâretnâmeler yazılıb irsâl olundu. Yigirmi dokuzunda hezârân-ı şevketle Devletlü Hudavendigâr gelüb Haleb önünde Gök Meydan dimekle mağrûf meydanda Mısır Sultanı'nın Şe-nişini havalisi içinde otağ-ı hümayûna nüzûl ve iclâl eyledi. Ahir gününde devletle Hudavendigâr sa'adete cem' kılınub otağına gelindi.

Şehr-i Şa‘banü’l-mükerrem

Sene 922

Dîvân olub ve Mazanoğlu Mahmud Beg’e kendü vilâyeti ihsân olundu. Ve sayir Haleb nevâhisinde olan Türkmen ve Kürdistan Beglerine dahi yerlü yeri sadaka olundu. Ve şehirde olan mefatif-i mülk ve mâl kilid-i mehazin-i malâ mâl zabt olunub ve kal‘a-i hıfz ve hırsaset içün âdemler ta‘yin olunub ve evamir-i şerife-i Osmanî carî ve nakd kılınub umur-ı cumhur anâne ve intizâm ve nizâm ve kavâ‘id-i ahvâl-i saltanatına ahkâm ve istihkâm virilüb on sekiz gün zikr olan meydanda oturuldu. Vilâyet-i Arab Sancakları taksim olundu. On dördünde Kemâl-paşazâde Efendi Anadolu Kadıaskeri olub olan memalik-i mahrûsenin Müftisi ve ulama-i islâmın reisi dir. Ayıntab Begi Yunus Florina Sancağı virildi. On yedinci gününde sa‘adetle Devletlü Hudavendigâr Haleb’den Şam canibine teveccüh idüb Hanukbân nâm konağına nüzül-i iclâl eyledi. On sekizinci günde Haleb’e konuldu ki, İshak Nebi’nin mezâr-ı şerif-i andadır. Bu konakda haccac suretinde hayli Cendi ve Arab kırıldı. On dokuzunda Sultan İyügi. Yigirmisinde Kara Meşhed, yigirmi birinde Hama’ya konulub kulle üzerinde İmam Zeynel Âbidin’in mezâr-ı şerifi vardır, ziyaret olundu. Yigirmi ikisinde Rastana, yigirmi üçünde Humus yigirmi dördünde ‘Ayn-ı Kasaba, yigirmi beşinde Kurra yigirmi altısında Betük⁹⁴, yigirmi yedisinde Katife yigirmi sekizinde Kasire yigirmi dokuzunda makarr-ı ülya-i ‘izâm ve merkîd-i enbiya-i kirâm Memduh Hazret-i Seyyid’il-enâm ya‘ni hata-i makâm behşetü’t-teyam Şam emrullah ilâ yevmü’l-kıyâm ki, kurbuna gelinecek, mahrûse-i Şam’ın ulema ve sülehası ve eşraf ve küberası sâgir ve kebir bernâ ve pir kim varsa istikbâl idüb hezarân ta‘zim ve iclâlile ve alaylarla gelüb Şam önünde Sultan Mustabası dimekle mağrûf mahalde ârâm eyledi.

Şehr-i Ramazanü’l-mübârek

⁹⁴ “Tebük” Revan 1958.

Sene 922

Bugün dîvân olub kadîmü'l-eyyâmdan carî olan ayın fâside ve kavânin-i kâsideyi bü'l-külliyeye def' ve ref' idüb Hatabe nâm hılâfet encâm sa'adet elhanına okunub ol vilâyetinin harab âbadı âsar-ı 'adliile ma'mûr ve re'ayanın gönüllüleri Ruşen ve pürnur eyledi. Koyub her merzede bir hezarbân-ı zikr her şehre hâkim bir civânı. Üçüncü günde Kudüs-i şerife ve Gazze Sancağı İsa Begoglına Safet Sancağı Müstansiroğlu'na virildi. Dördüncü gün oturak. Dîvân oldu. Ve Anadolu ve Rûm askeri dîvânthane önünde yoklandı. Kadıaskerler içerüye girmede. Beşinde Devletlü Hudavendigâr Kayıtbay Hamamı'na vardı. Altısında Devletlü Hudavendigâr hezarân ta'zim ve iclâlle Beni Ümeyye Cami'i'ne varüb namaz-ı cıma kılub hutbe nâm-ı şerifiyle müşerref olub ba'de's-salevât Hazreti Osman radiyallahu anha mushafın ziyaret idüb otağ-ı hümayûnuna geldi.

Şehr-i Şevvalü'l-mükerrem

Sene 922

Kayseriyye Begi Süleyman Beg ki, mağzûb ve mağzûl idi, yine Kayseriyye Sancağı Begligi virildi. On beşinde dîvân oldu. Zeynel Beg geldi. dîvânda zehr-i marla müvacehe oldu. Andan Hudavendigâr huzurunda müvacehe oldır. Münara'adan sonra ikisi bile 'azl olundu. Anadolu Beglerbegiligi sâbıka olan Mora Begi Mustafa Paşa'ya virildi. Defterdarlık İskender Çelebi'ye virildi. Yigirmisinde Zeynel Beg'e Mora Sancağı virildi altı yüz binle. Yigirmi ikisinde bu gice Şam'da kar yağdı. Yigirmi beşinde Devletlü Hudavendigâr şikâr'a süvâr olub Sinan Paşa'yla Mevlânâ İdris'i da'vet idüb tedbir ve meşveret idüb diyar-ı şark ahvâlin söylemişdiler. Yigirmi altısında Gürcistan Begi Menuçehra ve sayir Gürcistan nâmdar şehriyarlarıyla

gelüb vusûl buldılar. Hudavendigâr Beni Ümeyye'ye çıkub Cum'a namazın kıldı. Yigirmi yedisinde İskender Çelebi'ye seksen binle defterdarlık mukarrer oldu. Mevlânâ İdris ile Nizameddin hususları kâğıdları yazıldı. Yigirmi sekizinde dîvân oldu. Hınışoglı'ndan doğan ve zağar geldi. Kapuağası'na âdemisi elinden teslim oldu. Paşalar inkıbâzla çıktılar. Ve Aydın-ili Sancağı Begi Mustafapaşaoğlu Mehemed Beg fevt oldu. Salihyye'de Şeyh Muhyiddin yanına defn olundu.

Zü'lka'adetü'l-mübarek

Sene 922

Gurre canibinden İsa Beg'den casus geldi. Hudavendigâr erkân-ı devletle şikâra süvâr oldu. Üçüncü gün girü şikâra süvâr olub namaz şam vaktinde Şam'a duhûl eyledi cümle erkânla. Dördüncü gün Aydın Sancağı İç-ili Begi Bâlî Beg'e virildi dört yüz seksen ikibinle. Ve İç-il Sancağı ve üç yüz elli ile ve Kızıl Ahmedoğulları Çakırcıbaşı ve Şahincibaşı'nın ulûfeleri seksen oldu. Ve Sinan Paşa girü Serasker olub Gazze canibine gitmek emr olundu. Hıl'adan ve nakden ve askerden tedariki güzeldi. Ve Saidoglı'na varan Hoca Kasım Şirvanî geldi. Mezkûr yine te'allel idüb iki at pişkeş göndermiş. Altıncı gün Sinan Paşa Hazretleri tabl ve 'âlemle ve asker-i mansûre ile Gazze canibine çıkub gitdi.

Bu resm-i ceşle destûr-ı 'azîm

İrişdi gurreye çün behrar kam

Sepe kesretde kim benzerdi remle

Pir oldu dest gurre-i berri remle

Döküb her bir sürûr bir alaya

Salun şam ve seher her sutlana

Çü derya ki hürûşan gâh hamuş

Çü dîde canib-i Mısır'a tû terkûş

Sekizinci gün dîvân oldu. Mısır'a gitmek mukarrer olub tedbir-i sefer ve tadarik kat' rah-
ı berreye meşakkat eser kılınub müşavere olundu. Hayır Beg'e bin flori in'âm olunub Sinan
Paşa'nın akabince irsâl olundu. On birinci gün dîvân olub Şehsüvâroğlu'na iki bin flori, Rama-
zanoglu'na bin flori, Mevlânâ İdris'e dahi bin flori in'âm buyuruldu. Topacıbaşı top arabalarıyla
şehirden taşra çıkub kondı. On beşinde dîvân oldu. Menteşe Sancağı, Hamid-ili Sancağı Begi
Hüseyin Beg'e virildi. Ve Gürcistan beglerinden Menuçehra Beg'e Gürci Begliği mukarrer kı-
lınub sancağı ve teşrifi oluşturıldı. Ve Kürdistan Beglerine istimâletnâmelerle hi'atlar gönde-
rildi. Ve Mirzâ Begi Bayburd ve ol nevahi Beglerbegiligi virildi, Erzincan ve Tercan bile. On
yedinci gün devletle Hudavendigâr Cum'aya gelüb İstanbul'dan ulak gelüb gemiler tamam ol-
duğın ve Üngürüs sulhı mukarrer kılub ilçiyi salıvirmiş. Sarayın kapucuları odası yanub ve zel-
zele-i saniyye harab olan mevazi'in ta'mirine mübaşeret kılduğın bildirdi. Yigirmisinde dev-
letle sa'adette Hudavendigâr merhum Mısır canibine tabl ve 'âlemle mahrûse-i Şam'dan hurûc
eyledi. Diyarbekir tarafından ulaklar gelüb Kal'a-i Saver keherle ve Kal'a-i Çermük anu ile
virildüğün beşaret eyledi. Ve Şah bü'l-fü'l Tebriz kurbunda olub ihtiyaten Bağdad nevahisine
asker gönderdiğin i'lâm eyledi. Yigirmi birinci gün ümera-i Arabî'den Saidoglu Raşid Beg
kendü oğlıyla bile gelüb enva'-ı tekrimâtla girü gönderilüb kendüsine ve oğluna birer köy berat
virildi. Yigirmi ikinci gün Sa'sa' nâm konağa konulub Gürci Begi Menuçehra'nın beratı yazılıb
ve sayir mühimmâtı görilüb Mirzâ Mehmed Beg'in dahi ahvâli görilüb girü gönderildi. Yi-
girmi üçünde Kanitra Kudumî Valisi olan Ahmed ve Mehmed nâm karındaşlar el öpüp beratlar

virildi. Bu konaklar mabeyninde cisre gelürken yağmur yağub ziyade zahmet çekildi yigirmi dördünde. Yigirmi dördünde Cısr-i Yakub ki, Vadi-yi Kenan'dır, andan gelürken yol üstünde Bi'r-i Yusuf'a uğrayub geçüldi. Canbirdi'ye ve Mısır kullarına Hayır Beg'le vüzerâ tarafından mektublarile ilçiler gönderildi. Ve Çerkes Murad nâm kimesne Tomanbay'a ilçi ta'yin olunub küttâb-ı müstetâb yazılıub hatır nevazlık ve istimâlet ve nasihat olundu. Müşar-ı ileyhe ilçi vardıkda Tomanbay tekrar isyan eyleyüb varan hükm-i şerife iltifat itmeyüb ilçiyi helak eyledi. Temerrüdligi ızhâr idüb Arab memleketin Çerkes-i nakes tayifesine tevciyye ve taksim idüb Gazali sahte nihade Beg başlarından üzerinin Neşef ve İskenderiyye Begi Hudaverdi ve sâbika Hama Nayibi olan Kıtreyay ve Safet Nayibi Yahşbay ve Gazze Nayibi Devletbay ve Sa'id'in ûlâ Begi Turabay ve Şam Hâcibi Santibay ve Sultan Devadâri Mısırbay ve Kudüs Nayibi Elbi-bay ve Kokerlik Beglerinden ve Hassakilerden niçe kimesneler ve iki bin beşyüz nefer sultan kulin ve begler kullarından bin beş yüz nefer kul şorşora sebep Kabâyil-i Arabî'den üç bin cenk cevusiyye dü cum'ayidi. Bin olur müretteb ve mükemmel esbâb ceysle Canbirdi'ye koşub mahrûse-i Gazze'de olan Rûm-ili askerden 'ale'l-gafle basmak niyetine hurûc eyledi. Yigirmi beşinde Minye Belde-i Safad mukabele-i göl civarında konuldu. Civarında Hazreti Şuayb Nebi mezâr-ı şerifine varûb konuldukda zelzele vaki' oldu. Yigirmi yedisinde Vadi-yi Kişon 'Aynü'l-neccar menzili geçilüb konuldu. Mezkûr konak önünde Sinan Paşa ki, dört bin âdemle Gazze'ye irsâl olunmuşdı, Canbirdi'yle buluşub mukabele ve mukatele idüb Şeri'a nâm menzilde mukabele gelüb mah-ı mezbûrın yigirmi yedinci günü ki, yekşenbih günidir, Yunus Hanı vaki' olduğu sahrada 'ale's-sabah kıtâl olunub bir sa'ib vadiye gelüb Paşa leşkerle ol vadiye at salub yıldırım gibi şitâbla taşra çıkub alaylar bağlayub sabahdan ikindiye dek cenk olub yarar nâmdar beglerinden Gazze Nayibi Devletbay ve İskenderiyye Begi Hudaverdi kırk oluk beglerden ve Hassakilerden yigirmi mıkdar beg düşüb kendü kaçub leşker ardına düşüb yetişdiklerinde kırub, mâl ve menâlin ve devvâb ve ihmâlin aldılar. Niçe nâmdar begler esir itdiler. Götürüb boynun

urdular. Hudavendigâr'a beşaretnâmeler irsâl kılındı. Amma haber Arab korkusundan altı günden sonra geldi. Ve Paşa cenge gitdikde ılgârla gitmegin Gazze ve Remlelü ve sayir kurra ve bilâd-ı Kudüs Şehirleri Paşa için havf idüb kaçdılar deyü hemen içlerinde buldukları asker halkını kırub hemen üç dört yüz kişiden yigirmi otuzun öldürüb ba'zısını mecruh kılub soyub cübeye muhtaç eylemişler. Sinan Paşa galib olduğın işidüb kadir olan kaçmış. Amma dönüşde leşker Remle'yi gâret eylediler. Yigirmi sekizinde Hanü'l-civan. Bu konakda yağmur başlayub yarındası dahi bütün gün yağdı. Efratla çamur oldu. Çok davar kalub zahmet çekildi. Ol ecilden Hanü'l-civan'da bir gün oturak konuldu.

Şehr-i Zü'l-hicce El Mübârek

Sene 922

Sinan Paşa'nın fethi müjdecisi gelüb Kethudâsı Hasan Beg hışmı Mehemed Begle sernîgün başlarla ve 'âlemlerle ve mahbuslarla ikisinde celculiyye. Üçüncü gün Remle Sinan Paşa gönderdiği başlaru mahbuslar ve sernîgün 'âlemler yol üzere Hudavendigâr Hazretlerine 'arzolunub Paşa'ya enva' istihsan olundu. Yunus Paşa ertesi Kudüs yolun görüb haber getürdi. Beşinde oturaki Hudavendigâr Kudüs ziyaretine gitmek mukarrer oldu. Yunus Paşa askerde Kulle beglerbegileriyle ve sağ ve sol ulûfeciler ve gurebalar ağalarıyla hemen yanınca Hüsam Paşa ve Nişancı ve dîvân kâtibleri ve beg ve tüfekçi yeniçeri ve beşer yüz sipahi oğlanları ve silahdar ağaları ve küttâbları ile ve kadiaskerler bu günde gitdiler. Şehsüvâroglı Ali dahi bu günde gitti. Ve Hasan Ali Begoglu Mahmud Beg fevt olub meyyitini Şehsüvâroglı bile Kudüs-i Şerif'e alub gitdiler. Ve Sinan Paşa hısımı Mehmed Beg'e yüz yetmiş binle sancak buyuruldu. Ve Hasan Kethudâ'nın ze'ameti seksen bin oldu. Altıncı günde devletle Hudavendigâr Remle'den sa'adetele temcid vaktinde Kudüs-i Şerifê müteveccih oldılar. İkindü vaktinde Kudüs-i Şerife nüzül eyledi. Yedinci gün namazı şamî vaktinde mukaddemce Kudüs-i Şerif'i ziyaretine gelüb fukara ve mesakine enva' hayrât ve tasaddukât idüb namaz-ı şamî Mescid-i

Aksâ'da ve 'işâyı Kubbe-i Sahra'da kıldı. Zikr olan mescid-i şerifi enva' sürûc ve kanadille zînet olmuşdı. 'Ale's-sabah ziyaret-i veda' cemi' mevazı' ziyareti 'ale't-tertib görüb ziyaret idüb anda devletle yine Remle'de olan asker-i muzafferine gelüb otak-ı hümayûna nüzûl eyledi. Sekizinci gün Sedve'de konulub baran bî payan yağdı. Bunun emsâli yağmur yakın zamanda yağmamış, asker gelüb borkelerimizi boşaltdı gitdi deyü ol nevâhinin halkı gamda iken suları borkelerinden dahi taşub sahraları sil aldı. Kadîm-i mübârek Padişah-ı cihanpenahla âlem teşnelikden halâs oldu. Dokuzuncu gün gazzeye gelinüb Sinan Paşa ve bilisince olan begler enva' ta'zim ve iclâlle Devletlü Hudavendigâr'ı istikbâl itdiler. 'İd esahhı Gazze'de oturak olub bayram namazı kılındı. Âdet-i kadîme-i Osmanî üzere el öpüldü. Ve bu yıl hacc-ı ekber vaki' oldu. Zîra arefe günü Cum'aya gelüb hutbeyn cem' oldu. Ve ol gün ziyade yağmur yağdı. Devletle Hudavendigâr namaz-ı 'îdi otakda kıldı. İmam Hasan Çelebi hutbe okudu. On birinci gün oturak oldu. Ve dîvân-ı âli olub hayli begler el öpdi. On ikinci gün oturak girü dîvân oldu. On üçünde asker Sinan Paşa'yla Gazze'de Hudavendigâr Hazrtleri Kudüs-i Şerif'i ziyaretine gitdüğü gibi nısfü'l-leyden Halilü'r-rahman ziyaretine gitdi. Yunus Paşa ve Hüseyin Paşa ve Yeniçeri Ağası bin yeniçeriyle ve Sipahioğlanı Ağası Silahdarbaşı'yla beş yüz nefer bölükleri halkıyla ve bu günde Behram Ağa'ya Karesi Sancağı virildi. Ve Süleyman Ağa Silahdarbaşı oldu. Ve ba'zı ağalıklar tebdil oldundı. On dördünde Hudavendigâr Halilü'r-rahman'ı sabah ziyaret idüb ve ol gice yağmur yağarak ziyade kar yağdı. Gelürken Karagevlek tutub sile uğranıldı. Ol gice sa'adetle gelüb askerine mülaki oldu. On beşinde bugün yine Mısır canibine gitmek tedârik olunub müşâverât-ı kesîre olduktan sonra lisân-ı 'azâbü'l-beyanlarına bu carî olur ki eger mahrûse-i Mısır'ın fethi sayd-i simurğa mümâsil ve kal'asının istihlâsı şikâr-ı 'anka ve hümâyâ mu'adildir. Lakin hidayet hüdhüd-ü hadî o olursa, irem simurğa bin vadi olursa bu bâbda i'timâd, vefret-i leşker ve kesret-i asker degildir. Belki 'inayetullahdır deyü mukaddemâ Sinan Paşa'yı ilerü gönderdiler Hayır Beg bile. On altıncı günün irtesi kendüsi devletle 'azz ve ikbâl birle Mısır

canibine müteveccih olub Dir nâm konağa kondı. Ol gice Hüseyin Paşa'ya gazab idüb Kapucular Kethudâsı Hasan Begi kapucular ve cellâdla gönderüb çadırında boğdurdı. Anda defin olundu. Esbâbı ve devâranı ve rızgını defterdar defter idüb Beglik canibinde satılıb zabt itdirildi. On yedinci gün Zahga nâm konağa konulub Han-ı Yunus nâm konağa konulmayub geçilüb bunda konuldu. On sekizinde Ariş on dokuzunda Kabri's-sa'î yigirmisinde Ümmü'l-Hasan nâm konağa konulmayub Birü'l-'abid'e konuldu. Uzak konakdır. Yigirmi birinde Katıyye'l-ma'mur'a egerçi bu konaklar beriyye olub mehalik-i mesalik-i Arab'dan ma'duddır. Amma Hudavendigâr'ın eyyâm-ı adalet intizâmında bî-hadd ve payan-ı baran yağub senin hara suya gark ve rik ve hasbâ zelâle müstağrik oldı. Havası i'tidâlde olub devlet ve sa'adet-i padişahinin feth ve nusretine muvafakat gösterdi. Yigirmi ikisinde Bire'd-devîdar'da konulmayub Hubbu'l-akûle nâm mahalle konuldu. İki köpri geçildi. Ziyade kum mahallidir. Deryazet suları kurumuş. Yigirmi üçünde Salihıyye'ye gelinüb birden halâs olundu. Nil Suyı kenarına gelindi. Yigirmi dördünde Hatara Suyı kuyularıdır, Nilden dolar. Yigirmi beşinde Bolbeys'dir, suyu Nil'dir. Bir gün oturak kalındı. Yigirmi yedisinde Hanki Mısır kurbudur. Yigirmi sekizinde Bereketü'l-Hac, bu günde asker-i hümayûnla konağa konulmuş iken Cündî Askeri görünüb işte geldi deyü tevehhüm olunmağın hemen alaylar saflar bezenüb Hudavendigâr Hazretleri'ni girü ata bindirüb alaya götürdiler. Yigirmi dokuzunda yarındası Pençşenbih gün Mısır önünde Ridâniyye nâm mevzi'de Cündî Askeriye Tomanbay hendekler kazub ve metrisler idüb ve enva' toplar kurub dahi asker-i İslâm'a mukabele gelüb Anadolu Beglerbegisi Mustafa Paşa sağ kola, Rûm-ili Beglerbegisi Sinan Paşa'yı küçük sol kola ve sayir begler ağalar kollu kolunda durub Tomanbay dahi Cündî'den ve Arab'dan ve Zengî'den yigirmi bin mıkdarı âdem cem' eyleyüb Frengistan'dan gelmiş topçılar ve tüfekçiler tedarik idüb asker-i hümayûn mukâbelesinde toplar ve tokatlar ve metrisler kurub kendüler başdan ayağa âhin puş olub at arkasına gelüb Hazreti Padişah dahi bu halden agâh olub Ceyl-i Mukattab dimekle mağrûf yoldan yürüyüb toplarının ve tokatlarının ardın olub top atmağa mecâl komayub tokatların ve topların yıkub

yeniçeriler tüfengî üzerlerine yağmur gibi yağdırub ‘âlemi Karagevlek basub ol zulümât için-
 debir niçe def’a hücum ve hamle ve konuşma ve duruşma ve döndürüşme olub sabahdan ikin-
 diye dek cidâl ve kıtâl olub ol fırka-i ‘afarinin ekserin kılıçdan geçürüb ve erkân-ı ‘ayânından
 Emir Selâh Erkemâs ve Mîr-i Meclis Bahşbay ve Mirâhûr-ı Kebir Ünsbay ve Hacebü’l-hiccâb
 Tolabay ve Emirü’l-ümerâ Astbay ve Bin Başlarından Canbolad ve Kayra Beg, Necmi Yusuf,
 Nasrî, Hayır Beg el ma‘mar ve Devâdar-ı Kebir Alan ve Kansu Kuğlu ve Dividdar Silan, Ulu
 Beg ve Kansu Ebu Sinâ ve Ebrek ve Kansu Kürd ve Üzermek nâm kimesneler ulûf-i şimşir
 olub bunlardan gayri kırk oluk ve on erlik beglerinden hasekilerden helâk olub bu canibden
 dahi nâmdar beglerden Ramazanoglı Mahmud Beg ve Florine Sancağı Begi Yunus Beg ve
 sâbıka Hazinedarbaşı olan Ali Ağa şehid olub cenk ahir oldukda mezkûr makamda defn olundı-
 lar. Ve niçe subaşılar ve ebâb-ı timar ve yeniçeriler mecrûh ve maktul olub a‘dâcümle Sinan
 Paşa üzerine yürüyüb hücûm ve izdiham olunmağın Hudavendigâr Bâlî Ağa’yı sipahioğlanı
 cema‘atiyle üzerine mu‘avenet gönderüb anlar dahi yetişüb a‘dânın yüzün tersine döndürüb ol
 esnada serhil-i şüheda merhum Sinan Paşa’nın sinesine sinan zehirnâk ve pehlüsine darb-ı
 peykân sehminâl irişüb gaza yoluna Hudavendigâr uğruna can virüb zümre-i şehidâna vâsıl
 oldu. El hükmullahü’l-‘ale’l-kebir bu musibetin vuku‘undan hayli ıztırab ve hayret ve inkisâr
 ve zecret müstevli oldu. Egerçi Mısır feth oldu. Velakin ki oldu Yusuf-ı Mısır Şuca‘at yine Padi-
 şah-ı ‘âlempenah Hazretleri sağ olsun deyü bir birine teselliler virüb Çerkes alaylarına at salub
 Yunus Paşa yıldırım gibi irişüb alayların dağıdub Cündî Askeri caib ve haşir firar ihtisar itdiler.
 Ba‘de ordusu yağma kılındı. Ba‘de şehre varılıb Çerkes Begleri’nin evlerine girilüb bir dere-
 cede doyumluklar oldıki dîde rüzgâr görmüş degildir. Elhamdülillahü’llezi hedanâ fethi Aleyna
 ebvabü’l-fütûhât. Otuzuncı gün merhum Sinan Paşa’nın ve Ali Ağa’nın namazları kılınub
 şebîke Devâdar Cum‘asında Cum‘a namazı kılınub ve belde-i Mısır’da Devletlü Hudaven-
 digâr’ın nâm-ı şerifi ile hutbe okundu. Ve Sinan Paşa Merhum Şeyh Timurtaş Halife nâm âzizin
 zaviyesinde Ali Ağa’yla ve sayir kendü kullarıyla defn olundu.

Gurre-i Şehr-i Muharremü'l-haram

Sene 923

Ridâniyye'de oturak. Dîvân olub şehri zabıtmege âdemler gönderilüb ve âmân-ı Osmanî çığırdılub gice ile ordu ol kadar mumlar ile tertib ve tezyin olur. Deiger gün dige gören nücûm sanurdu. Bu dîvânda Saidoğlu Begi İbn-i Ömer geldi, sayir begleri ita'at itdürdi. Ve her bir aman hükmi yazılıb İbn-i Ömer'e teslim olundu. Ve yoldaşlık idüb baş virdiler. Götürenler yazıldı. İkisinde dîvân olub Gavri'nin oğlu gelüb ita'at eyledi. Üçünde dîvân oldu. Dahi göç tedbiri olunub bu günde göçülüb seyran için şehrin içinden geçüb ahali-i şehir her canibden sürûr ve behcetler gösterüb ed hulva Mısır inşallah âminin nidâsı göge direk direk olub kusuri ve devri ve mesacid ve cevami'-i Garbiyye ve büyût-i sevami'-i acibiyyesin seyr idüb şehirden çıkub Nil kenarındaki her canibi şekerkanî ve hurma bostanı cezire ve sultanî dimekle ma'rûf yerde Bulak kurbunda otaklar seraperdeler kuruldu. Âdet üzere her kişi kollu kolunda âram kılındı. Dördüncü gün göçüb Çeharşenbe gicesi içinde Cündî'den âdem kaçub gelüb gafletle basmak niyyetin eyledüklerin haber virdiler. Yedi bin mıkdarı âdemle hücum idüb şehrin içine girdiler. Yollar ağzında metrisler ve hendekler kazub cenge girü âgaz itdiler. Ol gice hayli tereddüd ve vehim çekilüb beşinde Yunus Paşa bir yoldan, Yeniçeri Ağası bir yoldan yürüyüş idüb Beyne's-salûtin'e dek ceng-i 'azîm eylediler. Çare bulunmadı. Ahir Pençşenbih gicesi karaollarla yollar ağzına darbazanlar ve tüfekçiler ve okçılar konulub taraf-ı hakz itdirildi. Ve şehürlüye ve add-ı iyd yazılıb gönderildi. Altısında yine Yunus Paşa ve Yeniçeri Ağası ve Hocazâde ve Mîr-i 'âlem Ferhad Ağa tabl ve nakkare ile her taraftan şehre yürüyüş idüb mallâtdan ve sokaklarda buldukları tokatları yıkub tabeyn-i salâtine⁹⁵ dek cenk idüb ol vakit sa'adetle Hünkâr dahi hemen ak sancağla bir tuğla yürüyüb kırmızı atlaslar giyüb davûdî zırhla meydana siper yapınub kal'a önüne varınca geldi. Tâ yatsu geçince 'azîm cenk oldu. Yedisinde

⁹⁵ "tabeyn-i salûtin" Feridun Bey, Münşe'atü's-selâtin, 486.

ale's-sabah dünki vaz' üzere Hudavendigâr girü atlanub atlar ve yayayla girü yürüyüş eyleyüb yeniçeri dilâverleri her tarafa tüfeklerle serbazlık eyleyüb kal'a ile Hasan Camai'i mabeyninde Remle nâm meydana varılıb şehirlü aman dimegin asker anlara mukayyed olmayub 'adâ dahi yüksek deyü aralardan taş ve kesik atub dört bin mıkdarı Cündî ve Arab canı cehembeme ısmarlayub yollar keşte ile dolub geçilmez oldu. Begler, ağalar ve asker-i muzaffer ol kadîr dilâverliklerü serbazanlıklar eylediler ki ta'bir olunmaz. İkindü vaktinde Çerkes Sanub Tomanbay'ı yine ele girmeyüb yedi nefe âdemle kaçdı. Amma hayli âdem helâk oldu. Bizden dahi çok âdem mecruh oldu. Andan otağa gelinüb çadırlara gelen dirilerden dört yüz mıkdarı Çerkes'in boynu uruldu. Meş'aleler yakub otak önüne iskemli ile oturub nazarında kırdırdı. Kadıaskerlere cenk gününde hazineye bekledüb defterdarla ve ol gün umûmen Arab beglerine Çerkes tayifesinden kaçub varan için 'add-i 'îd yazılıb gönderildi. Cum'a kılınmadı. Fıtratdan ötürü ve şehir içinde bulunan halkımıza çok ziyan oldu ve kırıldı. On birinde dîvân olub Yunus Paşa mecruh götürülüb Hudavendigâr cümle-i erkânla vezâret hususunda meşveret idüb ve bu def'a vaki' olan fetih ve kâr zâr mukabelesinde merdânelikleri zahir olan erkân-ı devletden müstehak ve irtifa' ve i'tilâ olanların kimine vezâret ve kimine imâret virüb Yunus Paşa'ya Vezir-i 'Azâmlık ve Nişancı Mehmed Paşa'ya ve Rûm-ili Beglerbegisi Sinan Paşa-yı Küçük'e ve sâbıka Anadolu Beglerbegisi olan Zeynel Paşa'ya vezâret virilüb Anadolu Beglerbegisi Mustafa Paşa Rûm-ili Beglerbegisi olub Emîr-i 'Âlem Ferhad Begoglı'na Anadolu Beglerbegligi sadaka olundu. Ve sayir yoldaşlık iden zü'amaya imâret ve erbâb-ı tîmara ze'amet ve ba'zına 'atiyye ve ezdiyad rütbet buyuruldu. On ikisinde dîvân oldu. Vüzerâ-i cedidin girüb kazaya 'arz eylediler. Ve her canibe kâşifler göndermesin tedbir itdiler. On altısında kâr zârdan firar iden Canbirdi Gazali beriyyeliklerde serkeşte ve sergerdân olub ba'de ızhâr iclâs ve 'ubudiyyet idüb âdemler göndermişlerdi. Padişah-ı cihan dahi ceriyye-i cerimesine rakm-ı afv çekdi. Ve özrün kabul idüb amannâme ihsân eyledi. Gelüb bugün el öpdi. Âdemleri habs olundu. Kendüye Sofiyye Sancağı virildi. On yedisinde Tomanbay'dan Behnâviyye Kadısı Abdüsselam nâm kadı gelüb anam istid'a eyledi.

On sekizinde dîvân oldu. Tomanbay'a aman hükmü yazılıb paşalardan ve Hayır Beg'den bile yazıldı. Mektupları Hudavendigâr gördi. Paşalar kal'aya varûb mahbus Çerkesleri gördiler. On dokuzunda dîvân oldu. Sinan Paşa'yla Mehmed Paşa'ya gazab olunub iki kerre buluşulub ikincide aşğa alub döğmişler. Yigirmi birinde Mekke ve Medine ve Yenbu' ve Cidde'ye hükm-i şerifle fetihnâme ve aman yazılıb ihzâr olundu. Yigirmi ikisinde dîvâna varıldı. Buluşulmadı. Yigirmi üçünde bu gün Devletlü Hudavendigâr Şamda'ki gibi tabl ve 'âlemlerile ve 'ale't-tertib cümle askerle zînet-i sa'adetle ata binüb Kal'a-i Mısır'da Yusuf Nebi a.m⁹⁶ Hazretleri'nin seriri hılafet-i Mısır'ına ki, her köşesi bir beka'-i dilâra ve haştercam, cihannümâ teşrif idüb yemin ve ikbâlle cülûs eyledi. Yigirmi dokuzunda Hoca Muslihiddin elinden bu gün Canbirdi'ye dahi bin flori ve iki hil'at ve bile olan beglere hil'at ve in'âm buyuruldu. Vusûl buldu. Yevm-i selhde dîvân oldu. Yunus Paşa dîvâna geldi, mecrûhdır.

Gurre-i Şehr-i Saferü'l-muzaffer

Sene 923

Dîvâna geldiler, buluşulmadı. Sekizinde mahbuslar İskenderiyye'ye gönderildi. Beglerden gayri Sol Bölük Ağası Musa Beg'le mukayyed ve mahfûz önünde Tomanbay'dan girü ol kadı gelüb tekrar aman hükmün bü'l-müşafaha taleb eyledi. Ve mu'temed âdem istedi. On birinde paşalar dîvâna varûb Tomanbay'ın gelmesin ve âdem gönderilmesin tedbir itdiler. Halife ve dört mezheb kadıları Hudavendigâr'a bile varûb bü'l-müşafaha hünkâr aman ihsân eyledi. On ikisinde oturak olub âl-i Abbasi'den Halife El Mütevekkil Alallah Mevlânâ Muhyiddin ki, mahrûse-i Mısır'da Halife-i Abbasiyye bakıyyesidir. Âdemisiyle ve dört mezheb kadısı ve sâbıka Anadolu Defterdarı olan Mustafa Çelebi ilç ta'yin olunub ve Tomanbay'dan gelen Abdüsselam nâm kadı ile bile gönderilüb hükm-i şerif yazıldı. Ve Hayır Beg'den Halife'den

⁹⁶ Aleyhi's-selâm

mekâtib irsâl olundu. On dördünde dîvân oldu. Amma Hudavendigâr'la buluşulmadı. Said Beg'i Ömeroglu Emir Ali gelüb el öpdi. On dokuzunda dîvân oldu. Tomanbay canibinden âdem gelüb sâbıka irsâl olunan Mustafa Çelebi'yi mezâhib-i erbi'a kadılarını hasaret idüb bâ-serhim katl eyledüğü 'arz olundu. Ve Canbirdi Gazali'ye dört kerre yüz binle Sofıyye Sancağı virilüb Ömeroglu Emir Ali Beg'e girü Said A'lâ Vilâyeti'ne karar-ı sâbık hükm ve serdar ta'yin kılınub ve karındaşı Ömer Beg kal'ada habs olundu. Yigirmi birinde Boruzpiruz'da Devletlü Hudavendigâr girü Mısır'dan tabl ve 'âlemler ve asker-i zafer rehberle göçüb sultan-ı cedit Tomanbay ile ele götürmek niyyetine hurûc idüb Bereketü'l-habeşe nâm menzile kondı. Ve Yunus Paşa müreyyiz olmağın Kal'a-i Mısır'da kaldı. Ve Anadolu Kadıaskeri Kemâlpaşazâde Efendi Dizdarzâde dahi bile kaldılar. Min ba'd dîvân olmayub mühimmât-ı padişahî vaki' oldıkça Hudavendigâr'a Mehemed Paşa-yı Tevki'i buluşub 'arz eymelege mukarrer kılındı. Yigirmi ikisinde oturak olub bu günün gicesinde Mehemed Paşa karaol buranub Menteşe Begi Hüseyin Beg ve Beg Sancağı'nın alay begisi Sinanoglu Veys Beg uyur bulundu. Yigirmi üçünde halleri 'arz olunub Menteşe Begi ve Alay Begi otak önüne götürdülüb yüzer çapraz dahi urdılar. Beglerbegligin askerlerin yokladılar. Yigirmi dördünde bu gece Emîr-i Âhûr Ahmed ağa Bedayine canibine A'râb üzerine gitdi. Sehl-i barekallah. Sinan Paşa pusu kurub bir mikdar Arab kırub ve ba'zın diri tutub götürmüş. Ve ba'zısı nile düşmüş yüzüb kurtulmuş. Ve bu günde kapu halkı ve Anadolu ve Rûm-ili askeri yoklanub Mehemed Paşa kendü varûb yoklayub adedleri ma'lum olub cümle asker intihâb olunub güzîde dahi intihâb kılındı. Yigirmi altısında dîvân olub Aydın Sancağı Bâlî Beg ve Canbirdi'nin ve Han'ın büyük oğlu Han'ın canibine 'asât Arab üzerine gönderildi. Canbirdi Beg'e bir çatma on beş bin, Hayır Beg'e yigirmi bin akçe in'âm olundu. Yigirmi dokuzunda dîvân olub Yunus Paşa şehirde kal'a önünde mevcut kalan askerle durmak emr olundu. Ve Sinan Paşa Emin Hayreddinoglu'nı Yunus Paşa hatırçün yaramaz 'arz idüb kazığa urdılar.

Bereketü'l-habeşe'de dîvân olub Mehemed Paşa iki kerre Hudavendigâr'la buluşdı. Beglerbegiler dahi buluşdı. Ve Aydın Begi Bâlî Beg dahi ki, Gazalî ile gitmişdi, gelüb Hudavendigâr'a buluşdı. Nil'e geçmek mukarrer olub Rûm-ili Beglerbegisi bu gün geçdi. Anadolu Beglerbegisi Canbirdi ile Nil'in şarkî canibinden yürimek emr olundı. İkindü vaktinde dîvân olub Zeynel Paşa vezir oldı. Sinan Paşa 'azl oldı. Yeniçeri Kethudâsı Nil'den gemilerle gönderildi. Hoca Kasım bile gitti. İkinci gün davar geçüb Mısır'da olan asker kal'a önüne taşındı. Nil'i geçüb konan Rûm-ili askerine ba'zı Arab ve Çerkes cümlei hayran idüb ürküdüb bir dest koşma idüb yine gitdi. Üçünde Devletlü Hudavendigâr bu gün tabl ve 'âlemle ferahında demde asker-i hümayûnla gelüb Nil bahrini geçüb Hayre⁹⁷ nâm nahiyeye serhaddine kondı. Bu gün Tomanbay'ın geçüb Arabiyye semtine gitdüğü istima' olunmağın Rûm-ili Beglerbegisi Mustafa Paşa Rûm-ili askeriyle ve beşyüz yeniçeri ile kendü vaktinde akablerinca gönderildi. Ve gicesi Devletlü Hudavendigâr dahi ilgârla Beglerbegi ardınca göç idüb ilgâr tarikiyle yürüdi. Dördünde Beglerbegi asker-i zafer rehberle Hudavendigâr giderken önce Beglerbegi ardlarından kovarken kuşluk vaktinde irişüb makhûr-ı mezkûr dahi mukabeleye kadir olmamağın naçar kaçub Bahire canibine gitmegin asker halkı ardlarına düşüb niceleri kılıçdan geçüb ve niceleri Kavm-i Fir'avn gibi Nil'e gark oldı. Ve Tomanbay ele girmeyüb kaçdı. Ol ecilden Hudavendigâr gelüb kondı. Ve Rûm-ili Beglerbegisi ve Anadolu Beglerbegisi ve Şehsüvâroglı Ali Beg akabince kovagittiler. Bu gün içinde hayli begleri dahi gelüb katl olundiki bunlardır. Başlarında sâbıkâ Mısır Kal'a'sı Nayibi olan Tuhtabay ve Timur Zerdekeş ve Tin Beg, İnhıralindâr ve Şam Nayibi Örkemas ve Hacibü'l-haccab Üns nâmdır. Beşinde bu gün 'ale's-sabah dîvân olub ve zân Muslihiddin ba'zı silahdarlarla Tomanbay'ın haberin bilmeğe gönderildi. Ve hayli Çerkes

⁹⁷ "Bahira" Revan 1958.

boynı uruldu. Altısında mezkûr konakda kalkub Nil kenarında Hırâmü'd-desârin'e konuldu. Henüz beglerbegiler ve Ali Beg gelmedi. Ve zân bir mıkdar gidüb haberü'l-mayûb sabah geldi. Ve bu gün Kapucıbaşı Mahmud Ağa ve Sinan Ağa Garib Yigitler Ağası bile gönderildi. Giri Tomanbay akabince gıtdiler. Ve Nil yüzünden Reis Hamidoglı gemilerile gönderildi. Yedisinde bu rûz-ı pirûzede Tomanbay Sultan'ın girifti haberi geldi. Askerde ve hatır ferahında Padişah'da enva' meserret hâsıl oldu. Mezkûr Tomanbay Demhor nâm kasabaya karîb Bahire nâm mevzi'de ki serhadd-i çöl badeye mağribdir. Nil'i geçüb halâs olmak dâ'ıyyesin eyledüğün Şeh-süvâroglı Ali Beg ve sayir begler akabinden irişüb kılıç korkusundan kendüsün suya atub girdâb-ı hayretde müstağrik iken boğazına kemend atub sudan çıkarıldı. Bu günde İhtiyar Beg Anadolu canibine Kethudâ oldu. Sekizinde bu gün Tomanbay dîvân-ı âlâya getirildi. Enva' şadı-lıklar olub Mehmed Paşa ve sayir ağalar ve erbâb-ı devlet Devletlü Hudavendigâr'ın elin öpüp tabl ve beşâret çalındı. Tomanbay kapucılar çadırına habs olundu. Ri'ayet emr olundu. Yorgan ve yasdık gönderildi. Ferhad Paşa ba'zı Arab nahiyesin urmağa gitdi. Dokuzında Rûm-ili Beglerbegisi Mustafa Paşa Cezire-i Menufiyyei urmağa geçdi. Askeriyle on birinci gün Said 'Âlâ begine icâzet virildi. Ve vilâyetine yedi kadı nab olundu. Dürdî Sancağma gitdi. On ikisinde Rûm-ili Beglerbegisi Menufiyye Ceziresi'nin suçlusun kırıp ba'zısın gâret idüb geldi. On üçünde Mısır canibine müreca'at olunub timsah sıydi için göl üzerine vardı. On dördüncü gün sa'adete tabl ve 'âlemlerle göçüb Bulak-ı Mısır mukabelesine konuldu. On beşinde Hudavendigâr sa'adete süvâr olub Herm Dağları'nı seyrana gitdi. On altısında dîvân olub Yunus Paşa Mısır Begi olmak tedbir olunmadı. Silahdarbaşı Süleyman Ağa'ya gasb idüb yüz çeraz urdurub 'azl eyledi. On yedisinde Silahdarbaşı yerine Sağ Ulûfecilerbaşı Veys Beg Silahdarbaşı oldu. Ve Sol Ulûfecilerbaşı Sinan Beg Sağ oldu. Ve Mahmud Çelebi Sol Ulûfecilerbaşı Nusa Beg Sağ Gureba Ağası Hoca Muslihiddin Sol Gureba Ağası oldu. On sekizinde dîvân olub Yunus Paşa Hudavendigâr'ın mübârek elin öpüp Mısır'da kalub beg olmak mukarrer oldu. İsa Begoglı Ha-

san Beg'e Florina Sancağı virildi. On dokuzuncı gün Horasan'a Şirvan'a ve Gilan'a ve Mazendaran'a Mülûk-ı Rüstendar'a Farisî mektublar yazılmak emr olundu. Yigirmi birinde Sultan-ı Mısır olan Tomanbay fitne-i fezâidden niçe umûr-ı şeni'a zahir olub iki def'a irsâl olunan ilçiler ve kadıları helâk eyleyüb şer' ile 'arâfla kısas lazım olmağın ve dutulduğunu inkâr idüb münkirlerin nazarında Mısır'ın orta yerinde Bâb-ı Zevile'de salb olunub üç gün durmak emr olundu. Ve fütuhât mukabelesinde şehre ziynetler eyleyüb etraf-ı 'âleme fetihnâmeler irsâl olundu.

Ne der vadiyi Nemenbay çün asıldı

Kubura girdi ok gavga basıldı

Yigirmi ikisinde Hudavendigâr sa'adetle Ümmü'l-kıyâs Ceziresi'ne varûb hoca ile ve Ahi Çelebi ile ve sayir havassile ve erbâb-ı sazla âli sohbet eyledi. Vüzeradan Mehmed Paşa ve kadiasker Zeyrekzâde Şehr-i Mısır'dan s'rgün çıkarmağa mübâşeret eylediler. Yigirmi dördünde Kör Şadî Beg tutulub götürüldü. Ve bu gice otağ önünde ateşbazlar gelüb enva' safterler gösterdiler. Ba'de Ümmü'l-kıyâs Ceziresi'ne varûb niçe müddet ikamet eyledi.

Şehr-i Rebi'ü'l-ahir

Sene 923

Hudavendigâr devletle Ümmü'l-kıyâd'dan otağına gelüb dîvân idüb vezâretten 'azl olan Sinan Paşa'ya Mora Sancağı virildi. Gemiden sürgünler ile bile İstanbul'a gitmek emr olundu. Beşinde Mehmed Paşa'yla Zeynel Paşa konak yürünmege varûb görüb Hudavendigâr Sanada ve asker mukabelesinde Cize'de olmasın mukarrer eylediler. Ve Anadolu Kadiaskeri Kemâlpaşazâde'ye ki, gazab olunmuşdı, girü avf olunub Kadiaskerlik mukarrer kılındı. Altıncı gün Devletlü Hudavendigâr tabl ve 'âlemlerle konak-ı mezkûreden küçük Bahr-i Nil'den çala çala kendüye Ravza'ya girüb Mikyâs-ı Nil civarında bir kızıl otak ve sayibanlar kurdurub cülûs-ı iclâl eyledi. Ve asker halkı vüzerayla Ravza mukabelesinde Cize nâm karye kurbuna gelüb

kondılar. Bölük ağaları ve Hoca Efendi ve Hassa Kiler Cezire-i Ümmü'l-kıyas'da bile olmak mukarrer kılındı. Dîvân oldukça gemiyle dîvâna varılırdı.

Şehr-i Evvelü'l-Cum'adin

Sene 923

Devletlü Hudavendigâr Ümmü'l-kıyas'da Cum'a kıldı. İskenderiye'ye gitmek tedbir kılınub kurudan ilerü gönderildi. Diledi ki İskenderiyye'ye vara.

Olub bir niçe gün bahrin levendi

Ve ereh seyr ide ol hasm-ı bülendi

Altıncı gün ikindü vaktinde Kapudan Cafer Beg ki, İstanbul'dan donanma gemileriyle gelmişdi, gelüb yarındası el öpüp İskenderiyye'ye bile gitdi. Ve kurudan yüz nefer sipahi oğlanıyla Bâlî Ağa iki yüz silahdarla baş. Yedisinde devletle Hudavendigâr temaşâyıçün Nil'den İskenderiyye'ye teveccüh eyledi. Vüzeradan hemen Mehmed Paşa ve Küttâbdan Haydar Çelebi gitdi. Ve Yeniçeri Ağası beş yüz nefer yeniçeriyle Emîr-i Âhûr Ahmed Ağa ve Halimî Çelebi Hoca ile Zaviyye-i Zerrine kondı. Sekizinde nakle. Dokuzında Ferre önünde Reşid'e gelinüb burci önüne gemiyle vardıkda burcdan toplar atılıb şenlikler oldı. Ba'de hamamına girdi. On ikisinde İskenderiyye'ye kuşluk vaktinde atla gelüb saraya kondı. Ve bile olanlar şehre kondılar. Donanmada olan Koçi Beg gelüb el öpdı. Onüçünde kuşluk vaktinde süvâr olub yalıya inüb cümle donanma gemilerin temâşa idüb andan burç gemilerini seyr idüb girü gemiden gelüb ba'zı gemilerde uzun ve yarar toplar olmağın girüb kendü seyr eyleyüb andan girü gemiyle kenara çıkub sarayına geldi. Gemiden ve burcdan çok toplar atılıb şadılıklar ve şenlikler eylediler. On beşinci gün Hudavendigâr Camai'-i Arabî nâm cami'de namaz kıldı. Cami'-i mezbûrede Hazret-i Resûl'ün Aleyhi's-selâm makamına ve Hazreti Ali'nin atı ayağının tırnağı battığı taş ve Amr bin As kendüyi İskenderiyye içüne attırduğunda gelüb düşdüğü mahalle ve

makam Ebu'l-Abbas ve Yakut-ı Şâzeli ziyaret olundu. Sinan Paşa hışmı İbrahim Beg'e emr olundu. Kendüyle İskenderiyye'ye gelen sürgünü kendü alub gidüb Sinan Paşa'ya tevkif eylemeye denildi. On altısında bu gün ikindüden sonra İskenderiyye'den göçülüb girü Reşid'e ve andan Mısır savbına teveccüh olundu. On dokuzunda sahve-i suğra vaktinde Kuvve'ye gelindi. Hudavendigâr Kuvve'de sohbet için Ceziretü'z-zeheb'de bağçeye varûb ve Nil'de balık şikâr eyledi. Yigirmi ikinci gün ikindü vaktinde sa'adetle Mısır'a gelinüb Ravza'ya duhûl olundu. Yigirmi dördünde dîvân oldu. Cümle asker hıdmetkârlarile bile yoklanmak emr olundu. Kıbrıs haracı taleb olunmağa Silahdarlar Kethudâsı Ali Beg dört kayıkla irsâl olundu. Ve Said Ali Beg, Ömeroglu Ali Beg'in karındaşı Emîr Ömer halâs kılındı. Yigirmi altısında Yazıcı Ali Beg Saruhan'a Alaybegi pldı. Kırk binle eski alaybegisi İskender Beg Kırşehir Sancağı Begi oldu. Yüz otuz binle Cafer Çelebi yüz otuz binle divitdâr oldu. Yigirmi dokuzunda bu rûz-ı mübârekden Nil ziyade olmağa başladuğın münadiler beşâret itdiler.

Şehr-i Cumadiye'l-ahir

Sene 923

Dîvân oldu. Bu günde kadıaskerlere dahi başka sini ile yemek gelmek emrolundu. Ve Karesi Begi Behram Emîr-i Hac oldu. Seydî Beg'e yetmiş bin akçelik ze'amet virildi. Ulûfesinden feragat itdi. Girü makamında otura. Üçüncü gün Ravza'da dîvân olub umumen dîvâna da'vet olunub sefer tedbiri kılındı. Dördünde dîvân olub kurudan Şam'a ve dört bin yeniçeri denizden Beyrut'a gidüb gemiler Kıbrıs Adası'nda kışlamak tedbir olundu. Beşinde asker ve kapu halkı yoklandı. Yedisinde Devletlü Hudavendigâr bulakdan aşağı Sultan Gavri Köşkü'ne ve havuzuna sohbele varûb andan belsan yağlı çıkan bağçeye varûb seyr idüb nısfü'l-leyde Ravza'ya geldi. dokuzuncu gün dîvân oldu. Kapudan Cafer Beg dîvâna geldi. Ve gemiler girü İstanbul'a gitmek münasib görildi. Ve Behram Beg'i Emîr-i Hac'lık kaftanı gönderildi. Ve Hersekzâde'ye Adana nevahisinde hükm gitti. Önünde donanma gemileri icâzet virildi. Ânınla bile

gelenlere hil'at virildi. On üçünde Mekke Şerifi'ne Şerif Berekât'ın oğlu Ebu Nümeý geldi. Ağalara istikbâl itmek emr olundu. On altısında mezkûr şerif Ebu Nümeý otağa pişkeşlerle gelüb dîvânhaneye tal'at-ı pür-nurile müşerref idüb Kadıaskerle ve Yunus Paşa mâbeyninde iskemle konulub oturdu. İlçi olan ağrar ki, İbn-i Amr'dır, iskemli ile karşıya direk dibine oturdu. Ba'de 'ale't-tertib dîvân oldu. Varüb Şerif mülakât-ı Hudavendigâr'la müşerref olub pişkeşler çekildi. Andan girü bölük ağaları devlethanesine degin gönderdi, gittiler. Yevmi otuz koyun ve sayir ri'ayet bî-kusur tertib olundu. Yigirmi ikisinde Devletlü Hudavendigâr'ın hil'at ve saltanat için mezkûr Şerif Ebu Nümeý gelüb el öpdi. Yigirmi beşinde Kapudan İstanbul'a gitti. Yigirmi yedisinde Devletlü Hudavendigâr bu gün canbazanlar ve kâdebazlar oynandı.

Gurre-i Şehr-i Recebü'l-mürecceb

Sene 923

Dîvân oldu. İstanbul'ın zelzeleden olan müremmâtı ta'mir olunduğına ulak geldi. İki-sinde Hersekzâde Zü'l-kadir vilâyetinde Kızılçöl dimekle ma'rûf olan yaylakda fevt oldu. Ol ecilden Seraskerlik Karaman Beglerbegisi Hüsrev Paşa'ya virildi. Üçünde dîvân olub göç tedbir kılındı. Altıncı gün dîvân oldu. Şehzâde'den ulak gelüb Karaboğdan'ın Voyvodası öldüğün i'lâm eyledi. Yerine ahir Voyvoda nasb olundu. Ve Üngürüs'ün İlçisi gelmiş. Şehzâde habs eylemiş. Yedisinde Tatar Hanı'nda içi geldi, gitti. Dîvân olub Diyarbekir'den ulak geldi. Çayan Sultan yürüdüğün haber virdi. Ve Ahmed Paşa'ya hüküm gittiki Haleb nevahisinde otura. Şehsüvâroglı ve Ramazanoglu'na askerlerle hazır olasız deyü emr olundu. Sekizinde Aksa-yı Arab'da Sedde-boğazı'ndan Anar-ı Fas nâm vilâyet Sultanı'ndan ilçi gelüb 'arz-ı ihlâs eyledi. Cevab yazıldı. On beşind sa'adetle Devletlü Hudavendigâr Mısır'a girüb Ferhad Paşa oldığı eve girdi. Bereke'l-gayl üzere yigirmi birinde Mesih Beg Vidin Sancağında durmak buyuruldu. Şehzâde mektubla. Yigirmi ikisinde bu rûz-ı mübârekde Devletlü Hudavendigâr bir kızıl baraklu 'âlemi

ile tabulla cümle-i vüzerâ ve asker enva‘şadılıklar ile varûb Nil’i keddiler. Beşaretler ve şenlikler eylediler. Yigirmi beşinde Şehzâde Solakbaşısı bu günde kesdi deryadan.

Şehr-i Şa‘banü’l-mu’azzam

Sene 923

Beşinci günde Dehhayini Ağası Silahdarbaşı Üveys Ağa muhkem let eyledi. Yedisinde bu günde dîvâna mukabele oldılar. Önünde Dehhayini’nin ulûfesi kesilüb ‘azl olundu. Ama azabla değil girü verilmek üzere. Bu günde Reis Selman el öpdü. Venedik İlçisi ve Boğdan Vilâyeti’ne voyvoda olan İstefan Voyvoda’nın İlçileri dahi el öpdiler. Ve Cerbe Sultanı’nın dahi İlçisi el öpdü. Ve icâzet virildi. Ve Cevabları yazıldı. Ve Hayır Beg dîvâna getürdülüb Mısır virilmek tedbir kılındı. Ve Şehzâde-i ‘âlempenah’dan gelen ulağına cevab virildi. Mesih Beg gibi, Mihaloglı Mehemed Beg ve İnebahtı Begi Hüseyin Beg girü sancaklarında durmak emr olundu. Nagâh kâfir hareket iderse akıncılar baş ulaklar on birinde dîvân oldı. Haleb’den ulak geldi. Mirzâ Beg Gorgora ile cenk idüb şehid olduğı ve esir beginin bile ‘avr düşdüğü haberi götürildi. On ikisinde dîvân olmayub paşalar Mısır’da kalacak askeri yokladılar. Bin Rûm-ili, bin Anadolu, bin kapuhalkı, bin yeniçeri ve sayir gönüllü Anadolu’ya Baş Fayık Beg, Rûm-ili’ne Tırhala Begi Sinan Beg kapuhalkına, Çaşnigir Mustafa Beg emr olundu. On üçünde bu rûz-i pür-nûrda dîvânda Hayır Beg’e Mısır Vilâyeti sadaka olunub Çavuşbaşı varûb muştuladı. On dördünde dîvân oldı. Mısır’ın ahvâli tedârik olundu. On sekizinde Mısır’da Hayır Beg’le kalacak begler mukarrer olub gelüb el öpdiler. Yigirmi ikisinde devletle Hudavendigârbu gün saatle ‘azz ve sevkle Mısır’da göçüb tabl- ‘âlemlerile sefer-i hümayûna ‘azîmet eyledi. Ve asker ki beriyye hususiçün yedi kat olmuşdı bu konakdan tertibe mübâşeret olundu. Yigirmi beşinde Hanke’ye kondı. Arabaya binüb kimseyi selâmlamadı. Yigirmi altısında Bolbeys, yigirmi yedisinde Hatara. Bolbeys’den gice ile göçüb gelürken sabah gün doğduktan sonra yol üstünde

Yunus Paşa'ya gazab eyleyüb Solaklar Kethudâsı'na emr idüb boynun urdurdı. Ba'de bir kapucıya buyurub baş gövdesinden ayırub hiddet-i azabdan üç gün götürüb ba'de Katıyye'de defn itdürdi. Yigirmi yedisinde Salihıyye'de Zeynel Paşa'ya da'vet için kapucı gönderilüb getirildi. Yigirmi dokuzında Hubbu'l-Âkule ki köpri başıdır, hayli yer geçilüb konuldı irtesi göçüldi.

Gurre-i Mah-ı Ramazanü'l-mübârek

Sene 923

Katıyye-i Ma'mure'ye gelindi. İkinci günde Birü'l-âbîd Yunus Paşa'nın Şeyhî nâm Kethudâsı nesi varsa zabt olunub kapucular odasına teslim olundu. Üçünde Ümmü'l-Hasan derdinde Ariş. Gazze Begi olan İsa Begoglı Mehmed Beg gelüb Hudavendigâr'ı istikbâl eyledi. Beşinde Za'ga. Altısında Vir nâm menzile konuldı. Hüseyin Paşa'nın katli yeridir. Yedisinde Gazze dedikleri şehre gelindi. Sekizinde dîvân oldu. Diyarbekir'den ulak gelüb Kürd Beglerinden İmadiyye ve Südân Begleri ve Bayezid Beg ve Gazi Kıran Yusuf Beg kızılbaş a döndüklerin ve şahın Taht-ı Süleyman'da olub niyyetin Evcan'a gelmek idüğün Çayan Sultan ile sekiz bin er olub ba'zı beglerle niyyetin Bağdad canibini olduğın i'lâm eyledi. Ve Canbirdi Gazali'yle Said ve Kudüs-i Şerif ve Gazze ve Kerk ve Nablus Vilâyetlerinin begliği virildi. Onunda Südüd. On birinde Remle'ye gelinüb hassa-i hümayûna yüz katar deve Anadolu'dan yüz katar ferhandan ve iki yüz katar deve Rûm Vilâyeti'nden Zü'l-kadir ve Ramazanoglı Vilâyetleri'nden cem' olmak emr olundu. On ikisinde Avca ki, Celcûliyye kurbundadır. On üçünde Kakun. On dördünde Hanbahun. On beşinde Vadi-yi Kışun. Emîr-i Âhûr Ahmed Ağa'ya gazab olunub tuğın kapucular gelüb uşadub çadırın yıkub kendüsi dahi Emîr-i Âhûr'lık hıdmetinden 'azl olunub red kıldı. On altısında Mınye'ye konuldı. Bir gün oturak olub Devletlü Hudavendigâr Şu'ayb Nebi a.m⁹⁸ ziyaretine vardı. Ve ilçiy e girdi. On yedisinde Cısr-i Yakub'a. Bu konakda beglik koyun

⁹⁸ Aleyhi's-selâm

basub hayli cenk idüb yeniçeri çobanlarından birisin katl eylemişler. Anların dahi hayli Arab mecruh olub kaç helâk olmuş. On dokuzında Kanitra Hınışoglı'nın Kethudâsı Mahmud Kürd gelüb altı at götürdi. Pişkeş kendünün gelmemesi mukarrer oldu. Yigirmisinde Sa'sa'. Diyarbekir'den Ali Çelebi gelüb kızılbaşdan dil ve haber getürdi. Ki Şah-ı İsfahan canibinde kışlarımı. Yigirmi birinde Belde-i Şam'a gelinüb Mer'-i Âmir nâm mevzi' ki, cennât bahri min tahiyatü'l-enhâr, andan nişânedir. Sa'adette Devletlü Hudavendigâr 'azz-i nusre asker-i zafer-peyker ile ve enva'-ı ta'zim-i ahali ve fuzalâ ve sülehâ ve fukarâ ve 'âlensay-ı Şam ile gelüb mevzi'i mezbûrede otağ-ı hümayûnuna nüzûl ve iclâs eyledi. Ve emr-i şerif ile kışla tedariki için ol günde yigirmi üç bin azar arpa Şam evahisinden ve kırk bin ardıb arpa otuz bin ardıb buğday ve otuz bin ardıb bakla ki, Mısır'da mahzûniydi, gemilerle Beyrut'a ve andan Şam'a getirilmek için hükümler yazılıb Silahdarlar Kethudâsı Ali Beg elli kulile Mısır'a irsâl olundu. Ve Zümre-i Gurebâ Ağası Yigit Ahmed oğlu Mahmud Beg Trablus canibine ve gemiler mesâlihine irsâl olundu. Yigirmi ikinci gününde Rûm-ili Askeri geldi. Yigirmi altıncı gününde dîvân oldu. İskenderiyye Sancağı Ornosoglı İskender Beg'e Köstendil İsa Yigitoglı Mahmud Beg'e ve Sofiyye sanvağı Mustasaroglı Ali Beg'e ve Tırhala Şam Begi olan Yahşi Begoglı Ahmed Beg'e sadaka olundu. Ve Hayır Beg'den mektub gelüb karadan ve denizden hac gönderilmesin mukarrer olmağın Şam'dan dahi mahmel-i mübârek ile hac gitmek emr olundu. Ve Rûm ili Beglerbegisi Mustafa Paşa İstanbul'a varmak emr olundu. Rûm-ili'nin sa'ifü'l-hâl sipahileriyle bunda böyle kışlanacak Rûm-ili Sipahileri'ne Silistre Begi Mustafa Beg baş nasb olundu. Amma Anadolu Beglerbegisi Ferhad Beg' tabi' olmak emr olundu. Ve hassa davarlar tahfif olundu. Mesela yedi yüz bargir Hama'ya ve Humus'a ve bundalar ve küçük taylar Sultanönü'ne ve dest Kubrukbeli'ne kabil taylar İstanbul'a ahura ve ba'zı devler Çukuova'ya varmak emr olundu. Ve Avlonya Begi olan Şadî Beg'e Rûm-ili Beglerbegiligi virildi. Yigirmi sekizinci gününde Pîri Paşa'ya da'vet hükmi gitdi. Rûm-ili Beglerbegisi ânın hıdmetini İstanbul'da görmek emr olundu. Ve Haleb'de olan Rûm-ili Askeri'ne Anadolu Askeri'ne icâzet buyurulub alub gitmege

Yanya Begi Hüsrev Beg ta'yin olundu. Karaman Beglerbegisi Karaman Askeri'yle oturub tekrar emre nazar olmak buyuruldu. Ve Şah canibinden Diyarbekir Beglerbegisi mektûbile Mîr Ağa'ya geldiği ma'lûm oldu. Ve âli kadri merâtibhim umûmen beglere terk buyuruldu.

Şehr-i Şevvâlû'l-mükerrem

Sene 923

Devletlü Hudavendigâr 'îd-i mübâreki otakda eyleyüb salevât-ı 'îdi Cami'-i Beni Ümeyye'de kıldı. Arabî "*velisü'l-'îd limen lebisü'l-cedid, imâlû'l-'îd limen emîn mine'l-va'd*" muktezasınca bu günde silahlar koyub ıslâh-ı ibâs ve ziyinetü'l-fât eyledi. Ve üzerinde yana alınacak cami'-i şerifile terye yerini gördi. Kadıasker Zeyrekzâde bile idi. Dördüncü gününde dîvân olub Hınışoglı'nın Mansur nâm küçük oğlu gelüb el öpdü. Ba'de'z-zuhur Hoca Efendi karındaşı Hasan Çelebi dâr-ı fenadan dâr-ı bekaya rihlet idüb Şeyh Muslihiddin yanında Salihiyye'de defn olundu. Altıncı gününde Şah muhzılından dil gelüb Nahcivan'da kışlamak niyyetin itdüğün ve andan Amasiyye canibine yürümek fikrinde olduğun haber viridi. Lacerm Şehsüvâroglı'na ve Malatiyye ve sayir serhad beglerine ve Diyarbekir ve Kürdistan'a umûmen ahkâm-ı şerif irsâl olundığı alât-ı harble hazır ve müheyya olalar. Hükm-i sanî tevcihle varid olursa ânınla âmil ola. Ba'de girü casus gelüb Hudaqvendigâr Berriye'den sa'adette hurûc idüb Şam'a geldiğün işidicek tedbiri kâs olub girü Tebriz ve İsfahan canibine çekilmek tedarikinde olduğun haber viridi. On birinci gününde Sa'adet Giray Han fevt oldu. Ve erkân-ı dîvân hasta olmağın dîvân ahyanen olurdu. Yigirminci gününde Halimî Hocaefendi dâr-ı gururdan saray-ı sūrura rihlet eyledi. Şeyh Muhyiddin civarında defn olundu, biraderi yanında. Yigirmi üçüncü gününde Zeynel Paşa dîvâna vardı. Amma Hudavendigâr'ın mizâcî şerifinde ahvâl-i 'âlemden inkıbâz vaz' olmağın dîvân eylemedi. Hatta fenâ-yı 'âlem ve âdem beka-yı nev' beni âdem mülâhazasıyla mabeynimizde olub kible-i cihan gibi siyah libaslara girüb naz ve niyaza meşgul

oldı. Dîvânları külliya eylemedi. Yigirmi altıncı gününde ulak gelüb Diyarbekir ahvâlinden haber getürüb Hasan Muvassıl üzerine Durmuş Han'la Çayan Sultan on iki bin mıkdarı askerle gelüb ve andan kasdları Kara Hamid üzerine gelmek idügin ve Div Ali Sa'id Çukuru canibinden Baybur üzerine varmak fikrinde idügin ve Şah-ı makhur bir mıkdar askerle Nahcivan nevahisinde şikârda olub fırsat gözetdügin bulamazsa anda kışlamak tedarikinde oldıgın Diyarbekir Beglerbegisi Mehmed Beg mektublarıylaböyle haber virmegin dîvân olub Mehmed Paşa hasta bulunub Zeynel Paşa varüb tedbir olunub ve Rûm Beglerbegisi'ne, Şehsüvâroğlına cümle askerile düşman yarağıyla hazır olasız deyü muhkem ve müekkedd hükümler irsâl olundu.

Şehr-i Zü'l-ka'adeti's-şerife

Sene 923

Gurresinde dîvân olub hayli hayli sancaklar virildi. Onuncı günde dîvân olub Şehsüvâroğlı'ndan ulak geldi. Erdebiloglı'nın sükûtı haberin getürdi. Bu günlerde Hudavendigâr ekseri şikârda olurdu. Yigirmi ikinci gününde dîvân oldu. Şehzâde'den ulak gelüb Azornik Begi olan Öskinor Hacı kâfir elinde şehid olduğun haber virdi. Yine Çirmen Begi Mahmud'a virildiki Mihaloglı'dır. Mah-ı mezkûrın selhinde Hıklzâde'ye gönderildi. Şehzâde Lalası Sinan Beg İstanbul'a gelüb oturak emr olundu.

Şehr-i Zi'hiccetü'l-mübârek

Sene 923

Diyarbekir'den ulak gelüb Şeyhî nâm kimesne gelüb han kenarında oturub Emir Seyyid Hâkimi Loran Derbend ağzında ve sayir memirleri bekledüb berüye geçmege takati yok idügin i'lâm eyledi. Karaman Beglerbegisi'ne hüküm gönderildi. Fırat'ı geçüb elbette Diyarbekir Beglerbegisi'ne varüb mülâki ola. Dördüncü gününde Nişancı'ya sâbıka Karaman vilâyeti'nden

cem‘ ve ihzâr olunan nüzûli cem idüb göndermek emr olunduki bizzat kendüsi vara. Ve bu hidmet mukabelesinde Nişancı‘ya beş bin nakd ve bir çatma in‘âm olundu. Beşinci gününde dîvân oldu. Canbirdi Beg‘e bayramda şamda bulunasin deyü hüküm yazıldığı yerine bir yarar emîn koyub bir tevabi‘ile gele. Altıncı gününde Haleb Begi Karaca Paşa girü Haleb‘e gelüb oturmak emr olundu. Onuncı gün ki, ‘îd-i ezahhıdır, Devletlü Hudavendigâr müdzale âdet üzere bayram idüb bayram namazını Cami‘-i Beni Ümeyye‘de kıldı. On üçüncü gününde dîvân oldu. Hayır Beg‘den mektublar gelüb berr ve bahr-i haccac huzurla vardukların i‘lâm eylemiş. Ba‘zı husûsatla ve Şehsüvâroglı Ali Beg‘denÇapan üzerine ıkdâm eylediği mektûbî geldi. On dördüncü gününde dîvân oldu. Hayır Beg‘in gönderdiği pişkeş çekildi. Ve Mısırdaki olan cümle bölük halkı ve dört yüz yeniçeri gelmek emr olunub Sol Ulûfeciler Ağası Musa Ağa ve Yeniçeriler Kethudâsı Kasım Beg varüb götürmeğe ta‘yin olunub Anadolu ve Rûm-ili ve altı yüz nefer yeniçeri girü Mısır‘daotura. Haliya anda kaçub varan veya hasta olan bü‘l-cümle bir tarikiyle Mısır‘da kalub şimdi gelmeyen veya gelmemek ta‘yin olanlardan inad ve temerrüd iden katl olunmak emr olundu. Ve Şah canibine Salih nâm bir casus gönderildi. On beşinci gününde Nişancı Beg nüzûl ve ‘avârız cem‘ine Karaman ve Anadolu ve Rûm Vilâyetleri‘ne gönderildi. Bu gün çıkdı, gitti. Anadolu Defterdârı olan Mehmed Çelebi‘ye gazab olunub habs kılındı. Ve cümle esbabı mühürlendi. On altıncı gününde dîvân olub Arab Defterdarı olan Çölmekçizâde Kemâl Çelebi Anadolu Defterdarı oldu. Ânın yerine Diyar-ı Arab‘a Kulaksuz Mehmed Çelebi Defterdar oldu. Ânın yerine Zehirmar Kasım Beg Rûm-ili‘ne Timar Defterdarı oldu. Diyarbekir Begi‘nden ve Şirvan Hâkimi Emîr Seyyid Beg‘den ulaklar gelüb Çayan Sultanı Olkâsi üzerinden üç dört menzil sürüb çıkarub makhûr-ı mezkûr dahi Altun Köpri‘yi geçüb iki yol ağzına kondığı haberi ve Şah-ı Karabağ canibine girdüğün i‘lâm itdiler. Emîr Seyyid Beg‘e bu ecilden bir şeb frengi hil‘at gönderildi. Yigirminci gününde silahdarlar Sinan Ağa‘ya bir miktar yoldaşla varüb Fırat üzerine köpri için gemiler yağmak emr olundu. Yigirmi ikinci gününde dîvân

olub Diyarbekir'e giden Ali Çelebi ulağıyla girü gelüb bir kurucu getürdi. Ve Çayan'ın Bağdad'a gitdügin Şah-ı Karabağ canibinde kara bahtına meşgul idügin haber viridi. Ve yevm-i mezbûrede Şah tarafından casus gelüb anların keyfiyyet ahvâlini haber viridi. Ve Devletlü Hudavendigâr âna binaen Şehsüvâroglı'na iki hil'at gönderüb Diyarbekir Beglerbegisi ve umumen Kürd Begleri Şehsüvâroglı Çapan'ı imana aman virmeyüb akabinde kovub sürmek emr olundu. İrişmek müyesser oluşa cenk olunub ele götürölmek emr olundu. Diyarbekir Beglerbegisi Hud Beg tüfekçi inayet olunsun şahî be-nefse tutb ele götürin deyü dava-yi murad eymiş. Ve bunda olan Ramazanoglu'naa Çukurovası inayet olundu. Kad Beg elinde hemen Adana Sancağı kaldı. Ve Haleb Begi'ne girü Fırat'a köprü için gemiler yaptırmakda bile olmak emr olundu. Ve sefer-i hümayûn için Haleb'de olan develer gelmek emr olundu. Yigirmi üçüncü gününde dîvân olub umumen Acem Begleri'ne ve Gürci Begleri'ne ahkâm emr olundu. Mukaddem-i hümayûn i'lâm için yigirmi yedinci gününde dîvân oldı. Vilâyeti beglegin sancak tarikiyle ki, Gürcistan'a tabi'dir. Gelüb 'arz-ı ihlâs ve ihtisâs iden Gürsine nâm Kâfir Begi'ne virildi. Gelüb el öpdi. Berat virildi. Ve Hınışoglu 'azl olundu. Vilâyet-i Kulavuz Mehmed Beg'e virildi. Sancak tarikiyle ve mezkûr Hınışoglu'na beratla vrilen sayir köyler hassa-i hümayûn için zabt olunmak emr olundu. Ve dört günlük azığıyla sikâr tedbiri olundu. İki yüz yeniçeri ve elli solak ve otuz kapucu ve yeniçeri ağası ve sipahioğlanları bölügiyle ve sayir iç ağalarından Emîr-i Âhûr ve kapucibaşlar ve Zeynel Paşa bile olmak emr olundu. Ve Canbirdi bile ola ve mezkûr Mehmed Ağa Beg'e ki, Sancak virildi, bile ola. Galiba Hınışoglu'n tutmak tedbir olundu. Yigirmi dokuzuncu gününde sa'adete şikâra teveccüh olundu.

Şehr-i Muharremü'l-haram

Sene 924

Hudavendigâr şikâra gidüb on gün mıkdarı şikârda eglendi. On birinci gününde Devletlü Hudavendigâr şikârdan girü mahrûse-i Şam'a gelüb cülûs eyledi. Cümle 'âyân ve askakir istikbâl eylediler. On ikinci gününde Pîri Paşa Hazretleri gelüb Şehr-i Şam'a duhûl eylediler. On üçüncü gününde Pîri Paşa Hazretleri'ne on iki kez yüz bin akçe ile Vezir-i 'Azâmlık virildi. Ve seferden geldügiçün mukaddema pişkeşile el öpdü. On dördüncü gününde vezâret pâyesine oturub vezâret için el öpdü. On yedinci gününde Devletlü Hudavendigâr Cami'-i Beni Ümeyye'ye gelüb Cum'a namazın kıldı. Yarımdası dîvân oldı. Hil'at-i vezâret ve mühr-i sultanî ile Pîri Paşa'ya gönderildi. On dokuzuncü gününde hil'at-i vezâretle dîvâna gelüb el öpdü. Ve mühri dokundu. Yigirmi üçüncü gün yine seferden feragat olundu. Yigirmi dördüncü gününde Hudavendigâr Şeyh Muhyiddin Arabî üzerine bina eyledügi Cami'-i Şerif'e varüb cümle erkânile ibtida Cum'a namazın kıldı. Bu günde devletle sefer-i zafer esere teveccüh idüb Şam'dan çıkub Kabun'da otağ-ı hümayûna nüzûl eyledi. Amma henüz askeri müteferrik olmağın tabl ve 'âlemlerle kaldırılıb çalınmadı. Yigirmi sekizinci gününde Devletlü Hudavendigâr bostan temâşasına gidüb vüzerâ dîvânhaneye gelüb ba'zı kazaya ve ahkâm görildi.

Şehr-i Saferü'l-muzaffer

Sene 924

Gurresinde Şehzâde'den ulak gelüb Mesih Beg'in fevti ve küffârın tefrikası haberi gelüb Mesih Beg Sancağı Hersek Begi Davud Paşaoğlu Mustafa Beg'e e Hersek evâhiri Begi Kasım Beg'e ve Bolı Ankara Begi Mahmud Beg'e ve Ankara Kângiri Begi Sinan Paşaoğlu Mehmed Beg'e virildi. Ve Hayır Beg canibinde Fayık Begoglu Mehmed Çelebi gelüb Düzme Osmanog-
lının giriftini ve katli haberin getürdi ve hazineden ba'zı nesne yi' olmağın hayli bevvab ve hazinedar ehli hıfz-ı işkence itdirildi. Ve 'âzîm yollar istedi. Üçüncü gününde ol habs olunan altı hazinedar yedi kapucıya gazab olunub cümlesi kazığa urulmak emr olunub otak etrafında kazığa uruldı. Hudavendigâr kendü tuğlar yanına çıkub iskemli üzerine oturub temâşâ eyledi.

Dördüncü gününde mustaba-i Şam'a gelinüb Şam'dan Saru Şeyh nâm İlçi suret-i ri'ayetle götürildi. Bağdad yolunda Beriyye'den geldi fetihnâme ile sulh ricasına. Beşinci gününde dîvâna varılmadan ilçi paşalara getirilüb haber alındı. Hudavendigâr'a ve anasına Sinan Paşa'yla Yunus Paşa'ya hayatta sanub amid sulh için müstekal ve mektublar ve tuhfeler ve hediyeler göndermiş. Hudavendigâr'a hod bî-misal ve nezir tuhfeler ve bî-manında firuzeler, incüler ve kitablar ve laciverd irsâl eylemiş. Mektubunda Hudavendigâr'ın atı ayağı basdığı yerleri virüb Tebriz-i payî-taht olmağın girü ihsân olunmasın ricâ eylemiş ve sayir vilâyeti kabul olursa ola, olmazsa maktu'ı virile. Altıncı gününde Beriyye canibinden Erdebiloglı hilesinden ihtiyatla Canbirdi ve Silistre Begi Mustafa Beg Rûm-illü ile ve Trablus ve Hama Begi'ne evamir olundu ki Kara cem' olub oturalar. Dokuzuncu gününde dîvân olub Hınışoglı'nın memleketi beş kerre yüz bin akçe ile Korkamasoglı Mehmed Beg'e virildi. Onuncu gününde otak gitti. On birinci gününde sa'adete Devletlü Hudavendigâr tabl ve 'âlemle mahrûse-i Şam önünde Mustaba'dan Haleb canibine sfer eyledi. Ve Bayburd'dan dil gelüb Şah'ın Nahcivan'da olduğın haber virdi. On ikinci gününde Katife'ye gelindi. Uzak otakda. On üçüncü gün Katın nâm mevzi'e. on dördüncü gününde Kasaba-i Kar'a. On beşinci gününde 'Aynü'l-Kasab konağına asker halkı ilerü gitmegin Hudavendigâr gazab idüb halkını ve sancaklarını ilerüye kovub kendü ardlarınca yab yab gitdi. Otak yanında oturak idüb anda selâmladılar ve tabl çalındı. On altıncı gününde Humus konağına bu gün dahi gazabı sakın olmayub ol vasıfla gelindi. On yedinci gününde Rastan konağına bu gün girü âdet sâbika üzere Hudavendigâr selâmlayub tabl ve 'âlemle konağa gelindi. On sekizinci gününde Hama'ya gelinüb devletle hamama girdi. On dokuzuncu gününde Meşhed nâm mevzi'e Ümmü'l-kasab dahi dirler. Yigirminci gününde Abûnü'l-haşb konağına İshak Çelebi, Hudavendigâr önünce Anadolu Kadıaskeri ve Defterdar Kemâl Çelebi ile ba'zı kelimât eylemişler. Ve Karaca Paşa'nın gemilerü köpri tamam olduğına mektûbi geldi. kendü kapuya gelmeğe icâzet virildi. Hüküm gönderildi. Yigirmi birinci gününde 'Âynü'l-mübârek konağına. Yigirmi ikinci gününde Mustaba-i Haleb konağına. Yigirmi üçüncü gününde İshak

Çelebi'nin, Bozonzâde'nin, Nihalî'nin onar akçe kat' olunub altmışar oldu. Berda'îzâde'nin seksen oldu. Yigirmi dördüncü gününde Bayburd Sancağı Nasuh Beg'e Trabzon, Kastamoni Begi İseknder Beg'e ve Kastamoni Emîr-i Âhûr İskender Ağa'ya virildi. Yigirmi beşinci gününde Tali'î Çelebi oturak olub Ayasofya Mütevellisi Rüstem Çelebi Yeniçeri Kâtibi oldu. Yigirmi altıncı gününde Rûm Beglerbegiligi'nden ma'zûl olan Mehmed Beg ve Karaca Paşa ve Küre Gazaleddin Beg el öpüp pişkeşlerin çekdiler. Yigirmi sekizinci gününde Nevrûz Sultanî oldu. Yigirmi dokuzuncu gününde dîvân oldu. Karaca Paşa Hudavendigâr'a buluşun konak ahvâli görüldü. Mah-ı mezbûrın selhinde dîvân oldu.

Şehr-i Rebi'ü'l-evvel

Sene 924

Dîvân oldu. Hudavendigâr şikâra gitmek mukarrer oldu. Kângiri Begi Mustafa Beg'e Sultanöni, Hüsrev Beg'e Manavgat ve Alaiyye zim olunub virildi. Evâhir-i Emîr-i 'âlem Behram Ağa'ya virildi. Sultan Bayezid Tevliti Hamid Çelebi'ye virilüb Ayasofya Muhyiddine virildi. Dokuzuncu gününde Diyarbekir Begi'nden ulak gelüb Şah-ı mahzûl Nahcivan'da olub Tebriz'e gelmek tedarikinde idügin i'lâm eyledi. Onuncu gününde Devletlü Hudavendigâr Zeynel Paşa ve Beglerbegi Frehad Beg ve Yeniçeri Ağası şikâra gitdiler. On dokuzuncu gününde ba'zı yeniçeriler gayib itmegin Trablus'a ve Beyrut'a ve Hama'ya hükümler gönderildi.

Şehr-i Rebi'ü'l-ahir

Sene 924

Mustaba-i Haleb'de leşker oturak olub Hudavendigâr şikârda iken Antakiyye'ye varüb Habib-i Neccar Hazretlerin ziyaret itmişler. Beşinci gününde Rûm-ili Beglerbegisi'nin Eskişehir'den göçdüğü haberi geldi. onuncu gününde beray-ı mıkdar şikârda eglenilmişdi. Rûz-ı

mezbûrede gelindi. Yigirmi ikinci gününde ok yay için Anadolu kadılarına ahkâm irsâl olundu. On üçüncü gününde dîvân olub Hınışoğlu'nın başı ile Harkuşoğlu Ömer'in başları geldi. Canbirdi ile Mehmed Beg canibinden tahsisler olunub hil'atlar irsâl olundu. Diyarbekir Begi'ne ve Şeref Beg'e ve Davud Hayranî ve Melik Beg'e ahkâm-ı istimâlet gönderilüb tefahhus-ı ahvâl-i iltimasolundu. Karahisar Sancağı'nın Yazın Ali Çelebi Şehzâde'ye defterdar oldu. Şehzâde'ye hüküm yazıldı. Üçler ahvâlin tefahhus idüb i'lâm itmekden hali olmaya. Ve Evahir ve İlbasan Sancaklarında zahir olan fesadın tedmir ve tedbir için Avlonya Sancağı Begi Mehmed Beg ile ol cevanibin sancak beglerine ve kadılarına ahkâm-ı müekkede gönderildi. On beşinci gününde dîvân oldu. Diyar-ı Halil hıfz ve hırsesi bâbında ihtimam olunub otuz kerre yüz bin akçelik timarlar ta'yin olundu. Ki yoldaşlık umurlar yigitlere tevzi' oluna. Anlar anda Haleb'de durub hıfz-ı vilâyet ideler. Yigirminci gününde Bolı Kadısı Mevlânâ İsa'nın Erdebil canibiyle mu'amelesi olmağın salb olunmak emr olunub Hüseyin ve İskender nâm kapucular gönderildi. Anlar dahi mezkûr Merzifon'da bulub Ali melâi'n-nas salb eylemişler. Yigirmi birinci gününde Çerkes Begleri'nden Özbek Naşif ki, da'vet olunmuşdı, ri'ayet olunub girü Hayır Beg'e gönderildi ki, haline münasib dirlik ta'yin oluna. Yigirmi üçüncü gününde Hınışoğlu'nın oğulları Seyyid Ahmed ve Mansur ve Mehmed aman taleb eylemegin aman hükmi gönderilüb der-i devlete da'vet olundu. Yigirmi dördüncü gününde oturak. Diyar-ı şarka Şah İsmail niyyetine tevcih olundu. Yigirmi beşinci gününde Hilan kurbunda Mesleme konağına yevm-i mezkûrede Devletlü Hudavendigâr 'azz-i nusret sa'adet ve ikbâlle Musbata-i Haleb'den göçüb Şah-ı mak-hure üzerine teveccüh eyledi. Sakız Begleri canibinden gelen İlçiler'e icâzet virilüb da'va ittikleri gemi hususu İstanbul'da görilmege te'hir buyuruldu. Yigirmi altıncı gününde Samoka Köprüsi konağına konuldu. Nezik hıfz ve hırsesi Bolı Sancağı Begi olan Mahmud Beg'e emr olunub müekked hüküm virildi. Yigirmi yedinci gününde Mercidâbık nâm sahraya konuldu. Oturak olundu. Dîvân oldu. Yigirmi dokuzuncu gününde Selman Reis İstanbul'a alub gidesüz deyü Nasuh Ağa'ya hüküm yazıldı.

Şehr-i Cumadiye'l-evvel

Sene 924

Pîri Paşa Hazretleri dîvân-ı a'lâda Tomazo nâm kâfirden üç yüz bin akçe kırz aldı. Dördüncü gününde sâbika Rûm Beglerbegisi olan Mehmed Beg'e dört yüz elli binle Uzun Rüstem Beg'e virildi. Ve timardan ma'zûl olub Haleb'de timar taleb eyleyenlere Osmanî'nin Haleb akçesiyle her onun on beş akçe hesabıyla virüb bakıyyesine vece gördüğü üzere otuz yi' ide deyü Haleb Begi'ne hüküm virildi. Ve İhmanlu Mîr-i Merhum Kasım Beg yazduğı ulûfeciye icâzet viresin deyü Şehzâde'ye hükûm yazıldı. Beşinci gününde Fuce Kal'ası'nın ta'miri emr olundu. Altıncı gününde Diyarbekir'de Uzun Hasan Kanunı mukarrer olmuşdı. Girü te'kid olunmadı. Yedinci gününde ibrişim yasağı için ve A'câm kelamı için müekked ahkâm-ı şerife yazılıb Diyarbekir ve Rûm Beglerbegisi'ne ve Bayburd Begi'ne irsâl olundu. Sekizinci gününde Haleb'de olan A'câm tayifesi bî-cümletehüm ve mahrûse-i İstanbul 'a sürülmek emr olundu. Dokuzuncu gününde Diyarbekir'in timarı defterdarlığı Dehhanî Çelebi'ye virildi. Ve dört bin akçe yazar timarı Diyarbekir Beglerbegisi virmek mukarrer oldı. Ve devletle Fırat kenarına dek gelüb cemi' asker-i zafer rehberi Vezir-i 'Azâm Pîri Paşa ile anda Fırat kenarında kopup kendü devletle gâh sid ve şikâr ve gâh seyran iderek yab yab Bursa'ya gelüb ba'de İstanbul'a andan Edirne'ye geldi. Edirne'ye geldikte Şehzâde-i 'âlempenâh istikbâl idüb Sarze nâm mahalde mülâki oldılar. "Cemi 'şems ve'l-kamer" ayetinin fehvası zâhir olub ol aralık mecmu'u'l-bahrine dündi. Andan devletle Edirne'ye duhûl idüb gâh sid ve şikâra ve gâh sergilzâr idüb Mamak Binârı etrafında sohbetler itdi. Bu esnada Acem tayifesinin ehl-i fesadı ve erbâb-ı münasibin şirret-i nihâdı teftiş olunub girift her bir ucunda enva' ta'diler olundu. Ve âna bir tüccardan niçe nâmdar tacirler 'ikâb ve 'itâb olunub muahedât bî-vaki' oldı. Ol tarihte olan zâbitân-ı mâlik kesret zülmfesadın defterdarların ve ferd-i zimmetinde re'aya ve sipah enis nale vah olub şikâyetnâmeler imlâ eylediler. El ahirü'l-emr Hüsrev, Rüstem sulet vakıf ekseri ta'me-i Hüsam

intikam ve lagme-i zargâm hun 'işâm vaki' oldu. Ve Menteşe Sancağı'nda ba'zı kadıların le-
vendlerle mu'amelelerin Kapudan Cafer Beg i'lâm eylemenin ol kadılara üçer bile dek virilme-
mek emr olundu. Ve Kapudan Abini ile kat'î kadılar idügin 'arz eyledüğine siyaset dahi emr
olundu. Ve kızılbaşdan gelen Saru Şeyhî nâm ilçi habs olunmak emr olundu. İstanbul'da Yedi-
kulle Dizdârı Kemâl Ağa'ya ve Sinan Paşa'ya hüküm gönderildi. Mezbûr ilçiyi hıfz için Arab
ve Türkmen Begleri'nden sâbika tasarruf idegeldikleri yine mukarrer olub menşurları muce-
bince tasarruf itdiresiz deyü Haleb Begi'ne hükümler yazıldı. Ve ba'zı Arab Begleri müteferrik
sancaklarda gâfirlik tasarruf idegelmişler imiş. Her fende ise mani' olmayalar deyü beglere hü-
küm virildi. Ve Cemaleddin nâm müfsidin kal' ve kam'ı için Canbirdi'ye ve Trablus Begi'ne
ve Mehmed Beg'e hükümler gönderildi. Şehri Zü'l-hicce'nin on yedisinde Pîri Paşa ki, askerle
Fırat kenarında beklerdi. Askerini gönderüb Âne ve Heyet dimekle ma'rûf kal'alar Sahil'i Fı-
rat'da 'arâf ve Arab'da Bağdad kurbundadır. Anveti Feth idüb çok âsâr zahir olmuştur. Gelüb
Edirne'ye duhül eyledi. Ba'dema Amasiyye kurbunda Turhal nâm kal'adan Celâlî dimekle
ma'rûf bir mülhid zuhur idüb yanına hayli erbâb-ı fesâd cem' oldu. Karaman Beglerbegisi ve
Rûm Beglerbegisi varüb def'ine kadir olmaları varid koca kutlandı. Ahirü'l-emr Şehsüvâroglı
üzerine musallat oldu. Berü canibden vezir olan Ferhad Paşa leşkerle ânın def'ine irsâl olunub
gelüb deryayı geçüb Seyyid Gazi önü gelecek öteden ulaklar gelüb Şehsüvâroglı mahzûl ve
mezbûrı tutub ba'de katl itdüğü haberi varid oldu. Bu canibden devletle Hudavendigâr devletle
Edirne'den göçüb İstanbul'a geldiği gün mezkûr Celâlî'nin girifti haberi gelüb saniyen katl
haberi gelecek leheb gazabı iştigâl buldı. Mevâli-i İstanbul istikbâl idüb şehre getürdiler. Ba'de
Rodos Seferi için tedârik görilüb sefayin kuvve peyker ve topha-yi ejderha manzûr-ı ihzâr kı-
lınmağa mübaşeret olunub etraftan gemilere lazım-ı sefer olan mühimmâtı tertibe ihtimâm kı-
lınub Arab, Gürci düşürüldi.

Beyt

Gelüb cem' oldu A'râb ve Gürcî

Rodos'ı görene begler itmedi bekçi

Yarağ, esbâb çün oldu mükemmel

Sefer takdiri gür oldu mübeddel

Meğer düşdi sefer bir gayri mülke

Ki destur oldu beyne ehl-i feleke

Değildir ol gaza âna müyesser

Süleyman'ın zamanıydı mukarrer

Nasib ehline irer ara gergeç

Nasibin kimse yemiz kimesnenin hiç

Mevâli-i 'izâm suleha-i fihâm ve sayir erkân-ı saltanat ve 'âyân-ı devlet ile müşavere idüb Şah İsmail'in emr-i itmâmı Kal'a-i Meni'a-i mezbûre fethinden ehemm ve akdemdir deyü aklen ve naklen 'örfen ve şer'an fetva virüldikde zaruri ol 'azîmetden ki, fi'l hakika ol mev-simde sevab değildi, feragat kılındı. Lâ cerm ol ıztar ile hemen yine darü'l-hılâfe-i Edirne'ye teveccüh itmegün tedarikinde olundu. Hicret-i Hazreti Risâletin dokuz yüz yigirmi altıncı senesi Şa'ban'ın yigirmi birinci günü

Beyt

Buyurdı çıkdı ruy-i deşte otak

Salub elden serir ve safa ve tak

İdüb seyr itmeden şehir ve mahalle

Fevte göçe irişdi ol mahâle

Ki itmişdi peder birle katli

Beray-ı tac ve taht idüb cidâli

Bu esnada İstanbul'dan göçildi. Ol Hazretin iki omuzu arasında sağ canibine mail mervârid dânesi misal bir nesne zâhir oldu. Yevmen fe-yevmen tezâyid ve intişarede âna fânâ inbisât ve intişarede olub mizâc ve nâzik 'alacamına fütûr 'arâz oldu. Pâye-i serir-i saadet Mısır'da olan hazâk ve etbâ ve hükema-yı arastur itdikleri ve ilac-ı kati'a-i müfid ve müntac olmadı. Elli bir gün mıkdarı zeccac ve mezacları inkisâr üzerine olub ümitdâd ve üşitdâd buldı. Bu vakı'a-i hayle elsine-i enamda Çorlu demekle ma'rûf mahalde ki, sâbıka valid-i saidleriye olan kâr zarar bî-ihiyâr ol diyarda vaki' olmuşdı. Ol aralığa gelicek arık harekete ve intikâle iktidâr mecâl olmadı. Nâçar ikamet ihtiyar olundu. Müsahib-i kadîmi Ferhad Paşa merûm dahi bilesince idi. 'arz-ı marz cüher zâtı mülk safatları yine müstevli olub sultan tabi'inde vilâyet-i bedendenmevâd ve fesad def' ve ref'-i kuvvet ve kudret kalmadığın bilüb Edirne'de olan 'âyân ve erkândan Pîri Paşa Hazretlerine ve Mustafa Paşa Hazretlerine haber gönderilüb da'vet olundu. Gelüb ve sabitleri vaki' olduktan sonra sine-i mezbûre Şevvâl'in dokuzuncu şenbih günü gicesi seher vaktinde mecrûh-ı ruhi mekân âşiyân arşa pervâz idüb fezâ-yı lâ-mekâna uçdı. "*el hükmü'l-llahü'l-'ale'l-kebîr*"

Beyt

Gözin yumdı cihan gavgalarından

Feragat eyledi sevdalarından

KAYNAKLAR

Birincil Kaynaklar

- Anonim. *Mekâtibnâme-i Selim Han ve Teveccühnâme-i Selim Han*. (Revan 1955). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.
- Anonim. *Mekâtibnâme-i Selim Han ve Teveccühnâme-i Selim Han*. (Revan 1958). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.
- Aykut, Nezihî. (1984). IV. Murad'ın Revan Seferi Menzîlnâmesi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, 34, 183-246.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Maliyeden Müdevver Defter 14357*.
- Feridun Ahmed Beg. *Münşe'atü's-selâtin*. (Revan, 1957). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.
- Feridun Ahmed Beg. (1848). *Münşe'atü's-selâtin*. İstanbul: Darü't-tıbbatü'l-âmire.
- Haydar Çelebi. (1976). *Haydar Çelebi Ruznâmesi*. (Yavuz Senemoğlu Haz.) İstanbul: Tercüman.
- İrmak, Yunus. (1991). *III. Mustafa Ruznâmesi*. (Yüksek Lisans), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Mustafa Naima Efendi. (2007). *Tarih-ı Nâima (Ravztü'l-Hüseyin fî Hulasatü'l Ahbârü'l Hâfikayn)* (Mehmet İpşirli Haz.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Matrakçı Nasuh. (1976). *Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irakeyn* (Hüseyin Yurdaydın Haz.). Ankara: Dil, Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Sahillioğlu, Halil. (1965). Dördüncü Murad'ın Bağdat Seferi Menzîlnâmesi (Bağdat Seferi Harp Jurnalı). *Belgeler*, 2(3-4), 1-39.
- Sahillioğlu, Halil. (1988). Dördüncü Murad'ın Bağdat Seferi Menzîlnâmesi. *Türk Tarih Kurumu Belgeler Dergisi*, 17, 43-82.
- Süreyya, Mehmed. (1996). *Sicill-i Osmani* (Seyit Ali Kahraman Nuri Akbayır, Haz.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Mustafa Selaniki Efendi. (1989). *Tarih-i Selânikî* (Mehmet İpşirli Haz.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi. *Defter Kataloğu* 10221

Ünver, Süheyl. (1953). Dördüncü Sultan Murad'ın Revan Seferi Kronolojisi. *Türk Tarih Kurumu Belleten Dergisi*, 64, 547-576.

Yıldırım, Nermin. (2005). *Karaçelebizade Abdülaziz Efendi'nin Zafernâmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

İkincil Kaynaklar

Açıklı, Ali. (2004). Osmanlı Ulak-Menzilhane Sistemi Çerçevesinde Tokat Menzilhanesi (1690-1840). *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 19(2), 1.

Afyoncu, Erhan. (2012). *Tanzimat Öncesi Osmanlı Araştırma Rehberi*. İstanbul: Yeditepe.

Babinger, Franz. (1992). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* (Coşkun Üçok, Tercüme.). Ankara: Kültür Bakanlığı.

Daş, Abdurrahman. (2003). *Osmanlılarda Münşe 'at Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşe 'ati*. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

Durmuş, İsmail. Mektup *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt. 29, 14-16). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Emecen, Feridun M. Selim I *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt. 36, Sayfa 407-414). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Emecen, Feridun M. (2010). *Zamanın İskenderi Şarkın Fatihî: Yavuz Sultan Selim*. İstanbul: Yitik Hazine Yayınları.

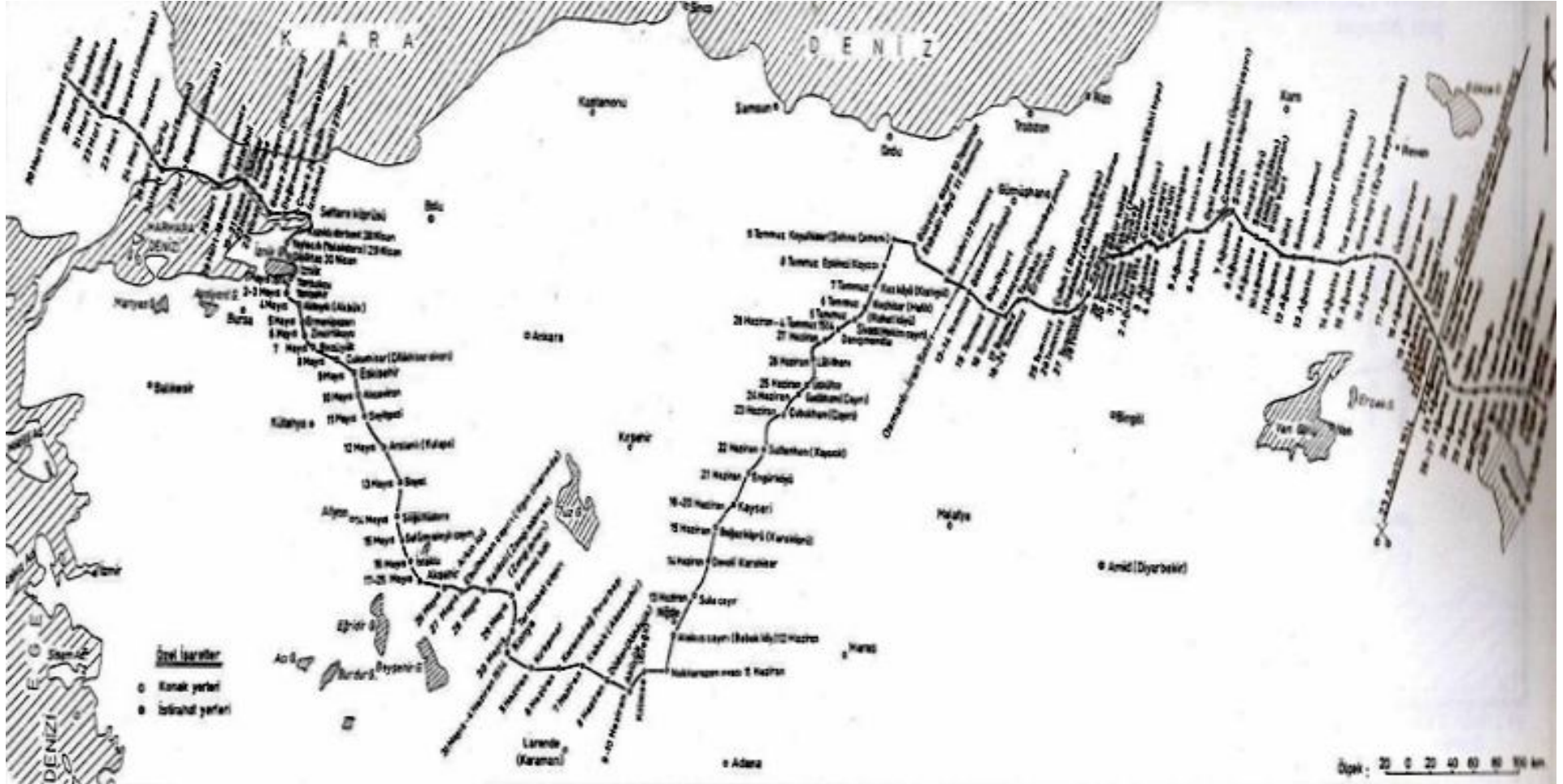
Erdoğan, Meryem Kaçan. (2001). *II. Viyana Kuşatması*. (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ertaş, Mehmet Yaşar. (2007). *Sultanın Ordusu*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Halaçoğlu, Yusuf. Menzil *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt. 29, Sayfa 159-161). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

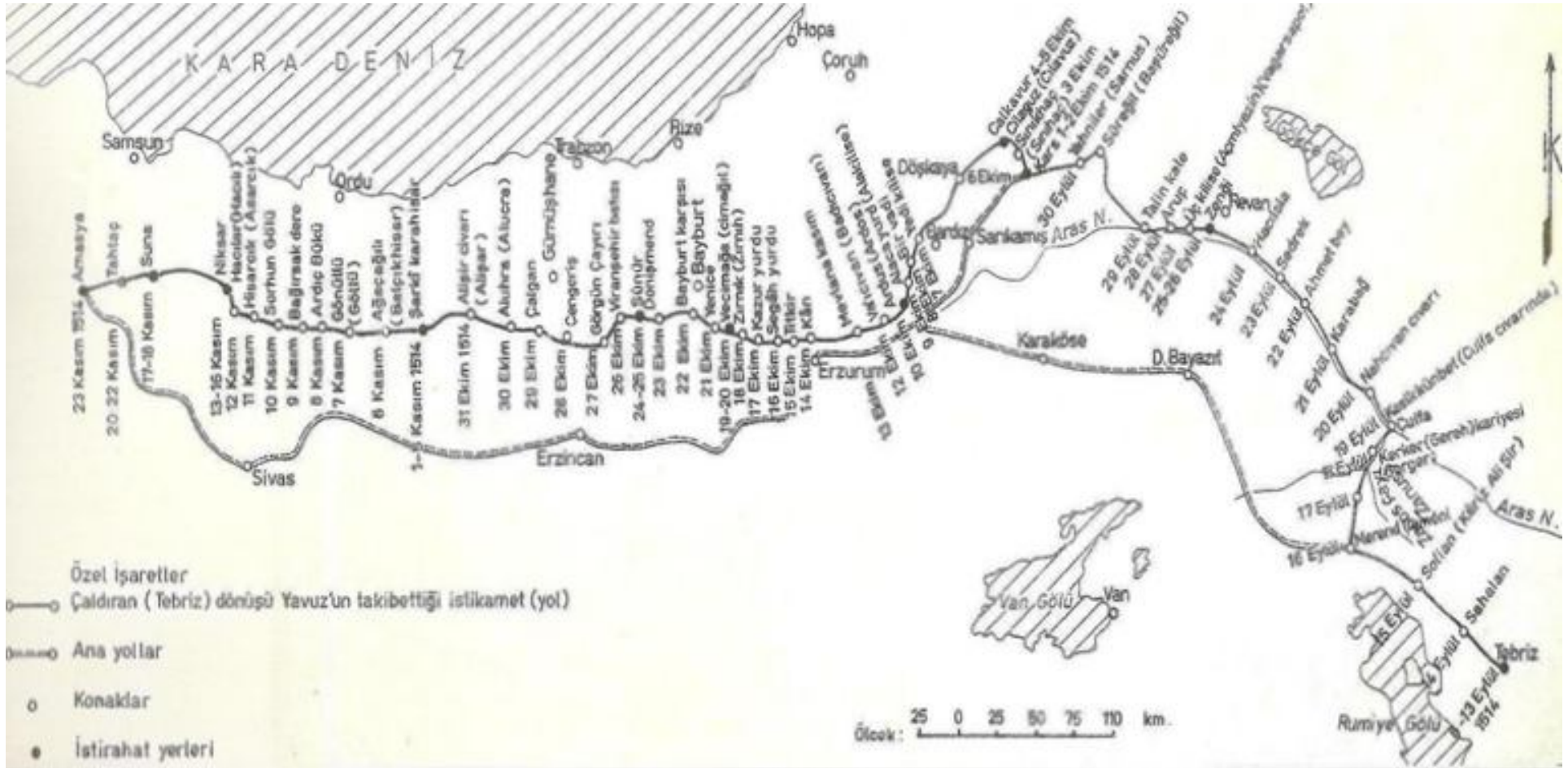
- Halaçoğlu, Yusuf. (2002). *Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller)*. Ankara: PTT Genel Müdürlüğü.
- İnbaşı, Mehmet. (2004). *Ukrayna'da Osmanlılar Kamaniçe Seferi ve Organizasyonu (1672)*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Kütükoğlu, Bekir. (1993). *Makaleler-Vakayinüvis*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Kütükoğlu, Mübahat S. (2013). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özcan, Abdülkadir. Feridun Ahmed Bey *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt. 12, Sayfa 396-397). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedi.
- Özcan, Abdülkadir. Münşe'atü's-selâtin *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt 32, Sayfa 20-22). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Özcan, Abdülkadir. (2005). Feridun Ahmed Bey: Hayatı, Eserleri ve Miftâh-ı Cennet'i. Süleyman Kızıltoprak Emine Uyumaz (Ed.), *Prof. Dr. Ramazan Şeşen Armağanı*. İstanbul: İsar.
- Sarıcaoğlu, Fikret. Rûznâme *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt 35, Sayfa 278-281). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Sevinç, Tahir. (2010). *1695 ve 1696 Avusturya Seferlerinde Organizasyon ve Lojistik*. (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şimşirgil, Ahmet. (2000). *Slovakya'da Osmanlılar 1663 - 1685*. İstanbul: KTB.
- Uzun, Mustafa. Münşe'at *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt 32, Sayfa 18-20). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. (1959). *Osmanlı tarihi* (Cilt 2). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

EKLER

Ek 1: Çaldıran Savaşı'nın menzillerini gösteren harita⁹⁹

⁹⁹ http://www.izzettincopur.com/index.php?option=com_content&view=article&id=85:yavuz-sultan-selmn-caldiran-meydan-muharebes-1514&catid=44:tarh-olaylar&Itemid=49

Ek 2: Çaldıran Savaşı sonunda Tebriz'den Amasya'ya dönüş¹⁰⁰

¹⁰⁰ http://www.izzettincopur.com/index.php?option=com_content&view=article&id=85:yavuz-sultan-selmn-caldiran-meydan-muharebes-1514&catid=44:tarh-olaylar&Itemid=49

Ek 3: Mısır Seferi'nin Menzillerini gösteren harita¹⁰¹

¹⁰¹ http://www.izzettincopur.com/index.php?option=com_content&view=article&id=86:yavuz-sultan-selmn-misir-sefer-mercdabik-1516-ve-rdanye-1517-meydan-muharebeler&catid=44:tarh-olaylar&Itemid=49

ÖZGEÇMİŞ

20.11.1988 tarihinde Erzincan'ın Tercan İlçesi'ne (o dönem Çayırılı İlçesi'e) bağlı Ortaköy Köyünde doğdu. 1994 yılında İstanbul Avcılar Mehmetçik İlköğretim Okulu'na başladı ve 2003 yılında buradan mezun oldu. Aynı yıl Erzincan'ın Tercan ilçesine bağlı Mercan Beldesi'nde bulunan Mercan Lisesi'ne başladı ve 2006 yılında buradan mezun oldu. 2007 yılında Fatih Üniversitesi Tarih Bölümü (İngilizce)'ne başladı ve 2012 yılında buradan mezun oldu. Lisans öğrenimi boyunca 2009-2010 yılı arasında Tarih Kulübü yöneticiliğini 2010-2012 yılına kadar aynı kulübün başkanlığını yürüttü. 2011 yılı yaz döneminde Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde gönüllü olarak staj yaptı. 2012 yılında İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi'nde Yüksek Lisans'a başladı. 2012-2013 eğitim yılında burada Akran Danışmanlığı görevinde bulundu. 2014 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde Osmanlı Müesseseleri Tarihi Bölümüne araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek Lisans eğitimine yatay geçiş yoluyla bu üniversitede devam etti ve Yavuz Sultan Selim'in Sefer Menzilhâmeleri (Çaldıran, Kemah, Dulkadiroğlu ve Mısır Seferi Menzilhâmeleri) ve Haydar Çelebi Ruznâmesi: Transkripsiyon ve Değerlendirme adlı tez üzerine çalıştı.